

13

Azterlan eta txostenen Bilduma

Enpresen
dinamikotasuna,
aberastasun-sorkuntza
eta enplegua: EA Eren
analisi konparatiboa

CES
EGAB

Consejo Económico
y Social Vasco

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

Enpresen dinamikotasuna,
aberastasun-sorkuntza eta
enplegua:
EA Eren analisi konparatiboa

2015eko Apirilak 27an Lan Batzordean onartua
2015eko Maiatzak 29an Osoko Bilkuran onartua

1. SARRERA	9
1.1 Aurkezpena	10
1.2 Edukia eta metodologia.....	11
2. EUSKAL ENPRESA: ABERASTASUN-SORKUNTZA, ENPLEGUA ETA GIZARTE-GARAPENA EAEN	13
2.1 Aurkezpena	14
2.2 Euskal enpresen karakterizazioa eta bilakaera	15
2.2.1 Euskal enpresen gaur egungo karakterizazioa	15
2.2.2 Euskal enpresa-sarearen bilakaera.....	17
2.2.3 Krisiaren eragina euskal enpresa-sarean.....	21
2.3 Enpresen ekarpena enplegu-sorkuntzan	24
2.3.1 Enpleguaren bilakaera	24
2.3.2 Enplegua, jardueraren arabera	24
2.3.3 Enpleguaren karakterizazioa.....	27
2.4 Enpresen ekarpena aberastasunaren sorkuntzan	28
2.4.1 Merkatuko jarduera aberastasunaren sorkuntzan	28
2.4.2 Jarduera ekonomikoaren egitura sektoriala	29
2.4.3 Produktibitate sektoriala	33
2.5 Enpresa-jardueraren bilakaera industrian.....	35
2.5.1 Industria-jardueren azkenaldiko bilakaera.....	35
2.5.2 Industria-jarduerari dagozkien ratioak	36
2.5.3 Aberastasun-sorkuntza eta enpresen tamaina. Industria	39
2.6 Enpresak kanpoko jardueran	40
2.6.1 Jardueraren xedea	40
2.6.2 Kanpoko jardueraren eta maila teknologikoaren bilakaera	44
2.7 Enpresak eta I+G+B jarduera	45
2.7.1 Enpresen zeregina I+G jardueran	45
2.7.2 Enpresen jarduera berritzaileak	47
2.8 Enpresak eta diru-sarrera publikoak	48
2.8.1 Enpresak, Gizarte Segurantza eta gizarte-babesa.....	48
2.8.2 Enpresak eta zerga-bilketa.....	51
2.9 Zailtasunak dauzkaten enpresak	54
2.9.1 Enplegu-erregulazioko espedienteak EAEn.....	54
2.9.2 Hartzekodunen konkurtsoak aurkeztu dituzten enpresak.....	57
2.10 Laburpena	58
3. EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO ENPRESA-GIROA.....	63
3.1 Enpresa-jarduerarako ekosistema: gizartearen balorazioa	64
3.1.1 Aurkezpena eta edukiak.....	64
3.1.2 Gizarteak enpresen inguruan duen pertzepzioa.....	65
3.1.3 Enpresek gizartearen alde egiten duten lanaren aintzatespena.....	68
3.1.4 Enpresa-kultura eta giza kapitala	69
3.1.5 Enpresak garatzeko eragozpenak eta pizgarriak	72
3.1.6 Ekintzailtza Euskal Autonomia Erkidegoan	74
3.1.7 Laburpena: enpresa-jarduerarako ekosistema, gizartearen balorazioa	76
3.2 Enpresa-jarduerarako ekosistema: euskal enpresen iritzia	80
3.2.1 Aurkezpena eta edukiak.....	80

3.2.2	Euskal enpresek gizarteko enpresa-giroaren gainean duten iritzia	82
3.2.3	Euskal enpresen iritzia giza kapitalaren gainean: enpresako pertsonak	86
3.2.4	Euskal enpresen iritzia gaur egungo egoeraren gainean: enplegua eta prestakuntza	90
3.2.5	Euskal enpresen iritzia enpresak garatzeko oztopo eta pizgarrien gainean.....	95
3.2.6	Euskal enpresen iritzia enpresa-proiektuak garatzeko babesaren gainean	99
3.2.7	Laburpena: enpresa-jarduerarako ekosistema, euskal enpresen balorazioa	103
4.	EUROPAKO ERREFERENTZIAZKO HIRU ESQUALDE HAUETAN ENPRESAK GARATZEN ETA SORTZEN LAGUNTZEKO DITUZTEN INGURUNE ETA POLITIKEN ANALISI KONPARATIBOA: BADEN-WÜRTTEMBERG (ALEMANIA), FLANDRIA (BELGIKA) ETA EMILIA-ROMAGNA (ITALIA).....	108
4.1	Sarrera orokorra.....	109
4.2	Enpresen aldeko erkidego-esparrua.....	110
4.2.1	Europar Batasunaren enpresen aldeko politika.....	110
4.2.2	Europar Batasunak gauzatutako jarduera eta programa nagusiak	110
4.3	Eskualdeak konparatzeko adierazleak	113
4.3.1	Baden-Württemberg, Flandria eta Emilia-Romagna eskualdeen aurkezpen geografikoa	113
4.3.2	Eskualdeen konparazioa: adierazle nagusiak	115
4.3.3	Eskualdeen konparazioa: krisiaren eragina aberastasun-sorkuntzan eta enpleguan.....	124
4.3.4	Laburpen-taulak: eskualdeetako benchmarking-adierazleak	128
4.4	Baden-Württemberg	130
4.4.1	Baden-Württembergeko enpresa- eta ekoizpen-sarea.....	130
4.4.2	Baden-Württembergeko enpresak babesteko jarduera eta programa nagusiak	133
4.5	Flandria	141
4.5.1	Flandriako enpresa- eta ekoizpen-sarea.....	141
4.5.2	Flandriako enpresak babesteko jarduera eta programa nagusiak.....	143
4.6	Emilia-Romagna.....	151
4.6.1	Emilia-Romagnako enpresa- eta ekoizpen-sarea	151
4.6.2	Emilia-Romagnako enpresak babesteko jarduera eta programa nagusiak	154
4.7	Euskal Autonomia Erkidegoaren alderatzea: laburpena eta ondorioak.....	162
4.7.1	Enpresei aguntzeko Euskal Autonomia Erkidegoko politika: sarrera laburra	162
4.7.2	Aztertutako Europako hiru eskualdeek Euskal Autonomia Erkidegoarekin dituzten antzekotasun eta desberdintasunak	163
4.7.3	Aztertutako Europako hiru eskualdeetako enpresei laguntzeko esperientzien bereizgarriak, Euskal Autonomia Erkidegorako interesgarriak izan daitezkeenak	166
5.	LABURPENA ETA ONDORIOAK.....	169
5.1	Euskal enpresa: aberastasuna eta enplegua sortzea.....	170
5.2	Euskal Autonomia Erkidegoko enpresa-giroa: gizartearen balorazioa. Europar Batasuneko testuingurua	175
5.3	Euskal Autonomia Erkidegoko enpresa-giroa: euskal enpresen iritzia.....	177
5.4	Eskualdeko benchmarkinga: Baden-Württemberg, Flandria eta Emilia-Romagna	180
5.5	Ondorioak.....	187
	ERANSKINAK	192
I.	eranskina: 2. kapituluaren baliatutako iturri estatistikoak	193
II.	eranskina: EBko industria-politika: azalpen historiko laburra	194

Koadroen aurkibidea

2.1 koadroa:	Enpresa-sarearen karakterizazioa	16
2.2 koadroa:	Enpresa-kopuruaren bilakaera, izaera juridikoaren arabera	18
2.3 koadroa:	Enpresa-kopuruaren bilakaera, enplegu-segmentuaren arabera	18
2.4 koadroa:	Enpresa-kopuruaren bilakaera, jarduera-sektorearen arabera	20
2.5 koadroa:	Enpresa-sarearen bilakaera, izaera juridikoaren, enplegu-estratuaren eta jarduera-sektorearen arabera	21
2.6 koadroa:	Enpresen altak, bajak eta saldo garbia (2009-2013), izaera juridikoaren, enpleguaren eta sektorearen arabera	22
2.7 koadroa:	Enpresen altak, bajak eta saldo garbiak	23
2.8 koadroa:	2008ko urtarrilaren 1ean alta emanda zeuden enpresen biziraupena hurrengo bost urteetan	23
2.9 koadroa:	Gizarte Segurantzaren izena emandako biztanleak	24
2.10 koadroa:	Afiliatuak, jarduera-sektorearen arabera	25
2.11 koadroa:	Afiliatutako langileak, sektoreen egituraren arabera (etxeko langileak aintzat hartu gabe)	25
2.12 koadroa:	Afiliazioaren bilakaera 2009tik 2013ra, jarduera-adarraren arabera	26
2.13 koadroa:	Afiliatuak, afiliazio-erregimenaren arabera	27
2.14 koadroa:	Erregimen orokorreko afiliatuak, kontratuaren eta lanaldiaren arabera	27
2.15 koadroa:	BEG, jarduera-adarraren arabera (milioi eurotan)	28
2.16 koadroa:	Urteko batez besteko hazkunde-tasa (batezbestekoa)	29
2.17 koadroa:	BEGren egitura, jarduera-adarraren arabera (%)	29
2.18 koadroa:	BEGren % 5 edo gehiago sortzen duten jarduerak ¹	30
2.19 koadroa:	BEGren % 2-5 sortzen duten jarduerak ¹	30
2.20 koadroa:	BEGren % 1-2 sortzen duten jarduerak ¹	30
2.21 koadroa:	BEGren % 1 baino gutxiago sortzen duten jarduerak ¹	31
2.22 koadroa:	Jarduera-adarren ekarpen sektoriala BEGn eta azken urteetako dinamismoa (batezbestekoak) (2004-2008 eta 2009-2012)	31
2.23 koadroa:	BEG, jarduera-adarraren arabera. Balioa (milioi eurotan), banaketa (%) eta bilakaera	32
2.24 koadroa:	Produktibitatea, jarduera-adarraren arabera	34
2.25 koadroa:	BEG, industria-jardueraren arabera (mila eurotan)	35
2.26 koadroa:	Enplegua, industria-jardueraren arabera (mila eurotan)	36
2.27 koadroa:	Industria-jardueren errentagarritasun-ratioa (<i>zerga aurreko emaitzak/negozio-zenbatekoa</i> , %)	37
2.28 koadroa:	Industria-jardueren inbertsio-ratioa (<i>inbertsioa/negozio-zenbatekoa</i> , %)	38
2.29 koadroa:	Industria-jardueretako inbertsioa	39
2.30 koadroa:	Neurri nagusiak. Industria-enpresak, tamaina-segmentuaren arabera. Batezbestekoa (2009-2012)	39
2.31 koadroa:	Ratioak. Industria-enpresak, tamaina-segmentuaren arabera. Batezbestekoa (2009-2012)	40
2.32 koadroa:	Azken eskariaren xedea, jarduera-sektorearen arabera	41
2.33 koadroa:	EAetik kanpora bideratzen den ekoizpenaren egitura, jarduera-sektorearen arabera	41
2.34 koadroa:	Xedea, jarduera-adar ekonomikoen eta bitarteko eskariei eta esportazioei buruzko adierazleen arabera	43
2.35 koadroa:	Esportazioa, maila teknologikoaren arabera	44
2.36 koadroa:	Esportazioen sailkapena, produktuaren arabera	45
2.37 koadroa:	I+G arloko barne-gastua eta portzentajezko banaketa, egikaritze-sektorearen arabera	45
2.38 koadroa:	Berrikuntza-jardueretan egindako gastua (osoa eta enpresen batezbestekoa), enplegu-estratuaren arabera	48
2.39 koadroa:	Gizarte Segurantzako sistemaren aurrekontua. Diru-sarrera nagusiak ⁽¹⁾ (milioi eurotan)	49
2.40 koadroa:	Gizarte Segurantzako kotizazioak (milioi eurotan), EAEn eta BPGren %	49
2.41 koadroa:	Gizarte Segurantzako kotizazioen % / langileen arloko gastua	50
2.42 koadroa:	EAEko Gizarte Babeseko sistemaren finantziazioa (diru-sarrerak, sistema-motaren eta -multzoaren arabera) (*) Milioika eurotan.	51
2.43 koadroa:	Enpresa-jardueren zerga-bilketa EAEn (mila eurotan)	52
2.44 koadroa:	Enpresek dagokien bitartekaritza-jardueran EAEn egindako zerga-bilketa (milioi eurotan)	53
2.45 koadroa:	Hitzartutako zergen bilketaren bilakaera eta egitura EAEn	53
2.46 koadroa:	Enplegua erregulatzeko espedienteak, enplegu-estratuaren arabera. EAE	55
2.47 koadroa:	EEEak, modalitate juridikoaren arabera	55
2.48 koadroa:	Enplegua erregulatzeko espedienteak eta espediente horiek eragindako langile-kopurua, espediente motaren arabera. EAE	55

2.49 koadroa:	Hartzekodunen konkurtsoak aurkeztu dituzten enpresak, sektorearen, enplegu-estratuaren eta izaera juridikoaren arabera. EAE.	57
3.1 koadroa:	Enpresek gizartean duten eragina, oro har	65
3.2 koadroa:	Enpresek gizartean dituzten eragin positibo nagusiak	66
3.3 koadroa:	Enpresek gizartean dituzten eragin negatibo nagusiak	67
3.4 koadroa:	Enpresek gizartearekin arduratsu jokatzeko egiten duten ahaleginaren balorazioa. Biztanleen %	68
3.5 koadroa:	Enpresen jarrera arduratsuaren inguruko interesa edo/eta informazioa (%).	68
3.6 koadroa:	Aukeran, enpresaburu ala enplegatu izan nahi duzu? (Biztanleen %)	69
3.7 koadroa:	Norbere kontura lan egitearen (ekintzaile/enpresaburu izatearen) aldeko argudioak. Biztanleen %	70
3.8 koadroa:	Besteren kontura lan egitearen (soldatuko izatearen) aldeko arrazoiak. (Biztanleen %)	70
3.9 koadroa:	Ekintzaitzarekin zerikusia duten ikastaroak/jarduerak eta hezkuntzak/prestakuntzak ekintzaitzaren eragina. Biztanleen %	72
3.10 koadroa:	Enpresak sortzea eragozten duten faktoreak. Biztanleen %	72
3.11 koadroa:	Zaila da enpresa-jarduera bat hastea, arrazoi hauengatik:	73
3.12 koadroa:	Negozio bat martxan jartzeko arrazoiak	73
3.13 koadroa:	Ekintzaile izateko pizgarri nagusiak	74
3.14 koadroa:	Ekintzaileen jardueraren bilakaera eta enpresen dinamika EAEn. 2004-2012	75
3.15 koadroa:	Ekintzaile izateko ingurune kondizio formalak. EAE.	75
3.16 koadroa:	Ekintzaile izateko oztopoen sailkapena	76
3.17 koadroa:	Laburpena: Enpresek gizartean duten eraginaren balorazioa (biztanleen %).	76
3.18 koadroa:	Laburpena: Enpresek gizartearen alde egiten duten lanaren aintzatespena. Biztanleen %	77
3.19 koadroa:	Laburpena: Enplegatu edo enpresaburu izateko arrazoiak. Biztanleen %	78
3.20 koadroa:	Laburpena: Ekintzaile izateko oztopo eta pizgarriak. Biztanleen %	78
3.21 koadroa:	Azterlanean parte hartu duten enpresen bereizgarriak	81
3.22 koadroa:	Enpresen iritzia euskal gizartean ekintzaileak sortzeko eta enpresak sendotzeko dagoen enpresa-kulturaren gainean	82
3.23 koadroa:	Enpresen iritzia: Euskal gizarteak zenbateraino baloratzen dituen enpresek aberastasuna eta ongizatea sortzeko egiten dituzten ekarpenak	83
3.24 koadroa:	Enpresen iritzia: Euskal gizarteak zenbateraino hartzen duen aintzat enpresek enplegua eta aberastasuna sortzeko duten zeregina	84
3.25 koadroa:	Enpresen iritzia: Enpresek gizarte-garapeneko agente gisa euskal gizartean duten zereginearen aintzatespena	84
3.26 koadroa:	Enpresen iritzia, euskal gizarteak enpresaburuaren gainean duen iritziari buruzkoa	85
3.27 koadroa:	Enpresen iritzia: Pertsonen inplikazioa enpresan.	86
3.28 koadroa:	Pertsonak bat datoz enpresaren balio estrategikoekin. Enpresek gai horri buruz duten iritzia	87
3.29 koadroa:	Enpresen iritzia: Langileek enpresako egoera zertan den jakiteko duten gogoia eta interesa.	87
3.30 koadroa:	Enpresen iritzia: Langileek enpresan duten egoera aldatzeko prest egotea.	88
3.31 koadroa:	Enpresen iritzia: Pertsonen zeregina enpresa esportatzaile eta berritzaileetan.	89
3.32 koadroa:	Enpresen iritzia: Enpresako egoeraren berri emateko bideak.	90
3.33 koadroa:	Enpresen iritzia: Euskal enpresetako enpleguaren azken bi urteetako bilakaera	90
3.34 koadroa:	Enpresen iritzia langile-kopuruaren gainean (baiezkoen %*)	92
3.35 koadroa:	Enpresen iritzia langile-horniketaren inguruko zailtasunen gainean, esportazio- eta berrikuntza-jardueren arabera (baiezko erantzunen %*)	93
3.36 koadroa:	Enpresen iritzia kontratatutako langileen prestakuntza-maila egokiaren gainean.	93
3.37 koadroa:	Enpresen iritzia antolatzen dituzten prestakuntza-jardueren gainean.	93
3.38 koadroa:	Enpresen iritzia langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzeko duten gogoaren gainean	94
3.39 koadroa:	Enpresen iritzia, enpresak langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzeko eskaintzen dituen pizgarrien gainekoa	94
3.40 koadroa:	Enpresen iritzia: Enpresen maila sendotzeko oztopoak.	96
3.41 koadroa:	Enpresen iritzia: Enpresen maila sendotzeko pizgarriak.	98
3.42 koadroa:	Laburpena: Gizarteko enpresa-giroaren balorazioa. Enpresen iritzia	103
3.43 koadroa:	Laburpena: Enpresako giza kapitala eta pertsonak. Enpresen iritzia.	104
3.44 koadroa:	Laburpena: Enpleguaren gaur egungo egoera eta bilakaera. Enpresen iritzia	104
3.45 koadroa:	Laburpena: Langileak gaitzea eta prestatzea. Enpresen iritzia.	105
3.46 koadroa:	Laburpena: Enpresen maila sendotzeko oztopoak eta pizgarriak. Enpresen iritzia	106
3.47 koadroa:	Laburpena: Enpresak sendotzeko babesak. Enpresen iritzia.	107

4.1 koadroa:	COSME programan zehaztutako jarduera nagusiak.....	111
4.2 koadroa:	Europar Batasuneko funts estruktural nagusiak.	112
4.3 koadroa:	Finantza-tresna nagusiak.....	113
4.4 koadroa:	Eskualdeko BPG (milioi eurotan) eta biztanle bakoitzeko BPG (eurotan)	115
4.5 koadroa:	BEGren egitura sektoriala (%), 2011.....	116
4.6 koadroa:	Establezimenduen banaketa sektoriala (%), 2009ko EJSNko atalen arabera. 2011.....	117
4.7 koadroa:	Biztanle landunak eta enplegu-tasa, 2013.....	117
4.8 koadroa:	Enplegu-tasa, adinaren arabera (%), 2013.....	117
4.9 koadroa:	Biztanle landunen sektoreen arabera bereizketa (%). 2013.....	118
4.10 koadroa:	Goi-mailako teknologiko sektoreetako enplegua (milaka), 2012.....	118
4.11 koadroa:	Biztanle langabeak eta langabezia-tasa, 2013.....	119
4.12 koadroa:	I+G arloko barne-gastuaren adierazleak, 2011.....	120
4.13 koadroa:	I+G arloko langileei buruzko adierazleak, 2011*.....	120
4.14 koadroa:	PCT patenteen eskariak, milioi bat biztanleko, 2010.....	121
4.15 koadroa:	Regional Innovation Scoreboard 2014.....	121
4.16 koadroa:	Biztanleen jakintzaren eta prestakuntzaren gaineko adierazleak, 2013.....	122
4.17 koadroa:	Zerga-presioa (<i>derrigorrezko zerga eta gizarte-kotizazioen % / BPG</i>). 2012.....	123
4.18 koadroa:	Zuzenean biltzen diren zergak (BPGren %).	123
4.19 koadroa:	Zeharka biltzen diren zergak (BPGren %).	123
4.20 koadroa:	BEG sektorialaren aldakuntza 2008tik 2011ra (oinarria 2008=100).	124
4.21 koadroa:	Enplegu sektorialaren aldakuntza, 2008-2013 (oinarria 2008=100).	126
4.22 koadroa:	Laburpen-koadroa: Eskualdeetako benchmarking-adierazleak.....	128
4.23 koadroa:	Laburpen-koadroa: Krisiaren eragina aberastasun-sorkuntzan eta enpleguan. Eskualdeko benchmarking.....	129
4.24 koadroa:	Baden-Württembergeko eta EAEn enpresa-kopurua, 2011.....	130
4.25 koadroa:	Baden-Württembergeko "hidden champion" garrantzitsuenak.....	131
4.26 koadroa:	Hazkundera babesteko finantziazio-programa (<i>Wachstumsfinanzierung</i>).	134
4.27 koadroa:	MBG Baden-Württemberg sozietateak partaidetzak aldi baterako hartzeko dauzkan programa nagusiak.....	135
4.28 koadroa:	Enpresa txiki eta ertainentzako berrikuntza-txeak (<i>Innovationsgutscheine für kleine und mittlere Unternehmen</i>).	136
4.29 koadroa:	Steinbeis Fundazioaren eta fundazioko jardueren deskribapen laburra.....	137
4.30 koadroa:	Baden-Württemberg International (bw-i) sozietatearen deskribapen laburra.....	137
4.31 koadroa:	Baden-Württembergeko enpresen garapena errazten/mugatzen duten elementu positibo (pizgarri) eta negatibo (oztopo) nagusiak.....	140
4.32 koadroa:	Enpresa-kopurua Flandrian eta EAEn, 2011.....	141
4.33 koadroa:	Flandriako ekoizpen-sektore nagusiak.....	141
4.34 koadroa:	Enpresen sustapenaren arloan lan egiten duten Flandriako agentzia publiko nagusiak.....	143
4.35 koadroa:	Irabazi-irabazi mailegu-programaren (<i>Winwinning</i>) deskribapena.....	145
4.36 koadroa:	ETE programaren (<i>KMO-programma</i>) deskribapen laburra.....	146
4.37 koadroa:	Flandriako ETEen kanpo-jarduerak finantzatzeko neurri publiko nagusiak.....	147
4.38 koadroa:	Flandrian biztanleek enpresa berriak sortzea diruz laguntzeko helburua duten neurri publiko nagusiak.....	148
4.39 koadroa:	Bryo plataforma.....	149
4.40 koadroa:	Flandriako enpresen garapena errazten/mugatzen duten elementu positibo (pizgarri) eta negatibo (oztopo) nagusiak.....	150
4.41 koadroa:	Enpresa-kopurua Emilia-Romagnan eta EAEn, 2011.....	151
4.42 koadroa:	ERVET erakundearen jarduera nagusiak.....	153
4.43 koadroa:	Ikerketa Industrialerako, Berrikuntzarako eta Transferentzia Teknologikorako Eskualde Programa (PRRIITT).....	154
4.44 koadroa:	Emilia-Romagnako eskualdeko enpresen internazionalizazioa sustatzeko neurri publiko nagusiak.....	157
4.45 koadroa:	Emilia-Romagnan enpresa berritzaile eta teknologiko berriak sortzea sustatzeko neurri publiko nagusiak.....	159
4.46 koadroa:	Emilia-Romagnako enpresen garapena errazten/mugatzen duten elementu positibo (pizgarri) eta negatibo (oztopo) nagusiak.....	161
4.47 koadroa:	EAEko administrazioak enpresei laguntzeko dauzkan programa eta jarduera publiko nagusiak.....	162
4.48 koadroa:	Aztertu ditugun lurraldeetako (Baden-Württemberg, Flandria, Emilia-Romagna) gobernuak eta EAEko gobernuak enpresei laguntzeko dauzkatzen programa eta jarduera publiko nagusiak.....	165
4.49 koadroa:	Baden-Württembergeko esperientzien bereizgarriak.....	166
4.50 koadroa:	Flandriako esperientzien bereizgarriak.....	167

4.51 koadroa:	Emilia-Romagnako esperientzien bereizgarriak.....	168
---------------	---	-----

Grafikoen aurkibidea

2.1 grafikoa:	Enpresek enpresa-sareari eta enpleguari egiten dieten ekarpena (%), izaera juridikoaren arabera.....	15
2.2 grafikoa:	Enpresek enpresa-sareari eta enpleguari egiten dieten ekarpena (%), enplegu-segmentuaren arabera	15
2.3 grafikoa:	Enpresek enpresa-sareari eta enpleguari egiten dieten ekarpena (%), jarduera-sektorearen arabera	16
2.4 grafikoa:	EAEko enpresen bilakaera.....	17
2.5 grafikoa:	Enpresa-sarea, enplegu-segmentuaren arabera	19
2.6 grafikoa:	Enpresa-kopuruaren urte arteko aldea, enplegu-segmentuaren arabera	19
2.7 grafikoa:	Enpresa-sarea, jarduera-sektorearen arabera	19
2.8 grafikoa:	Enpresa-sarearen urte arteko batez besteko hazkunde-tasa, aldiaren eta jarduera-sektorearen arabera	20
2.9 grafikoa:	2008ko urtarrilaren 1ean alta emanda zeuden eta hurrengo bost urteetan jardunean aritu diren enpresen kopurua. EAE.	23
2.10 grafikoa:	Gizarte Segurantzaren izena emandako biztanleak.....	24
2.11 grafikoa:	Urte batetik besterako aldakuntza-tasa (%). BPG eta BEG sektoriala	28
2.12 grafikoa:	BEGren egitura, jarduera-sektorearen arabera (%).	29
2.13 grafikoa:	BEG eta industria-enplegua (urte batetik besterako aldakuntza-tasa).....	35
2.14 grafikoa:	Bitarteko sektorearen %, jarduera-sektorearen arabera	40
2.15 grafikoa:	Esportazioak eta inportazioak EAEn (milioi eurotan).	44
2.16 grafikoa:	Enpresa-sektorearen I+G alorreko barne-gastua (milioi eurotan).	46
2.17 grafikoa:	BPGren gaineko I+G arloko barne-gastua (%)	46
2.18 grafikoa:	I+G jarduerak gauzatzen dituzten enpresak, tamainaren arabera	46
2.19 grafikoa:	Enpresek I+G jardueretan egiten duten gastua, tamainaren arabera	47
2.20 grafikoa:	EAEko enpresa berritzaileak (milaka)	47
2.21 grafikoa:	Enpresa berritzaileen %, enplegu-estratuaren arabera	47
2.22 grafikoa:	Sozietateen gaineko zergaren bidezko bilketa. (mila eurotan)	52
2.23 grafikoa:	Jarduera ekonomikoaren PFEZko etekin garbiak (mila eurotan)	52
2.24 grafikoa:	Enplegua erregulatzeko espedienteak. EAE.....	54
2.25 grafikoa:	EEEek eragindako langileak. EAE.	56
2.26 grafikoa:	Hartzekodunen konkurtsoak aurkeztu dituzten enpresak. EAE.	57
3.1 grafikoa:	Enpresek, oro har, gizartean duten eraginaren balorazioa. EB-27 eta Espainia (biztanleen %)	65
3.2 grafikoa:	Enpresek gizartean duten eragin positiboa	65
3.3 grafikoa:	Enpresek gizartean duten eragin negatiboa	66
3.4 grafikoa:	Enpresek gizartearekin arduratsu jokatzeko egiten duten ahaleginaren balorazioa. Biztanleen %.....	68
3.5 grafikoa:	Enpresen jarrera arduratsuaren inguruko informazioa duten biztanleak (%).	69
3.6 grafikoa:	Aukeran, enpresaburu ala enplegatutako izan nahi duzu? (Biztanleen %). Espainia.....	69
3.7 grafikoa:	Bost urteren buruan zure kontura lan egitea bideragarria iruditzen al zaizu? (Landun biztanleen %).....	71
3.8 grafikoa:	Enpresa bat sortzeko aukera sortu zen (erantzunen %).....	73
3.9 grafikoa:	Ekintzailtza-tasa (TEA). EAE eta Espainia.....	74
3.10 grafikoa:	Ekintzailtza-tasa (TEA). 2012.	74
3.11 grafikoa:	Ekintzaile izateko ingurunearen kondizio informalak. EAE, 2012.	75
3.12 grafikoa:	Azterlanean parte hartu duten enpresen bereizgarri nagusiak (%).....	82
3.13 grafikoa:	Enpresen iritzia: Euskal gizarteko enpresa-kulturaren batez besteko balorazioa	82
3.14 grafikoa:	Enpresen iritzia: Batez besteko puntuazioa, euskal gizarteak enpresek aberastasuna eta ongizatea sortzeko egiten dituzten ekarpenen inguruan duten ustearen balorazioarena	83
3.15 grafikoa:	Enpresen iritzia: Batez besteko balorazioa, euskal gizarteak enpresek enplegua eta aberastasuna sortzeko duten zereginaren aintzatespenaren gainekoa	84
3.16 grafikoa:	Enpresen iritzia: Batez besteko balorazioa, enpresek gizarte-garapeneko agente gisa euskal gizartean duten zereginaren aintzatespenari buruzkoa	85
3.17 grafikoa:	Enpresen iritzia: Euskal gizarteak enpresaburuaren gainean duen iritziari buruzko balorazio orokorra.....	85
3.18 grafikoa:	Enpresen iritzia: Batez besteko balorazioa, euskal gizarteak enpresaburuaren gainean duen iritziari buruzkoa.....	86
3.19 grafikoa:	Enpresen iritzia: Pertsonen inplikazioa enpresan.	86
3.20 grafikoa:	Pertsonak bat datoz enpresaren balio estrategikoekin. Enpresek gai horri buruz duten iritzia.....	87

3.21 grafikoa:	Enpresen iritzia: Langileek enpresako egoera zertan den jakiteko duten gogoia eta interesa	88
3.22 grafikoa:	Enpresen iritzia: Langileak enpresan duten egoera aldatzeko prest egotea	88
3.23 grafikoa:	Enpresen iritzia: Informazio- eta komunikazio-bideak	89
3.24 grafikoa:	Enpresen iritzia: Enpresa esportatzaile eta berritzaileek dituzten informazio- eta komunikazio-bideak	90
3.25 grafikoa:	Enpresen iritzia: Euskal enpresetako enpleguaren azken bi urteetako bilakaera	91
3.26 grafikoa:	Enpresen iritzia: Euskal enpresa esportatzaile eta berritzaileen enpleguaren azken bi urteetako bilakaera	91
3.27 grafikoa:	Enpresen iritzia langile-kopuruaren gainean	92
3.28 grafikoa:	Enpresen iritzia langile-horniketaren inguruko zailtasunen gainean, enplegu-estratuaren eta jarduera-sektorearen arabera	92
3.29 grafikoa:	Enpresen iritzia langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzeko duten gogoaren gainean	94
3.30 grafikoa:	Prestakuntza-planak dituzten enpresak. Enpresen iritzia	95
3.31 grafikoa:	Enpresen iritzia: Euskal enpresen maila sendotzeko oztopoak	95
3.32 grafikoa:	Enpresen iritzia: Enpresa esportatzaile eta berritzaileen maila sendotzeko oztopo nagusiak	96
3.33 grafikoa:	Enpresen iritzia: Euskal enpresen maila sendotzeko pizgarriak	98
3.34 grafikoa:	Enpresen iritzia: Enpresa esportatzaile eta berritzaileen maila sendotzeko pizgarri nagusiak	99
3.35 grafikoa:	Enpresen iritzia: Enpresen balorazioa, behar duten babesaren batez besteko garrantziaren gainekoa	100
3.36 grafikoa:	Enpresen iritzia: Euskal enpresek premiazkotzat dituzten babes nagusiak	101
3.37 grafikoa:	Enpresen iritzia: Enpresek behar dituzten babes nagusiak, enplegu-estratuaren arabera	102
3.38 grafikoa:	Enpresen iritzia: Enpresek behar dituzten babes nagusiak, jarduera-sektorearen arabera	102
4.1 grafikoa:	Baden-Württemberg kokapen geografikoa	113
4.2 grafikoa:	Flandriaren kokapen geografikoa	114
4.3 grafikoa:	Emilia-Romagnaren kokapen geografikoa	115
4.4 grafikoa:	Eskualdeko BPGren bilakaera (milioi eurotan)	115
4.5 grafikoa:	Langabeziaren bilakaera (milaka pertsona)	118
4.6 grafikoa:	I+G arloko barne-gastuaren bilakaera (milioi eurotan)	119
4.7 grafikoa:	Hirugarren mailako ikasketak dituzten 30 eta 34 urte arteko biztanleak (%).	122
4.8 grafikoa:	Zerga-presioa (gizarte-kotizazioekin), BPGren %	123
4.9 grafikoa:	BPGren azken urteetako bilakaera (oinarria 2008=100)	124
4.10 grafikoa:	BEG sektorialaren urtetik urterako aldakuntza (oinarria 2008=100)	125
4.11 grafikoa:	Enpleguaren azken urteetako bilakaera (2008=100)	125
4.12 grafikoa:	Enplegu sektorialaren urtetik urterako aldakuntza (oinarria 2008=100)	126
4.13 grafikoa:	Langabeziaren azken urteetako bilakaera (2008=100)	127
4.14 grafikoa:	Emilia-Romagnako ekoizpen-kluster nagusiak	152
4.15 grafikoa:	Emilia-Romagnako eskualdeko teknologia-ardatzen kokapen geografikoa	156

1. Sarrera

1.1 AURKEZPENA

Azken bi hamarkadatan (1993-2013), ziklo ekonomikoaren bilakaerak euskal ekonomia baldintzatu du. 1993. urteko krisiaren ondoren, aldi batean ekonomia hazi egin zen pixkanaka eta 90eko hamarkadan gora egin zuen izugarri. Hala, hazkunde-tasa handienak 2007tik 2008rakoak izan ziren. Ordea, 2009. urtean atzeraldia hasi zen: EAEko jarduera ekonomikoa eta inguruko ekonomia aurreratuetako jarduera asko uzkuritu egin ziren.

Jarduera ekonomikoaren, aberastasunaren eta enpleguaren sorkuntzaren okertzea zerk eragin duen eta okertze horrek zer ondorio izan dituen luze eta zabal eztabaidatu da azken urteetan. Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeak, enpresen dinamismoari, aberastasunaren sorkuntzari eta enpleguari buruzko txosten honen bitartez, euskal enpresen sarea ardatz hartu eta hausnar egiteko bide eman nahi du; izan ere, sare hori da ekonomia-jardueren arteko loturak sortzeko oinarria. Alde horretatik, euskal enpresek aberastasuna eta enplegua sortzeko eta EAEko gizartea garatzeko zer ekarpen egiten dituzten aztertu dugu. Horretarako, EAEn enpresak dinamizatzea eta garatzea eta, ondorioz, aberastasuna, enplegua eta ongizatea areagotzea errazten duten faktore eta politikak aztertu eta Europako beste eskualde batzuetakoekin alderatu ditugu.

Azterlan honen asmoa da, funtsean, euskal enpresen sarea zertan den ulertzea eta jakitea. Asmo horrekin, ohiko ekonomia- eta enpresa-jarduerari buruzko adierazleak emaitzak aurkeztu ditugu, eta, emaitza horiek osatzeko, jendeak eta gizarteak, oro har, enpresak eta ekintzaileak nola baloratzen dituzten jakiteko beste alderdi garrantzitsu batzuk ere analizatu ditugu.

Horrez gain, azterlanaren helburua ere bada gaur egungo enpresa-giroaren berri jakitea, euskal enpresek haien jarduerak gauzatzen dituzten inguruneari ikuspegi bikoitzetik begiratuta. Batetik, enpresek oro har duten garrantziaren ganean gizarteak duen pertzepzioa aztertuz, betiere enpresek aberastasuna eta enplegua sortzeko duten zeregina ardatz hartuta. Eta bestetik, euskal enpresei haien jarduera eragozten edo errazten dieten faktoreei, alegia haientzat oztopo edo pizgarri diren faktoreei buruzko iritzia eskatuz.

Euskal enpresen garapena errazteko faktore eta politika publikoen inguruko aholku erabilgarriak proposatze aldera, aztertu eta alderatu ditugu, batetik, Euskal Autonomia Erkidegoa; eta bestetik, enpresen dinamismoagatik eta enplegua sortzeko ahalmenagatik erreferentziazkoak diren Europako hiru eskualde. Eskualde horiek dira Baden-Württemberg (Alemania), Flandria (Belgika) eta Emilia-Romagna (Italia), eta aukeratu ditugu EAErekin antzekotasunak dituztelako: ongizate ekonomikoaren maila berbera da, industria-sektoreak pisu bera du, I+G+B arloari garrantzi handia ematen die, kanpora begira daude eta, gainera, arlo horietan eragina izateko ahalmena duten eskualde-erakundeak laguntzeko prest daude.

Oro har, egindako analisiak eta ateratako ondorioak hausnar egiteko elementu egokiak dira, gizarte osoarentzat, botere publikoentzat eta zuzenean esku hartzen duten agenteentzat. Hausnarketa horren helburuak izan behar du euskal enpresek aberastasuna, enplegua eta ongizatea sortzeko duten ahalmena hobetzea eta, halaber, EAEn enpresa eta gizartea garatzea eragozten duten eta gainditu behar diren oztopoak zehaztea.

1.2 EDUKIA ETA METODOLOGIA

Azterlan honek, aurkezpenaz gain, beste bost kapitulu dauzka.

- Bigarren kapitulua euskal enpresa-sarearen bilakaerari, egiturari eta aberastasuna eta enplegua sortzeko duen zereginari buruzkoa da. Hori aztertzeko hainbat alderdi hartu ditugu kontuan, besteak beste: euskal enpresen azken hamarkadako karakterizazioa eta bilakaera, enpresa-sareak enplegua eta aberastasuna sortze aldera egiten dituen ekarpenak, industria-jardueraren gaineko adierazleen analisi espezifikoak, kanpo-jarduera, I+G+B jardueren ibilbidea, enpresek ongizate-estatuari eusteko egiten dituzten ekarpenak eta krisiaren eragin espezifikoak enpresekin zerikusia duten adierazleetan.

Aurkeztu dugun informazioa erakunde ofizialek egindako estatistiketan oinarritua dago eta, beraz, kalitatea, jarraitutasuna, homogeneotasuna eta alderagarritasuna ziurtatu ditugu. Estatistika horiek, oro har, erakunde hauek sortutakoak dira: Eustat (Euskal Estatistika Erakundea), EIN (Estatistikako Institutu Nazionala) eta erregistro zehatzak argitaratzeaz arduratzen diren beste erakunde publiko batzuk (Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Finantza Saila eta Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila, eta Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa, esate batera).

- Hirugarren kapitulan EAEko enpresa-giroa aztertu dugu, bi atal handitan.

Lehenbiziko atalean gizarteak jarduera ekonomikoaren ekosistemaz egin duen balorazioa jaso dugu¹. Balorazio hori egiteko jendeak gai hauen inguruan zer iritzi duen aztertu dugu (biztanleei galdeketa egin dizkiegu): enpresek ekonomia eta enplegua garatzeko egiten dituzten ekarpenak, gizartean enpresak sortzeko dagoen gogoia eta ahalmena, enpresak sortzeko gogoia sortzen edo eragozten duten faktoreak eta hezkuntzaren zeregina, besteak beste. Izan ere, faktore horiek enpresa-proiektuak garatzeko gizarte-oinarri egokiak sortzen laguntzen dute. Aztertutako informazioa, funtsean, Europako Batzordearen bi txostenetan (Flash Eurobarometroetan) dago oinarritua, eta informazio hori Global Entrepreneurship Monitor (GEM) txosteneko emaitza batzuekin osatu dugu.

Bigarren atalean euskal enpresek ekonomia-jardueraren euskal ekosistemaz egin duen balorazioa jaso dugu. Informazio hori azterlan honetarako berariaz bildu eta sortu dugu, kontsulta espezifiko baten bitartez; kontsulta hori ia 300 euskal enpresek erantzun dute. Helburua da jakitea enpresek zer iritzi duten gizartean duten estatusaren eta EAEko enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean. Atal horretako edukia lau multzo handi hauen arabera antolatu dugu: lehenik, gizarteak enpresen inguruan duen pertzepzioa; bigarrenik, enpresek gizartearen alde egiten duten lanaren aintzatespena; hirugarrenik, enpresa-kultura eta giza kapitalaren balioespena; eta azkenik, enpresak garatzeko oztopoak eta pizgarriak.

- Laugarren kapitulan, hiru eskualde hauetan enpresak garatzen eta sortzen laguntzeko dituzten ingurune eta politikak aztertu eta alderatu ditugu: Baden-Württemberg (Alemania), Flandria (Belgika) eta Emilia-Romagna (Italia).

Kapituluaren hasieran enpresen aldeko erkidego-esparruaren (EB) azalpen teoriko labur bat egin dugu, irakurleak testuinguruan kokatzeko; gero, konparazio-analisia atal hauen arabera antolatu dugu:

- Lehenik, EAEren eta aukeratutako hiru eskualde europar horien arteko benchmarking-analisia egin dugu, adierazle ekonomiko garrantzitsu batzuk bildu eta krisi ekonomikoaren

¹ Azterlan honetan bildutako informazioa koherentea izan dadin, gizartearen pertzepzioari buruzko atalean honako hauei buruzko informazioa jaso dugu: batetik, EB-27, Espainia, Alemania, Italia eta Belgika (aztertu ditugun eskualdeak: Baden-Württemberg, Emilia-Romagna eta Flandria); eta bestetik, Suedia eta Danimarka, garapen sozioekonomikoari buruzko adierazle-multzo zabal bateko erreferentziatzeko herrialde gisa.

eraginaren analisi sintetikoa egin ondoren. Atal horretan Europako Batzordeko Estatistika Bulegoak (Eurostatek) argitaratutako informazio estatistiko alderagarria hartu dugu oinarri.

- Bigarrenik, Baden-Württemberg, Flandria eta Emilia-Romagna banan-banan eta zabal aztertu ditugu. Kasu bakoitzean gai hauen analisi labur bat egin dugu: eskualdeko enpresa- eta ekoizpen-sarea, enpresa-jardueraren garapenean eragina duten eta garapen hori baldintzatzen duten pizgarri eta oztopo nagusiak, eskualde-gobernuek ekonomiaren eta enpresen garapenean duten zeregina eta enpresa-sarea eta ekintzaileak babesteko politika eta neurri nagusien zerrenda.
- Eta, hirugarrenik, enpresak babesteko EAEko politikaren azalpen labur bat egin eta aipatu Europako hiru eskualdeetan enpresak babesteko dituzten egiturekin alderatu dugu. Alde horretatik, EAEren ikuspegitik eredu interesgarri izan daitezkeen elementu batzuk zehaztu ditugu.

Azkenik, bosgarren kapituluan azterlanaren laburpena egin eta hainbat gogoeta bildu ditugu, aztertu ditugun arloak oinarri hartuta eta gai hauei buruz hausnartzeko informazioa eskaintze aldera: batetik, enpresek jarduera ekonomikoaren, enpleguaren eta gizarte-garapenaren eragile gisa egiten dituzten ekarpenez; eta bestetik, EAEko ekonomia dinamizatzea eta garatzea eta, beraz, aberastasuna, enplegua eta ongizatea sortzea erraz dezaketen faktore eta politikez (hori, Europako beste eskualde batzuekin alderatuta).

2.

Euskal enpresa:
aberastasun-sorkuntza,
enplegua eta gizarte-
garapena EAEen

2.1 AURKEZPENA

Arlo horiek guztiak aztertzeko, informazio ofizial eta publikoa erabili dugu; beraz, informazioa kalitatezkoa izatez gain, alderatzeko eta eguneratzeko aukera izan dugu. Alde horretatik, informazioaren aurkezpenari eta tratamenduari dagokionez, honako hau nabarmendu nahi dugu:

- Funtsean, 2004-2013 aldia aztertu dugu. Dena den, zenbaitetan 1995-2013 aldia hartu dugu aintzat, ekonomiaren hazkunde-fasea hasieratik (alegia 1993ko krisia amaitu zenetik) aztertzeko eta gaur egungo krisiaren eragina zabal-zabal hartzeko.

Hala ere, batzuetan datuak 2004-2013 aldikoak dira, informazioa biltzen beranduago hasi direlako, datuak alderatzea eragozten duten aldaketa metodologikoak egin dituztelako edo informazioa oraindik eguneratu gabe dagoelako.

- Informazio-iturriari² dagokionez, aztertu beharreko arlo edo aldagai bakoitzaren arabera, iturri egokiena erabili dugu³, alegia datuak banantzeko aukera gehien ematen duena (tamaina, jarduera-sektorea edo izaera juridikoa aintzat hartuta, adibidez) edo eguneratuen dagoena.
- Azkenik, jarduera ekonomikoa ohiko lau sektoreen sailkapenaren arabera banandu dugu: lehen sektorea, industria, eraikuntza eta zerbitzuak. Jarduera-adarren arabera informazioa badugunez, zerbitzu-jarduerak bi multzo handi hauen arabera sailkatu ditugu:

- Merkatuko zerbitzuak: gizarte osoarentzako jarduerak dira, baina enpresak dira, neurri handi batean, hartzailleak; eskaintzan, gainera, agente publikoek zeregin zuzen mugatua dute⁴.

Hona hemen multzo honi dagozkion jarduerak: handizkako eta txikizkako merkataritza; motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketa; garraioa eta biltegiatzea; ostalaritza; informazioa eta komunikazioak; finantza- eta aseguru-jarduerak; higiezin arloko jarduerak; jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak; eta administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak.

- Merkatukoak ez diren zerbitzuak: pertsonentzako jarduerak dira, nagusiki, eta hornikuntza publikotik asko dute⁵.

Multzo honetan sartzen dira herri-administrazioa eta defentsa, hezkuntza, osasun-jarduerak, gizarte-zerbitzuetako jarduerak, aisia- eta kultura-jarduerak, lurraldez kanpoko erakundeen jarduerak eta beste zerbitzu batzuk.

² 1. eranskineko koadroan daude.

³ Nagusiki, informazio ahalik eta eguneratuena eta datuak alderatzeko aukera eskaintzen dituztelako. Alde horretatik, JEGIDek, Kontu Ekonomikoen eta afiliazioak enpleguari buruzko datuak ematen dituzte. Hasiera batean afiliazioa erabili dugu, errolda modukoa eta/edo erregistro administratibo batetik eratorria delako, galdeketa modukoak diren beste bi aukeren aldean. Aitzitik, enpleguari buruzko adierazleak kalkulatzeko (produktibitatea, esate batera), iturriak berak ematen duen datua erabili dugu (kasu honetan, Kontu Ekonomikoak).

⁴ Salbuespenak salbuespen: trenbide eta metroko zerbitzu publikoak, bidaiariak errepidez garraiatzeko hiriko edo hiriarteko lineak eta irratik eta telebista publikoak, besteak beste. Bi kasu horietan eskaintza pribatuaren eta eskaintza publikoaren parteak ezin dira bereizi eta, edozein modutan, merkatura bideratuta dauden eta merkatuaren arabera kudeatzen diren zerbitzuak dira.

⁵ Dena den, zehaztasunak egin behar dira, hezkuntza eta osasun pribatua ere badaudelako (nahiz eta zerbitzu batzuk itunpekoak edo hitzartutakoak izan) eta, gainera, aisia- eta kultura-zerbitzuetan hainbat jarduera sartzen direlako, liburutegi publikoak eta zinemak, esate batera.

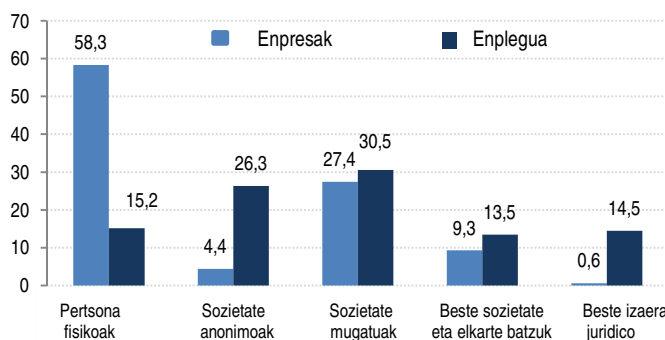
2.2 EUSKAL ENPRESEN KARAKTERIZAZIOA ETA BILAKAERA

2.2.1 EUSKAL ENPRESEN GAUR EGUNGO KARAKTERIZAZIOA

EAEEn 154.001 enpresa daude⁶, eta enpresa horien % 97,6k gure erkidegoan du gizarte-egoitza. Beraz, 3.650 enpresak dute gizarte-egoitza EAE ez beste erkidego batean; eta enpresa horien herena inguru ibilgailuen salmentan eta konponketan aritzen da. Gizarte-egoitza EAEen duten enpresei dagokienez, erdia Bizkaian dago (178.216 enpresa, % 51,1), herena baino gehixeago Gipuzkoan (52.508 enpresa, % 35,1) eta gainerakoak Araban (19.627 enpresa, % 13,8).

Izaera juridikoari dagokionez⁷⁸, % 58,3 pertsona juridikoak dira eta % 27,4 inguru sozietate mugatuak. Enpresen % 4,4 sozietate mugatua da eta % 9,9k beste forma juridikoren bat dauka. Modalitate juridikoaren arabera ekarpenari dagokionez, enpleguaren erdia baino gehiago sozietate anonimoetan (% 26,3) eta sozietate mugatuetan (% 30,5) dago.

2.1 grafikoa: Enpresek enpresa-sareari eta enpleguari egiten dieten ekarpena (%), izaera juridikoaren arabera

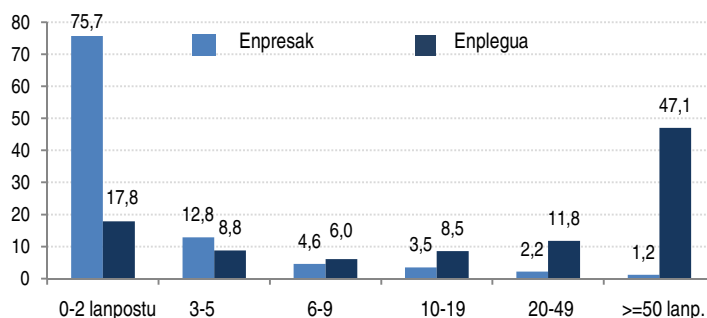

Iturria: JEGID (2013), Eustat

Enpresek, batez beste, 5,5 langile dituzte. Dena den, enpresen tamaina oso desberdina da izaera juridikoaren arabera⁹: titularrak pertsona fisikoak direnean, enpresek, batez beste, 1,4 langile izan ohi dituzte, sozietate mugatuek 6,1 eta sozietate anonimoek 32,8.

Mailaren arabera enpleguaren banaketari dagokionez, 1.832 enpresek (enpresa guztien % 1,2k) 50 lanpostu edo gehiago dituzte, guztira 400.000 lanpostu, hau da, EAEko lanpostuen erdia (% 47,1). Bestalde, enpresen % 93,2k gehienez 10 lanpostu ditu, alegia lanpostu guztien % 32,6. Multzo horretan, enpresen hiru laurdenak gehienez bi lanpostu ditu, hau da, lanpostu guztien % 17,8.

2.2 grafikoa: Enpresek enpresa-sareari eta enpleguari egiten dieten ekarpena (%), enplegu-segmentuaren arabera

Iturria: JEGID (2013), Eustat

⁶ Enpresa: establezimenduen jarduerari legezko euskarria ematen dien unitate juridikoa, hau da, beregaineko lege-nortasuna duen edozein elkarte, erakunde, organismo, pertsona fisiko edo edozein erakunde publiko edo pribatu, zeinaren ardurapean eta zuzendaritzapean jarduerak egiten baitira (Eustaten definizioa da hori). Anlisi honetan ez ditugu sartu lehen sektoreko enpresak, saila alderatu ahal izateko; izan ere, enpresa horiek 2012an sartu zituzten estatistika ofizialean.

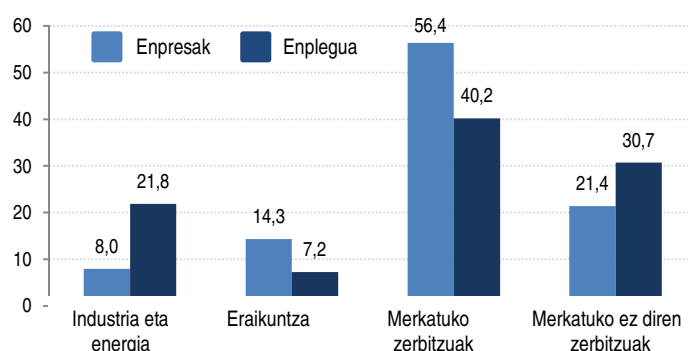
⁷ Titularraren edo enpresaren izaera juridikoa (IFK, IFZ, NAN), kategoria hauen arabera: pertsona fisikoak, sozietate anonimoak, erantzukizun mugatuko sozietateak, beste sozietate eta elkarte batzuk (ohiko elkarte kolektiboak, elkarte komanditarioak, elkarteak, gizarte zibila eta zehaztu gabeko beste sozietate mota batzuk), ondasun-erkidegoak, sozietate kooperatiboak eta beste forma juridiko batzuk (tokiko korporazioak, erakunde autonomoak edo antzekoak, erlijio-kongregazio edo -erakundeak eta estatuko eta autonomia-erkidegoetako organoak). Eustat (Metodologia, Definizioak).

⁸ Lan-sozietateak ez ditugu sartu (anonimoak edo mugatuak izan daitezke). Informazio gehiago nahi izanez gero, ikusi 1.2.2 atala.

⁹ Bereiz aztertu behar dira tokiko korporazioak, erakunde autonomo edo antzekoak, erlijio-erakundeak eta estatuko eta autonomia-erkidegoetako organoak, tamaina aldetik, batez beste, oso desberdinak baitira: 68,3, 44,5 eta 1.453 lanpostu dituzte, hurrenez hurren.

Hamar enpresatik zortzi (% 77,7) zerbitzu-sektorekoak dira, zazpitik bat (% 14,3) eraikuntza-sektorekoa eta hamarretik bat (% 8), gutxi gorabehera, industria-sektorekoa. Hala eta guztiz ere, industria-enpresetan dago bost lanpostutik bat (% 21,8), eta hamar lanpostutik lau (% 40,2) merkatuko zerbitzu-jardueretan. Merkatukoak ez diren zerbitzu-jardueretan lanpostuen herena baino gutxiago dago (% 30,7).

2.3 grafikoa: Enpresek enpresa-sareari eta enpleguari egiten dieten ekarpena (%), jarduera-sektorearen arabera

Iturria: JEGID (2013), Eustat

Enpresen tamainari dagokionez, beraz, eta labor esateko, 2013an industria- eta energia-arloetako enpresetan 15 lanpostu zeuden, batez beste, eta eraikuntza-jardueretako eta merkatura bideratutako zerbitzuetako enpresetan 2,8 eta 3,9 lanpostu, hurrenez hurren. Merkatukoak ez diren zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresetan, berriz, 7,8 lanpostu zeuden, batez beste.

2.1 koadroa: Enpresa-sarearen karakterizazioa

	Enpresak	%	Lanpostuak	%	Lanpostuak, batez beste
Enpresak, guztira	154.001	100,0	841.500	100,0	5,5
Gizarte-egoitza					
Euskal Autonomia Erkidegoan	150.351	97,6	740.315	88,0	4,9
Estatuko gainerako erkidegoetan	3.650	2,4	101.185	12,0	27,7
Enplegu-estratua					
0-2 lanpostu	116.643	75,7	149.882	17,8	1,3
3-5 lanpostu	19.783	12,8	73.659	8,8	3,7
6-9 lanpostu	7.096	4,6	50.722	6,0	7,1
10-19 lanpostu	5.335	3,5	71.787	8,5	13,5
20-49 lanpostu	3.312	2,2	99.283	11,8	30,0
50-249 lanpostu	1.571	1,0	153.382	18,2	97,6
250 lanpostu edo gehiago	261	0,2	242.784	28,9	930,2
Izaera juridikoa					
Pertsona fisikoak	89.756	58,3	127.569	15,2	1,4
Sozietate anonimoak	6.750	4,4	221.669	26,3	32,8
Sozietate mugatuak	42.210	27,4	256.837	30,5	6,1
Beste sozietate eta elkarte batzuk	14.268	9,3	113.429	13,5	7,9
Beste forma juridiko batzuk	1.017	0,7	121.996	14,5	120,0
Jarduera-sektore edo -adarra					
Industria, energia eta saneamendua	12.252	8,0	183.851	21,8	15,0
Eraikuntza	22.007	14,3	60.823	7,2	2,8
Zerbitzuak	119.742	77,7	596.826	70,9	5,0
- Merkatuko zerbitzuak	86.824	56,4	338.458	40,2	3,9
. Ibilgailuen merkaturatzea, salmenta eta konponketa	36.096	23,4	129.617	15,4	3,6
. Garraioa eta biltegiatzea	11.011	7,1	41.148	4,9	3,7
. Ostalaritza	13.256	8,6	50.784	6,0	3,8
. Jarduera profesional eta osagarriak	26.461	17,2	116.909	13,9	4,4
- Merkatukoak ez diren zerbitzuak	32.918	21,4	258.368	30,7	7,8
. Herri-administrazioa, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak	12.494	8,1	177.858	21,1	14,2
- Merkatukoak ez diren beste zerbitzu batzuk	20.424	13,3	80.510	9,6	3,9

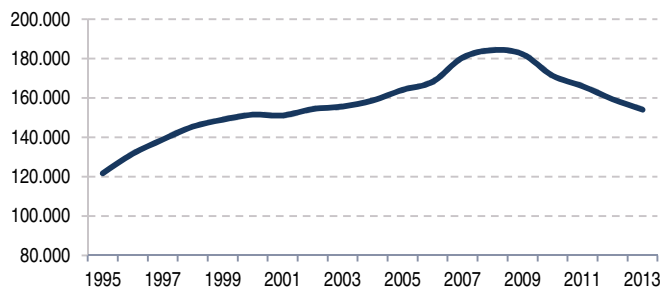
Iturria: JEGID (2013), Eustat.

2.2.2 EUSKAL ENPRESA-SAREAREN BILAKAERA

Enpresa-kopuruaren bilakaera: aurkezpena

Euskal enpresa-sarearen bilakaera oraingo ziklo ekonomikoko dinamismoaren isla da; gorenaldia 2008. urtearen inguruaren gertatu zen. Ikuspegi zabalagoaz begiratzuz gero, ikusten da 1995-1999 aldian egin zuela gora gehien enpresa-kopuruak (% 5,2, hain zuzen ere; gogoan hartu beharra dugu 1993. urtean amaitu zela krisia), eta 2000-2003 aldian enpresen dinamismoa txikiagoa izan zela (% 1,1).

2.4 grafikoa: EAEn enpresen bilakaera

Iturria: JEGID, Eustat.

Gero, 2004tik 2008ra, enpresa-kopuruaren igoera bere onera etorri zen (% 3,5), eta 2008an izan zen enpresa gehien, 184.290 enpresa, hain zuzen. Orduetik hona, enpresa-kopuruak behera egin du: 2013an 2009an baino 28.283 enpresa gutxiago zeuden (galera garbia); urtean 7.000 enpresa baino gehiago galdu dira eta urte arteko batez besteko tasa -% 3,5 da.

a) Enpresa-kopuruaren bilakaera, izaera juridikoaren arabera

Enpresa-kopuruaren bilakaerari enpresen izaera juridikoaren arabera begiratzuz badiogu¹⁰, ikusten da enpresen erdia baino gehiago (% 58,3) pertsona fisikoa dela, baina enpresa-mota horrek garrantzia galdu duela nabarmen azken bi hamarkadatan (1995eko portzentajea % 72,3 zen). Izan ere, sozietate mugatuek gora egin dute asko: 1995etik 2013ra sozietate mugatuen kopurua hirukoiztu egin da (% 9,1etik % 27,4ra igo da), eta gaur egun era horretako 42.210 enpresa daude. Gainera, urtetik urterako hazkundea jarraitua izan zen 2008. urtera arte¹¹ eta orduetik hona % 1,9 egin dute behera urtero (2009-2013).

Sozietate anonimoen kopuruak behera egin du, eta aldi guztietako urtetik urterako aldea negatiboa da: 1995ean 10.614 sozietate anonimo zeuden eta gaur egun 6.750; gainera, 2009tik 2013ra, izaera juridiko hori duten 443 enpresa galdu dira urtero (urteko batezbestekoa -% 5,5 da). Enpresen gaineko izaera juridikoaren araberako berrikuspen hori lan-sozietateei buruzko informazioarekin osatu dugu¹²: oro har¹³ 968 lan-sozietate daude eta 2008tik 2010era urtero % 5,7 egin dute behera, batez beste.

“Beste sozietate batzuk” epigrafean sartzeko dira, nagusiki, sozietate kooperatiboak, ondasun-erkidegoak eta beste sozietate batzuk¹⁴. Multzo hori etengabe handitu da 2008. urtera arte¹⁵; 2009tik 2013ra, ordea, murriztu egin da (urtero -% 5,9, batez beste), nahiz eta eutsi egin dion, oro

¹⁰ Eustaten, emaitza berriak aurkezten dituztenean, azken urteko informazioa izaera juridikoa ahal bezainbeste bereizita ematen dute. Urte gehiagorako informazioa behar izanez gero, ordea, datu-bankura jo behar da, non izaera juridikoaren araberako informazioa, atal honetan bezala, ez dagoen bereizita.

¹¹ 2000tik 2003ra, urte arteko batez besteko aldakuntza-tasa negatiboa da (-% 1,3), nahiz eta enpresa-kopuruaren batezbestekoa (99.029) 1995-1999 aldiko baino (97.227) handiagoa izan. Hori gertatu da aldi horren hasieran kopurua oso txikia zelako (87.979) eta kopuru handiena aldi horretan izan zelako (102.357); orduetik aurrera, behera egiten duen arren (horregatik da negatiboa urte arteko tasa), balioak 101.991 eta 96.331 artekoak dira.

¹² JEGIDen ez dituzte jaso, apropos, eta sozietate anonimo edo sozietate mugatu izan daitezke.

¹³ Erregistro administratiboa egin behar da eta hori Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza, Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailaren eskumena da. Informazio hori txosten honetan dago jasoa: Gizarte Ekonomia EAEn (bi urtez behin egiten da eta azken datuak 2008-2010 aldikoak dira).

¹⁴ Ohiko sozietate kolektiboa, sozietate komandataria, elkarte, gizarte zibila eta zehaztu gabeko beste sozietate batzuk.

¹⁵ 2000-2003 aldiko batez besteko balioa 1.185 da: 2000. urtean 1.134 eta 2003. urtean 1.342; tasak, beraz, goranzko joera du, argi eta garbi. 2004an, ordea, batezbestekoa handiagoa da (1.352, hain zuzen ere; 2004an 1.355 eta 2008an 1.336), baina urte arteko joera negatiboa.

har, % 9-10 inguruko pisuari. Neurriari dagokionez¹⁶, 2013an 6.736 ondasun-erkidego, beste era bateko 6.662 sozietate eta 1.423 kooperatiba zeuden. Azkenik, "beste erakunde batzuk" epigrafeko enpresak (*tokiko korporazioetako enpresak, erakunde autonomoak edo antzekoak, erlijio-kongregazio edo -erakundeak, eta estatuko edo autonomia-erkidegoetako organoak*) sarearen % 1 dira eta beheranzko joera dute 2004. urtetik.

2.2 koadroa: Enpresa-kopuruaren bilakaera, izaera juridikoaren arabera

	1995-1999	2000-2003	2004-2008	2009-2013	1995	2004	2008	2013
Guztira	137.304	153.157	171.158	166.602	121.720	158.709	184.290	154.001
Pertsona fisikoak	97.227	99.029	102.316	95.574	87.979	97.585	107.911	89.756
Sozietate anonimoak	10.140	9.737	9.208	7.759	10.614	9.395	8.964	6.750
Sozietate mugatuak	16.032	27.879	40.328	45.766	11.134	34.194	46.534	42.210
Beste sozietate batzuk	12.925	15.327	17.954	16.475	11.166	16.180	19.545	14.268
Beste erakunde batzuk	980	1.185	1.352	1.028	827	1.355	1.336	1.017
	Urte arteko batez besteko tasa (%)				Egitura (% bertikala)			
Guztira	5,2	1,1	3,5	-3,5	100,0	100,0	100,0	100,0
Pertsona fisikoak	3,9	-1,3	2,2	-3,6	72,3	61,5	58,6	58,3
Sozietate anonimoak	-1,6	-0,8	-1,4	-5,5	8,7	5,9	4,9	4,4
Sozietate mugatuak	17,0	11,3	7,8	-1,9	9,1	21,5	25,3	27,4
Beste sozietate batzuk	7,1	1,8	4,4	-5,9	9,2	10,2	10,6	9,3
Beste erakunde batzuk	8,5	4,6	-0,1	-4,5	0,7	0,9	0,7	0,7

Oharra: aintzat hartutako aldi bakoitzeko urteko batezbestekoa.
Iturria: JEGID, Eustat.

b) Enpresa-sarearen bilakaera, enplegu-segmentuaren arabera

Enplegu-segmentuaren arabera, enpresa-sarea orain arte azaldu bezala bilakatu da, neurri handi batean. Izan ere, multzo guztiek egin dute gora eta 1995-1999 aldirian urteko batez besteko hazkunde-tasa antzekoa izan zen: 50 lanpostutik gorako enpresek % 3,6 egin zuten gora eta enpresa txikienek % 5,2.

2.3 koadroa: Enpresa-kopuruaren bilakaera, enplegu-segmentuaren arabera

	1995-1999	2000-2003	2004-2008	2009-2013	1995	2004	2008	2013
Guztira	137.304	153.157	171.158	166.602	121.720	158.709	184.290	154.001
Gehienez 10 lanpostu	129.690	143.865	159.786	155.320	114.627	148.197	171.999	143.522
10-19 lanpostu	4.036	5.238	5.867	5.705	3.711	5.567	6.259	5.335
20-49 lanpostu	2.208	2.857	3.567	3.642	2.079	3.110	3.988	3.312
50 lanpostu edo gehiago	1.371	1.756	1.939	1.935	1.303	1.835	2.044	1.832
	Urte arteko batez besteko tasa (%)				Egitura (% bertikala)			
Guztira	5,2	1,1	3,5	-3,5	100,0	100,0	100,0	100,0
Gehienez 10 lanpostu	5,2	0,9	3,4	-3,5	94,2	93,4	93,3	93,2
10-19 lanpostu	5,1	5,1	2,6	-3,1	3,0	3,5	3,4	3,5
20-49 lanpostu	4,2	5,4	5,7	-3,6	1,7	2,0	2,2	2,2
50 lanpostu edo gehiago	3,6	4,7	2,6	-2,2	1,1	1,2	1,1	1,2

Oharra: aintzat hartutako aldi bakoitzeko urteko batezbestekoa.
Iturria: JEGID, Eustat.

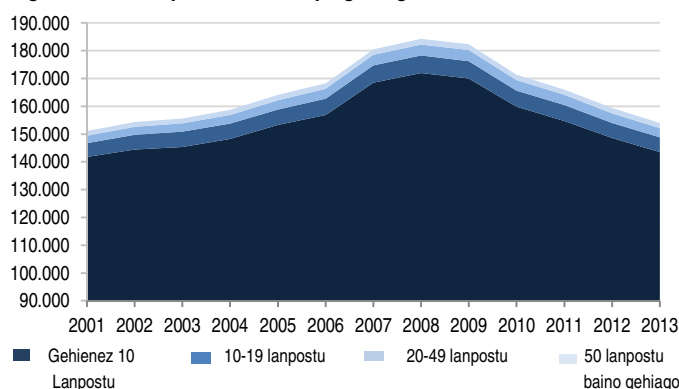
¹⁶ Guztira 14.821 enpresa daude; hori, lehen sektorekoak barne, dagoen informazioak ez baitu kentzeko aukera ematen.

Bestalde, 2000. urtetik 2008. urtera arte, enpresa-sarearen hazkundea nabarmena izan zen. Zehazki, 20-49 lanpostuko enpresak ugartu ziren gehien: 2000-2003 aldian % 5,4 eta 2004-2008 aldian % 5,7, batez beste.

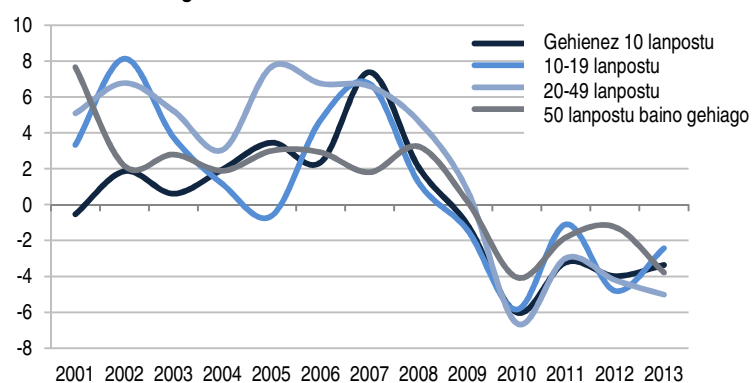
Hala, 2008an izan zen enpresa gehien, bai oro har, bai enplegu-segmentu guztietan. Ordea, 2009. urtetik aurrera, enpresa-sarearen atzeraldiak enplegu-segmentu guztietan izan zuen eragina¹⁷, eta, ondorioz, aldakuntza-tasak negatiboak izan ziren, oro har, 2013. urtera arte.

Alde horretatik, 2009-2013 aldian, krisiak eragin txikiagoa izan zuen enpresa handienetan, hau da, 50 lanpostutik gorakoetan (urtero % 2,2 egin zuten behera, batez beste), enpresa txikiagoetan baino (-% 3,5, -% 3,1% eta -% 3,6).

2.5 grafikoa: Enpresa-sarea, enplegu-segmentuaren arabera

2.6 grafikoa: Enpresa-kopuruaren urte arteko aldea, enplegu-segmentuaren arabera

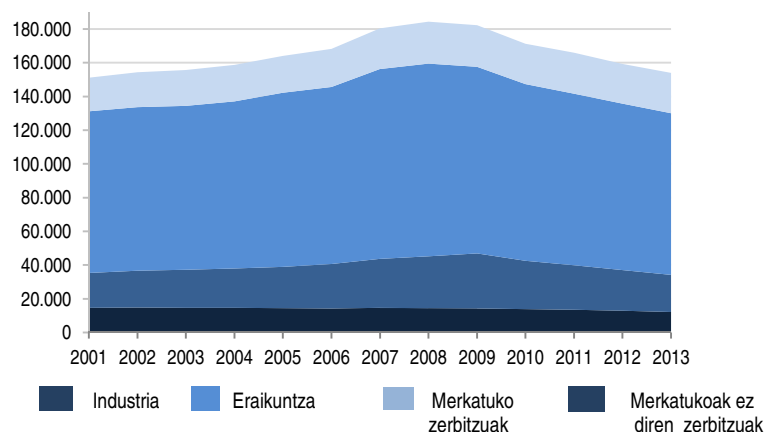

turria: JEGID, Eustat.

c) Enpresa-sarearen bilakaera, jarduera-sektore eta -azpisektoreen arabera

Enpresa-sarearen jarduera-sektoreen araberako bilakaerari dagokionez, 1995etik 1999ra sektore guztiek egin zuten gora; dena den, eraikuntza-sektorea hazi zen gehien (% 8,4), merkatuko zerbitzuen (% 5,1) eta industriaren (% 4,7) gainetik. Ondoren, 2000. urtetik 2003. urtera, dinamismo hori moteldu egin zen (% 1,1) eta, hala, industria-enpresen kopuruaren batez besteko urte arteko tasa negatiboa izan zen¹⁸ (-% 0,7); joera hori, gainera, handitu egin zen 2009tik 2013ra (-% 3,3).

2.7 grafikoa: Enpresa-sarea, jarduera-sektorearen arabera

turria: JEGID, Eustat.

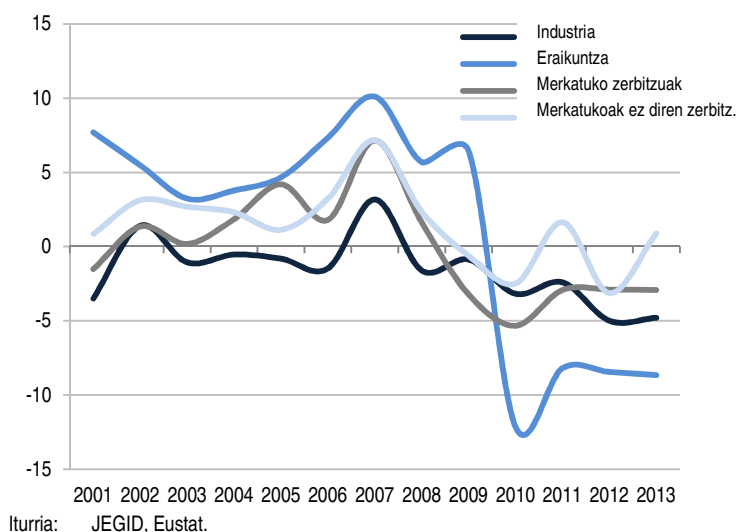
¹⁷ 2009-2013 aldian, 20-49 lanpostuko 3.642 enpresa zeuden, batez beste. Multzo horretan 2009an izan ziren enpresa gehien, 4.118, hain zuzen ere, eta 2013an kopurua 3.112ra jaitsi zen. Hala eta guztiz ere, batezbestekoa aurreko aldikoa baino handiagoa da, 2004-2008 aldian 3.556 enpresa baitzeuden, batez beste; dena den aurreko aldi horretako joera goranzkoa izan zen: 2004an 3.110 enpresa zeuden eta 2008an 3.988.

¹⁸ 2000-2003 aldian 14.807 industria-enpresa zeuden, batez beste, eta joera beheranzkoa zen: 2000. urtean 15.145 enpresa zeuden eta 2003. urtean 14.658. Aldiz, 1995tik 1999ra joera, argi eta garbi, goranzkoa da, 1995ean 12.550 eta 1999an 15.065 industria-enpresa baitzeuden; aldi horretako batez besteko balioa, ordea, hurrengo aldietakoa baino txikiagoa da.

Aldiz, eraikuntza-enpresen urte arteko hazkundea handia izan zen 2008. urtera arte (% 5,8 2000-2003 aldian eta % 6,3 2004-2008 aldian); baina 2009tik 2013ra krisiak eragin handia izan zuen sektore horretan (-% 6,2).

Horren harian, eraikuntza-enpresek 2010ean izan zuten beherakada da nabarmentzekoa, aurreko urteetako hazkunde handiaren aldean: 2010ean % 12,2 egin zuen behera eta 2009an, berriz, % 6,4 igo zen. Azken urteetan, eraikuntza-enpresen sarearen doitzea gainerako sektoreetako baino handiagoa izan da, grafikoan ikusten den moduan.

2.8 grafikoa: Enpresa-sarearen urte arteko batez besteko hazkundetasa, aldiaren eta jarduera-sektorearen arabera

Azkenik, merkatuko zerbitzuen sektoreko enpresa-kopuruak ez zuen ez gora ez behera egin 2000. urtetik 2003. urtera; hori, merkataritzaren eta ostalaritzaren moduko jardueren portaeraren ondorioz. Dena den, jarduera horiek indarra hartu zuten 2004tik 2008ra, eta urte batetik bestera % 3,3 egin zuten gora, batez beste. Oro har, 2009tik 2013ra, merkatuko zerbitzuei lotutako enpresetan, sarearen deuseztatzea EAEko enpresa guztienaren antzekoa da (-% 3,5).

2.4 koadroa: Enpresa-kopuruaren bilakaera, jarduera-sektorearen arabera

	1995-1999	2000-2003	2004-2008	2009-2013	1995	2004	2008	2013
Guztira	137.304	153.157	171.158	166.602	121.720	158.709	184.290	154.001
Industria	14.071	14.807	14.490	13.377	12.550	14.579	14.307	12.252
Eraikuntza	15.264	21.128	26.803	26.744	13.101	23.452	33.089	22.007
Zerbitzuak	107.969	117.223	129.865	126.481	96.069	120.678	133.424	119.742
Merkatukoak	90.146	96.831	106.834	102.365	79.127	99.028	109.458	95.884
Merkatukoak ez direnak	17.823	20.392	23.031	24.115	16.942	21.650	23.966	23.858
	Urte arteko batez besteko tasa (%)				Egitura (% bertikala)			
Guztira	5,2	1,1	3,5	-3,5	100,0	100,0	100,0	100,0
Industria	4,7	-0,7	-0,3	-3,3	10,3	9,2	7,8	8,0
Eraikuntza	8,4	5,8	6,3	-6,2	10,8	14,8	18,0	14,3
Zerbitzuak	4,8	0,6	3,3	-3,0	78,9	76,0	72,4	77,8
Merkatukoak	5,1	0,2	3,3	-3,5	65,0	62,4	59,4	62,3
Merkatukoak ez direnak	3,6	2,1	3,2	-0,7	13,9	13,6	13,0	15,5

Oharra: aintzat hartutako aldi bakoitzeko urteko batezbestekoa.
Iturria: JEGID, Eustat.

2.2.3 KRISIAREN ERAGINA EUSKAL ENPRESA-SAREAN

a) Enpresa-sarearen deuseztatzea 2008tik 2013ra

Gaur egungo krisiaren eragina ezagutzera emateko, bi urte hartu ditugu aintzat: batetik, 2008. urtea, hedakuntza handienekoa; eta bestetik, 2013. urtea, gaur egungo egoeratik gertuen dagoena. Alde horretatik, 2013an 2008an baino 30.289 enpresa gutxiago zeuden (-% 16,4); urtero, beraz, 6.058 enpresa galdu dira, batez beste.

2.5 koadroa: Enpresa-sarearen bilakaera, izaera juridikoaren, enplegu-estratuaren eta jarduera-sektorearen arabera

	2008	2013	2013-2008	
			Aldakuntza absolutua	%
Guztira	184.290	154.001	-30.289	-16,4
Izaera juridikoa				
Persona fisikoak	107.911	89.756	-18.155	-16,8
Sozietate anonimoak	8.964	6.750	-2.214	-24,7
Sozietate mugatuak	46.534	42.210	-4.324	-9,3
Beste sozietate eta elkarte batzuk	19.545	14.268	-5.277	-27,0
Beste forma juridiko batzuk	1.336	1.017	-319	-23,9
Enplegu-segmentuak				
Gehienez 9 lanpostu	171.999	143.522	-28.477	-16,6
10-19 lanpostu	6.259	5.335	-924	-14,8
20-49 lanpostu	3.988	3.312	-676	-17,0
50 lanpostu edo gehiago	2.044	1.832	-212	-10,4
Jarduera-sektorea				
Industria	14.307	12.252	-2.055	-14,4
Eraikuntza	33.089	22.007	-11.082	-33,5
Zerbitzuak	133.424	119.742	-13.682	-10,3
<i>Merkatuko zerbitzuak</i>	<i>109.458</i>	<i>95.884</i>	<i>-13.574</i>	<i>-12,4</i>
- Motordun ibilgailuak merkaturatzea eta konpontzea	41.865	36.096	-5.769	-13,8
- Garraioa eta biltegiatzea	13.872	11.011	-2.861	-20,6
- Ostalaritza	14.236	13.256	-980	-6,9
- Informazioa eta komunikazioa	3.119	2.869	-250	-8,0
- Finantza- eta aseguru-jarduerak	2.843	2.903	60	2,1
- Higiezinaren arloko jarduerak	5.655	3.288	-2.367	-41,9
- Jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak	20.856	20.554	-302	-1,4
- Administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak	7.012	5.907	-1.105	-15,8
<i>Merkatuko ez diren zerbitzuak</i>	<i>23.966</i>	<i>23.858</i>	<i>-108</i>	<i>-0,5</i>
- Herri-administrazioa	428	448	20	4,7
- Hezkuntza	3.578	3.918	340	9,5
- Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuak	7.066	8.128	1.062	15,0
- Arte-, aisia- eta olgeta-jarduerak	2.879	2.946	67	2,3
- Beste zerbitzu batzuk	10.015	8.418	-1.597	-15,9

Iturria: JEGID, Eustat.

Galdutako enpresen % 94 10 lanpostu baino gutxiagoak dira, % 3 10-19 lanpostukoak, % 2 20-49 lanpostukoak eta gainerakoak 50 lanpostu edo gehiagokoak. Horren harriz, 2008tik 2013ra izandako atzerakada antzekoa da enpresa txikiaren hiru multzoetan (-% 16,6, -% 14,8, -% 17) eta pixka bat txikiagoa enpresa handienetan (-% 10,4). Aldi horretan desagertutako hamar enpresatik sei pertsona fisikoak dira (-% 16,8, -18.155 enpresa); desagertutako sozietate anonimoen eta beste sozietate batzuen portzentajea handiagoa da, baina kopurua txikiagoa (-% 24,7, -2.214 enpresa, eta -% 27, -5.277 enpresa, hurrenez hurren).

Desagertutako enpresen erdia merkatuko zerbitzuen arlokoa da (-% 12,4, -13.574 enpresa), eta haien atzetik daude eraikuntzakoak, lehenbizi (-% 33,5, -11.082 enpresa), eta industria-enpresak, gero (-

% 14,4, -2.055 enpresa). Merkatuko zerbitzuei dagozkien enpresei begiratu gero, ikusten da krisiak honako hauetan izan duela eragin gehien: ibilgailuen handizkako eta txikizkako merkaturatze-, salmenta- eta konponketa-enpresetan (-5.769), garraio- eta biltegiatze-enpresetan (2.861) eta higiezinaren arloko jardueretan (-2.367).

b) Krisiaren eragina enpresen jardueraren dinamismoan¹⁹

Enpresa-dinamismoa enpresa-sare osoak enpresa berriak sortzeko duen gaitasuna da; alde horretatik, dinamismoa ona izan dadin, oparoaldietan jarduerari ekiten dioten enpresa-kopuruak jarduera eteten duten enpresena baino handiagoa izan behar du²⁰. EAEn, 2009. urtetik 2013. urtera 74.208 enpresa sortu ziren eta 104.516 enpresak eman zuten baja; saldoa, beraz, negatiboa da: -30.308.

2.6 koadroa: Enpresen altak, bajak eta saldo garbia (2009-2013), izaera juridikoaren, enpleguaren eta sektorearen arabera

	Altak	Bajak	Saldo garbia
Guztira	74.208	104.516	-30.308
Izaera juridikoa			
Persona fisikoak	46.418	64.578	-18.160
Sozietate anonimoak	956	3.174	-2.218
Sozietate mugatuak	16.277	20.604	-4.327
Beste sozietate eta elkarte batzuk	10.012	15.294	-5.282
Beste forma juridiko batzuk	545	866	-321
Enplegu-segmentuak			
Gehienez 9 lanpostu	72.434	101.982	-29.548
10-19 lanpostu	886	1.384	-498
20-49 lanpostu	572	777	-205
50 lanpostu edo gehiago	316	373	-57
Jarduera-sektorea			
Industria	4.519	6.629	-2.110
Eraikuntza	13.182	24.481	-11.299
Zerbitzuak	56.507	71.798	-15.291
<i>Merkatuko zerbitzuak</i>	<i>45.400</i>	<i>59.540</i>	<i>-14.140</i>
<i>Merkatuko ez diren zerbitzuak</i>	<i>11.107</i>	<i>12.258</i>	<i>-1.151</i>

Iturria: enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika, Eustat.

2009tik 2013ra altak eta bajak egindako enpresen bi heren, gutxi gorabehera, pertsona fisikoak dira.

Enplegu-estratu dinamikoena enpresa txikienera da. Egiaz, altak eta bajak egin dituzten ia enpresa guztiek 10 lanpostu baino gutxiago dituzte; zehazki, % 87 bi lanpostutik beherakoak dira.

Azkenik, sektoreei dagokienez, eraikuntza-jarduerak eta merkatuko zerbitzuak txandatu egin dira, eta azken horietan, zehazki, merkataritza, garraioa, ostalaritza eta jarduera profesional eta osagarriak.

2009tik 2013ra, alten eta bajen arteko urte arteko saldoa negatiboa da urte guztietan, eta 2010ekoa da galera garbi handiena²¹ (-10.939 enpresa, 2009-2013 aldi osoko galeraren herena). Enpresen sorrerata tasa gordinaren²² urteko batezbestekoa % 8,6 da; balio txikiena 2010ekoa da, % 8,2koa, hain zuzen ere, eta handiena 2012koa: % 9,3. Sorrera-tasa horrek adierazten du, beraz, dagoen enpresa-sarearen % 8 berriro egiten dela urtero.

¹⁹ Industria-, eraikuntza- eta zerbitzu-jardueretako enpresen alta eta bajen estatistikak egiten 2009an hasi ziren. 2012an lehen sektoreko enpresen datuak sartu zituzten, baina, saila alderatu ahal izateko, 2012. eta 2013. urteetako lehen sektoreari buruzko informazioa ez dugu kontuan hartu.

²⁰ Altak eta bajak egin daitezke, esate batera, erregistroan aldaketak egin direlako, izena aldatu dutelako, bateratzeak eta erosketa-eragiketak egin dituztelako eta abar. Alta edo baja zergatik egin den ez dago jasoa.

²¹ Urte hartan baja asko egin zirelako.

²² Urte zehatz bateko alten eta aurreko urteko enpresa-kopuruaren arteko zatidura. Galera-tasari dagokionez, zatidura bajen arabera kalkulatzeko da.

Bestalde, aldi horretan bertan, euskal enpresa-sarearen galera-tasa gordina % 12,1ekoa izan zen; balio txikiena 2009koa izan zen, % 10ekoa, hain zuzen ere, eta handiena 2010ekoa: % 14,2. Horrek esan nahi du 2009tik 2013ra 100 enpresatik 10 galdu direla urtero.

2.7 koadroa: Enpresen altak, bajak eta saldo garbiak

	2009	2010	2011	2012	2013	2009-2013
Altak	16.385	14.944	14.174	15.425	13.280	74.208
Bajak	18.367	25.883	19.524	22.136	18.606	104.516
Saldo garbia	-1.982	-10.939	-5.350	-6.711	-5.326	-30.308
Enpresen sorrera-tasa gordina (%)	8,9	8,2	8,3	9,3	8,3	8,6
Enpresen galera-tasa gordina (%)	10,0	14,2	11,4	13,3	11,7	12,1

Enpresen sorrera-tasa gordina zera da, urte zehatz batean alta egin duten enpresen eta aurreko urtean martxan zeuden enpresen arteko zatidura. Galera-tasari dagokionez, zatidura baje araberak kalkulatu da. Iturria: enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika, Eustat.

c) Krisiaren eragina enpresen biziraupenean

Enpresen sorrerari eta galerari buruzko galdeketa krisia hasi baino lehentxeago jarduerari ekin zieten enpresen biziraupen-tasa dago jasoa. Beheko koadroan 2008. urtearen hasieran alta eginda zeuden eta hurrengo bost urteetan jardunean aritu diren enpresen bilakaera dago jasoa. Emaiza horietan ikusten da, batetik, enpresa bat martxan jartzea zaila zela; eta bestetik, enpresen jardueraren testuinguruak okerrera egin duela. Izan ere, 2008an sortutako hamar enpresatik lau baino (% 42) ez zeuden martxan bost urte geroago (17.622 sortu ziren eta horietatik 7.458 iraun zuten); eta alderantziz, hamar enpresatik sei (% 68) desagertu egin ziren.

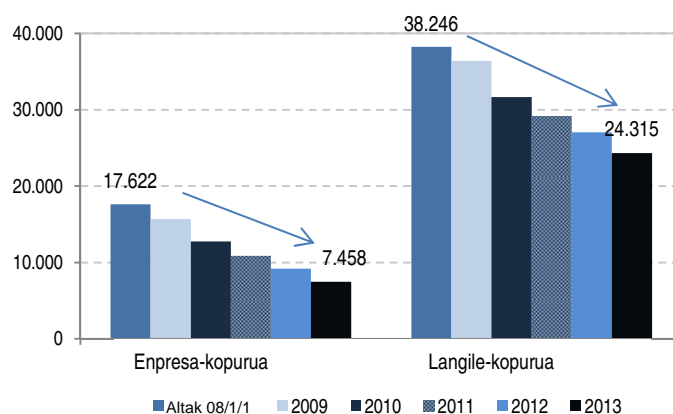
2.8 koadroa: 2008ko urtarrilaren 1ean alta emanda zeuden enpresen biziraupena hurrengo bost urteetan

	2008ko urtarrilaren 1ean alta emanda zeuden enpresak		2010ean jardunean ari ziren enpresak		2013an jardunean ari ziren enpresak	
	Enpresak	Lanpostuak	Enpresak	Lanpostuak	Enpresak	Lanpostuak
Guztira	17.622	38.246	12.768	31.659	7.458	24.315
Biziraupen-tasa	% 100	% 100	% 72	% 83	% 42	% 64

Iturria: enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika, Eustat.

Enpleguan eragina negatiboa da (-13.931 lanpostu), baina enpresa-kopuruan baino arinagoa. Aurrera egitea lortu duten enpresetan dago hasierako lanpostuen % 64; hau da: lanpostuak galdu diren arren (lanpostu-kopurua 38.246tik 24.315ra jaitsi da), galera-portzentajea (21 puntu) enpresa-kopuruaren bilakaera baino txikiagoa da, argi eta garbi (portzentajezko 58 puntu). Gauzak horrela, 2008an alta egindako enpresetan, batez beste, 2,17 lagun zeuden lanean, eta gaur egun 3,26 lagun.

2.9 grafikoa: 2008ko urtarrilaren 1ean alta emanda zeuden eta hurrengo bost urteetan jardunean aritu diren enpresen kopurua. EAE.

Iturria: enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika, Eustat.

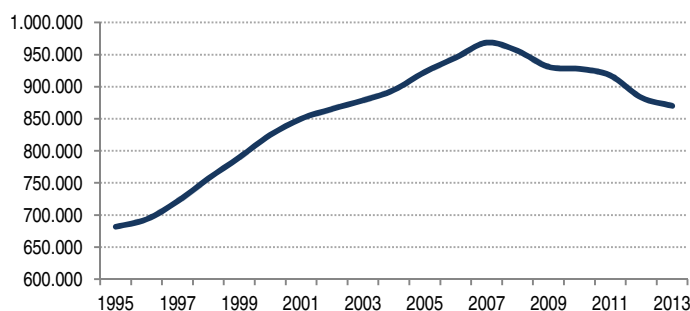
2.3 ENPRESEN EKARPENA ENPLEGU-SORKUNTZAN

2.3.1 ENPLEGUAREN BILAKAERA

Euskal ekonomiak enplegu asko sortu du gaur egungo krisia hasi aurreko bi hamarkadatan. Gizarte Segurantzako afiliatuen bilakaeraren arabera, 1995etik 2007ra euskal ekonomiak 287.000 lanpostu baino gehiago sortu zituen (urtean ia 24.000), eta urteko batez besteko igoera % 3 izan zen; hala, 2007an Gizarte Segurantzaz 968.693 afiliatu zeuden.

Orduan hasi zen enplegua behera egiten, batik bat 2008an eta 2009an (-% 1,8 eta -% 2,6, hurrenez hurren), eta gutxiago 2010ean (-% 0,3). Ordea, 2011. eta 2012. urteetan²³ joera negatibo horrek okerrera egin zuen (-% 1,1 eta -% 3,7); 2013an, aldiz, enplegua ez zen hainbeste jaitsi (-% 1,5). Gauzak horrela, 2013. urtearen amaieran 870.132 lagun zeuden Gizarte Segurantzaz izena emanda, 2008an baino 85.763 gutxiago, alegia.

2.10 grafikoa: Gizarte Segurantzaz izena emandako biztanleak

Iturria: Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa.

2009. urte amaierako itxiera-datuarekin alderatuta, 2013. urteko afiliatu-kopuruaren beherakada metatua % 6,5 da (-60.828). Hala eta guztiz ere, kontuan hartu behar dugu krisiak afiliazioan izan duen benetako eragina handiagoa dela, 2012tik aurrera etxeko langileak (etxe-zerbitzuak) nahitaez kotizatu behar dutelako eta, ondorioz, enplegu-emaileen eta afiliatuen kopurua asko igo zelako. Eragin hori alde batera utzita hobeto azter dezakegu krisiaren eragina, eta esan dezakegu 2013an 2009an baino 73.000 afiliatu gutxiago zeudela (galera garbia: -% 8).

2.9 koadroa: Gizarte Segurantzaz izena emandako biztanleak

	2009	2010	2011	2012	2013
Afiliatuak, guztira	930.960	927.731	917.549	883.157	870.132
Afiliatuak, etxeko langileak kenduta	915.511	911.563	900.619	855.759	841.902

Iturria: Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa. Urteroko abenduaren 31.

2.3.2 ENPLEGUA, JARDUERAREN ARABERA

Adierazi bezala, 2013an 2009an baino 73.000 afiliatu gutxiago zeuden (galera garbia)²⁴. Jarduera-sektore handien arteko bereizketari begiratu gero, ikusten da afiliatu-kopuruak industria-jardueran eta eraikuntza-sektorean egin duela behera gehien (26.955 eta 25.817 afiliatu gutxiago, hurrenez hurren). Zerbitzu-jarduerari dagokionez, merkatuko zerbitzuek atzera egin duten bitartean (16.737 afiliatu gutxiago), merkatukoak ez diren jardueretan afiliatu-kopuruak gora egin du (4.780 afiliatu gehiago); azken horietako asko²⁵ horniketa publikokoak dira.

²³ Beherakada handia da, 2012tik aurrera etxeko langileak ere aintzat hartzeak ez baitzuen orekatu krisiaren eragina. 2012an araudi bat jarri zen indarrean, etxeko langileak lehenbiziko ordutik kontaktzen hasita kotizatzen behartzen zituena, eta horrek handitu egin zuen etxeko lanekin zerikusia zuten langileen afiliazioa (2011. urtearen amaieran 16.930 etxeko langile zeuden afiliatuta eta 2012an 26.155).

²⁴ Etxeko langileak kontuan hartu gabe.

²⁵ Garrantzitsua da aintzat hartzea merkatukoak ez diren zerbitzuetan sartzen direla, besteak beste, herri-administrazioak, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak. Zerbitzu horiek, enpresa pribatuek ez ezik, erakunde publikoek ere ematen dituzte, zuzenean edo zeharka (itun-erregimenak, hitzarmenak...).

Afiliazioaren bilakaera negatiboa desberdina da sektorearen arabera: industrian afiliatu-kopuruak % 13,4 egin du behera, eraikuntzan % 33,4, lehen sektorean % 24,5 eta merkatuko zerbitzuetan % 4,3.

2.10 koadroa: Afiliatuak, jarduera-sektorearen arabera

	2009	2010	2011	2012	2013	2009-2013	
						Aldea	Δ (%)
Guztira	930.960	927.731	917.549	883.157	870.132	-60.828	-6,5
Guztira, etxeko langileak kontatu gabe	915.511	911.563	900.619	855.759	841.902	-73.609	-8,0
Lehen sektorea	12.895	12.172	11.854	10.272	9.733	-3.162	-24,5
Industria	201.693	196.968	191.257	180.707	174.738	-26.955	-13,4
Eraikuntza	77.271	71.652	65.232	56.393	51.454	-25.817	-33,4
Zerbitzuak	616.890	622.505	622.513	606.918	604.933	-11.957	-1,9
Merkatuko zerbitzuak	393.071	395.577	393.827	381.776	376.334	-16.737	-4,3
Merkatukoak ez diren zerbitzuak*	223.819	226.928	228.686	225.142	228.599	4.780	2,1
Urte batetik besterako bilakaera (%)							
Lehen sektorea	-	-5,6	-2,6	-13,3	-5,2	-	-
Industria	-	-2,3	-2,9	-5,5	-3,3	-	-
Eraikuntza	-	-7,3	-9,0	-13,6	-8,8	-	-
Zerbitzuak	-	0,6	-0,4	-3,1	-1,4	-	-
Merkatuko zerbitzuak	-	1,4	0,8	-1,5	1,5	-	-
Merkatukoak ez diren zerbitzuak*	-	-	-	-	-	-	-

Aldea sailkatu gabekoena da.* Etxeko langile afiliatuak kontatu gabe.

Iturria: Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa. Urteroko abenduaren 31ko datuak.

Gauzak horrela, sektoreen egituraren ikusten da (2013) industriak eta merkatuko zerbitzuek garrantzi handia dutela (% 21 eta % 45, hurrenez hurren), eta sektore horiek direla enpresa-jardueraren oinarria. Krisiaren doitzea sektore horiei dagokie neurri handi batean (enpleguaren murrizketari dagokionez); dena den, merkatukoak ez diren zerbitzuetan eragina txikiagoa da.

2.11 koadroa: Afiliatutako langileak, sektoreen egituraren arabera (etxeko langileak aintzat hartu gabe)

	2009	2010	2011	2012	2013
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Lehen sektorea	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2
Industria	22,0	21,6	21,2	21,1	20,8
Eraikuntza	8,4	7,9	7,2	6,6	6,1
Zerbitzuak	67,4	68,3	69,1	70,9	71,9
Merkatuko zerbitzuak	42,9	43,4	43,7	44,6	44,7
Merkatukoak ez diren zerbitzuak*	24,5	24,9	25,4	26,3	27,2

Aldea sailkatu gabekoena da.* Etxeko langile afiliatuak kontatu gabe.

Iturria: Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa. Urteroko abenduaren 31ko datuak.

Jarduera-adarraren arabeko analisi zehatzaren bidez²⁶ jakin daiteke, batetik, enpleguan zer jarduera-adarrek duten pisu gehien; eta bestetik, krisiak zer jarduera-adarretan izan duen eragin gehien. 2013. urtean, manufaktura-industrian 166.580 afiliatu zeuden; horrek esan nahi du bost lagunetik batek industrian lan egiten duela, zuzenean. 2009tik 2013ra, industria-adar guztiek atzera egin zuten, batik batik kautxuaren eta plastikoen adarrak (-3.880), metalurgiak (-3.479) eta metalezko produktuen fabrikazioak (-6.457); baina baita egurrak, paperak eta arte grafikoak (-2.966) eta makina eta ekipoak (-2.149) ere. Sektoreko enplegu-galera garbiaren % 72 adar horiei dagokie.

Merkatuko zerbitzuei dagokionez, ibilgailuen handizkako eta txikizkako merkaturatzea, konponketa eta salmenta da nagusi; izan ere, 133.556 afiliatu ditu eta enpleguaren % 15,3 dagokio, baina atzera egin du

²⁶ 2009an Ekonomia Jardueren Sailkapen Nazionala (EJSN) sartu zuten, jarduera-adarren arabeko bereizketa ezin da aurreko urteetako informazioarekin alderatu. Kasu horretan, 2009. eta 2013. urteak hartu ditugu oinarritzat krisiak enpleguan duen eragina emaitzak alderatu eta sailkatzeko moduan neurtzeko.

asko (6.642 afiliatu galdu ditu), garraio-jardueren antzera (3.677 afiliatu gutxiago). Bi adar horietan eta ostalaritzan daude (1.966) merkatuko zerbitzuetako lanpostuen bi heren (% 61).

Krisiaren eragina enpresa-jarduerari laguntzeko jardueretan ere nabari da; jarduera profesional, zientifiko eta teknikoetan, esate batera, enpleguari eutsi egin diote, oro har (-88), baina adar batzuetan beherakada handia izan da (-2.588 finantza- eta aseguru zerbitzuetan eta -3.679 jarduera administratibo eta osagarrietan). Labor esateko, 2009-2013 aldiaren enpleguaren egiturari (jarduera-adar bakoitzaren ekarpenari) eutsi egin zaio; industriari eta merkatuko zerbitzuen parte batean afiliatu batzuk galdu dira, baina herri-administrazioak, hezkuntzak eta osasunak eta gizarte-zerbitzuek osatutako hirukoak galera hori orekatu du (% 19,6tik % 21,5era).

2.12 koadroa: Afiliazioaren bilakaera 2009tik 2013ra, jarduera-adarraren arabera

	2009		2013		2013-2009	
	Kop.	%	Kop.	%	Saldoa	Δ (%)
Lehen sektorea	12.895	1,4	9.733	1,1	-3.162	-24,5
Industria	201.695	21,7	174.740	20,1	-26.955	-13,4
Erauzketa-industria	895	0,1	607	0,1	-288	-32,2
Manufaktura-industria	192.888	20,7	166.580	19,1	-26.308	-13,6
<i>Elikagaiak, edariak eta tabakoa</i>	13.079	1,4	12.165	1,4	-914	-7,0
<i>Jantzigintza, larrua eta oinetakoak</i>	2.080	0,2	1.536	0,2	-544	-26,2
<i>Egurra, papera eta arte grafikoa</i>	13.015	1,4	10.049	1,2	-2.966	-22,8
<i>Kokegintza eta petrolio-finketa</i>	1.136	0,1	1.024	0,1	-112	-9,9
<i>Kimika</i>	5.947	0,6	5.385	0,6	-562	-9,5
<i>Kautxua, plastikoak eta metalezkoak ez diren beste produktu batzuk</i>	20.141	2,2	16.261	1,9	-3.880	-19,3
<i>Metallurgia</i>	23.806	2,6	20.327	2,3	-3.479	-14,6
<i>Metalezko produktuen fabrikazioa</i>	45.699	4,9	39.242	4,5	-6.457	-14,1
<i>Produktu informatiko eta elektronikoen fabrikazioa</i>	3.771	0,4	3.333	0,4	-438	-11,6
<i>Material eta ekipo elektrikoak</i>	11.864	1,3	10.363	1,2	-1.501	-12,7
<i>Makinak eta ekipoak</i>	21.344	2,3	19.195	2,2	-2.149	-10,1
<i>Motordun ibilgailuak</i>	11.293	1,2	10.551	1,2	-742	-6,6
<i>Beste garraio-material batzuk</i>	8.646	0,9	8.212	0,9	-434	-5,0
<i>Beste industria batzuk</i>	11.067	1,2	8.937	1,0	-2.130	-19,2
Energia eta ur-horniketa	2.271	0,2	2.124	0,2	-147	-6,5
Ura, saneamendua eta hondakinen kudeaketa	5.641	0,6	5.429	0,6	-212	-3,8
Eraikuntza	77.271	8,3	51.454	5,9	-25.817	-33,4
Zerbitzuak	632.339	67,9	633.163	72,8	824	0,1
<i>Motordun ibilgailuak merkaturatzea eta konpontzea</i>	140.198	15,1	133.556	15,3	-6.642	-4,7
<i>Garraioa eta biltegiatzea</i>	42.220	4,5	38.543	4,4	-3.677	-8,7
<i>Ostalaritza</i>	54.975	5,9	56.941	6,5	1.966	3,6
<i>Informazioa eta komunikazioa</i>	21.748	2,3	19.558	2,2	-2.190	-10,1
<i>Finantza- eta aseguru-jarduerak</i>	22.521	2,4	19.933	2,3	-2.588	-11,5
<i>Higiezinaren arloko jarduerak</i>	3.613	0,4	3.774	0,4	161	4,5
<i>Jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak</i>	48.288	5,2	48.200	5,5	-88	-0,2
<i>Administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak</i>	59.508	6,4	55.829	6,4	-3.679	-6,2
<i>Herri-administrazioa</i>	47.720	5,1	45.615	5,2	-2.105	-4,4
<i>Hezkuntza</i>	54.632	5,9	59.003	6,8	4.371	8,0
<i>Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuak</i>	80.041	8,6	83.037	9,5	2.996	3,7
<i>Arte-, aisia- eta olgeta-jarduerak</i>	12.603	1,4	13.115	1,5	512	4,1
<i>Beste zerbitzu batzuk</i>	28.798	3,1	27.794	3,2	-1.004	-3,5
<i>Etxeko langileak¹</i>	15.449	1,7	28.230	3,2	12.781	82,7
<i>Lurraldekanpoko erakundeak</i>	25	0,0	35	0,0	10	40,0
Sailkatu gabeak	6.760	0,7	1.042	0,1	-5.718	-84,6
Guztira	930.960	100,0	870.132	100,0	-60.828	-6,5
Guztira, etxeko langileak gabe	915.509	100,0	841.902	-	-73.609	-8,0

Iturria: Enpleguko eta Gizarte Segurantzako Ministerioa. Urteroko abenduaren 31ko datuak.

2.3.3 ENPLEGUAREN KARAKTERIZAZIOA

Afiliatu gehienak besteren konturako lanari dagokion erregimen orokorrean daude izena emanda, eta proportzio horri eutsi egin zaio bosturteko osoan (2009an % 78,2 ziren eta 2013an % 76,4); zerrendan bigarren norbere konturako lanari dagokion erregimen berezian izena emandako langileak daude (% 19,6 eta % 19,9, hurrenez hurren). Erregimen orokorrak pisua handia duenez, afiliatu-kopuruak modalitate horretan egin du behera gehien (-62.894); modalitate horretako portzentajezko eragina (-% 8,6), gainera, norbere konturako lanari dagokion erregimenekoa baino (-% 4,5, -8.208) handiagoa da.

2.13 koadroa: Afiliatuak, afiliazio-erregimenaren arabera

	2009	2010	2011	2012	2013	2009-2013	Δ (%)
Guztira	930.960	927.731	917.549	883.157	870.132	-60.828	-6,5
Erregimen orokorra ¹	727.931	727.286	718.931	677.942	665.037	-62.894	-8,6
Nekazaritzako erregimen berezia	3.785	3.376	3.304	2.125	1.689	-2.096	-55,4
Norbere konturako langileen erregimena	181.422	178.601	176.298	173.689	173.214	-8.208	-4,5
Etxeko langileen erregimena ²	14.212	14.954	15.726	26.155	26.963	12.751	89,7
Itsasoko langileen erregimen berezia	3.610	3.514	3.290	3.246	3.229	-381	-10,6

1. Ikatz-meatzaritzako erregimen berezia barne. Iturria: Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa. Urteroko abenduaren 31ko datuak.

2. 2012an etxeko langileak afiliatu beharra ezarri zen, arauz.

Iturria: Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa. Urteroko abenduaren 31ko datuak.

2009an, erregimen orokorrean izena emandako langileen bi herenak (% 64) kontratu mugagabea zuen eta % 26k aldi baterako kontratua; gainerakoen kontratu-motak ez daude zehaztuta. Hiru urteren buruan²⁷, banaketa hori apenas aldatu da, lansaiorearen arabera aldeak dauden arren. Izan ere, lanaldi osoko kontratu mugagabeek behera egin dute (% 55,8tik % 54ra) eta lanaldi laburreko kontratu mugagabeek, berriz, gora (% 7,5etik % 8,3ra). Gainera, aldi baterako kontratudun langileen proportzioa (% 26,2) aldatu ez den arren, lanaldi osoko kontratudun langileen portzentajeak gora egin du (% 13,7tik % 15,2ra) eta lanaldi laburrekoenak, berriz, behera (% 12,5etik % 11ra).

2.14 koadroa: Erregimen orokorreko afiliatuak, kontratuaren eta lanaldiaren arabera

Kontratua	Lanaldia	2009				2012			
		Gizonak	Emakumeak	Guztira	%	Gizonak	Emakumeak	Guztira	%
Mugagabea	Osoa	252.443	140.481	392.925	55,8	229.542	136.230	365.773	54,0
	Laburra	12.067	40.807	52.874	7,5	13.997	42.581	56.578	8,3
Aldi baterakoa	Osoa	53.023	43.612	96.635	13,7	55.784	47.464	103.248	15,2
	Laburra	41.231	46.729	87.960	12,5	28.790	45.815	74.605	11,0
Mugagabe finko etena ¹		554	5.189	5.743	0,8	1.043	9.251	10.294	1,5
Ez dago jasoa		20.013	26.113	67.750	9,6	29.471	37.972	67.443	9,5
Guztira		379.331	302.931	703.887	100,0	358.627	319.313	677.941	100,0
Mugagabea ² %		73,8	67,4	71,0	--	74,3	66,8	70,9	--
Lanaldi osoa ³ %		85,0	66,5	77,0	--	86,7	65,3	76,8	--

1. Lanaldi-mota ez dago jasoa, normalean lanaldi osoa izaten da.

2. Kontratu mugagabeen portzentajea (finko etenak barne), kontratu-kopuru osoaren aldean; hori, "ez dago jasoa" multzoari dagozkionak kontatu gabe.

3. Lanaldi osoko kontratuen portzentajea, kontratu-kopuru osoaren aldean; hori, "ez dago jasoa" multzoari dagozkionak kontatu gabe.

Iturria: Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa. Urteroko abenduaren 31ko datuak.

²⁷ Hori da eskura dagoen azken datua (2012), eta 2009. urtetik atzerako informaziorik ez dago, horrela berezita.

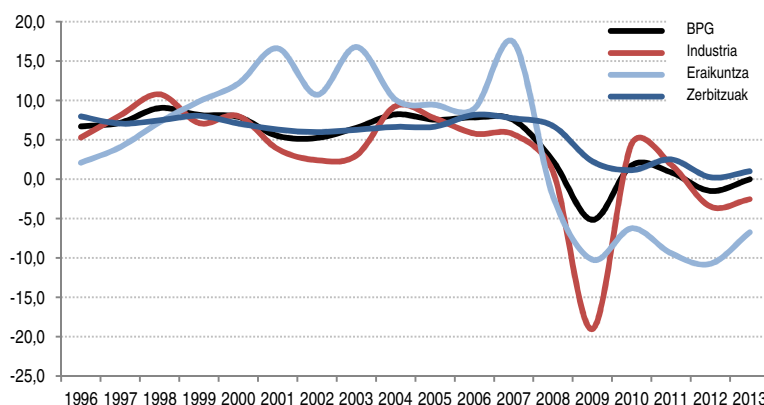
Labur esateko, 2009tik 2013ra erregimen orokorreko afiliazioak behera egin zuen (2013an 60.828 afiliatu gutxiago zeuden). Hala eta guztiz ere, modalitatea edo lanaldia zehaztuta ez duten kontratuak alde batera utzita, oro har, kontratu mugagabeen eta lanaldi osoaren portzentajeak ia ez dira aldatu: 2009an % 71 eta % 77 ziren, hurrenez hurren, eta 2013an % 70,9 eta % 76,8.

2.4 ENPRESEN EKARPENA ABERASTASUNAREN SORKUNTZAN

2.4.1 MERKATUKO JARDUERA ABERASTASUNAREN SORKUNTZAN

Euskal Autonomia Erkidegoan, 2013an 64.703 milioi euroko BPG sortu zen²⁸, 2012an bezalatsu. Ondoko grafikoan eraikuntzaren hazkundea eta gaur egungo krisiaren larritasuna daude islatuta. Krisiak eragin handia izan du industrian eta eraikuntzan, baita zerbitzu-sektoreko jardueretan ere²⁹, 2012tik aurrera.

2.11 grafikoa: Urte batetik besterako aldakuntza-tasa (%). BPG eta BEG sektorialeak

Iturria: Kontu Ekonomikoak eta Hiruhilekoko Kontuak, Eustat.

2.15 koadroa: BEG, jarduera-adarraren arabera (milioi eurotan).

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
BPG	52.893	56.885	61.354	65.962	67.478	63.989	65.120	65.684	64.706	64.703
BEG	47.336	50.706	54.496	58.884	61.260	58.293	59.051	59.822	58.993	58.753
Lehen sektorea	502	476	468	476	424	373	429	441	517	501
Industria	13.599	14.649	15.497	16.380	16.532	13.386	13.984	14.244	13.750	13.402
Eraikuntza	4.532	4.960	5.405	6.344	6.207	5.573	5.226	4.735	4.226	3.941
Zerbitzuak	28.703	30.620	33.126	35.684	38.097	38.961	39.412	40.402	40.500	40.908
Merkatuko zerbitzuak	20.780	22.177	24.074	25.870	27.503	27.767	27.934	28.690	29.012	b.g
Merkatuko ez diren zerbitzuak	7.923	8.444	9.052	9.815	10.594	11.194	11.478	11.712	11.488	b.g.
Diru-laguntzen zerga garbiak	5.557	6.179	6.858	7.078	6.218	5.696	6.069	5.862	5.713	5.950

Txosten honetan merkatuko zerbitzuak eta merkatuko ez diren zerbitzuak bereizi ditugu, baina 2013ko datuetan zerbitzu horiek ez daude bereizita. Iturria: Kontu Ekonomikoak eta Hiruhilekoko Kontuak, Eustat.

²⁸ Iturria: Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoak. Atal honetan, gainerakoan Kontu Ekonomikoak erabili ditugu, sektoreak gehiago bereizteko aukera ematen dutelako (A-38).

²⁹ Merkatuko zerbitzuetan sartzen dira merkataritza, ostalaritza, garraioa, finantza- eta aseguru-zerbitzuak eta enpresentzako zerbitzuak. Merkatuko ez diren zerbitzuetan sartzen dira herri-administrazioa, hezkuntza, osasuna, gizarte-zerbitzuak, aisia- eta kultura-zerbitzuak, etxeko zerbitzuak eta lurraldez kanpoko erakundeak.

2.16 koadroa: Urteko batez besteko hazkunde-tasa (batezbestekoa)

	1995-99	2000-03	2004-08	2009-13
BPG	7,8	6,3	6,7	-0,3
BEG	7,6	6,2	6,9	-0,8
Lehen sektorea	8,2	-5,2	-2,5	4,0
Industria	7,8	4,3	5,9	-3,7
Eraikuntza	5,8	14,1	8,7	-8,7
Zerbitzuak*	7,6	6,4	7,2	1,4
Merkatuko zerbitzuak	8,4	6,9	7,3	1,3
Merkatukoak ez diren zerbitzuak	6,0	5,2	7,1	2,1

*2013ko datuetan zerbitzuak ez daude bereizita. Batezbestekoa 2009-2012 aldikoa da.

Iturria: Kontu Ekonomikoak eta Hiruhilekoko Kontuak, Eustat.

Aintzat hartu ditugun aldietako urteko batez besteko hazkundearen ikusten da 1993ko krisiaren ondoren hasitako hazkunde handia izan zela. BPG 1995etik 1999ra handitu zen gehien urte batetik bestera (% 7,8), jarduera-sektore guztietan, gainera. Nabarmen ikusten da, baita ere, eraikuntzaren bilakaera gorabeheratsua izan zela (% 14,1 eta -% 8,7 artekoa), krisiak industria-jardueran eragin handia izan zuela 2009-2013 aldian (-% 3,7) eta zerbitzuen arloan balio positiboak eusteko gai izan zirela (% 1,4).

2.17 koadroa: BEGren egitura, jarduera-adarraren arabera (%)

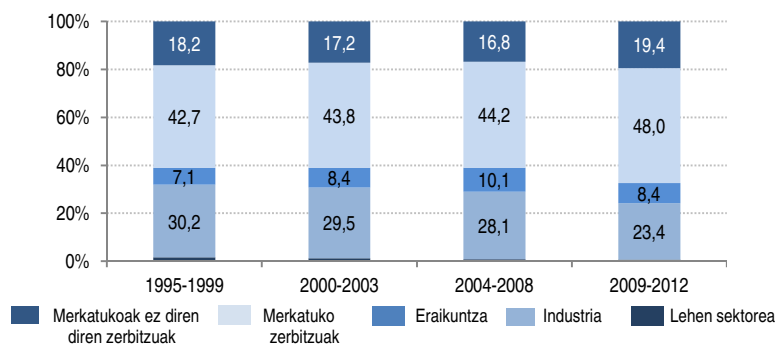
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
BEG	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Lehen sektorea	1,1	0,9	0,9	0,8	0,7	0,6	0,7	0,7	0,9	0,9
Industria	28,7	28,9	28,4	27,8	27,0	23,0	23,7	23,8	23,3	22,8
Eraikuntza	9,6	9,8	9,9	10,8	10,1	9,6	8,8	7,9	7,2	6,7
Zerbitzuak	60,6	60,4	60,8	60,6	62,2	66,8	66,7	67,5	68,7	69,6
Merkatuko zerbitzuak	43,9	43,7	44,2	43,9	44,9	47,6	47,3	48,0	49,2	-
Merkatukoak ez diren zerbitzuak	16,7	16,7	16,6	16,7	17,3	19,2	19,4	19,6	19,5	-

Txosten honetan merkatuko zerbitzuak eta merkatukoak ez diren zerbitzuak bereizi ditugu, baina 2013ko datuetan zerbitzu horiek ez daude bereizita.

Iturria: Kontu Ekonomikoak eta Hiruhilekoko Kontuak, Eustat.

Gauzak horrela, zerbitzu-sektoreko jarduerak³⁰ gero eta pisu gehiago dute, oro har, euskal ekonomian, bai merkatuko zerbitzuek (% 48), bai merkatukoak ez direnek (% 19,4). 2008. urtera arte, industrian sortzen zen aberastasunaren herena; azken urteetan, ordea, laurdena baino ez (2009-2012, % 23,4). Azkenik, eraikuntza-sektoreak 2004tik 2008ra egin zuen ekarpen handiena (% 10,1); ekarpen hori, ordea, azken urteetan gutxitu egin da (% 8,4).

2.12 grafikoa: BEGren egitura, jarduera-sektorearen arabera (%)

Iturria: Kontu Ekonomikoak, Eustat.

2.4.2 JARDUERA EKONOMIKOAREN EGITURA SEKTORIALA

Jarduera ekonomikoaren bereizketan ikusten da jarduera batzuk³¹ oso garrantzitsuak direla, aberastasun handia sortzen dutela eta azken urteetan izugarri bilakatu direla³².

³⁰ Merkatuko zerbitzuen eta merkatukoak ez diren zerbitzuen arteko bereizketa 2012ra arteko datuetan bakarrik dago eskura.

³¹ Higiezinaren arloko jarduerak ez dira sartzen, etxebizitzaren eta beste eraikin batzuen jabetzaren (itxurazko) errenta gisa egiten den egozpena jasotzen dutelako. Kontabilitate Nazionalako Metodologian jasoa dagoen konbentzio bat da eta Kontu Ekonomikoetan aplikatzen da. Espainian, 2009ko Input-Output esparruan, EINek errenta egotziren % 80ko proportzioa jarri du.

³² Letra lodiz 2009-2012 aldian urte arteko batez besteko aldakuntza-tasa positiboa duten jarduera-adarrak daude adierazita.

2.18 koadroa: BEGren % 5 edo gehiago sortzen duten jarduerak¹

	Banaketa %			Urteko batez besteko hazkundea	
	2004	2008	2012	04-08	09-12
Merkataritza	9,9	9,7	10,4	6,5	0,7
Eraikuntza	9,6	10,1	7,2	8,7	-9,1
Metalurgia eta metalezko produktuak	9,1	8,9	6,4	7,3	-7,3
Finantza- eta aseguru-jarduerak	6,2	6,6	6,4	7,7	-1,6
Osasun-jarduerak	4,3	4,8	5,4	8,4	2,3
Garraioa eta biltegiatzea	5,0	4,9	5,0	6,0	-0,1
Herri-administrazioa	4,8	4,8	5,0	6,5	-0,2

1. 2012ko sailkapena. Letra lodiz adierazita daude bi aldietan hazkunde positiboa izan duten jarduerak.

Iturria: Kontu Ekonomikoak, Eustat.

Hauek dira BEGren % 5 edo gehiago sortzen duten jarduerak: merkataritza (% 10,4), eraikuntza (% 7,2), metalurgia eta metalezko produktuak (% 6,4), finantza- eta aseguru-jarduerak (% 6,4), osasun-jarduerak (% 5,4), garraioa eta biltegiatzea (% 5) eta herri-administrazioa (% 5). Horiek guztiek aberastasunaren erdia sortzen dute eta, merkataritzako eta osasun-arloko jarduerak izan ezik, gainerakoek behera egin dute BEGn (2009-2012).

2.19 koadroa: BEGren % 2-5 sortzen duten jarduerak¹

	Banaketa %			Urteko batez besteko hazkundea	
	2004	2008	2012	04-08	09-12
Hezkuntza	4,1	4,2	4,8	6,8	2,4
Ostalaritza	3,6	3,6	4,6	6,7	4,9
Aholkularitza eta jarduerak teknikoak	3,5	3,8	4,4	9,1	2,6
Energia elektriko eta gasa	2,2	3,1	2,8	17,3	-3,1
Zerbitzu osagarriak	2,4	2,6	2,7	9,0	0,5
Kautxua eta plastikoak	3,1	2,7	2,4	3,1	-2,8
Makinak eta ekipoak	2,3	2,1	2,4	4,8	2,0
Garraio-materialak	2,6	2,3	2,2	3,2	-1,0

1. 2012ko sailkapena. Letra lodiz adierazita daude bi aldietan hazkunde positiboa izan duten jarduerak.

Iturria: Kontu Ekonomikoak, Eustat.

Bigarren multzoan BEGren % 2-5 sortzen duten jarduerak daude jasota. Multzo horretan daude hezkuntza (% 4,8), ostalaritza (% 4,6), aholkularitza eta jarduerak teknikoak (% 4,4), energia, elektrizitatea eta gasa (% 2,8), zerbitzu osagarriak (% 2,7), kautxuaren eta plastikoaren industria (% 2,4), makinak eta ekipoak (% 2,4) eta garraiorako materiala (% 2,2). Krisiak industria-jarduerari eragin die batik bat, urte arteko aldakuntza-tasak negatiboak baitira; zerbitzuetan, ordea, ez du hainbesteko eragina izan.

2.20 koadroa: BEGren % 1-2 sortzen duten jarduerak¹

	Banaketa %			Urteko batez besteko hazkundea	
	2004	2008	2012	04-08	09-12
Telekomunikazioak	1,8	1,7	1,9	6,1	1,4
Elikagaien industria	1,8	1,5	1,5	5,5	-0,4
Egurra eta papera	1,6	1,4	1,3	2,6	-2,8
Aisia- eta kultura-jarduerak	1,0	1,0	1,3	5,6	6,4
Material eta ekipo elektrikoak	1,5	1,4	1,2	4,1	-4,2
Informatika	0,9	1,0	1,1	9,3	1,9
Gizarte-zerbitzuetako jarduerak	0,8	0,9	1,0	7,7	3,0
Beste zerbitzu batzuk	0,9	0,8	1,0	5,9	3,0
Etxeko jarduerak	0,8	0,8	1,0	6,3	5,1

1. 2012ko sailkapena. Letra lodiz adierazita daude bi aldietan hazkunde positiboa izan duten jarduerak.

Iturria: Kontu Ekonomikoak, Eustat.

BEGren % 1-2 sortzen duten bederatzi jarduerak daude, eta horietatik hiru industrialak dira: elikagaien eta edarien industria (% 1,5), egurra, papera eta arte grafikoak (% 1,3) eta material eta ekipo elektrikoak (% 1,2). Hiru jarduerak horiek bilakaera negatiboa izan dute 2009-2012 aldirian. Gainerako jarduerak zerbitzu-arlokoak dira³³ eta BEGn gero eta ekarpen handiagoak egin dituzte, krisialdian ere joera positiboa izan dutelako.

Multzo horretakoak dira telekomunikazio-jarduerak (% 1,9), aisia- eta kultura-jarduerak (% 1,3) eta gizarte-zerbitzuetako jarduerak (% 1).

³³ Etxebizitzak enplegu-emailatzat hartzen dira, etxeko langileak hartzen dituztenean.

2.21 koadroa: BEGren % 1 baino gutxiago sortzen duten jarduerak¹

	Banaketa %			Urteko batez besteko hazkundea	
	2004	2008	2012	04-08	09-12
Lehen sektorea	1,1	0,7	0,9	-2,5	5,8
Altzariak eta beste manufaktura batzuk	1,3	1,1	0,9	2,3	-6,2
Ikerketa eta garapena	0,6	0,6	0,7	8,8	2,6
Beste jarduera profesional batzuk	0,7	0,8	0,7	8,9	-1,3
Industria kimikoa	0,9	0,7	0,6	-0,1	-2,7
Ura eta saneamendua	0,5	0,6	0,6	7,3	1,8
Edizioa, irudia, irratia eta telebista	0,8	0,6	0,6	2,6	-3,4
Produktu informatiko eta elektronikoak	0,5	0,4	0,4	5	0,2
Ehuna eta jantzigintza	0,2	0,2	0,2	7,9	-8,7
Erauzketa-industria	0,2	0,2	0,1	2,1	-21,0
Kokegintza eta petrolio-finketa	0,7	0,3	0,1	17,1	-9,5
Farmazia-produktuak	0,1	0,1	0,1	-0,4	5,7

1. 2012ko sailkapena. Letra lodiz adierazita daude bi aldietan hazkunde positiboa izan duten jarduerak.

Iturria: Kontu Ekonomikoak, Eustat.

Merkatuko eta merkatuz kanpoko zerbitzuetako jardueren batez besteko bilakaera bat datoz honetan (lehenbizikoak 14 adar dauzka eta bigarrenak lau): batetik, eutsi egin diote batez besteko ekarpenari (% 3,3tik eta % 3,5etik % 3,7ra eta % 4,1era igaro da); eta bestetik, aztertutako bi aldietan batez besteko bilakaera positiboa izan dute (% 7,1 eta % 7,4 eta % 1,5 eta % 1,9 2004-2008 eta 2009-2012 aldietan, hurrenez hurren).

2.22 koadroa: Jarduera-adarren ekarpen sektoriala BEGn eta azken urteetako dinamismoa (batezbestekoak) (2004-2008 eta 2009-2012)

	Banaketa %			Urteko batez besteko hazkundea	
	2004	2008	2012	04-08	09-12
Manufaktura-industria	2,0	1,8	1,5	4,8	-2,9
Energia, gasa eta ura	1,4	1,9	1,7	12,3	-0,7
Merkatuko zerbitzuak	3,3	3,3	3,7	7,1	1,5
Merkatukoak ez diren zerbitzuak	3,5	3,7	4,1	7,4	1,9

Iturria: Kontu Ekonomikoak, Eustat.

Azken multzoan BEGren % 1 baino gutxiago sortu duten jarduerak jaso ditugu. Multzo horretan daude, lehen sektoreaz gain, ikerketa- eta garapen-jarduerak (% 0,7), ur-horniketa eta saneamendua (% 0,6), produktu informatiko eta elektronikoak (% 0,4) eta farmazia-jarduerak (% 0,1). Jarduera horiek guztiak nahiko dinamikoak izan dira, balio positiboei eutsi baitiete, baita 2009-2012 aldian ere.

Beraz, EAEen aberastasuna eta enplegua sortzen laguntzen duten 36 jardueretatik³⁴, manufaktura-industriako 14 jarduera-adarren ekarpena³⁵ % 2tik % 1,5era jaitsi da 2004tik 2012ra, eta azkenaldian bilakaera negatiboa izan du (2009-2012, -% 2,9).

³⁴ Aipatu arrazoiengatik, higiezinaren arloko jarduerak eta nazioarteko erakundeak ez ditugu aintzat hartu.

³⁵ Erauzketa-industria ez dugu kontuan hartu, pisu gutxi duen arren azken laurtekoan urte arteko aldakuntza-tasa oso negatiboa izan duelako (-% 21,5) eta horrek emaitza orokorra itxuraldatzen duelako.

2.23 koadroa: BEG, jarduera-adarraren arabera. Balioa (milioi eurotan), banaketa (%) eta bilakaera

	(Milioi euro)			Banaketa %			Urteko batez besteko hazkundea	
	2004	2008	2012	2004	2008	2012	2004-2008	2009-2012
Lehen sektorea	502	424	517	1,1	0,7	0,9	-2,5	5,8
Erauzketa-industria	117	134	51	0,2	0,2	0,1	2,1	-21,0
Elikagaien eta edarien industria	837	900	881	1,8	1,5	1,5	5,5	-0,4
Ehuna eta jantzigintza	98	135	90	0,2	0,2	0,2	7,9	-8,7
Egurra eta papera	779	882	780	1,6	1,4	1,3	2,6	-2,8
Kokegintza eta petrolio-finketa	344	189	87	0,7	0,3	0,1	17,1	-9,5
Industria kimikoa	410	407	361	0,9	0,7	0,6	-0,1	-2,7
Farmazia-produktuak	52	49	59	0,1	0,1	0,1	-0,4	5,7
Kautxua eta plastikoa	1.463	1.654	1.435	3,1	2,7	2,4	3,1	-2,8
Metalurgia eta metalezko produktuak	4.299	5.435	3.758	9,1	8,9	6,4	7,3	-7,3
Produktu informatiko eta elektronikoak	217	269	265	0,5	0,4	0,4	5,0	0,2
Material eta ekipo elektrikoak	734	850	712	1,5	1,4	1,2	4,1	-4,2
Makinak eta ekipoak	1.071	1.296	1.391	2,3	2,1	2,4	4,8	2,0
Garraio-materialak	1.234	1.380	1.300	2,6	2,3	2,2	3,2	-1,0
Altzariak eta beste manufaktura batzuk	623	694	533	1,3	1,1	0,9	2,3	-6,2
Energia elektriko, gasa eta lurruna	1.062	1.913	1.681	2,2	3,1	2,8	17,3	-3,1
Ur-horniketa eta saneamendua	260	346	368	0,5	0,6	0,6	7,3	1,8
Eraikuntza	4.532	6.207	4.226	9,6	10,1	7,2	8,7	-9,1
Ibilgailuen merkaturatzea, salmenta eta konponketa	4.693	5.946	6.120	9,9	9,7	10,4	6,5	0,7
Garraioa eta biltegiatzea	2.349	2.972	2.959	5,0	4,9	5,0	6,0	-0,1
Ostalaritza	1.702	2.226	2.696	3,6	3,6	4,6	6,7	4,9
Edizioa, irudia, irratia eta telebista	358	395	343	0,8	0,6	0,6	2,6	-3,4
Telekomunikazioak	848	1.068	1.129	1,8	1,7	1,9	6,1	1,4
Informatika	418	600	647	0,9	1,0	1,1	9,3	1,9
Finantza- eta aseguru-jarduerak	2.928	4.044	3.784	6,2	6,6	6,4	7,7	-1,6
Higiezinaren arloko jarduerak	4.099	5.464	6.250	8,7	8,9	10,6	7,7	3,4
Aholkularitza eta jarduera teknikoak	1.657	2.353	2.602	3,5	3,8	4,4	9,1	2,6
Ikerketa eta garapena	273	386	428	0,6	0,6	0,7	8,8	2,6
Beste jarduera profesional batzuk	332	465	440	0,7	0,8	0,7	8,9	-1,3
Zerbitzu osagarriak	1.124	1.582	1.613	2,4	2,6	2,7	9,0	0,5
Herri-administrazioa eta defentsa	2.266	2.959	2.935	4,8	4,8	5,0	6,5	-0,2
Hezkuntza	1.950	2.590	2.835	4,1	4,2	4,8	6,8	2,4
Osasun-jarduerak	2.056	2.911	3.181	4,3	4,8	5,4	8,4	2,3
Gizarte-zerbitzuetako jarduerak	400	549	618	0,8	0,9	1,0	7,7	3,0
Aisia- eta kultura-jarduerak	485	608	777	1,0	1,0	1,3	5,6	6,4
Beste zerbitzu batzuk	410	511	574	0,9	0,8	1,0	5,9	3,0
Etxeko jarduerak	356	467	567	0,8	0,8	1,0	6,3	5,1
Lurralde kanpoko erakundeak	--	--	--	--	--	--	--	--
BEG	47.336	61.260	58.993	100,0	100,0	100,0	6,9	-0,9

Iturria: Kontu Ekonomikoak, Eustat.

2.4.3 PRODUKTIBITATE SEKTORIALA

Euskal ekonomiaren produktibitatea, 2012an³⁶, lanpostuko 60.459 eurokoa zen, 2008an baino % 6,0 handiagoa. Adierazle hori oso desberdina da sektorearen arabera: balio handiena energia elektrikoaren eta gasaren arloko jarduerari dagokio (lanpostuko 831.150 euro), eta txikiena beste zerbitzu batzuen multzoko jarduerari (23.938 euro). 2008tik 2012ra, lanpostuko produktibitate-ratioak atzera egin zuen arlo hauean: erauzketa-industrian (-% 20,1), petrolio-finketan (-% 41,1), ikerketan eta garapenean (-% 8,8) eta metalurgian eta metalezko produktuen fabrikazioan (-% 4,5). Finantza- eta aseguru-jardueretan eta produktu informatiko eta elektronikoen fabrikazioan produktibitateari eutsi egin diote: lanpostuko produktibitatea -% 0,5 eta % 0,2 da, hurrenez hurren. Gainerako kasuetan, produktibitateak gora egin du.

Aintzat hartu dugun laurtekoan, emaitza horiek ez dira asko aldatu, eta ikusten da sektore eta/edo jarduera-adar batek lanpostuen bidez aberastasuna sortzeko daukan ahalmena haren bereizgarri teknologikoen, kanpo-irekitasunaren eta berrikuntzaren araberrakoa dela, neurri handi batean eta besteak beste.

- Hogei jarduera-adarren batez besteko produktibitate-balioa 100 baino handiagoa da. Zehazki, lehen bost jarduera-adarren batez besteko produktibitatea jarduera-adar guztien batezbestekoaren bi halako da, gutxienez; bost jarduera-adar horiek dira energia elektrikoa, gasa eta uraren inguruko jarduerak; telekomunikazioak; finantza- eta aseguru-jarduerak; erauzketa-industria; eta kokegintzan eta petrolio-finketan.

Beste multzo baten batez besteko produktibitate-balioa 110 eta 200 artekoa da, batez besteko balioaren aldean. Multzo horretan daude, batetik, lau industria-jarduera, alegia industria kimikoa eta farmazia-produktuen fabrikazioa, garraio-materialaren fabrikazioa, kautxua eta plastikoa eta makina eta ekipoen fabrikazioa; eta bestetik, osasun-jarduerak, garraio- eta biltegi-jarduerak eta eraikuntza.

Hirugarren multzoan produktibitate balioa batezbestekoa baino (100) handiagoa da, baina 110 baino txikiagoa, eta zortzi jarduera barne hartzen ditu: hiru industria-sektorekoak dira (elikagaien eta edarien industria, material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa eta egurraren, paperaren eta arte grafikoen industria), lau zerbitzu-sektorekoak (ikerketa eta garapena; aholkularitza eta jarduera teknikoak; edizioa, irudia, irratia eta telebista; eta aisia- eta kultura-jarduerak) eta azkena ur-horniketa eta saneamendua.

- Horiez gain, 14 jarduera-adarren produktibitate-balioa 100 baino txikiagoa da, eta bi multzo bereiz ditzakegu. Batetik, 76 eta 98 arteko indizea duten zortzi adar: hiru industria-sektorekoak (metalurgia eta metalezko produktuak, ehuna eta jantzigintza eta produktu informatiko eta elektronikoen fabrikazioa), bost zerbitzu-sektorekoak, zeinak, oro har, enplegu-kuota handia duten (ibilgailuen merkaturatzea, salmenta eta konponketa; ostalaritza; herri-administrazioa eta defentsa; eta hezkuntza) eta, azkenik, informatika-jarduerak.
- Gainerako sei jardueren produktibitate-balioa EAEko batezbesteko osoaren hiru laurden baino txikiagoa da, eta jarduera horiek dute, neurri batean, balio-sorkuntzan ratio txikiena: altzarien eta beste manufaktura batzuen fabrikazioa, beste jarduera profesional batzuk, zerbitzu osagarriak, gizarte-zerbitzuetako jarduerak eta lehen sektoreko jarduerak.

³⁶ Azken datuak urte horretakoak dira.

2.24 koadroa: Produktibitatea, jarduera-adarraren arabera

	Produktibitatea ² (€)			Produktibitatea (oinarria = 100)		
	2004	2008	2012	2004	2008	2012
Energia elektrikoa, gasa eta lurruna	478.171	775.064	831.150	1.003	1.358	1.375
Telekomunikazioak	296.060	354.120	400.322	621	621	662
Finantza- eta aseguru-jarduerak	145.136	192.954	191.916	305	338	317
Erauzketa-industria	129.894	161.747	129.292	273	283	214
Kokegintza eta petrolio-finketa	418.498	213.239	125.686	878	374	208
Industria kimikoa eta farmazia-produktuak	80.769	80.069	97.316	169	140	161
Garraio-materialak	67.928	79.685	83.999	143	140	139
Kautxua, plastikoak eta metalezkoak ez diren beste produktu batzuk	56.777	65.429	75.847	119	115	125
Garraioa eta biltegiatzea	55.225	64.868	75.726	116	114	125
Osasun-jarduerak	58.936	69.665	74.254	124	122	123
Eraikuntza	50.368	64.016	72.653	106	112	120
Makinak eta ekipoak	47.406	55.197	68.801	99	97	114
Edizioa, irudia, irratia eta telebista	52.088	56.130	65.768	109	98	109
Egurra, papera eta arte grafikoak	45.133	52.221	65.042	95	92	108
Ikerketa eta garapena	62.361	70.429	64.261	131	123	106
Material eta ekipo elektrikoak	51.571	60.447	64.204	108	106	106
Ur-horniketa eta saneamendua	52.427	62.618	64.146	110	110	106
Elikagaien eta edarien industria eta tabakoa	54.967	59.738	64.014	115	105	106
Aholkularitza eta jardura teknikoak	49.368	59.732	62.932	104	105	104
Aisia- eta kultura-jarduerak	46.558	50.703	62.612	98	89	104
BEG¹ (higiezinaren arloko jarduerak kontatu gabe)	47.659	57.062	60.459	100	100	100
Metalurgia eta metalezko produktuak	49.982	62.180	59.380	105	109	98
Herri-administrazioa eta defentsa	44.134	54.009	54.876	93	95	91
Informatika	35.396	42.539	53.664	74	75	89
Ostalaritza	39.513	45.836	51.963	83	80	86
Ibilgailuen merkaturatzea eta konponketa	36.868	43.194	47.264	77	76	78
Ehuna, jantzigintza, larrua eta oinetakoak	25.293	41.715	46.755	53	73	77
Hezkuntza	38.608	44.595	46.387	81	78	77
Produktu informatiko eta elektronikoak	37.185	45.627	45.718	78	80	76
Altzariak eta beste manufaktura batzuk	33.944	41.413	44.095	71	73	73
Beste jardura profesional batzuk	33.757	42.627	43.479	71	75	72
Zerbitzu osagarriak	24.373	29.565	32.947	51	52	54
Nekazaritza, abeltzaintza eta arrantza	29.726	28.681	32.552	62	50	54
Gizarte-zerbitzuetako jarduerak	20.630	23.273	26.410	43	41	44
Beste zerbitzu batzuk	18.890	21.705	23.938	40	38	40

1. Produktibitate-balio neurrikoagoa, BEG osoan higiezinaren arloko eta etxeko jarduerak aintzat hartzen ez dituenak.

2. BEG/Lanpostuak (lanaldi osokoak).

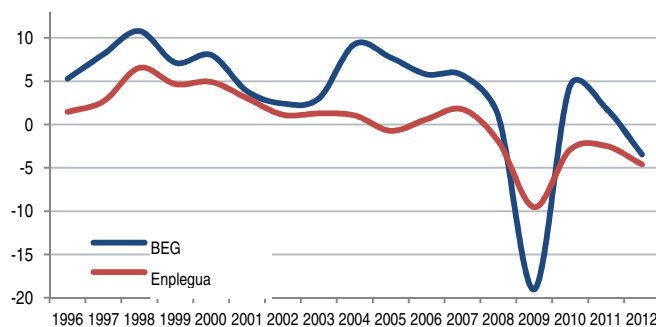
Iturria: Eustaten Kontu Ekonomikoak oinarri hartuta guk geuk egina.

2.5 ENPRESA-JARDUERAREN BILAKAERA INDUSTRIAN³⁷

2.5.1 INDUSTRIA-JARDUERAREN AZKENALDIKO BILAKAERA

Industria-jarduerak BEGren % 23 eta enpleguaren³⁸ % 22 sortzen dute Euskal Autonomia Erkidegoan. Produktibitate-ratio handienak dituzten jardueretako batzuk industrialak dira, baina 2008an krisia hasi zenetik industria-jarduerak behera egin dute asko. 2005etik 2008ra, petrolio-finketan eta farmazia-produktuen fabrikazioan bakarrik sortu zuten BEG gutxiago. Gainerako jarduerak aldi horretan gora egin zuten urtetik urtera; 2009tik 2012ra, aldiz, behera egin zuten, oro har.

2.13 grafikoa: BEG eta industria-enplegua (urte batetik besterako aldakuntza-tasa)

Iturria: Kontu Ekonomikoak, 2010eko oinarria (Eustat).

2.25 koadroa: BEG, industria-jardueraren arabera (mila eurotan)

	2005	2008	Batez besteko hazkuntza (05-08)	2009	2012	Batez besteko hazkuntza (09-12)
Industria, guztira	15.701.676	17.997.138	4,7	14.074.809	13.983.941	-5,2
Erauzketa-industria	115.419	137.453	6,1	125.816	64.654	-18,2
Elikagaien eta edarien industria eta tabakoa	957.252	981.341	0,9	916.777	854.553	-3,3
Ehuna, jantzigintza, larrua eta oinetakoak	93.974	133.861	13,0	111.078	103.101	-6,6
Egurra, papera eta arte grafikoak	1.016.979	1.114.250	3,2	809.017	723.781	-5,7
Kokegintza eta petrolio-finketa	535.689	236.342	-23,0	199.992	126.805	-8,2
Industria kimikoa	403.416	417.828	1,3	149.279	158.268	-4,1
Farmazia-produktuak	166.556	107.842	-11,9	262.783	238.482	-6,3
Kautxua, plastikoa eta beste produktu batzuk	1.710.614	1.756.843	0,9	1.350.806	1.371.696	-4,8
Metalurgia eta metalezko produktuak	4.676.616	5.709.719	7,1	3.782.265	3.851.965	-7,9
Produktu informatiko eta elektronikoak	363.885	456.519	7,9	267.018	308.938	-2,0
Material eta ekipo elektrikoak	592.901	741.361	7,8	794.084	708.878	-5,8
Makinak eta ekipoak	1.788.288	1.990.829	3,7	1.287.300	1.398.780	-1,8
Garraio-materialak	1.288.422	1.525.149	5,8	1.217.598	1.299.173	-2,7
Altzariak eta beste manufaktura batzuk	466.118	479.214	1,0	654.743	590.219	-4,8
Energia elektrikoa, gasa eta lurruna	1.389.749	2.067.186	14,5	1.768.780	1.739.511	-2,1
Ura eta saneamendua	135.798	141.401	1,9	377.473	445.137	3,8

2005-2008, oinarrizko urtea 2005 eta EJSN-93; eta 2009-2012, oinarrizko urtea 2010 eta EJSN-09.
Iturria: Industria Galdeketa (Eustat).

³⁷ Atal honetan industria-sektoreko ekonomia-jarduera bakarrik aztertu dugu, informazio bereizi eta eguneratuarekin (2011ra arte argitaratutako datuekin). 2005etik 2011ra bi sail daude: batetik, 2005ean hasten dena (kontabilitate nazionalaren esparruko oinarrizko urtea da hori); eta bestetik, 2008an hasten dena (hori 2010. urtea oinarri hartuta birkalkulatu dugu). Horrek esan nahi du bi emaitza-multzo daudela: 2005-2008 aldikoa, 2005. urtea eta EJSN-93 oinarri dituen; eta 2008-2011 aldikoa, 2010. urtea eta EJSN-09 oinarri dituen. Horretarako, informazioa 16 jarduera-adarren arabera gehitu dugu, Eustaten A-38 sailkapenari jarraikiz.

³⁸ Lanaldi osoko lanpostuak (Kontu Ekonomikoak, Eustat).

Industrian 2007an izan zen lanpostu gehien, 255.294, hain zuzen ere; 2012rako, ordea, 52.120 lanpostu galdu ziren (galera metatu garbia). Dena den, jarduera batzuetan beheranzko joera hori 2005ean hasi zen, honako jarduera hauetan, zehazki: elikagaiak eta edariak (2005-08, -% 1,7; 2009-12, -% 2,2); egurra, papera eta arte grafikoak (-% 0,7, -% 7); ehuna, larrua eta oinetakoak (-% 4,8, -% 7,6); kimika (-% 0,2, -% 7,3); farmazia-produktuak (-% 2,5, -% 5,6); kautxua eta plastikoa (-% 1,1, -% 6,2); makinak eta ekipoa (-% 0,4, -% 3,9); garraio-materialak (-% 0,3, -% 3,3); eta altzariak eta beste manufaktura batzuk (-% 0,9, -% 4,1).

2.26 koadroa: Enplegua, industria-jardueraren arabera (mila eurotan)

	2005	2008	Batez besteko hazkundea 2005-2008	2009	2012	Batez besteko hazkundea 2009-2012
Industria, guztira	249.696	250.292	0,1	225.337	203.174	-4,9
Erauzketa-industria	784	800	0,7	775	550	-9,2
Elikagaien eta edarien industria eta tabakoa	16.807	15.963	-1,7	15.520	14.587	-2,2
Ehuna, jantzizintza, larrua eta oinetakoak	3.796	3.258	-4,8	3.181	2.650	-7,6
Egurra, papera eta arte grafikoak	21.039	20.615	-0,7	15.571	12.942	-7,0
Kokegintza eta petrolio-finketa	950	1.086	4,6	1.177	1.152	0,4
Industria kimikoa	4.748	4.710	-0,2	1.370	1.122	-7,3
Farmazia-produktuak	1.402	1.301	-2,5	3.988	3.382	-5,6
Kautxua, plastikoa eta beste produktu batzuk	26.764	25.889	-1,1	22.501	20.016	-6,2
Metalurgia eta metalezko produktuak	85.823	88.744	1,2	78.597	68.789	-6,3
Produktu informatiko eta elektronikoak	7.954	8.054	0,5	5.794	5.941	-1,3
Material eta ekipo elektrikoak	10.647	11.872	3,7	13.163	11.977	-4,6
Makinak eta ekipoa	33.023	32.645	-0,4	22.190	20.666	-3,9
Garraio-materialak	20.657	20.438	-0,3	18.148	16.930	-3,3
Altzariak eta beste manufaktura batzuk	11.179	10.855	-0,9	15.302	13.960	-4,1
Energia elektrikoa, gasa eta lurrina	2.699	2.707	0,2	2.553	2.356	-2,7
Ura eta saneamendua	1.424	1.355	-1,6	5.507	6.154	2,8

2005-2008, oinarrizko urtea 2005 eta EJSN-93; eta 2009-2012, oinarrizko urtea 2010 eta EJSN-09. Iturria: Industria Galdeketa (Eustat).

2.5.2 INDUSTRIA-JARDUEREI DAGOKIEN RATIOAK

Atal hau industria-jardueraren emaitzen gaineko bi adierazleri³⁹ buruzkoa da: *zerga aurreko emaitzei* eta *negozio-zenbatekoaren gaineko inbertsioari* buruzkoa, hain zuzen ere. Errentagarritasunaren adierazleari buruzko emaitzen arabera, industriak, krisiaren aurreko laurtekoan (2005-2008), batez besteko % 7,9ko errentagarritasunari eutsi dio; krisialdian (2009-2012), ordea, errentagarritasuna % 4ra jaitsi da. Aintzat hartutako jarduera batzuen eta besteen errentagarritasuna desberdina da; egiaz, alde handiak daude, eta errentagarritasunak, oro har, behera egin du.

Alde horretatik, jarduera batzuen bilakaera nabarmena da; metalurgiaren eta metalezko produktuen arloak, esate batera, industria-sektoreko lanpostuen herena du (% 33,9), eta 2009tik 2012ra arlo horretako errentagarritasunak portzentajezko sei puntu egin du behera. Halaber, kautxuarekin eta

³⁹ Aurreko atalean adierazitako produktibitate-ratioa (BEG/enplegua). Negozio-zenbatekoaren gaineko zergak eta soldaten kostuaren gaineko Gizarte Segurantzako kotizazioak 2.6 atalean daude.

plastikoekin zerikusia duten jardueretan (industria-enpleguaren % 10) eta elikagaien industrian (% 7,3) errentagarritasunak ia baliogabe geratzeraino egin du behera. Makinak eta ekipoeak (% 10,2) eta garraio-materialak (% 8,1) eutsi egin diete balio positiboari, baina aipatu bi aldietan errentagarritasuna galdu dute (% 5,8 eta % 3,9, eta % 5 eta % 1,3, hurrenez hurren). Orobat, altzarien eta beste manufaktura batzuen inguruko jardueretan (enpleguaren % 6,3) errentagarritasuna erdira jaitsi da. Oro har, industria-enpleguaren % 76,3 jarduera horietan dago.

2.27 koadroa: Industria-jardueren errentagarritasun-ratioa (zerga aurreko emaitzak/negozio-zenbatekoa, %)

	2005	2008	Batezbestekoa 2005-2008	2009	2012	Batezbestekoa 2009-2012
Industria, guztira	8,3	6,9	7,9	4,1	2,9	4,0
Erauzketa-industria	27,8	24,7	26,6	20,7	3,1	13,1
Elikagaien eta edarien industria eta tabakoa	7,8	7,2	7,2	6,4	7,9	6,8
Ehuna, jantzigintza, larrua eta oinetakoak	8,7	9,1	10,6	6,0	6,4	5,4
Egurra, papera eta arte grafikoak	7,2	5,8	7,1	3,2	4,1	3,7
Kokegintza eta petrolio-finketa	9,5	2,3	6,2	3,7	-0,2	2,9
Industria kimikoa	6,8	6,5	6,8	8,9	14,6	10,9
Farmazia-produktuak	20,3	11,6	13,7	3,0	2,3	3,7
Kautxua, plastikoa eta beste produktu batzuk	11,1	8,9	9,8	5,3	3,0	5,3
Metalurgia eta metalezko produktuak	6,0	5,9	6,3	-1,2	1,0	0,3
Produktu informatiko eta elektronikoak	9,3	10,1	9,8	1,0	5,0	4,5
Material eta ekipo elektrikoak	10,3	10,2	9,9	5,2	2,8	4,6
Makinak eta ekipoak	6,2	4,5	5,8	3,4	5,4	4,9
Garraio-materialak	4,8	5,2	5,0	3,8	4,0	4,7
Altzariak eta beste manufaktura batzuk	7,9	2,5	5,7	3,6	1,9	3,0
Energia elektrikoa, gasa eta lurruna	18,8	16,6	18,9	13,6	2,3	7,8
Ura eta saneamendua	11,5	9,8	12,0	7,6	8,9	8,3

2005-2008, oinarrizko urtea 2005 eta EJSN-93; eta 2009-2012, oinarrizko urtea 2010 eta EJSN-09.
Iturria: Industria Galdeketa (Eustat).

2.28 koadroa: Industria-jardueren inbertsio-ratioa (inbertsioa/negozio-zenbatekoa, %)

	2005	2008	Batezbestekoa 2005-2008	2009	2012	Batezbestekoa 2009-2012
Industria, guztira	5,2	4,5	4,6	4,4	3,6	3,9
Erauzketa-industria	8,1	13,9	9,0	7,9	6,3	8,3
Elikagaien eta edarien industria eta tabakoa	10,5	5,6	6,9	3,9	2,2	3,1
Ehuna, jantzigintza, larrua eta oinetakoak	3,4	1,9	2,7	2,9	1,2	1,4
Egurra, papera eta arte grafikoak	5,6	6,4	6,4	3,3	3,2	3,6
Kokegintza eta petrolio-finketa	1,7	2,9	2,0	7,0	1,4	4,3
Industria kimikoa	3,6	2,6	3,0	1,7	4,2	2,8
Farmazia-produktuak	9,2	11,3	9,8	3,4	3,2	3,8
Kautxua, plastikoa eta beste produktu batzuk	4,7	4,0	4,2	5,0	3,4	3,9
Metalurgia eta metalezko produktuak	5,3	4,5	4,6	3,7	3,2	3,3
Produktu informatiko eta elektronikoak	3,5	4,9	4,1	5,3	4,1	5,0
Material eta ekipo elektrikoak	3,1	4,4	3,5	3,8	3,6	3,3
Makinak eta ekipoak	3,9	5,1	4,0	4,6	2,7	3,3
Garraio-materialak	3,2	2,2	2,9	2,6	4,8	3,0
Altzariak eta beste manufaktura batzuk	4,1	4,8	4,8	4,4	3,0	3,3
Energia elektrikoa, gasa eta lurruna	8,9	5,9	7,5	5,6	5,7	5,9
Ura eta saneamendua	35,9	26,9	35,5	12,1	14,3	13,2

2005-2008, oinarrizko urtea 2005 eta EJSN-93; eta 2009-2012, oinarrizko urtea 2010 eta EJSN-09.
Iturria: Industria Galdeketa (Eustat).

Krisialdiren aurreko fasean, inbertsio-ratioa (inplizituki, negozioek aurrera egiteko duten aukera) negozio-zenbatekoaren % 4,6 zen, eta 2009-2012 aldian % 3,9ra egin zuen behera. Bi aldien arteko aldea handia da: jaitsiera portzentajezko 1,6 puntukoa da, eta balio nominalaren aldetik 3.049 eurotik 1.991 eurorainokoa. Oro har, euskal enpresek lehiatzeko gaitasunari eusteko ahalegin handia eta krisiari aurre egiteko apustua egin dute; izan ere, errentagarritasunak, batez beste, 3,9 puntu behera egin duen arren, inbertsio-ratioa portzentajezko 7 hamarren baino ez da jaitsi.

Errentagarritasunarekin gertatzen den bezalaxe, inbertsio-ratioari dagokionez ere alde handiak daude jarduera batetik bestera; dena den, petrolio-finketan eta uraren eta saneamenduaren alorrean⁴⁰ izan ezik, adierazlearen balioak behera egin du kasu guztietan. Azkenik, enpleguari ekarpen handia egiten dioten aipatu sektoreek inbertitzen dute gehien, besteak beste metalurgiak eta metalezko produktuen inguruko jarduerak (2009-2012 aldian % 24), baina baita petrolio-finketaren (% 9,8) eta energia elektrikoaren eta gasaren (% 15,5) sektoreek ere.

⁴⁰ Partaidetza publikoa handia da.

2.29 koadroa: Industria-jardueretako inbertsioa

	Batezbestekoa 2005-2008		Batezbestekoa 2009-2012	
	Mila eurotan	%	Mila eurotan	%
Industria, guztira	2.762.815	100,0	2.298.049	100,0
Erauzketa-industria	26.522	1,0	24.737	1,1
Elikagaien eta edarien industria eta tabakoa	259.978	9,4	137.220	6,0
Ehuna, jantzigintza, larrua eta oinetakoak	8.998	0,3	5.444	0,2
Egurra, papera eta arte grafikoak	201.673	7,3	107.588	4,7
Kokegintza eta petrolio-finketa	112.340	4,1	225.558	9,8
Industria kimikoa	55.851	2,0	20.310	0,9
Farmazia-produktuak	36.922	1,3	41.478	1,8
Kautxua, plastikoa eta beste produktu batzuk	217.063	7,9	186.393	8,1
Metalurgia eta metalezko produktuak	824.951	29,9	551.886	24,0
Produktu informatiko eta elektronikoak	40.240	1,5	37.607	1,6
Material eta ekipo elektrikoak	73.920	2,7	97.731	4,3
Makinak eta ekipoak	252.096	9,1	166.490	7,2
Garraio-materialak	155.126	5,6	157.474	6,9
Altzariak eta beste manufaktura batzuk	69.366	2,5	57.366	2,5
Energia elektrikoa, gasa eta lurruna	332.025	12,0	357.214	15,5
Ura eta saneamendua	95.747	3,5	123.552	5,4

2005-2008, oinarrizko urtea 2005 eta EJSN-93; eta 2009-2012, oinarrizko urtea 2010 eta EJSN-09.
Iturria: Industria Galdeketa (Eustat).

2.5.3 ABERASTASUN-SORKUNTZA ETA ENPRESEN TAMAINA. INDUSTRIA

Enplegu-segmentuaren arabera industria-enpresen emaitzak bat datoz SABI⁴¹ datu-basean jasota dagoen informazioarekin; informazio hori, gainera, multzo bakoitzak enpresa-jarduerari egiten dion ekarpenaren lagin adierazgarria da.

Alde horretatik, enpresa handienek, alegia 100 lanpostu baino gehiagoko enpresek (enpresen % 10,6) dute jarduera ekonomikoaren eta errentagarritasunaren aldagaietan pisu gehien. Enpresa horiei dagokie, batetik, negozio-zenbatekoaren, BEGren eta zerga aurreko mozkinaren (ZAM) % 80; bestetik, langileen arloko gastuen % 68,2; eta azkenik, enpleguaren % 61,9. Beheko koadroan jasotako ratioek adierazten dute enpresa zenbat eta handiagoa izan, ekoizpena, produktibitatea, errentagarritasuna eta langileen ordainsariak ere, oro har, orduan eta handiagoak direla.

2.30 koadroa: Neurri nagusiak. Industria-enpresak, tamaina-segmentuaren arabera. Batezbestekoa (2009-2012)

	Enpresak, enplegu-segmentuaren arabera					Guztira
	1-19	20-49	50-99	100-249	>250	
Negozio-zenbatekoa (mila eurotan)	2.442.328,4	5.187.201,5	3.967.874,9	6.708.780,9	33.179.703,2	54.042.549,2
BEG (mila eurotan)	818.331,1	1.251.662,1	1.071.274,5	1.694.352,7	9.278.073,0	14.113.693,3
Langileen arloko gastuak (mila eurotan)	433.029,5	838.351,1	691.134,2	1.084.799,3	3.143.467,5	6.190.781,6

⁴¹ Informazioa SABI datu-basetik hartu dugu (SABI: Balantzeak Aztertze Sistemak Iberiarra); datu-base hori enpresen erregistroko informazioa (ekitaldi amaierako galera eta irabazien kontua eta balantzea) oinarri hartuta egiten dute. Sozietate mugatuak, sozietate anonimoak eta kooperatibak hartu ditugu aintzat. Itxita eta likidazioan dauden enpresak ez ditugu kontuan hartu, ezta datuak osatu gabe dauzkatenak ere. Lagin adierazgarria da, baina ez du enpresa txikiaren (1-19 lanpostuko enpresen) egoera islatzen, enpresa horiek erregistro-betekizuna bete behar ez duten beste modalitate batzuetakoak izan daitezkeelako.

	Enpresak, enplegu-segmentuaren arabera					Guztira
	1-19	20-49	50-99	100-249	>250	
EAM (mila eurotan)	150.602,6	167.429,3	146.370,2	242.912,7	3.341.366,3	4.048.681,1
Lanpostuak	10.826	21.478	16.068	22.931	55.431	126.733
Enpresa-kopurua	1.037	809	262	160	89	2.356
Portzentajeak banaketa (%)						
Negozio-zenbatekoa (mila eurotan)	4,6	9,6	7,4	12,5	61,1	100,0
BEG (mila eurotan)	5,9	8,9	7,7	12,1	65,5	100,0
Langileen arloko gastuak (mila eurotan)	7,0	13,6	11,2	17,5	50,7	100,0
ZAM* (mila eurotan)	4,1	4,4	3,9	6,3	81,3	100,0
Lanpostuak	8,5	16,9	12,7	18,1	43,8	100,0
Enpresa-kopurua	44,0	34,3	11,1	6,8	3,8	100,0

* Zerga aurreko mozkina.
Iturria: SABI.

2.31 koadroa: Ratioak. Industria-enpresak, tamaina-segmentuaren arabera. Batezbestekoa (2009-2012)

	Enpresak, enplegu-segmentuaren arabera					Guztira
	1-19	20-49	50-99	100-249	>250	
Tamaina (lanpostuak/enpresa)	10,4	26,5	61,4	143,1	626,3	53,8
Lanpostu bakoitzeko ekoizpena (negozio-zenbatekoa/lanpostuak), eurotan	225.598	241.509	246.950	292.570	598.579	426.428
Produktibitatea (BEG/lanpostuak), eurotan	75.589	58.276	66.673	73.891	167.381	111.366
Errentagarritasuna (ZAM/negozio-zenbatekoa), %	6,2	3,2	3,7	3,6	10,1	7,5
Lan-kostua (langileen arloko gastuak/lanpostuak), eurotan	39.999	39.033	43.014	47.308	56.710	48.849

Iturria: SABI.

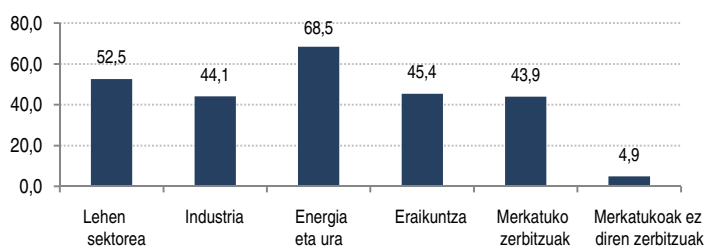
2.6 ENPRESAK KANPOKO JARDUERAN

2.6.1 JARDUERAREN XEDEA

Jarduera ekonomikoaren parte handi bat ekimen pribatuena da, enpresena, alegia. Input-Output tauletan, ekoizpen-jarduerak eta ekoizpenaren xedea⁴² daude lotuta; ekoizpenaren xedeak izan daitezke bitarteko eskaria eta azken eskaria.

Beste ekoizpen-jarduera batzuetara bideratutako ekoizpenaren parte, zehazki ekoizpenaren % 42,7, bitarteko eskaria da. Bitarteko eskaria jarduera-sektore batzuetan handia da, energia eta uraren alorrean (% 68,5), lehen sektorean (% 52,5), industrian (% 44,1) eta merkatuko zerbitzuetan⁴³ (% 45,4), esate batera; merkatukoak ez diren zerbitzuetan, berriz, oso txikia da (% 4,9).

2.14 grafikoa: Bitarteko sektorearen %, jarduera-sektorearen arabera

Iturria: IO taulak, 2011 (Eustat).

⁴² Ekoizpenaren eta inportazioaren batura.

⁴³ Merkatuko zerbitzuetan sartzen dira merkataritza, ostalaritza, garraioa, finantza- eta aseguru-zerbitzuak eta enpresentzako zerbitzuak. Merkatukoak ez diren zerbitzuetan sartzen dira herri-administrazioa, hezkuntza, osasuna, gizarte-zerbitzuak, aisia- eta kultura-jarduerak, etxeko zerbitzuak eta lurraldez kanpoko erakundeak.

Jardueraren xedea azken eskariak osatzen du, alegia azken kontsumoak, inbertsioak⁴⁴ eta esportazioek; Input-Output tauletan, azken eskaria Euskal Herritik kanpo (estatuko beste autonomia-erkidego batzuetan edo atzerrian) egindako salmenta guztiei dagokie. Hala, euskal jarduera ekonomikoaren azken eskaria honela dago banatua: % 44,4 azken kontsumoa da (etxebizitzetako eta bertako herri-administrazioetako), % 41,3 esportatu egiten da eta % 14,3 inbertitzeko erabiltzen da.

Jarduera-sektoreen arabera alde handiak daude, eta alde horiek adierazten dute, batetik, industria-esportazioak garrantzi handia duela (% 73,3), eraikuntza-sektorean asko inbertitzen dela (% 96,3) eta merkatukoak ez diren zerbitzuak azken kontsumora bideratuta daudela.

2.32 koadroa: Azken eskariaren xedea, jarduera-sektorearen arabera

	Azken eskaria (mila eurotan)			Azken eskaria (% horizontala)		
	Kontsumoa	Inbertsioa	Esportazioak	Kontsumoa	Inbertsioa	Esportazioak
Guztira	46.385.281	14.913.060	43.116.745	44,4	14,3	41,3
Lehen sektorea	886.181	28.957	128.433	84,9	2,8	12,3
Industria	7.269.859	4.655.464	32.778.331	16,3	10,4	73,3
Energia eta ura	1.180.750	17.981	1.816.414	39,2	0,6	60,2
Eraikuntza	307.214	8.018.318	..	3,7	96,3	..
Merkatuko zerbitzuak	24.270.880	2.192.340	8.393.567	69,6	6,3	24,1
Merkatukoak ez diren zerbitzuak	12.470.397	100,0

Iturria: IO taulak, 2011 (Eustat).

Jarduera-adar eta -sektoreen arabera ekoizpenaren xedea zein den aztertuz gero, ikusten da industria-enpresek⁴⁵ eta merkatuko zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresek nazioartera bideratzen dutela haien jardura. Jarduera-adar horietan, enpresek jardueraren parte handi bat beste merkatu batzuetara bideratzen dute, eta islatzen dute, nolabait, ekoizpenaren lehiazeko gaitasuna zein den, zer enpresak gauzatzen duten eta enpresa horiek zer ingurunetan lan egiten duten (jardura osagarriak, babes-jarduerak...).

Euskal ekoizpena zer merkatutara bideratzen den aztertuz gero, ikusten da ia ekoizpenaren erdia (% 48,6), oro har, estatuko gainerako erkidegoetara joaten dela; energiaren eta merkatuko zerbitzuen kasuetan are gehiago: % 83,3 eta % 73,9, hain zuzen ere. Gainera, industrian garrantzi handia du nazioarteko jarduerak, industria-sektoreko salmenten % 60 (EAEn egiten diren salmentak kontuan hartu gabe) EBn eta munduko beste leku batzuetan egiten baita.

2.33 koadroa: EAetik kanpora bideratzen den ekoizpenaren egitura, jarduera-sektorearen arabera

	Banaketa %		
	Estatua	EB	Munduko beste herrialde batzuk
Guztira	48,6	32,0	19,4
Lehen sektorea	49,7	47,4	2,9
Industria	40,1	36,9	23,0
Energia eta ura	83,8	12,0	4,2
Merkatuko zerbitzuak	73,9	17,1	9,0

Iturria: IO taulak, 2011 (Eustat).

Koadroan ikusten da jardura ekonomikoak⁴⁶ elkarrekin nola erlazionatuta dauden. Alde horretatik, bitarteko eskariaren portzentajea handia da, handiena erazketa-industrian (% 99,2) eta txikiena

⁴⁴ IO (Input-Output) tauletan kapital osoaren eraketa gordin gisa dago jasoa.

⁴⁵ Enpresa-multzo zehatz baten jarduerak baldintzatua dagoen energiaren eta uraren alorraz gain.

⁴⁶ Higiezinaren arloko jardueretan higiezinaren jabetzari lotutako errenten egozpena sartzen da.

hezkuntzan (% 5,3) eta gizarte-zerbitzuetan (% 1,5); azken horiek, izan ere, azken kontsumora bideratuta daude, neurri handi batean.

Esportazioaren adierazleari dagokionez, industria-jarduerak garrantzi handia dute, batik bat kautxuak eta plastikoak (% 61,7), metalurgiak eta metalezko produktuek (% 57), garraio-materialak (% 54,1), makinak eta ekipoeak (% 49,1) eta material eta ekipo elektrikoek (% 45,4). Adierazle horrek islatzen du euskal esportazioek zer egitura duten eta, batik bat, kanpoko jardueran produktu horiek zenbateko pisua duten. Labur esateko, EBra eta munduko beste herrialde batzuetara egindako esportazioen % 89,7 industria-jardueretan egiten da, eta % 9,8 merkatuko zerbitzuetan⁴⁷.

⁴⁷ Eraikuntza-sektorean ez dago esportaziorik, zentzu hertsian. Arkitektura- eta ingeniari-tza-zerbitzuak eta materialak (zementua eta abar), ordea, esportatu daitezke; lehenbizikoak zerbitzu-jarduerak dira, eta bigarrenak industria-sektoreko jarduerak. Gainerako esportazioak lehen sektorekoak dira (% 0,3).

2.34 koadroa: Xedea, jarduera-adar ekonomikoen eta bitarteko eskariei eta esportazioei buruzko adierazleen arabera.

	Bitarteko eskaria	Azken eskaria			Bitarteko eskariaren %, eskari osoaren aldean	Esportazioak	
		Kontsumoa	Inbertsioa	Esportazioak		EB eta munduko beste herrialde batzuk, esportazio guztien aldean	Esportazioari egindako ekarpena (EB eta munduko beste herrialde batzuk)
Lehen sektorea	1.154.962	886.181	28.957	128.433	52,5	6,2	0,3
Erauzketa-industria	6.513.675	3.502	16.462	29.426	99,2	27,3	0,1
Elikagaien industria	2.451.370	2.329.264	51.718	2.324.907	34,3	13,4	2,8
Ehuna eta jantzigintza	308.943	951.083	14.942	205.166	20,9	13,6	0,7
Egurra eta papera	1.778.810	74.365	88.406	1.337.640	54,2	40,3	2,7
Kokegintza eta petrolio-finketa	1.724.818	922.075	41.772	4.459.972	24,1	38,6	9,4
Industria kimikoa	2.055.650	380.602	49.930	894.401	60,8	36,1	2,2
Farmazia-produktuak	232.139	553.069	2.023	147.754	24,8	4,6	0,1
Kautxua eta plastikoa	3.033.144	115.712	160.018	3.114.962	47,2	61,7	9,4
Metalurgia eta metalezko produktuak	9.401.313	128.846	787.343	10.081.631	46,1	57,0	28,3
Produktu informatiko eta elektronikoak	698.139	184.325	270.824	326.212	47,2	24,7	0,9
Material eta ekipo elektrikoak	1.630.930	20.467	478.896	1.330.014	47,1	45,4	3,7
Makinak eta ekipoak	2.884.677	214.214	1.645.160	4.027.602	32,9	49,1	13,0
Garraio-materialak	2.230.548	891.276	854.930	4.132.024	27,5	54,1	14,3
Altzariak eta beste manufaktura batzuk	374.252	501.059	193.040	366.620	26,1	15,9	0,8
Energia elektrikoa eta gasa	4.142.920	793.714	1.636	1.428.979	65,1	1,5	0,2
Ura eta saneamendua	2.411.170	387.036	16.345	387.435	75,3	32,8	1,2
Eraikuntza	6.913.016	307.214	8.018.318	0	45,4	0	0,0
Ibilgailuen merkaturatzea eta konponketa	4.870.333	5.213.927	509.350	2.557.230	37,0	6,7	2,5
Garraioa eta biltegiatzea	4.873.068	1.836.102	87.083	1.890.053	56,1	23,3	4,0
Ostalaritza	908.491	4.998.997	0	0	15,4	0	0,0
Edizioa, irudia, irratia eta telebista	311.406	318.951	98.482	152.117	35,3	5,2	0,1
Telekomunikazioak	1.223.637	822.448	0	72.170	57,8	0	0,0
Informatika	1.036.623	55.995	313.880	218.414	63,8	2,7	0,1
Finantza- eta aseguru-jarduerak	3.124.286	1.619.480	0	1.181.719	52,7	9,0	1,1
Higiezinaren arloko jarduerak	1.934.991	5.699.212	252.956	139.056	24,1	0	0,0
Aholkularitza eta jarduera teknikoak	2.891.028	108.039	920.981	1.475.613	53,6	15,4	1,7
Ikerketa eta garapena	1.175.972	131.222	0	281.998	74,0	13,5	0,3
Beste jarduera profesional batzuk	1.534.058	85.185	0	160.372	86,2	3,0	0,0
Zerbitzu osagarriak	2.894.778	794.409	0	173.260	74,9	0	0,0
Herri-administrazioa	0	4.490.355	0	0	0	0	0,0
Hezkuntza	0	3.091.868	0	0	5,3	0	0,0
Osasun-jarduerak	450.923	3.788.186	0	0	10,6	0	0,0
Gizarte-zerbitzuetako jarduerak	16.398	1.099.988	0	0	1,5	0	0,0
Aisia- eta kultura-jarduerak	338.372	1.500.412	9.608	91.565	17,4	0,1	0,0
Beste zerbitzu batzuk	132.506	524.404	0	0	20,2	0	0,0
Etxeko jarduerak	0	562.097	0	0	0	0	0,0
Lurraldez kanpoko erakundeak	0	0	0	0	0	0	0,0
Guztira	77.829.538	0	14.913.060	43.116.745	42,7	21,2	100,0

Esportazioak: estatuko gainerako erkidegoak, EB eta estatuko beste herrialde batzuk.

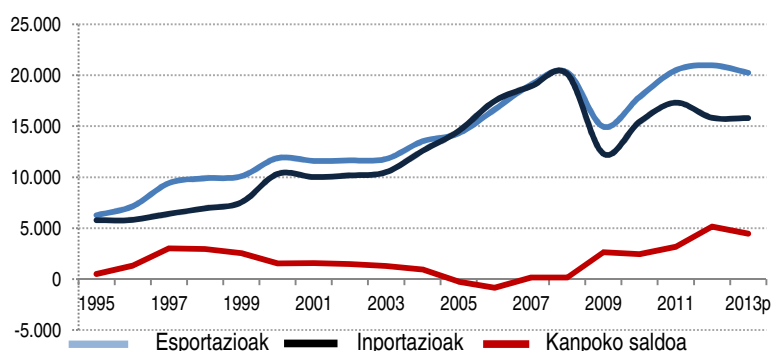
Iturria: IO taulak, 2011 (Eustat).

2.6.2 KANPOKO JARDUERAREN ETA MAILA TEKNOLOGIKOAREN BILAKAERA

Atzerrian egindako salmenten bilakaerari dagokionez, Kanpo Merkataritzako Estatistikan ikusten da 2009an esportazioek behera egin zutela asko, krisialdia hasi zelako, hain zuzen ere, eta, ondorioz, 2009ko esportazioen balio nominala 2008koa baino % 26 txikiagoa dela. 2009. urtetik aurrera, esportazioen balioak gora egin zuen 2012. urtera arte, eta 2013an jaitsi egin zen berriz, 20.242 milioi euroraino (balio nominalari begiratuta, urte batetik bestera % 0,3, nahiz eta zenbaki errealetan gora egin zuen).

Inportazioei ere antzekoa gertatu zitzairen: 2009an asko gutxitu ziren eta gero gora egin zuten pixka bat, nahiz eta ez ziren heldu krisialdi aurreko balioetara. Horren harian, nabarmendu beharra daukagu 2005etik 2007ra kanpoko saldoa positiboa izan zela, esportazioaren balioa inportazioarena baino handiagoa baita.

2.15 grafikoa: Esportazioak eta inportazioak EAEen (milioi eurotan).

2013ko datuak behin-behinekoak dira.

Iturria: Kanpo Merkataritzako Estatistikak, Eustat.

Esportazioaren maila teknologikoaren⁴⁸ araberako egiturari dagokionez, laginean aintzat hartutako segmentu guztiek, zenbaki absolutuetan, goranzko joera dute; hori, 2004-2008 eta 2009-2013 aldietako urteko batezbestekoak alderatuz gero.

Zehazki, maila teknologiko ertain-txikiko eta txikiko esportazioek egin dute gora gehien, zenbaki absolutuetan (lehenbizikoen % 19,4 eta bigarrenen % 20,8); maila teknologiko ertain-handiko eta handiko esportazioek, berriz, gutxiago (% 6,5 eta % 5,5, hurrenez hurren). Halaber, ikusten da maila teknologiko ertaina egonkortu egin dela eta, krisialdian (2009-2013), maila handiak eta ertain-handiak pisua galdu dutela, maila ertain-txikiaren mesederako; izan ere, azken hori portzentajezko 2,4 puntu igo da.

2.35 koadroa: Esportazioa, maila teknologikoaren arabera

	2008	2009	2012	2013	Urteko batezbestekoa		% bertikala (aldiko batezbestekoa)	
					2004-2008	2009-2013	2004-2008	2009-2013
Esportazioak, guztira	19.691	14.513	20.295	20.242	16.307	18.471	100,0	100,0
Maila teknologiko handia	518	382	482	486	442	466	2,7	2,5
Maila teknologiko ertain-handia	8.509	6.356	8.900	8.772	7.434	7.920	45,6	42,9
Maila teknologiko ertain-txikia	9.223	6.563	9.115	9.159	7.161	8.551	43,9	46,3
Maila teknologiko txikia	1.442	1.212	1.798	1.825	1.269	1.533	7,8	8,3

2013ko datuak behin-behinekoak dira.

Iturria: Kanpo Merkataritzako Estatistikak, Eustat.

⁴⁸ Maila teknologikoaren arabeko sailkapenean, produktu edo jarduera-adar bakoitzari dagokion maila teknologikoa egokitzen zaio; sailkapen hori adostua dago (ELGEren metodologia).

2.36 koadroa: Esportazioen sailkapena, produktuaren arabera

	Esportazioak (milioi eurotan)		Batez besteko hazkundea	
	2004-2008	2009-2013 ^b	2004-2008	2009-2013 ^b
Guztira	16.761	18.904	11,6	1,4
Metalak eta manufakturak	4.491	4.828	16,9	-0,3
Material elektrikoa	3.575	3.943	7,7	1,9
Garraio-materiala	3.872	4.184	10,9	1,4
Produktu mineralak	1.269	1.752	26,8	2,7
Plastikoa eta kautxua	1.183	1.502	13,3	3,9
Elikagai-produktuak	327	426	4,7	8,8
Egurra eta manufakturak	454	482	3,6	1,1
Produktu kimikoak	404	416	4,4	6,0
Zementua eta beira	266	319	7,1	3,2
Animalia-produktuak	180	247	6,7	8,9
Gainerakoak	740	805	4,5	1,7

2013ko datuak behin-behinekoak dira.

Iturria: Kanpo Merkataritzako Estatistikak (Eustat).

Esportatutako produktuen sailkapenean ikusten da metalaren sektoreak garrantzi handia duela (produktuen fabrikazioak, makinek, garraio-materialak...). Halaber, produktu zehatz batzuen balio-katea osatzen duten ardatzak indartu egin dira, automobilgintza, esate batera; eta kautxuaren eta plastikoen esportazioak, besteak beste, pisu handia du.

Azkenik, bi aldietako urte batetik besterako batez besteko hazkundeari dagokionez, kanpoko merkatuek eutsi egin diote dinamismoari, nahiz eta 2009tik 2013ra hain dinamikoak ez izan, nazioarteko enpresa-jarduera ere moteldu egin baitzen.

2.7 ENPRESAK ETA I+G+B JARDUERA

2.7.1 ENPRESEN ZEREGINA I+G JARDUERAN

Enpresek zeregin erabakigarria dute Euskal Autonomia Erkidegoko ikerketa- eta garapen-jardueretan. Gainera, I+G arloan zenbat eta gehiago inbertitu, orduan eta handiago izaten da enpresa-jarduera edo -negozioen lehiazeko eta hedatzeko gaitasuna. I+G arloan egiten den barne-gastuari dagokionez, gastu hori egiten duten agenteen arabera bereiziz gero, ikusten da azken bi hamarkadatan egindako gastuaren % 75, gutxienez, enpresa-sarearena dela, nahiz eta azken urteetan enpresek gutxitu egin duten pixka bat ekarpen hori, eta unibertsitateek eta herri-administrazioak handitu.

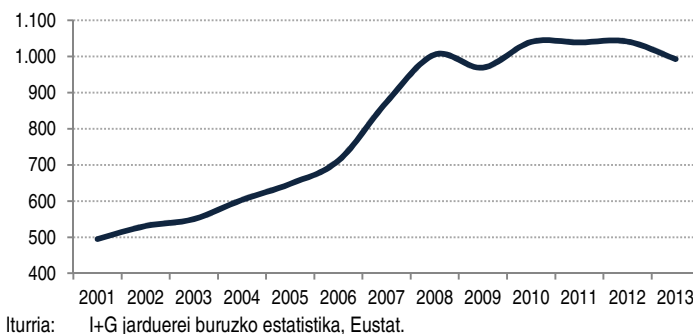
2.37 koadroa: I+G arloko barne-gastua eta portzentajezko banaketa, egikaritze-sektorearen arabera

	2001	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
I+G gastua (milioi eurotan)	619,0	823,5	1.090,3	1.263,9	1.280,9	1.360,3	1.366,2	1.372,9	1.316,8
Portzentajezko banaketa osoa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Enpresak	80,5	78,6	80,1	79,5	75,7	76,5	76,0	75,8	75,4
<i>Herri-administrazioa</i>	<i>2,4</i>	<i>3,8</i>	<i>3,9</i>	<i>4,8</i>	<i>6,4</i>	<i>6,3</i>	<i>6,1</i>	<i>6,3</i>	<i>6,4</i>
<i>Unibertsitateak</i>	<i>17,1</i>	<i>17,6</i>	<i>16,0</i>	<i>15,7</i>	<i>18,0</i>	<i>17,2</i>	<i>17,9</i>	<i>17,9</i>	<i>18,2</i>

Iturria: I+G jarduerari buruzko estatistika, Eustat.

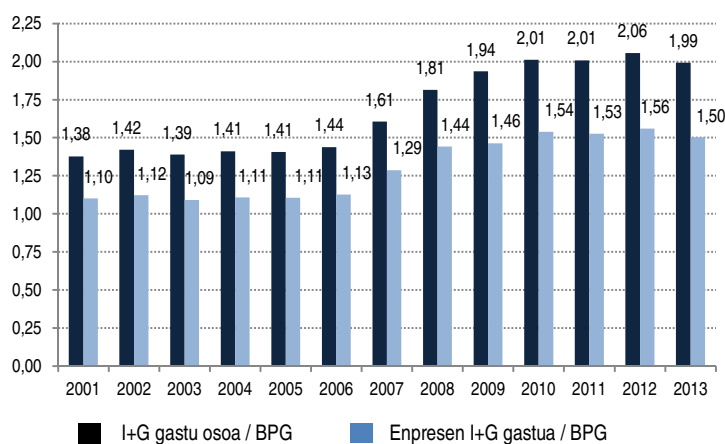
Enpresek I+G arloan egindako barne-gastuaren bilakaerari dagokionez, 2004-2008 aldiko urte batetik besterako batez besteko hazkundea % 12,9 izan zen. Gero, 2009an, behera egin zuen (- % 3,6), eta ondoren, 2010ean, berriz ere gora (% 7,3). 2010etik aurrera enpresen barne-gastu hori egonkortu egin zen, eta 2012an 1.041,2 milioi euroko gastua egin zuten. Azkenik, 2013an, behera egin zuen berriz, % 4,7, hain zuzen ere.

2.16 grafikoa: Enpresa-sektorearen I+G alorreko barne-gastua (milioi eurotan).

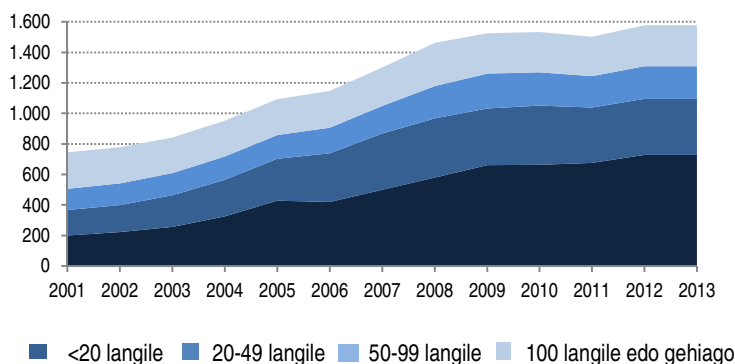
Enpresen I+G arloko gastuak, BPGko portzentaje gisa⁴⁹, gora egin du etengabe 2000ko hamarkadatik, salbu 2011n, orduan gutxitu egin baitzen pixka bat. Hala, 2012an izan zuen gorenaldia, partaidetza erlatiboa % 1,56 izan baitzen. 2013an, ordea, enpresen ekarpenak atzera egin zuen eta % 1,50era jaitsi zen. Gauzak horrela, EAEen egiten den BPGren gaineko I+G gastuaren ratioari dagokionez (2012an % 1,99), enpresei hiru laurdena dagokie, eta portzentaje horri eutsi egin diete 2009-2013 aldian.

2.17 grafikoa: BPGren gaineko I+G arloko barne-gastua (%)

EAEen 1.600 enpresa inguruk egiten dituzte I+G jarduerak. Jarduera horiek gauzatzen tamaina-segmentu guztietako enpresak hasi dira eta kolektibo guztiek eutsi diete haien ekarpenari. Gaur egun, enpresa horien erdiak (2013an % 46) 20 lanpostu baino gutxiago ditu, % 23k 20-49 lanpostu, % 14k 50-99 lanpostu eta % 17k 100 lanpostu edo gehiago.

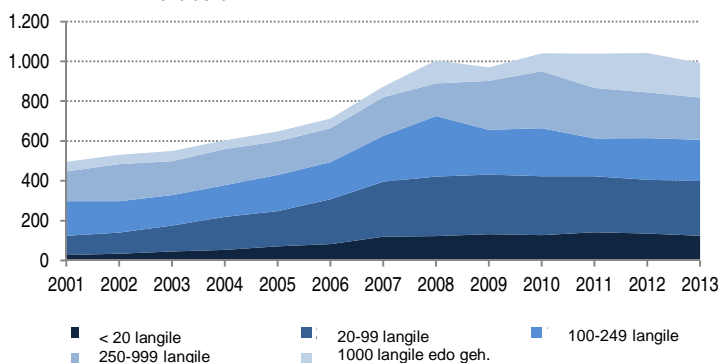
2.18 grafikoa: I+G jarduerak gauzatzen dituzten enpresak, tamainaren arabera

Gastuaren zenbatekoa kontuan hartuz gero, sailkapen hori oso bestelakoa da, enpresa handienek gehiago gastatzen baitute. 2013an, I+G arloko gastuaren % 12 20 lanpostu baino gutxiagoko enpresei zegokien, % 28 20-99 lanpostuko enpresei, eta gainerako % 60 100 lanpostu edo gehiagokoei.

⁴⁹ Portzentajea BPGren sailaren arabera kalkulatu dugu. Oinarria: 2010, EKS 2010, JESN 2009. Iturria: Eustat.

2.19 grafikoa: Enpresek I+G jardueretan egiten duten gastua, tamainaren arabera

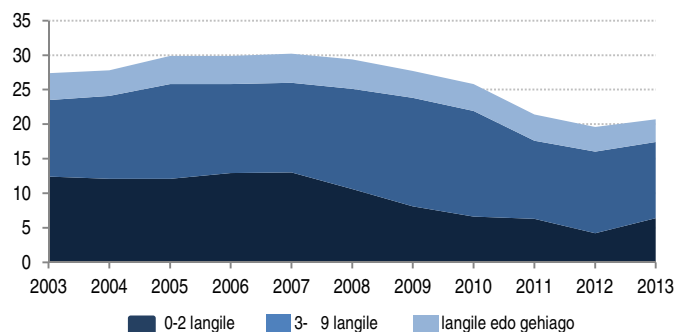
Iturria: I+G jardueren buruzko estatistika, Eustat.

2.7.2 ENPRESEN JARDUERA BERRITZAILEAK

Jarduera berritzailea aztertzeko bi jarduera-mota hartu ditugu kontuan. Batetik, berrikuntza teknologikoa, hau da, produktu (ondasun edo zerbitzu) berri bat sortzea edo merkaturatu dagoen bat hobetzea (produktua berritzea), edo establezimenduan prozesu berri bat sartzea edo martxan dagoen prozesuren bat hobetzea (prozesua berritzea). Funtsean, beraz, garapen teknologiko berriak gauzatzea, dauden teknologien konbinazio berriak sortzea edo establezimenduak eskuratutako ezaupide berriak erabiltzea. Eta bestetik, teknologikoa ez den berrikuntza, alegia enpresaren antolamendu- eta/edo merkaturatze-alorretan egiten dena.

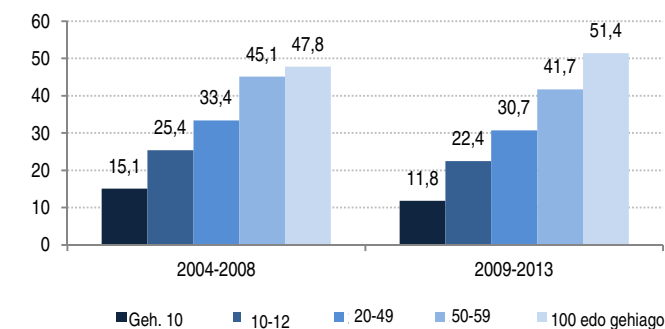
Enpresa berritzaile⁵⁰ gehien 2008an izan ziren, 30,2 mila, hain zuzen ere; eta gaur egun (2013) 20,7 mila inguru daude. Enpresa horien % 53k 3-9 lanpostu dauzka, eta % 16k gutxienez 10 lanpostu. Enpresa berritzaileen portzentajeak behera egin du azken urteetan: 2008an enpresen % 15 berritzailea zen, eta 2013an, berriz, % 12,7 baino ez.

2.20 grafikoa: EAEko enpresa berritzaileak (milaka)

Enpresek, zenbat eta handiagoak izan, orduan eta gehiago parte hartzen dute berrikuntzan. Partaidetzaren % 50, gutxi gorabehera, 100 lanpostu baino gehiagoko enpresei dagokie, eta herena inguru 20-49 lanpostu dituztenei. Horren haritik, 2009-2013 aldirian, enpresek 2004-2008 aldirian baino gutxiago parte hartu dute berrikuntzan, estratu guztietako enpresek, gainera, salbu 100 lanpostu edo gehiagokoak.

2.21 grafikoa: Enpresa berritzaileen %, enplegu-estratuaren arabera

Iturria: Berrikuntza Teknologikoari buruzko Estatistika, Eustat. Aldi bakoitzeko batezbestekoa.

⁵⁰ Berrikuntza teknologikoko eta beste era bateko berrikuntzako establezimenduak sartu ditugu. Beste era bateko berrikuntzak izan daitezke produktuarenak, prozesuarenak, antolamendukoak eta/edo merkaturatzearen ingurukoak. Ez ditugu aintzat hartu berrikuntzak martxan dituzten edo berrikuntzan arrakastarik izan ez duten establezimenduak.

Enpresek berrikuntza teknologikoan egiten duten gastuak agerian uzten du krisiak zenbateko eragina izan duen. Izan ere, 2004tik 2008ra, gastuak % 8,7 egin zuen gora urtero, eta enpresek 2008an egin zuten gastu handiena: 2.782 milioi euro, EAEko BPGren % 4,1, alegia. 2008tik aurrera, ordea, gastuak behera egin du, urtero % 1,6, batez beste (2009-2013). Alde horretatik, enpresek berrikuntzan egin zuten batez besteko gastuak gora egin zuen⁵¹ 2012ra arte, eta enpresa bakoitzak 132,5 milioi euro jarri zuen, batez beste; 2013an, ordea, ratio horrek behera egin zuen, 123,8 milioi euroraino.

Enplegu-estratuen bereizketan ikusten da 100 lanpostu baino gehiagoko enpresek egiten dutela berrikuntzako gastuaren erdia (2004-2008 aldian % 48 eta 2009-2013 aldian % 51) eta batez beste 2,8 milioi euro gastatzen dituztela (2009-2013). Bestalde, 10 lanpostu baino gutxiagoko enpresek, 2009-2013 aldian, 22,8 milioi euro gastatu dituzte urtean, batez beste (gastu guztiaren % 23 eta % 17, hurrenez hurren, aintzat hartu ditugun aldietan).

2.38 koadroa: Berrikuntza-jardueretan egindako gastua (osoa eta enpresen batezbestekoa), enplegu-estratuaren arabera

						Aldi bakoitzeko batezbestekoa	
	2004	2008	2009	2012	2013	2004-2008	2009-2013
Berrikuntzan egindako gastua (milioi eurotan)	2.010,2	2.782,0	2.753,4	2.583,7	2.563,5	2.383,4	2.631,6
Gehienez 10 lanpostu	546,7	588,1	533,5	404,2	365,8	544,4	437,5
10-49 lanpostu	362,1	605,0	622,1	507,6	479,7	493,7	524,7
50-99 lanpostu	153,8	225,7	293,7	358,2	319,2	200,8	327,9
100 lanpostu edo gehiago	947,7	1.363,2	1.304,0	1.313,7	1.398,9	1.144,5	1.341,5
Enpresen batez besteko gastua (mila eurotan)	72,3	94,6	99,0	132,5	123,8	80,9	116,2
Gehienez 10 lanpostu	22,7	23,4	22,4	25,3	21,0	21,5	22,8
10-49 lanpostu	129,3	189,1	214,5	195,2	199,9	158,4	191,9
50-99 lanpostu	307,6	376,2	587,4	716,4	798,0	359,7	687,6
100 lanpostu edo gehiago	2.369,3	2.726,4	2.608,0	2.627,4	2.797,8	2.724,9	2.821,1

Iturria: Berrikuntza Teknologikoari buruzko Estatistika, Eustat.

2.8 ENPRESAK ETA DIRU-SARRERA PUBLIKOAK

2.8.1 ENPRESAK, GIZARTE-SEGURANTZA ETA GIZARTE BABESA

Gizarte-kotizazioak dira Gizarte Segurantzako Diruzaintza Nagusiaren finantziazio-iturri nagusiak, estatuko datuei buruzko koadroan ikusten den moduan. Izan ere, enplegatzaileek (fisiko zein juridikoen) eta enplegatuek kotizatzeke betebeharrak⁵² dute, Gizarte Segurantzaren sistemako kargei eusteko. Bitarteko horietan sartzen dira, batetik, gizarte-kotizazioak; bestetik laneko istripuen eta gaixotasun profesionalen primak (laneko istripuen eta gaixotasun profesionalen mutualitateekin hitzartzen dira); eta azkenik, aldi baterako ezintasunaren prestazio ekonomikoak kudeatzetik eratorritako kuotak.

⁵¹ Enpresa-kopuruak gastu osoak baino gehiago egin du behera.

⁵² Gizarte Segurantzaren kotizatu behar dute, nahitaez eta kasu bakoitzean ezarritako baldintzen arabera, Gizarte Segurantzako sistemako erregimen guztietako pertsona fisiko eta juridikoen.

2.39 koadroa: Gizarte Segurantzako sistemaren aurrekontua. Diru-sarrera nagusiak⁽¹⁾ (milioi eurotan)

	2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gizarte-kotizazioak	81.600,1	108.186,7	106.552,9	105.491,0	105.311,7	101.059,1	98.210,3
Transferentzia arruntak	7.376,1	10.472,0	11.946,8	11.999,3	11.503,5	12.061,6	18.436,8
Beste diru-sarrera batzuk (2)	2.069,8	6.525,9	5.557,6	7.786,1	7.358,5	13.452,0	14.105,8
Guztira	91.046,0	125.184,5	124.057,3	125.276,4	124.173,6	126.572,7	130.752,9
Portzentajezko banaketa (%)							
<i>Gizarte-kotizazioak</i>	<i>89,6</i>	<i>86,4</i>	<i>85,9</i>	<i>84,2</i>	<i>84,8</i>	<i>79,8</i>	<i>75,1</i>
<i>Transferentzia arruntak</i>	<i>8,1</i>	<i>8,4</i>	<i>9,6</i>	<i>9,6</i>	<i>9,3</i>	<i>9,5</i>	<i>14,1</i>
<i>Beste diru-sarrera batzuk (2)</i>	<i>2,3</i>	<i>5,2</i>	<i>4,5</i>	<i>6,2</i>	<i>5,9</i>	<i>10,6</i>	<i>10,8</i>

1. Laneko istripuen eta gaixotasun profesionalen Gizarte Segurantzako mutualitateak barne.

2. Tasak eta beste diru-sarrera batzuk eta kapital- eta finantza-eragiketak.

Iturria: Gizarte Segurantzako sistema. Diru-sarreraren aurrekontuaren likidazioa. Eskubide aintzatetsiak. Gizarte Segurantzako datuak eta guk geuk ateratakoak.

Euskal Autonomia Erkidegoan, estatuan bezalaxe, ekonomiaren eta enpleguaren hazkundearekin batera, kotizazioek gora egin dute. 2000. urtetik 2012. urtera, gizarte-kotizazioek gora egin zuten; 2009an izan zuten gorenaldia, 6.495 milioi euro⁵³ bildu baitzituzten. 2010ean, ordea, bilketak behera egin zuen asko (-% 9,1); hurrengo urtean gora egin zuen pixka bat (% 1,3, hain zuzen ere), eta 2012an berriz ere behera (-% 1,2).

Kotizazioek, guztira, goranzko joera izan dute 2001etik, eta 2009an kotizatu da gehien, 7.772 milioi euro, hain zuzen ere. Alde horretatik, 2009-2013 aldian, urtero 6.857 milioi euro bildu zituzten, batez beste, eta, zenbateko horretatik, 6.074 milioi euro enpresen eta langileen gizarte-kotizazioei zegozkien⁵⁴. Azken hamarkadan, bilketa horiek BPGren % 9,3 (2007) eta % 12,1 (2009) artekoak izan dira. Azken hiru urteetan, portzentaje hori % 10 ingurukoa izan da: % 8,4 erakunde enplegatzaileek jarri dute eta % 1,7 enplegatuek; hori, 2012ko estatuko datuen arabera (ikus 4. kapituluko 4.17 koadroa, herrialdeen analisi konparatuari buruzkoa).

2.40 koadroa: Gizarte Segurantzako kotizazioak (milioi eurotan), EAEen eta BPGren %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gizarte-kotizazioak - BPGren gaineko %	3.950	4.175	4.417	4.658	4.917	5.160	5.533	5.781	6.495	5.907	5.982	5.911
	9,1	9,1	9,0	8,8	8,6	8,4	8,4	8,6	10,2	9,1	9,1	9,1
Kotizazioak, guztira¹ -BPGren gaineko %	4.356	4.609	4.886	5.167	5.461	5.745	6.165	6.448	7.772	6.542	6.612	6.501
	10,0	10,0	10,0	9,8	9,6	9,4	9,3	9,6	12,1	10,0	10,1	10,0

¹ Mutualitateen laneko istripuen eta gaixotasun profesionalen primak eta aldi baterako ezintasunaren kuotak barne.

Iturria: Gizarte Segurantzako Diruzaintza Nagusiko txostenak.

⁵³ Ohiko kutzaren irizpidea aplikatu dugu, hau da: sartu ditugu, batetik, ekitaldiko bilketa garbia (ekitaldian sortu eta bildutako eskubideak; kobratzeko dauden eskubide aintzatetsiak kenduta, beraz); eta bestetik, aurreko ekitaldian sortu eta unean-uneko ekitaldian kobratutako eskubideak.

⁵⁴ Eustaten Gizarte Babeseko Kontuan Gizarte Segurantzako sistemako kotizazioak erakunde enplegu-emaileen eta langileen artean nola banatzen diren dago jasoa. Azkeneko datuen arabera, 2000-2010 aldian kotizazioen hiru laurdena enplegu-emailei dagokie, eta laurdena langileei. 2000-2008 aldian % 72,3 eta % 27,7 eta 2009-2010 aldian % 70,7 eta % 29,3, hurrenez hurren (urteko batezbestekoak).

2.41 koadroa: **Gizarte Segurantzako kotizazioen % / langileen arloko gastua**

	2005-2008	2009-2012
Industria, guztira	21,8	21,6
2. Erauzketa-industria	22,9	20,7
3. Elikagaien eta edarien industria eta tabakoa	20,9	20,6
4. Ehuna, jantzigintza, larrua eta oinetakoak	24,1	19,5
5. Egurra, papera eta arte grafikoak	21,3	21,1
6. Kokegintza eta petrolio-finketa	20,6	20,8
7. Industria kimikoa	19,6	19,2
8. Farmazia-produktuak	17,8	19,7
9. Kautxua, plastikoa eta metalezkoak ez diren beste produktu batzuk	22,1	21,5
10. Metalurgia eta metalezko produktuak	21,9	21,8
11. Produktu informatiko eta elektronikoak	20,8	19,4
12. Material eta ekipo elektrikoak	20,9	21,5
13. Makinak eta ekipoak	22,3	22,1
14. Garraio-materiala	21,8	21,9
15. Altzariak eta beste manufaktura batzuk	21,5	21,3
16. Energia elektrikoa, gasa eta lurruna	26,7	26,2
17. Ur-horniketa eta saneamendua	21,0	22,2

2005-2008, oinarritzko urtea 2005 eta EJSN-93; eta 2008-2011, oinarritzko urtea 2010 eta EJSN-09.

Iturria: Industria Galdeketa (Eustat).

Gizarte Segurantzako kotizazio gisa enpresek zer ordaintzen duten zehaztu ondoren, langileen arloko gastuetan ekarpen hori zenbatekoa den aztertuko dugu, Industria Galdeketa informazioa oinarri hartuta.

Ratioetan ikusten da 2005-2008 aldian langileen arloko gastuaren % 21,8 kotizazioei zegokiela, eta 2009-2012 aldian gastu horren % 21,6.

Jarduera-adarren arabera bereizketan aldeak daude, baina, aldi batetik bestera, portzentajea ez da ia aldatzen.

Azkenik, beheko koadroan EA Eko Gizarte Babeseko sistemaren⁵⁵ finantziakoa zertan den jaso dugu, eta adierazi dugu, baita ere, gizarte-kotizazioek (enplegatzaileen eta enplegatuen kotizazioek) finantziakoa horretan zer parte duten eta finantziakiorako egiten diren ekarpen publikoak zenbatekoak diren. Datuen arabera, 2000. urtean, Gizarte Babeseko sistemako bitartekoen % 72,6 gizarte-kotizazioen bidez lortu zen; 2012an, ordea, % 59,4 baino ez zen eskuratu gizarte-kotizazioekin.

⁵⁵ Hauek dira EA Eko Gizarte Babeseko Kontuan dauden sistema eta sistema-multzoak:

- *Gizarte Segurantzako sistema.* Gizarte Segurantzako erregimeneak osatzen dute. Erregimen horiek kudeatzen dituzte Gizarte Segurantzako Institutu Nazionalak, Itsasoko Gizarte Institutuak eta laneko istripuen eta gaixotasun profesionalen mutualitateak.
- *Enplegu Institutu Nazionala* erakunde independente bat da eta garrantzi handia du langabeen gizarte-babesean.
- *Funtzionario Publikoen Araubidea* epigrafean Funtzionario Publikoen Araubide Berezia dagokien langileen gizarte-babeserako diru-sarrerak eta gastuak daude jasota. Multzo horretan sartzen da, baita ere, herri-administrazioek haien langileek aldi baterako ezintasunen bat dutenean edo seme-alabaren bat izaten dutenean haien soldata eta ordainsariei eusteko jartzen dituzten zenbatekoen balioespena.
- *Gizarte Babeseko beste sistema batzuk* epigrafea. Hauek dira sistema nagusiak: euskal osasun-sistema publikoa; gizarte-zerbitzuen euskal sistema publikoa; Europako Kontu Sistemaren (EKS-95) arabera gizarte-aseguru pribatuen definizioarekin bat datozen aseguru-ekintzak, bereziki Borondatzeko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundearen (BGAE) jardueraren parte bat; gizarte-babesaren alorrean helburu bereziren bat duten erakunde publikoen jarduera, esate batera Soldata Bermatzeko Funtza (SBF); eta gizarte-zerbitzuetan jarduten duten irabazi-asmorik gabeko erakunde pribatuen (IAGEP) jarduera.

2.42 koadroa: EAEko Gizarte Babeseko sistemaren finantziakzioa (diru-sarrerak, sistema-motaren eta -multzoaren arabera) (*)
Milioika eurotan.

	2000	2007	2008	2009	2010	2012
Gizarte Segurantzako sistemako diru-sarrerak	4.209,9	6.462,2	6.563,3	6.844,3	6.927,0	6.871,8
Gizarte-kotizazioak	4.012,2	6.030,9	6.331,8	6.388,3	6.448,3	6.447,6
Herri-administrazioaren ekarpenak	66,6	188,3	216,1	227,6	247,2	233,5
SEPEren diru-sarrerak	818,6	1.248,9	1.276,1	1.755,3	1.679,7	1.674,8
Gizarte-kotizazioak	792,3	1.188,9	1.250,1	1.186,8	1.188,7	1.148,3
Herri-administrazioaren ekarpenak	16,1	0,4	0,4	536,2	491,0	526,5
Funtzionarioen erregimeneko diru-sarrerak	216,2	303,8	320,6	320,5	333,2	360,4
Gizarte-kotizazioak	215,7	303,3	319,7	320,3	333,0	360,3
Gizarte-babeseko beste sistema batzuetako diru-sarrerak	2.883,6	5.243,4	5.852,6	6.516,7	6.563,6	6.232,1
Gizarte-kotizazioak	758,1	1.182,0	1.228,1	1.305,3	1.233,7	926,1
Herri-administrazioaren ekarpenak	2.018,4	3.996,5	4.555,2	5.111,4	5.237,6	5.224,5
Gizarte Babeseko sistemaren diru-sarrerak, guztira	7.954,4	13.029,2	14.012,6	15.218,5	15.280,4	14.955,6
Gizarte-kotizazioak	5.778,2	8.705,1	9.129,7	9.200,7	9.203,7	8.882,3
<i>Enplegatzaileen kontura</i>	<i>4.222,5</i>	<i>6.643,1</i>	<i>6.926,2</i>	<i>6.894,6</i>	<i>6.884,4</i>	<i>6.263,2</i>
<i>Babestuen kontura</i>	<i>1.453,6</i>	<i>2.062,0</i>	<i>2.203,4</i>	<i>2.306,1</i>	<i>2.319,3</i>	<i>2.319,1</i>
Herri-administrazioaren ekarpenak	2.101,1	4.185,2	4.771,7	5.875,1	5.975,8	5.984,5
<i>Gizarte-kotizazioen %</i>	<i>72,6</i>	<i>66,8</i>	<i>65,2</i>	<i>60,5</i>	<i>60,2</i>	<i>59,4</i>
<i>Herri-administrazioaren ekarpenen %</i>	<i>26,4</i>	<i>32,1</i>	<i>34,1</i>	<i>38,6</i>	<i>39,1</i>	<i>40,0</i>
<i>Beste diru-sarrera batzuen % (finantza-eragiketak...)</i>	<i>1,0</i>	<i>1,1</i>	<i>0,7</i>	<i>0,9</i>	<i>0,7</i>	<i>0,6</i>

(*) Zenbateko osoetan sartzen dira, baita ere, beste sistema batzuetako transferentziak eta beste diru-sarrera batzuk. 2011ko informazioak ez dago.
Iturria: Gizarte Babeseko Kontua, Eustat.

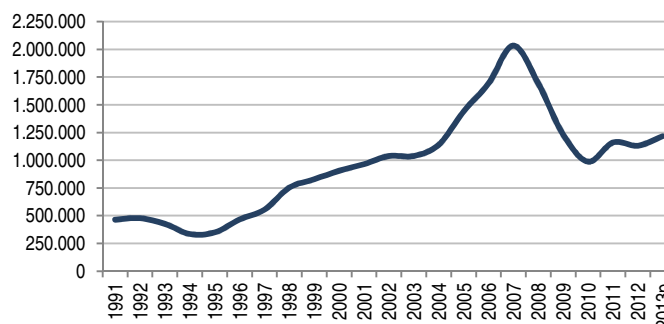
2.8.2 ENPRESAK ETA ZERGA-BILKETA

Jarduera ekonomikoek sozietateen gaineko zergaren eta pertsona fisikoen errentaren gaineko zergako (PFEZ) jarduera ekonomikoen etekinen bidez ordaintzen dituzte, nagusiki, zergak. Sozietateen gaineko zerga sozietateei eta gainerako erakunde juridikoei ezartzen zaien karga zuzen eta pertsonal bat da. Hitzartutako zerga bat da⁵⁶ eta erkidegoan dago arautua, Kontzertu Ekonomikoan ezarritako bateratze-printzipioei jarraikiz. Zerga-tasa % 28 da eta enpresa txikiek % 24ko tasa berezi bat dute.

⁵⁶ Araudiaren (Foru Ogasun bakoitzaren) arabera, zerga-helbidea Euskal Herrian duten erakundeei aplikatu behar zaie. Erakundearen aurreko ekitaldiko eragiketen bolumen osoa urteko 7 milioi euro baino handiagoa bada, erakundeak eragiketen % 25 baino gehiago Euskal Herrian gauzatu behar du, legez; hori, Kontzertu Ekonomikoan zehaztutako moduan. Zergen inguruko araudiek puntu horretan bat egiten dutenez, erakundeak, noski, arau bakar bat bete behar du, foru-araua edo arau komuna. Zerga horrek, BEZek bezala, aukera ematen du erakunde batek, araudi bakar bat aplikatuta, likidazioaren emaitza zerga-administrazio batean baino gehiagoan banatzeko; hori, baldin eta zergapeko egitatea lurralde-eremu batean baino gehiagoan gertatu bada eta eragiketen bolumena zazpi milioi euro baino handiagoa bada. Kasu horretan, zerga lurralde bakoitzean egindako eragiketen bolumenaren arabera ordainduko da.

Sozietateen gaineko zergaren bidezko diru-sarrerak gora egiten hasi ziren 90eko hamarkadaren erdialdean, are gehiago 2003tik aurrera, eta 2007an bildu zen diru gehien, 2.034 milioi euro, hain zuzen ere. 2008an aurreko urtean baino % 16,8 gutxiago bildu zuten. 2010eko bilketa 2001ekoaren antzekoa izan zen (987,1 milioi euro) eta 2011n gora egin zuen pixka bat. 2012an jaitsi egin zen berriz (-% 2,5) eta 2013an, aldiz, gora egin zuen (% 7,5).

2.22 grafikoa: Sozietateen gaineko zergaren bidezko bilketa. (mila eurotan)

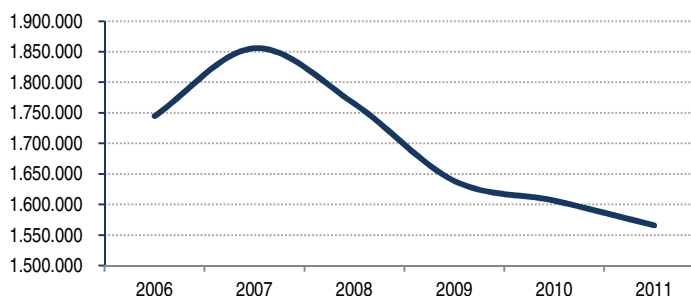

Iturria: Ogasun eta Finantza Saila. Eusko Jaurlaritzak.

Pertsona fisikoaren errentaren gaineko zergari dagokionez, kontuan hartu beharra daukagu laneko etekinek dutela errentan pisu gehien: zerga-oinarri orokorraren % 90. Jarduera ekonomikoetara lotutako etekinei, ordea, PFEZren zerga-oinarriaren % 6-7 dagokie. Grafikoa ikusten da azken urteetan enpresa-jarduerari lotuta dauden eta PFEZren zerga-oinarriari sartzen diren etekin garbiak behera egin dutela.

2.23 grafikoa: Jarduera ekonomikoaren PFEZko etekin garbiak (mila eurotan)

Zenbateko horrek gora egin zuen 2007ra arte, eta urte hartan joera aldatu zuen; hala, 2010ean eta 2011n behera egin zuen pixkanaka. Egiaz, jarduera ekonomikoaren etekin garbia 1.565,7 milioi eurokoa izan zen 2011n, hau da, 2007an baino 290 milioi euro txikiagoa (galera garbia: % 15,6).

Iturria: Ogasun eta Finantza Saila. Eusko Jaurlaritzak.

Beheko koadroan jaso ditugu, batetik, sozietateen gaineko zergaren bilketa eta jarduera ekonomikoaren etekin PFEZri dagokion bilketa. Bi zenbateko horien baturak, alegia enpresek sortutako bilketa zuzenak, behera egin du urte batetik bestera 2008tik, azken urteetako zailtasunak direla eta.

2006tik 2009ra, bildutako guztiaren % 17-18 jarduera ekonomikoaren bilketa zuzenari zegokion; 2010ean, berriz, jarduera ekonomikoekin % 14 baino ez zen bildu, eta 2011n % 16. Gauzak horrela, noski, Euskal Autonomia Erkidegoko BPGri egindako ekarpenak ere behera egin du: 2007an % 3,9 zen eta lau urte geroago % 2,9.

2.43 koadroa: Enpresa-jardueren zerga-bilketa EAEn (mila eurotan)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Enpresa-jarduerak	2.194.860	2.571.663	2.336.126	1.840.485	1.632.029	1.879.803	z.g.
Sozietateen gaineko zerga	1.692.381	2.034.171	1.692.233	1.231.686	987.056	1.160.259	1.131.784
PFEZ (ekonomia-jarduerak) ⁵⁷	502.479	537.492	643.893	608.799	644.973	719.544	z.g.
Urte arteko aldakuntzaren %	..	17,2	-9,2	-21,2	-11,3	15,2	..
Hitzartutako zerga-bilketaren gaineko %	17,5	18,7	18,2	17,1	13,9	16,4	..
BPGren gaineko %	3,6	3,9	3,5	2,9	2,5	2,9	..

Iturria: Guk geuk egina, Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Finantza Sailaren informazioa oinarri hartuta.

⁵⁷ Bilketaren balioa zenbatetsi dugu oinarri hartuta, batetik, ekonomia-jardueren etekin garbiak PFEZren zerga-oinarri orokorrean duten partaidetza; eta bestetik, zerga horren bilketa-zenbateko orokorrak.

BEZ bereiz aztertu behar da; egia da kontsumoaren gaineko zerga dela, eta ez ekoizpenaren gainekoa, baina enpresak dira bilketan bitartekari⁵⁸. Euskal enpresek ekoizten dutena EAEn edo estatuan kontsumitzen bada, dagokien bilketa gure erkidegoko jarduerari lotua egongo da; atzerrira esportatzen dena, berriz, ez, aitzitik: bilketa ekoizpen horrek jasaten duen BEZi dagokion zenbatekoan murriztuko da.

Horregatik, bildutako BEZ enpresa-jardueraren zeharkako eratorritzat har dezakegu eta, jarduera horrek zerga-bilketan duen eragina osatze aldera, BEZen bilketa beheko koadroan jaso dugu.

2.44 koadroa: Enpresek dagokien bitartekaritza-jardueran EAEn egindako zerga-bilketa (milioi eurotan)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Enpresek berek kudeatutako BEZ	3.661,1	3.173,3	2.759,3	3.478,2	3.099,7	2.962,5	3.139,4
<i>Urte arteko aldakuntzaren %</i>		-13,3	-13,0	26,1	-10,9	-4,4	6,0
<i>BPGren gaineko %</i>	5,4	4,6	4,2	5,1	4,6	4,4	4,8

Iturria: Guk geuk egina, Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Finantza Sailaren informazioa oinarri hartuta.

2.45 koadroa: Hitzartutako zergen bilketaren bilakaera eta egitura EAEn

	<i>(urteko batezbestekoak, mila eurotan)</i>			<i>(Banaketa bertikala, %)</i>		
	2000-2004	2005-2008	2009-2012	2000-2004	2005-2008	2009-2012
Hitzartutako zergak, guztira	8.718.239	12.495.745	11.237.592	100,0	100,0	100,0
Zuzeneko zergak	4.055.144	6.026.174	5.498.535	46,5	48,2	48,9
PFEZ	2.845.343	3.970.616	4.158.496	32,6	31,8	37,0
Sozietateen gaineko zerga	1.017.430	1.714.791	1.127.696	11,7	13,7	10,0
Zuzeneko beste zerga batzuk	192.372	340.768	212.343	2,2	2,7	1,9
Zeharkako zergak	4.663.095	6.469.571	5.739.057	53,5	51,8	51,1
BEZ	3.101.088	4.490.770	4.044.757	35,6	35,9	36,0
Zerga bereziak	1.152.376	1.418.148	1.369.503	13,2	11,3	12,2
Zeharkako beste zerga batzuk	409.631	560.653	324.797	4,7	4,5	2,9

Iturria: Guk geuk egina, Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Finantza Sailaren informazioa oinarri hartuta.

⁵⁸ Kontsumoaren gaineko zerga bat da. Enpresarentzat saldo garbi gisa likidatzen da (kobratutakoa-kendutakoa). Hau da, agente ekonomikoak (langile autonomo zein enpresek) zerga hori faktura egindako egunaren arabera likidatu behar du. Horrek administrazio-gastuak eragin ditzake eta gerta daiteke zerga likidatutako eguna eta kobratutako eguna bat ez etortzea.

2.9 ZAILTASUNAK DAUZKATEN ENPRESAK

2.9.1 ENPLEGU-ERREGULAZIOKO ESPEDIENTEAK EAEn

Legeak dio enpresek enplegua erregulatzeko neurriak hartu ahal ditzaten (esate batera, lanaldia murrizteko eta lan-harremana eteteko edo iraungitzeko neurriak), prozedura zehatz bat jarraitu behar dutela, eta prozedura horretan lan-agintaritzak parte hartzen du, langileen eskubideak betetzen direla ziurtatze aldera.

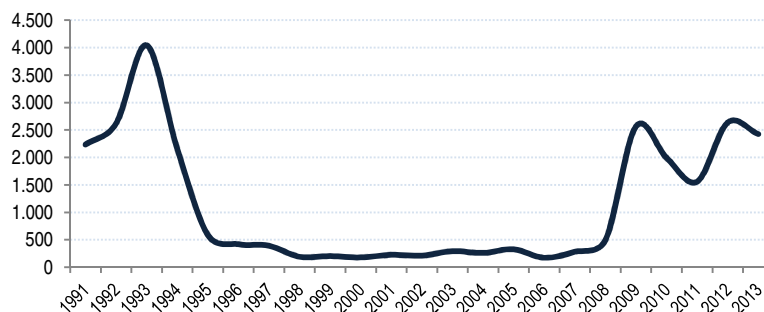
Prozedura hori neurri hauek hartu aurretik gauzatu behar da: arrazoi ekonomiko edo teknikoetan edo antolaketarekin edo ekoizpenarekin zerikusia duten arrazoietan oinarritutako kaleratze kolektiboa; arrazoi ekonomiko edo teknikoetan edo antolaketarekin edo ekoizpenarekin zerikusia duten arrazoietan oinarrituta lan-harremanak etetea edo lanaldia murriztea; kontratugilearen izaera juridikoa iraungi delako lan-harremana iraungitzea; edo ezinbestean lan-harremana iraungitzea edo etetea edo lanaldia murriztea.

Lan-merkatua berritzeko presako neurriei buruzko 3/2012 Errege Dekretua indarrean jarri baino lehen, prozedura horiek gauzatzeko ezinbestekoa zen lan-harremana eteteko edo iraungitzeko baimena lortzea (baimena eskumena zuen lan-agintaritzak ematen zuen), langileen eskubideak betetzen zirela ziurtatze aldera; eta testuinguru horretan egiten ziren Enplegu Erregulazioko Espedienteak (EEEak).

Euskal Autonomia Erkidegoan, enplega erregulatzeko prozedurak baimentzeko eskumena Eusko Jaurlaritzako Lan Zuzendaritzak izan du, oro har eta, betiere, prozedurak EAEn kokatutako lantokietako langileei eragiten bazien. Ordea, aipatu 3/2012 Errege Dekretua indarrean jarri zenetik, ez da aurreko baimen administratiborik behar eta espedienteen berri lan-agintaritzari ematen zaio. Aldaketa horrek eragin handia du prozeduran, dagoeneko ez baitauka karga administratiborik.

Enplegu Erregulazioko Espedienteen bilakaera EAEko ekonomia-jardueraren beheraldiaren isla da: 1993an izan ziren espediente gehien (4.042); 2000tik 2008ra, berriz, 300 baino gutxiago egin ziren, salbu 2005ean, urte hartan 328 izan baitziren.

2.24 grafikoa: Enplegua erregulatzeko espedienteak. EAE.

Iturria: Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritza.

2008an, enplegua erregulatzeko espedienteen kopurua 2007ko baino % 75 handiago izan zen: 496 espediente egin zituzten. Hurrengo urtean, 2009an, are gehiago igo zen, 2.565 espediente egin baitzituzten. Aitzitik, 2010etik 2011ra behera egin zuen (1.993 eta 1.560 espediente, hurrenez hurren); eta 2012an eta 2013an gora egin zuen berriz (2.636 eta 2.426 espediente, hurrenez hurren). Espediente-kopurua enplegu-estratuen arabera bereiziz gero ikusten da krisiak enpresa txikienetan izan duela eragin gehien. Izan ere, 2009tik 2013ra izapidetutako espedienteen % 89,7 50 lanpostu baino gutxiagoko enpresek egin dute, batik bat 25 lanpostu baino gutxiagokoek. Hala eta guztiz ere, kontuan hartu behar dugu 2009-2013 aldian enpresen % 98,8 50 lanpostu baino gutxiagokoak zirela. Esan dezakegu, beraz, zenbaki erlatibotan, enplegu-estratu horretan erregulazio-espedienteek izan duten eragina enpresa-sarean duten partaidetza baino 9 puntu txikiagoa dela.

Aitzitik, baimendu edo jakinarazitako EEEen % 10,3 erdi bi eginda dago: 50-100 lanpostuko enpresei % 5,1 dagokie eta 100 lanpostu baino gehiagoko enpresei % 5,3. Portzentaje horiek, ordea, enpresa-

sarean duten batez besteko partaidetza erlatiboa baino askoz handiagoak dira 2009-2013 aldian (enpresa guztien % 0,7 eta % 0,5, hurrenez hurren).

2.46 koadroa: Enplegua erregulatzeko espedienteak, enplegu-estratuaren arabera. EAE.

	2009	2010	2011	2012	2013	2009-13
Espediente-kopurua	2.565	1.993	1.560	2.636	2.426	11.180
50 lanpostu baino gutxiago	2.160	1.792	1.431	2.392	2.248	10.023
25 lanpostu baino gutxiago	..	1.559	1.272	2.130	2.064	7.025
25-50 lanpostu	..	233	159	262	184	838
50-100 lanpostu	195	115	58	112	88	568
100 lanpostu baino gehiago	210	86	71	132	90	589
101-250 lanpostu	..	54	41	70	52	217
250 lanpostu baino gehiago	..	32	30	62	38	162

Iturria: Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritza.

2009-2013 aldian, baimendu edo jakinarazitako EEEen erdia (% 57,4) sozietate mugatuak bideratu zuten⁵⁹; sozietate anonimoek % 31,7 eta beste era bateko sozietateek % 10,9.

2.47 koadroa: EEEak, modalitate juridikoaren arabera

	2009	2010	2011	2012	2013	2009-13
Espediente-kopurua	2.565	1.993	1.560	2.636	2.426	11.180
Sozietate anonimoak	993	709	481	732	626	3.541
Sozietate mugatuak	1.323	1.062	945	1.620	1.467	6.417
Beste sozietate batzuk	249	222	134	284	333	1.222

Iturria: Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritza.

EEEen sailkapenean mota hauek daude bereizita: iraungitze-espeditenteak, etete-espeditenteak (kontratu-harremanaren aldi baterako eteteak, ez behin betikoak) eta lanaldia murrizteko espeditenteak. 2009tik aurrera, espeditente-kopuruak eta espeditenteek eragindako langile-kopuruak asko egin du gora.

2.48 koadroa: Enplegua erregulatzeko espeditenteak eta espeditente horiek eragindako langile-kopurua, espeditente motaren arabera. EAE.

	EEE kopurua	Eragindako langile-kopurua	Etetea	Murriztea	Iraungitzea
2007	282	4.815	3.856	17	942
2008	496	12.794	11.216	108	1.470
2009	2.565	68.722	65.574	1.170	1.978
2010	1.993	35.426	32.349	1.051	2.026
2011	1.560	22.072	17.991	2.203	1.878
2012	2.636	37.429	28.627	5.466	3.336
2013	2.426	31.790	24.104	5.814	1.872
2009-2013 aldiko kopuru metatua	11.180	195.439	168.645	15.704	11.090
Urte batetik besterako aldakuntza-tasa (%)					
2008/2007	75,9	165,7	190,9	535,3	56,1
2009/2008	417,1	437,1	484,6	983,3	34,6
2010/2009	-22,3	-48,5	-50,7	-10,2	2,4
2011/2010	-21,7	-37,7	-44,4	109,6	-7,3
2012/2011	69,0	69,6	59,1	148,1	77,6
2013/2012	-8,0	-15,1	-15,8	6,4	-43,9
2013/2007	760,3	560,2	525,1	34.100,0	98,7

Iturria: Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritza.

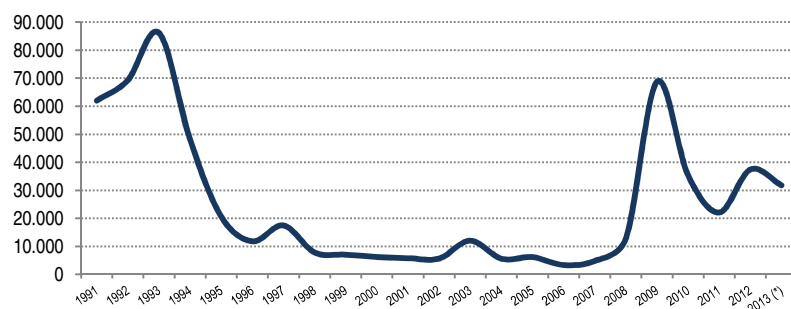
⁵⁹ Ez dago lan-sozietateei (alegia sozietate anonimo eta mugatuak) buruzko informaziorik, ezta kooperatiben eta beste era bateko sozietateen gainekorik ere.

EEEk eragindako langile-kopuruari dagokionez, 2013an 2009an baino 195.000 langile gehiago zeuden (balio metatua da hori, eta urteko batezbestekoa honako hau: 39.000 langile). Langile gehiago daude etete-espeditentek eraginda (168.645, langile guztien % 86,3), lanaldia murrizteko edo lan-kontratua iraungitzeko espeditentek eraginda baino (15.704, % 8,0; eta 11.090, % 5,7, hurrenez hurren).

Daukagun informazioaren arabera, espeditente gehienak (2009-2013 aldiko batezbestekoaren % 88,6) adostuak dira eta, krisialdian, bereziki, enpresek irauteko tresna gisa erabili dituzte, langile gehienei eutsita. Zehazki, adostutako EEEen portzentajea % 90,1 izan zen 2011-2012 aldian, eta % 91,7 2013an.

Lanaldia murrizteko prozedurak ugaritu egin ziren krisialdian. Ondorioz, 2007tik 2013ra, iraungitze-espeditentek eragindako langile-kopurua bikoiztu egin zen: 2007an 942 ziren eta 2013an, berriz, 1.872.

2.25 grafikoa: EEEEk eragindako langileak. EAE.

Iturria: Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritza.

2.9.2 HARTZEKODUNEN KONKURTSOAK AURKEZTU DITUZTEN ENPRESAK

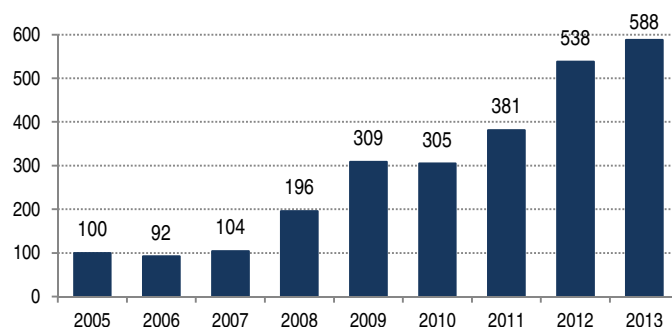
EAEko epaitegietan⁶⁰ hartzekodunen konkurtsoak⁶¹ aurkeztu dituzten enpresen kopuruak gora egin du azken urteetan: 2009-2013 aldian 2.121 enpresek aurkeztu zituzten hartzekodunen konkurtsoak, urtean, batez beste, 424 enpresek; 2005-2008 aldian, berriz, urtero 123 enpresek, batez beste. Kopurua, beraz, hirukoiztu egin da aldi batetik bestera.

2009-2013 aldian hartzekodunen konkurtsoak aurkeztu dituzten enpresen % 30,3 industria-sektorekoa da, eta % 25,6 eraikuntza-sektorekoa. Konkurtsoen beste heren bat (% 33,7) merkatuko zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresei dagokie, zehazki, merkataritzakoei (317).

2009-2013 aldian konkurtsoak aurkeztu dituzten enpresen erdiak (% 52,8) 10 lanpostu baino gutxiago dauzka, bostenak (% 19,8) 10-19 lanpostu, zazpitik batek (% 14,4) 20-49 lanpostu eta % 5,6k gutxienez 50 lanpostu.

Azkenik, enpresen hiru laurdena (% 74) erantzukizun mugatuko sozietateak dira, eta bostena baino pixka bat gehixeago (% 21,2) sozietate anonimoak.

2.26 grafikoa: Hartzekodunen konkurtsoak aurkeztu dituzten enpresak. EAE.

Iturria: Konkurtso Prozedurari buruzko Estatistika, EIN.

2.49 koadroa: Hartzekodunen konkurtsoak aurkeztu dituzten enpresak, sektorearen, enplegu-estratuaren eta izaera juridikoaren arabera. EAE.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Guztira	92	104	196	309	305	381	538	588
Industria	46	44	65	135	99	94	161	153
Eraikuntza	12	30	44	71	81	107	128	156
Merkatuko zerbitzuak	33	27	80	73	100	147	215	223
Gainerakoak	4	7	15	32	34	45	55	56
Enplegu-segmentua								
Gehienez 10 lanpostu	41	44	93	133	156	195	316	320
10-19 lanpostu	16	23	28	65	61	75	97	121
20-49 lanpostu	15	20	39	54	45	59	66	81
50-99 lanpostu	11	11	13	17	13	15	17	13
100 lanpostu edo gehiago	6	4	10	12	7	4	9	12
Saillatu gabeak	3	2	13	28	23	33	33	41
Izaera juridikoa								
Pertsona fisikoak diren enpresak	1	0	9	11	10	12	12	10
Sozietate anonimoak	25	29	43	71	66	81	123	108
Sozietate mugatuak	65	72	141	221	224	280	387	457
Beste batzuk	1	3	3	6	5	8	16	13

Iturria: Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritzak.

⁶⁰ Kontuan hartu behar da konkurtso-prozedurak prozedura horiek bideratzen dituzten epaitegiak dauden probintzien arabera sailkatzen direla. Konkurtso-espeditentia aurkeztu behar da, zehazki, zordunak interes nagusiak dauzkan probintzian merkataritza-eskumena duen epaitegian, hau da, zordunak interes horiek normalean eta hirugarrenek aintzatesteko moduan administratzen dituen lekuan.

⁶¹ Konkurtso Prozedurari buruzko Estatistika (EIN). Informazioa ematen dute merkataritza-arloko epaitegiek, lehen auzialdiko epaitegiek eta merkataritza-erakundeak, lehen auzialdiko eta instrukzio epaitegiek.

2.10 LABURPENEA

Euskal enpresa sarean⁶² 154.000 enpresa eta 841.500 langile daude. Hona hemen enpresa horien ezaugarriak, tamainaren, izaera juridikoaren eta jarduera-sektorearen arabera:

- Enpresen % 93k hamar lanpostu baino gutxiago eta enpleguaren % 33 dauzka, enpresen % 6k 10-49 lanpostu eta enpleguaren % 20, eta enpresen % 1,2k 50 lanpostu baino gehiago eta enpleguaren % 47. Beraz, EAEko langileen erdiak 50 lanpostu baino gehiagoko enpresetan lan egiten du.
- Enpresen % 58 pertsona fisikoak dira; enpresa horiek enpleguaren % 15 daukate eta, neurri aldetik, txikiak dira (1,4 langile). Enpresen % 27 sozietate mugatuak dira eta enpleguaren % 15 eta, batez beste, 6,1 langile dituzte. Enpresen % 4,4 sozietate mugatuak dira eta enpleguaren % 26 eta, batez beste, 33 langile dituzte.
- Enpresen % 79 industria eta eraikuntza sektoreetakoak eta merkatuko zerbitzuen arlokoak dira eta, enpleguari dagokionez, lanpostuen % 69 dagokie. Gainerako enpresek merkatukoak ez diren zerbitzuak eskaintzen dituzte; multzo horietan sartzen dira, funtsean, herri-administrazioak, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak.

Enpresa-sarearen bilakaeran ikusten da 1995etik aurrera ekonomia nola hazi zen, 2008an gorenaldira heldu zen arte (urte hartan 184.290 enpresa zeuden). Igoera hori enpresa guztietan gertatu zen (era guztietako enplegu-segmentu, jarduera eta izaera juridikoko enpresetan, alegia), batik bat 1995-1999 eta 2004-2008 aldietan (aldi horietako urte arteko hazkuntza tasak % 5,2 eta % 3,5 izan ziren, hurrenez hurren). Hala eta guztiz ere,

- 2013an 2009an baino 28.283 enpresa gutxiago daude (galera absolutua); urte batetik bestera, beraz, 7.000 enpresa galdu dira batez beste (-% 3,5). Enpresa handien (alegia 50 lanpostu baino gehiago dituztenen) kopuruak ere behera egin du, baina galera txikiagoa da: -% 2,2, batez beste.
- Jarduera-adarrei begiratu gero, ikusten da eraikuntza-enpresak gainerakoak baino dinamikoagoak izan direla, baina, halaber, galera handiagoa izan dutela (-% 6,2), merkatuko zerbitzuko enpresena (-% 3,5), industria-sektorekoena (-% 3,3) eta merkatukoak ez diren zerbitzuak eskaintzen dituztenena (-% 3) baino handiagoa.
- Zehazki, 2008tik 2013ra galdutako enpresen erdia (13.682) zerbitzu-jardueren arlokoa da, eta ia beste hainbeste (11.082) eraikuntza-sektorekoa; industria-enpresen kopurua gutxiago jaitsi da (2.055).

Gaur egungo krisialdiak enpresa-sarean eragin handia du, ez bakarrik etendako jardueri dagokienez, baita enpresa berrien sorkuntzari dagokionez ere⁶³. Hala,

- 2009tik 2013ra 74.208 enpresa sortu eta 104.516 enpresa itxi dira; saldo garbia beraz, -30.308 da. Enpresa gehien 2010. urtean galdu ziren, 10.939 enpresa, hain zuzen ere.

Enplegu-estratu dinamikoena enpresa txikiak dira. Egiaz, altak eta bajak egin dituzten ia enpresa guztiek 10 lanpostu baino gutxiago dituzte; zehazki, % 87 bi lanpostutik beherakoak dira. Azkenik, sektoreen arabera bereizketari dagokienez, eraikuntza-jarduerak eta merkatuko zerbitzuak txandatu egin dira, eta azken horietan, zehazki, merkataritza, garraioa, ostalaritza eta jarduera profesional eta osagarriak.

⁶² Iturria: JEGID, Eustat. Lehen sektorea kontuan hartu gabe.

⁶³ Iturria: enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika, Eustat.

- Aldi horretan bertan (2009-2013), alten eta bajen arteko urte batetik besterako saldoa negatiboa da urte guztietan, eta 2010ean izan zen galera garbi handiena (-10.939 enpresa). Enpresen sorkuntza-tasa gordina % 8,6 da (urteko batezbestekoa), eta galera-tasa gordina % 12,1.
- Krisiak, gainera, enpresen iraupenari eragin dio: 2008an 17.622 enpresa zeuden alta eginda, eta 38.246 langile zituzten; bost urteren buruan, ordea, 7.458 enpresa izan ziren irauteko gai, eta 24.315 langile zituzten.

Afiliazioari dagokionez⁶⁴, 2007an 1995ean baino 287.000 afiliatu gehiago zeuden; 2007an zeuden, hain zuzen ere, afiliatu gehien, zehazki 968.693. 2009. urtetik aurrera, ordea, afiliatu-kopuruak 60.828 egin du behera, batik bat industrian eta eraikuntzan.

- Hala eta guztiz ere, 2013an industria-sektorean 174.738 afiliatu zeuden, gehienak arlo hauetan: metala (metalurgia eta metalezko produktuen fabrikazioa, 59.569 afiliatu), makinak (makinak, ekipo-ondasunak, automobilgintza eta beste garraio-material batzuk, 37.958 afiliatu), kautxua eta plastikoa (16.261 afiliatu) eta material eta ekipo elektrikoak (10.363 afiliatu).
- Merkatuko zerbitzuetan⁶⁵ 376.334 afiliatu zeuden, gehienak ibilgailuen handizkako eta txikizkako merkaturatzean, salmentan eta konponketan (133.556 afiliatu), ostalaritzan (56.941 afiliatu) eta garraioan (38.543 afiliatu), besteak beste. Merkatukoak ez diren zerbitzuei dagozkien jardueretan⁶⁶ 256.829 afiliatu zeuden.
- Aintzat hartu dugun aldiari afiliatu gehienak, % 76, araubide orokorrean zeuden alta eginda; langile autonomoen araubide berezian, berriz, % 20.

BPGren eta BEGren bilakaera⁶⁷ jarduera-sektorearen arabera aztertuz gero, egiazta dezakegu industria, eraikuntza eta merkatuko zerbitzuak direla sektore dinamikoenak⁶⁸; hiru sektore horietan sortzen da, hain zuzen ere, EAEko aberastasunaren % 80. Sektore horietako BEGk atzera egin zuen asko⁶⁹ 2009tik 2012ra; merkatukoak ez diren zerbitzuen alorreko BEGk⁷⁰, berriz, ez.

Jarduera-adarrak lau multzotan sailka ditzakegu, sortzen duten aberastasunaren (EAEko BEGren) arabera:

- Gutxienez BEGren % 5 sortzen duten jarduerak. Multzo honetan zazpi jarduera-adar daude: merkataritza (txikizkako eta handizkako), eraikuntza, metalurgia eta metalezko produktuak, finantza- eta aseguru-jarduerak, osasun-jarduera, garraioa eta biltegiatzea, eta herri-administrazioa.
- BEGren % 2-5 sortzen duten jarduerak. Multzo honetan zortzi jarduera-adar daude: hezkuntza, ostalaritza, aholkularitza eta jarduera teknikoak, energia elektrikoak eta gasa, zerbitzu osagarriak (administratiboak eta beste batzuk), kautxua eta plastikoa, makinak eta ekipoak, eta garraio-materialak.
- BEGren % 1-2 sortzen duten jarduerak. Multzo honetan bederatzi jarduera-adar daude: telekomunikazioak, elikagaien industria, egurra eta papera, aisia- eta kultura-jarduerak, material eta makina elektrikoak, informatika eta gizarte-zerbitzuak, besteak beste.

⁶⁴ Iturria: Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa. Informazioa beste estatistika batzuetan baino bereziagoa eta eguneratuagoa da.

⁶⁵ Sartzen dira handizkako eta txikizkako merkataritza; motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketa; garraioa eta biltegiatzea; ostalaritza; informazioa eta komunikazioak; finantza- eta aseguru-jarduerak; higiezinaren arloko jarduerak; jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak; eta administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak.

⁶⁶ Herri-administrazioa eta defentsa, hezkuntza, osasun-jarduerak, gizarte-zerbitzuetako jarduerak, aisia- eta kultura-jarduerak, beste zerbitzu batzuk, etxeko jarduerak eta lurraldez kanpoko erakundeen jarduerak.

⁶⁷ 2004-2008 aldiari, urte arteko batez besteko aldakuntza-tasak % 6,7 eta % 6,9 dira, hurrenez hurren.

⁶⁸ 2004-2008 aldiari, urte arteko batez besteko aldakuntza-tasak % 5,9, % 8,7 eta % 7,3 dira, hurrenez hurren.

⁶⁹ 2009-2012 aldiari, urte arteko batez besteko aldakuntza-tasak % 4, % 9 eta % 1,3 dira, hurrenez hurren.

⁷⁰ 2009-2012 aldiari, urte arteko batez besteko aldakuntza-tasa % 2,1 da.

- BEGren % 1 baino gutxiago sortzen duten jarduerak. Multzo honetan hamabi jarduera-adar daude: ikerketa eta garapena, industria kimikoa, ura eta saneamendua, ehuna eta jantzigintza, eta petrolio-finketa, besteak beste.

Ekonomia- eta enpresa-jardueren bereizgarri den adierazle⁷¹ bat produktibitatea⁷² da; EAEko batez besteko balioa oinarri hartuta (oinarria=100), produktibitateari dagokion adierazlean honako hau ikusten da:

- Hogei jarduera-adar EAEko batezbestekoaren gainetik daude. Jarduera-adar horietako bederatzii industrialak⁷³ dira, bi energiaren eta ur-horniketa eta saneamenduaren arlokoak, zazpi merkatuko zerbitzuen ingurukoak⁷⁴, eta gainerakoak eraikuntzakoak eta osasunekoak.
- Eta hamalau ekonomia-jarduera batezbestekoaren azpitik daude: lau industrian⁷⁵; sei zerbitzuen sektorean, batik bat merkatukoetan⁷⁶; hiru merkatukoak ez diren zerbitzuetan⁷⁷; eta gainerakoak lehen sektorean.

Enpresa-jardueraren bilakaeraren eta beste adierazle batzuen arteko erlazioa industrian⁷⁸ baino ez dugu aztertu. Zehazki, aldagai hauek aztertu eta alderatu ditugu (jarduera-adarren artean): errentagarritasuna, inbertsioa eta inbertsioaren balioa. Eraitzen arabera, errentagarritasun-ratioak behera egin zuen 2004-2008 alditik 2008-2011 aldira, eta enpresek eutsi egin zioten inbertitzeko ahaleginari, nahiz eta estutasunean egon.

Bi adierazle horien bilakaerak erakusten du enpresek lehiatzeko gaitasunari eusteko apustua egin dutela. Halaber, egiaztatu dugu metalaren sektoreak (metalurgiak eta metalezko produktuen fabrikazioak) eta automobilgintzak eta automobilen osagaien sektoreak garrantzi handia dutela.

Aberastasunaren sorkuntzari buruzko azterketa⁷⁹ hori osatzeko, industria-enpresek enplegu-estratuen arabera jarduera ekonomikoak eta enplegua nola sortzen dituzten aztertu dugu. Eraitzen arabera, enpresa handienek (100 lanpostu baino gehiagoko enpresek) negozio-zenbatekoaren, BEGren eta zerga aurreko mozkinaren % 80 baino gehiago sortzen dute; aitzitik, langileen gastuen % 68 eta enpleguaren % 62 dagokie. Kontuan hartu behar dugu enpresa handi horiek enpresa-sarearen % 11 baino ez direla. Enpresa zenbat eta handiagoa izan, ekoizpena, produktibitatea, errentagarritasuna eta langileen ordainsariak ere, oro har, orduan eta handiagoak dira.

Euskal enpresa-sareko jarduera ekonomikoari buruzko informazio hori osatzeko, enpresen lehiatzeko gaitasuna aztertu dugu, eta gai horretan erabakigarria da kanpo-jarduera.

- Hasteko⁸⁰, euskal ekonomian ekoizten denaren xedea hartu dugu aintzat, eta azpimarratu behar dugu ekoizpenaren % 42,7 beste jarduera produktibo batzuetara bideratzen dela (bitarteko eskaria); alde horretatik, jardueren eta euskal enpresen arteko lotura-maila zehaztu dugu.

⁷¹ 2.4 atalean soilik industria-jarduerarenak diren beste adierazle batzuk landu ditugu, informazioa eskurago dagoelako.

⁷² BEG/enplegua. Iturria: 2011ko Kontu Ekonomikoak; jarduera-adarren araberako enpleguaren gainean eskura dauden azken datuak dira.

⁷³ Erauzketa-industria, kokegintza eta petrolio-finketa, kimika eta farmazia-produktuak, garraio-materiala, kautxua eta plastikoa, makinak eta ekipoak, elikagaien eta edarien industria, material eta ekipo elektronikoak, eta egurra eta papera.

⁷⁴ Telekomunikazioak, finantza- eta aseguru-jarduerak, garraioa eta biltegiatzea, ikerketa eta garapena, aholkularitza-jarduerak, aisia- eta kultura-jarduerak, eta edizioa, irudia, irratia eta telebista.

⁷⁵ Metalurgia (2011ra arte batezbestekoaren gainetik zegoen), produktu informatiko eta elektronikoak, ehunaren eta jantzigintzaren industria, eta altzariak eta beste manufaktura batzuk.

⁷⁶ Ostalaritza, merkataritza, zerbitzu informatikoak, beste jarduera profesional batzuk, zerbitzu osagarriak eta beste zerbitzu batzuk.

⁷⁷ Administrazioa, hezkuntza eta gizarte-zerbitzuak.

⁷⁸ Industria Galdeketak gai horri buruzko nahikoa xehetasun ditu.

⁷⁹ SABI datu-basean dagoen informazioa oinarri hartuta.

⁸⁰ Xede-taulako egitura oinarri hartuta (Eustaten 2010eko IOT).

- Bitarteko eskaria jarduera-adarraren arabera aztertuz gero, ikusten da manufaktura-industriaren eta merkatuko zerbitzuen eskariaren erdia era horretakoa dela; merkatukoak ez diren zerbitzuetako jardueri dagokienez, berriz, bitarteko eskaria % 5 baino ez da.
- Jardueraren gainerakoa (azken eskaria, % 57,3) bideratzen da, batik, azken kontsumora (batik bat etxeko kontsumora, % 44,4), inbertsiora (% 14,3) eta esportazio-jardueretara (% 41,3); azken hori EAEtik kanpoko⁸¹ ekoizpen-bolumena (salmenta) da.

EAEtik beste merkatu batzuetara (EBra eta munduko beste herrialde batzuetara) esportatzen denari dagokionez, % 89,9 industriak esportatzen du, % 9,8 merkatuko zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresek eta % 0,3 lehen sektoreak. Hortaz, EAEk industria-enpresei esker du atzerrian presentzia gehien.

- Kanpo-jardueraren bilakaeran ikusten da merkatu horiek zenbateko garrantzia duten, batik bat gertuko (EAEko eta estatuko) merkatuek behera egin duten garaian; baita EBko merkatuak behera egin duenean ere, enpresen esportazio-jarduera batik bat EBn gauzatzen den arren, merkatu horrek pisua galdu duelako, beste herrialde batzuen mesederako.
- Gehien esportatzen diren produktuak⁸² metalaren sektorekoak dira (produktu, makina, garraio-material eta abarren fabrikazioa), eta balio-kate horretan atzetik datoz automobilgintza eta kautxuaren eta plastikoen esportazioa, besteak beste. Funtsean, maila teknologiko ertaineko produktu eta zerbitzuak esportatzen dira gehien.
- Azkenik, bi aldietan (2004-2008 eta 2009-2013) izandako hazkundean ikusten da kanpo-merkatuek dinamiko izaten jarraitu dutela; krisialdian, noski, ez hainbeste, nazioarteko ekonomiak ere behera egin baitu.

Enpresek zeregin erabakigarria dute EAEko ikerketa- eta garapen-jardueretan. Gainera, I+G arloan zenbat eta gehiago inbertitu, orduan eta handiagoa izaten da enpresa-jarduera edo -negozioen lehiatzeko eta hedatzeko gaitasuna. Gaur egun, Euskal Autonomia Erkidegoan I+G arloan egiten den gastuaren % 75 enpresek jartzen dute.

- 2004tik 2008ra gastua urtean % 12,9 handitu zen, batez beste, eta 2009an % 3,6 egin zuen behera. Hurrengo urteetan, ordea, gora egin zuen berriz eta gastuari eutsi egin zitzaion. Hala, 2012an gastatu zen I+G arloan gehien, 1.041,2 milioi euro, hain zuzen ere. 2013an 992,6 milioi euro gastatu zituzten (EAEko BPGren % 1,50), aurreko urtean baino % 4,7 gutxiago, beraz.
- Gaur egun 1.600 enpresa inguruk gauzatzen dituzte I+G jarduerak; enpresen erdiak (% 46) 20 lanpostu baino gutxiago ditu, % 23k 20-49 lanpostu, % 14k 50-99 lanpostu eta % 17k 100 lanpostu edo gehiago. Dena den, I+G arloko gastuaren % 12 20 lanpostu baino gutxiagoko enpresei dagokie, % 28 20-99 lanpostuko enpresei, eta % 60 100 lanpostu edo gehiagokoei.

Horren harian, EAEko 20.000 enpresa inguruk diote berrikuntzaren bat egin dutela. Enpresak zenbat eta handiagoak izan, orduan eta gehiago berritzen dira. Hala, 100 lanpostu edo gehiagoko enpresen erdia berritzailea da; 20-49 lanpostuko enpresei dagokienez, ordea, herenak bakarrik gauzatzen ditu berrikuntza-jarduerak. 2009-2012 aldian, enpresek 2004-2008 aldian baino gutxiago parte hartu zuten berrikuntzan, estratu guztietako enpresek, gainera, salbu 100 lanpostu edo gehiagokoek.

Enpresek, beraz (batik bat industrialek) zeregin garrantzitsua dute EAEren lehiatzeko ahalmenean. Dena den, jarduera publikoek ere laguntzen dute lehiatzeko gaitasuna areagotzen, azpiegiturretan eta hezkuntzan inbertituz eta gizarte-babeseko sistemak eskainiz, adibidez.

Alde horretatik, enpresek honako hauen bitartez laguntzen dute EAEko garapena eta gizarte-ongizatea hobetzen:

⁸¹ Estatuko gainerako erkidegoak, EB eta munduko gainerako herrialdeak.

⁸² Iturria: Kanpo Merkataritzako Estatistikak, Eustat.

- Gizarte Segurantzako sistemako gizarte-kotizazioak.

Estatuan, 2013an, Gizarte Segurantzako sistemako diru-sarreraren % 75,1 gizarte-kotizazioei zegokien, erakunde enplegu-emaitzen eta enplegatuen kotizazioei, alegia; 2014an, ordea, diru-sarreraren % 89,6 eskuratu zuten gizarte-kotizazioen bitartez.

EAEEn, kotizazio guztiek gora egin dute 2001etik, eta 2009an kotizatu zen gehien, 7.772 milioi euro, zehazki. Alde horretatik, 2009tik 2013ra arteko urteko batezbestekoa 6.857 milioi eurokoa izan zen. Azken hamarkadari dagokionez, kotizazioen bidezko bilketa horiek BPGren % 8,4 (2007) eta % 12,1 (2009) artekoak izan dira; azken hiru urteetan portzentaje hori % 10 ingurukoa izan da. 2012ko estatuko datuen arabera (ikus 4. kapituluko 4.17 koadroa, herrialdeen analisi konparatuari buruzkoa) % 8,4 erakunde enplegatzaileek jarri dute eta % 1,7 enplegatuek.

- Gizarte Babeseko sistemako gizarte-kotizazioak.

Datuen arabera, 2000. urtean Gizarte Babeseko sistemako bitartekoen % 72,6 gizarte-kotizazioen bidez lortu zen; 2012an, ordea, % 59,4 baino ez zen eskuratu gizarte-kotizazioekin.

- Enpresak eta zerga-bilketa.

Arlo honetan sozietateen gaineko zergaren bilketa eta jarduera ekonomikoen etekinen PFEZko bilketa dira garrantzitsuenak. Bi zenbateko horien batura, alegia enpresa-jarduerak sortutako bilketa zuzena, 1.879,8 milioi eurokoa izan zen 2011n; zenbateko hori urte hartako EAEko bilketaren % 16,4 eta BPGren % 2,9 izan zen.

BEZ bereiz aztertu behar da; egia da kontsumoaren gaineko zerga dela, eta ez ekoizpenaren gainekoa, baina enpresak dira bilketan bitartekari. Enpresek bere kudeatutako BEZen bidez 2.962 milioi euro bildu ziren 2012an, eta 2013an 3.139,4 milioi euro; zenbateko horiek EAEko urte horietako BPGren % 4,4 eta % 4,8 dira, hurrenez hurren.

Azkenik, jarduera ekonomikoak eta enpleguak behera egin dutenez, enpresek gizarte-kotizazioen eta zerga-bilketaren bidez gizartearen egin duten ekarpena ere gutxitu egin da. Gainera, gero eta enpresa gehiago daude kinka larrian. Hala, 2008an EEEn kopuruak gora egin zuen, baita hartzekodunen konkurtsoak aurkeztu zituzten enpresen kopuruak ere.

2008an EEEn kopurua 496ra igo zen eta urte batetik besterako igoera, 2007. urtearekin alderatuta, % 75koa izan zen. Hurrengo urtean, 2009an, are gehiago igo zen, 2.565 espediente bideratu baitziren. Aitzitik, 2010etik 2011ra behera egin zuen (1.993 eta 1.560 espediente, hurrenez hurren). Ondoren, 2012an igo egin zen (2.636) eta 2013an jaitsi (2.426), berriz ere. Baimendutako espediente gehienak (2009-2013 aldiko batezbestekoaren % 88,6) adostuak dira eta, krisialdian, bereziki, enpresek irauteko tresna gisa erabili dituzte, langile gehienei eutsita. Zehazki, adostutako EEEn portzentajea % 90,1 izan zen 2011-2012 aldian, eta % 91,7 2013an.

3.

Euskal Autonomia
Erkidegoko enpresa-
giroa

3.1 ENPRESA-JARDUERARAKO EKOSISTEMA: GIZARTEAREN BALORAZIOA

3.1.1 AURKEZPENA ETA EDUKIAK

Atal honetan gizarteak enpresa-jarduerarako ekosistemaz egin duen balorazioa aztertu dugu. Horretarako, jendeari gai hauen inguruan zer iritzi duen galdetu diogu: enpresek ekonomia eta enplegua garatzeko egiten dituzten ekarpenak, gizartean enpresak sortzeko dagoen gogoia eta ahalmena, enpresak sortzeko gogoia pizten edo eragozten duten faktoreak eta hezkuntzaren zeregina, besteak beste. Izan ere, faktore horiek enpresa-proiektuak garatzeko gizarte-oinarri egokiak sortzen laguntzen dute.

Atal honetako edukia Europako Batzordeak Eurobarometroaren Flash edizioaren esparruan egindako bi txostenetako da; edizio horretan estatu kide⁸³ guztiei buruzko informazio berezia eta EB-27ko batez besteko balorazioa daude jasota.

- 363 Flash Eurobarometroa, "*Zer-nolako eragina dute enpresek gure gizartean*". 2012an EB-27 osoan telefonoz egindako 31.582 galdeketatan oinarritua dago (Espainian 1.000 elkarrizketa egin zituzten), eta galdeketaren emaitzak 2013an argitaratu zituen Europako Batzordeak.
- 354 Flash Eurobarometroa, "*Ekintzailatza EBn. Ikuspegiak*". 2012ko ekainean eta abuztuan EB-27 osoan 15 urtetik gorako jendeari telefonoz egindako 27.059 galdeketatan oinarritua dago (Espainian 1.001 elkarrizketa egin zituzten) eta galdeketaren emaitzak 2013an argitaratu zituzten.

Txosten honetan jasotako informazioa koherentea izan dadin, EB-27, Espainia, Alemania, Italia eta Belgikari buruzko informazioa aztertu dugu (zehazki, eskualde hauetakoa: Baden-Württemberg, Emilia-Romagna eta Flandria); eta baita Suediari eta Danimarkari buruzko informazioa ere, gizartearen eta ekonomiaren garapenaren inguruko adierazleei dagokienez erreferentziazko herrialdeak baitira.

Alde horretatik, azpimarratu beharra daukagu atal honen helburua dela erreferentziazko testuinguru erabilgarri bat zehaztea, EAEko eta aztertutako eskualdeetako egoerari dagokionez. Txosten horiek herrialde osoari buruzko informazioa ematen dute; izan ere, ez dago eskualdeen gaineko antzeko daturik. Hala eta guztiz ere, nahiko adierazgarriak dira, aipatu herrialdeen egoera bereizteko ildo nagusiak zehazten dituztelako eta kalitatezko informazio-iturri ofizial eta inpartzialak direlako. Atal honetako edukia lau multzo handitan bildu dugu: gizarteak enpresen inguruan duen pertzepzioa, enpresek gizartearen alde egiten duten lanaren aintzatespena, enpresa-kultura eta giza kapitala, eta, azkenik, enpresak garatzeko oztopoak eta pizgarriak.

Amaieran, Euskal Autonomia Erkidegoko ekintzaileen jarduerari buruzko datu batzuk jaso ditugu. Datu horiek EAEn egindako GEM (Global Entrepreneurship Monitor)⁸⁴ txostenekoak dira, non ekintzailatza-tasa⁸⁵ eta enpresak sortzeko argudioak eta eragozpenak⁸⁶ aztertu dituzten.

⁸³ Informazio hori ez dago eskualdeen arabera berezia (LUN1 edo LUN2 mailak); beraz, ezin dira herrialde barruko eta, kasu honetan, estatuko autonomia-erkidegoen arteko aldeak zehaztu.

⁸⁴ Ekintzailatzari buruzko txostena (diagnostikoa, ekintzaileen jardueraren bilakaera eta ingurune kondizioak). Urtero egiten da 100 herrialde baino gehiagotan, eta etengabe Espainian (2000. urtetik). Euskal Autonomia Erkidegoan (2004) honako hauen laguntzarekin egiten da: EHU-UPV, Mondragon Unibertsitatea, Deustuko Unibertsitatea eta Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa.

⁸⁵ TEA adierazlea, sortzeko bidean dauden enpresetan parte hartzen ari diren helduen portzentajea.

⁸⁶ Kontsulta aditu-talde bati egin zieten, biztanleei egin ordez.

3.1.2 GIZARTEAK ENPRESEN INGURUAN DUEN PERTZEPZIOA

a) Enpresek, oro har, gizartean duten eraginaren balorazioa

Espanian, galdeketa erantzun duten biztanleen erdiak (% 50) irizten dio enpresek eragin positiboa dutela gizartean; % 43k, aldiz, uste du eragina negatiboa dela. Datu horiek bat datoz EB-27koekin: % 52 eta % 41, hurrenez hurren. Aitzitik, Danimarkan eta Suedian gehienek uste dute (% 85ek eta % 72k, hurrenez hurren) enpresek eragin positiboa dutela.

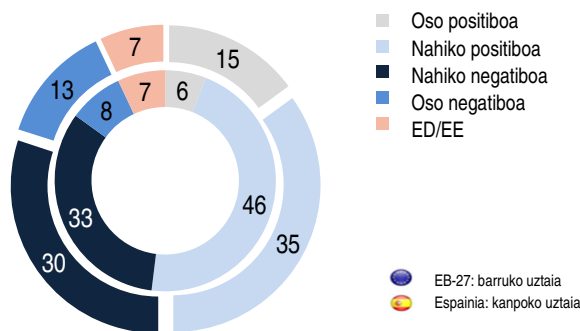
3.1 koadroa: Enpresek gizartean duten eragina, oro har

Biztanleen %	Negatiboa	Positiboa	Ez daki
EB-27	41	52	7
Espainia	43	50	7
Alemania	37	54	9
Italia	57	36	7
Belgika	38	56	6
Suedia	19	72	9
Danimarka	10	85	5

Iturria: "How companies influence our society: citizen's view". Flash Eurobarometer 363.

Erantzunak zehatz-mehatz aztertuz gero, ikusten da estatuan kontsulta egindako biztanleen % 15en iritziz enpresek gizartean eragin oso positiboa dutela; datu hori Danimarkakoaren oso antzekoa da (% 18), eta EB-27ko batezbestekoa baino askoz handiagoa (% 6). Balorazio negatiboari dagokionez, % 30ek uste du enpresek gizartean eragin nahiko negatiboa dutela, eta % 13k oso negatiboa. Azken portzentaje hori EBko batezbestekoaren (% 8), Alemania eta Belgikako batezbestekoaren (% 6) eta, batez ere, Suedia eta Danimarkako batezbestekoaren (% 1) gainetik dago.

3.1 grafikoa: Enpresek, oro har, gizartean duten eraginaren balorazioa. EB-27 eta Espainia (biztanleen %)

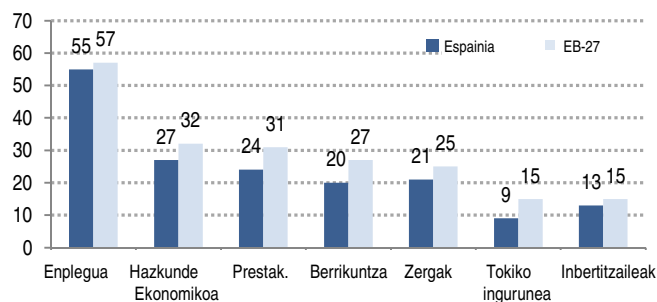

Iturria: "How companies influence our society: citizen's view". Flash Eurobarometer 363.

b) Enpresek gizartean duten eragin positiboaren balorazioa

Hauek dira enpresek gizartean dituzten eragin positiboak, besteak beste: lanpostuak sortzean dituzte, ekonomia hazten laguntzen dute, langileak prestatzen dituzte, produktu eta zerbitzu berritzaileak garatzen dituzte, zerga-ekarpenak egiten dituzte eta inbertitzaileei etekinak ematen dizkiete. Estatuan eta EB-27an, gutxienez bi lagunetik batek (% 55ek eta % 57k, hurrenez hurren) uste du enpresek enplegua sortzen laguntzen dutela.

3.2 grafikoa: Enpresek gizartean duten eragin positiboa

Erantzun bat baino gehiago. Hiru eragin nagusi. Biztanleen %.
Iturria: "How companies influence our society: citizen's view". Flash Eurobarometer 363.

Bigarren multzoan, Espainian lau lagunetik batek eta EB-27an lau lagunetik batek baino gehixeagok uste du enpresek hazkunde ekonomikoan (% 27 eta % 32, hurrenez hurren) eta langileen prestakuntzan (% 24 eta % 31) eragina dutela. Orobat, Espainian galdeketa erantzun duen bost biztanletik batek zerga-ekarpenak (% 21; EB-27n % 25) eta produktu eta zerbitzu berritzaileen garapena (% 20; EB-27n % 27) aipatu ditu. Azkenik, Espainian eta EB-27n, hamar lagunetik batek baino gehixeagok uste du enpresen ekarpen nagusiak direla tokian tokiko ingurunea sustatzea (% 9 eta % 15, hurrenez hurren) eta inbertitzaileei itzulkinak ematea (% 13 eta % 15).

3.2 koadroa: Enpresek gizartean dituzten eragin positibo nagusiak

	Enplegua sortzea	Ekonomia haztea	Langileak prestatzea	Produktuak eta zerbitzuak berritz.	Zergak ordaintzea	Tokian tokiko ingurunea sustat	Inbertitzaileen etekinak	Batez besteko erantzunen %
EB-27	57	32	31	27	25	15	15	29
Espainia	55	27	24	20	21	9	13	24
Alemania	63	28	41	33	29	15	9	31
Italia	43	31	19	31	20	11	18	25
Belgika	52	43	28	35	22	20	23	32
Suedia	72	45	22	30	38	13	8	33
Danimarka	49	36	41	33	21	15	10	29

Gehienez hiru erantzun (erantzun bat baino gehiago). Biztanleen %.
Iturria: "How companies influence our society: citizen's view". Flash Eurobarometer 363.

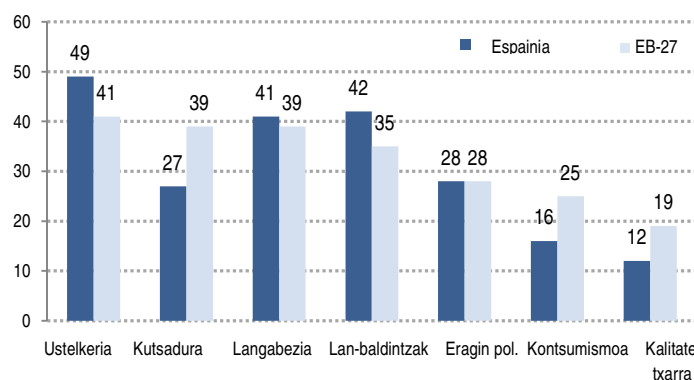
Espainiako eta EB-27ko emaitzak alderatuz gero⁸⁷, ikusten da enpresek gizartean duten eraginaren garrantziaren arabera bi zerrendak berdinak direla, nahiz eta Espainian portzentajeak txikiagoak izan, eta biztanleek irizten diotela enpresak enplegu-sorkuntzan erabakigarriak direla. Horren harian, eta herrialdeen arabera emaitzei dagokienez, honako hau azpimarratu beharra daukagu:

- Suedian eta Alemanian, biztanleen bi herenaren iritziz (% 72 eta % 63, hurrenez hurren), enplegu-sorkuntza da faktore nagusia.
- Alemanian eta Danimarkan, sei lagunetik batek (% 41ek) enpresek prestakuntzan eragin handia dutela iritzi dio. Suedian eta Belgikan, hazkunde ekonomikoa aipatu dute (% 45ek eta % 43k).
- Belgikan eta Danimarkan, bost lagunetik batek (% 22k eta % 21ek) zerga-ekarpenei eman die garrantzia; portzentaje hori EB-27koa (% 25) eta Suediakoa (% 38) baino txikiagoa da.
- Danimarkan, Alemanian eta Suedian, inbertitzaileentzako etekinak nabarmendu dituzten biztanleen portzentajeak (% 10, % 9 eta % 8, hurrenez hurren), EB-27koa (% 15) baino txikiagoak dira, baita Belgikakoa (% 23) eta Italiakoa (% 18) baino txikiagoak ere, bi herrialde horietan eman baitiete garrantzi gehien inbertitzaileentzako etekinei.

c) Enpresek gizartean duten eragin negatiboaren balorazioa

Enpresek gizartean duten eragin negatiboaren inguruko pertzepzioari dagokionez, Espainian galdeketa erantzun duten biztanleen erdiak honako hauek aipatu ditu: ustelkeria (% 49), enpleguaren murrizketa (% 41) eta lan-baldintzen kalitate eskasa⁸⁸ (% 42). Halaber, hiru lagunetik batek kutsadura (% 27) eta gobernuaren erabakietan duten neurrigabeko eragina (% 28) nabarmendu ditu. Azkenik, hamarretik batek baino gehixeagoren iritziz, kontsumismoa sustatzea (% 16) eta eskaintzen

3.3 grafikoa: Enpresek gizartean duten eragin negatiboa

Erantzun bat baino gehiago. Hiru eragin nagusi. Biztanleen %.
Iturria: "How companies influence our society: citizen's view". Flash Eurobarometer 363.

⁸⁷ Kontsulta egindako pertsonak hiru eragin nagusiak adierazi behar dituzte. Biztanle gehienek eragin positibo bat edo bi baino zehazten ez dituztenean, aukera bakoitzeko batez besteko erantzunen portzentajea txikia da. Hala, faktore bakoitzaren batez besteko erantzunen portzentajea handiagoa da EB-27n estatuan baino: % 19 eta % 24, hurrenez hurren. Italian ere horixe gertatzen da, eta horregatik da eragin positiboaren garrantziaren arabera zerrenda Espainian bezalakoa; faktore bakoitzeko erantzunen portzentajea, ordea, txikiagoa da.

⁸⁸ Epigrafea, zehazki, honi buruzkoa da: "Poor working conditions / failure to respect labor standards".

dituzten produktu eta zerbitzuen kalitate txarra (% 12) dira eragin negatibo nagusiak.

Estatuko eta EB-27ko emaitzak alderatuz gero, ikusten da enpresek politikan eta langabezian duten eraginaren inguruko iritziak antzekoak direla (lehenbizikoari dagokionez, bi kasuetan % 28; eta bigarrenari dagokionez, % 41, + 2 pp, hurrenez hurren). Aitzitik, biztanleek gehien nabarmendu dituzten arloetan alde handiak daude, ustelkeriaren (% 49, +8 pp) eta lan-baldintzen (% 42, +7 pp), alorretan, alegia. Eta baita Espainian biztanleek garrantzi gutxien eman dieten gaitan ere: kutsadura (% 27, -12 pp), kontsumismoa (% 16, -9 pp) eta ekoizpenaren kalitate eskasa (% 12, -7 pp).

3.3 koadroa: Enpresek gizartean dituzten eragin negatibo nagusiak

	Ustelkeria	Ingurumenaren kutsadura	Langile-kopuruaren murrizketa	Lan-baldintza desagokiak	Gobernuan eragina izatea	Kontsumismoa sustatzea	Kalitate eskasa (produktuak eta zerbitzuak)	Batez besteko erantzunen %
EB-27	41	39	39	35	28	25	19	32
Espainia	49	27	41	42	28	16	12	31
Alemania	35	39	36	36	44	23	17	33
Italia	54	43	37	29	31	14	17	32
Belgika	31	42	45	31	26	43	19	34
Suedia	19	52	36	26	19	39	17	30
Danimarka	14	43	41	24	19	18	18	25

Gehienez hiru erantzun (erantzun bat baino gehiago). Biztanleen %.

Iturria: "How companies influence our society: citizen's view", Flash Eurobarometer 363.

Beraz, aintzat hartutako arlo guztietan⁸⁹, enpresek enpleguaren murrizketan eragin negatiboa dutela irizten dioten biztanleen portzentajea (hamarretik lau inguru) antzekoa da Espainian eta EB-27n, baita enpresek gobernuan eragin neurrigabea dutela uste duten biztanleen portzentajea ere (lautik bat inguru). Hauek dira aztertutako herrialdeen arteko alde handienak:

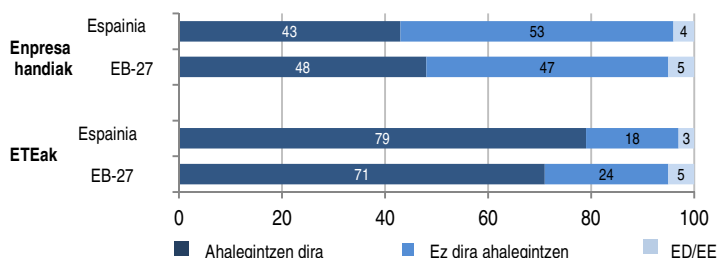
- Ustelkeriari dagokionez, hauek dira portzentaje txikienak: Suedia, % 19; Danimarka, % 14; Belgika, % 31; eta Alemania, % 35.
- Herrialde guztietan, 10 lagunetik 4 inguruk uste dute kutsadura enpresen eragin negatibo bat dela; hori, Espainian salbu, estatuan portzentajea % 27koa baita.
- Enpresek lan-baldintzetan eragin negatiboa dutela uste duten biztanleen portzentajeak herrialde hauetan dira txikienak: Suedia, % 26; Danimarka, % 24; Italia, % 29; eta Belgika, % 31.
- Enpresek gobernuan eragin neurrigabea dutela uste duten biztanleei dagokienez, Alemania da nagusi: % 44.

⁸⁹ Kasu honetan, eragin positiboaren balorazioan ez bezala, EB-27ko eta estatuko batez besteko erantzunen portzentajeak antzekoak dira (% 32 eta % 31, hurrenez hurren). Hori dela eta, emaitzetan argiago ikusten dira antzekotasun eta desberdintasunak.

3.1.3 ENPRESEK GIZARTEAREN ALDE EGITEN DUTEN LANAREN AINTZATESPENA

Nola baloratzen du gizarteak enpresek arduratsu jokatzeko egiten duten ahalegina? Espainian eta EB-27n, biztanle gehienek (% 79k eta % 71k, hurrenez hurren) uste dute enpresa txiki eta ertainek⁹⁰ arduratsu jokatzeko ahalegina egiten dutela. Enpresa handien kasuan, portzentaje horiek txikiagoak dira: % 43 eta % 48.

3.4 grafikoa: Enpresek gizartearekin arduratsu jokatzeko egiten duten ahaleginaren balorazioa. Biztanleen %.

Iturria: "How companies influence our society: citizen's view", Flash Eurobarometer 363.

Enpresek arduratsu jokatzeko egiten duten ahaleginaren gainean gizarteak irizten dionari buruzko emaitza xehatuetan ikusten da Suediako eta Danimarkako biztanle gehienek iritziz enpresek gizarte-erantzukizun handia dutela, bai enpresa handiek, bai ETEek: biztanleen % 71k eta % 61k, Suedian; eta % 69k eta % 72k, Danimarkan. Alemanian, Belgikan eta Espainian, bi enpresa-moten gainean gizarteak duen pertzepzioa antzekoa da: % 56 eta % 76, % 43 eta % 67, eta % 43 eta % 79, hurrenez hurren.

3.4 koadroa: Enpresek gizartearekin arduratsu jokatzeko egiten duten ahaleginaren balorazioa. Biztanleen %.

	Enpresa handiak					Enpresa txiki eta ertainak (ETEak)				
	Bai, asko	Bai, zerbait	Ez, ez asko	Ez, batere ez	Ed/Ee	Bai, asko	Bai, zerbait	Ez, ez asko	Ez, batere ez	Ed/Ee
EB-27	11	37	32	15	5	22	49	19	5	5
Espainia	7	36	28	25	4	35	44	12	6	3
Alemania	17	39	29	9	6	34	42	16	3	5
Italia	6	23	43	22	6	12	50	25	5	8
Belgika	10	33	36	19	2	17	50	23	6	4
Suedia	11	50	28	6	5	11	60	19	2	8
Danimarka	20	52	15	4	9	14	55	14	3	14

Iturria: "How companies influence our society: citizen's view", Flash Eurobarometer 363.

Zer interes du gizarteak enpresek arduratsu jokatzeko aldera egiten dituzten jardueren berri izateko? Aintzat hartutako eremu gehienetan, lau lagunetik bati interesatzen zaio⁹¹ jarduera horien berri jakitea; batik bat Alemanian (% 87) eta gutxien Espainian (% 74).

Garrantzitsua da aintzat hartzea gizarteak zabaltzen den informazioaren arabera osatzen duela bere ikuspegia. Alde horretatik, Espainiako biztanleek dute informazio gutxien (% 78), gero Belgikakoek (% 67) eta ondoren EB-27

3.5 koadroa: Enpresen jarrera arduratsuen inguruko interesa edo/eta informazioa (%).

	Interesa dut...		Ez dut interesik...	
	Eta informazioa ere bai	Baina informaziorik ez	Baina informazioa bai	Ezta informaziorik ere
EB-27	31	47	4	15
Espainia	19	55	3	18
Alemania	37	50	3	7
Italia	32	46	5	15
Belgika	28	46	5	18
Suedia	46	31	4	14
Danimarka	59	22	7	9

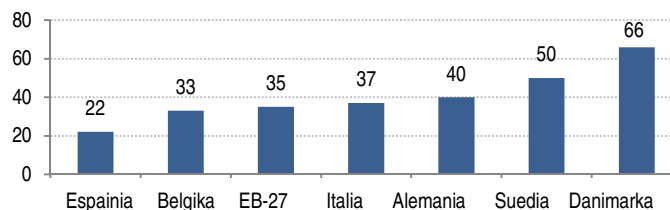
% 100erainoko aldea Ez daki / Ez du erantzun aukerari dagokio.

⁹⁰ Gehienez 249 lanpostu.

⁹¹ Interesa duten biztanleen batura, informazio nahikoa izan ala ez.

osokoek (% 65). Aitzitik, Suedian eta Danimarkan biztanleen erdiak, gutxienez (% 50 eta % 66, hurrenez hurren), irizten dio informazio nahikoa duela.

3.5 grafikoa: Enpresen jarrera arduratsuaren inguruko informazioa duten biztanleak (%).

Iturria: "How companies influence our society: citizen's view", Flash Eurobarometer 363.

3.1.4 ENPRESA-KULTURA ETA GIZA KAPITALA

a) Enpresa- eta ekintzailtza-kultura

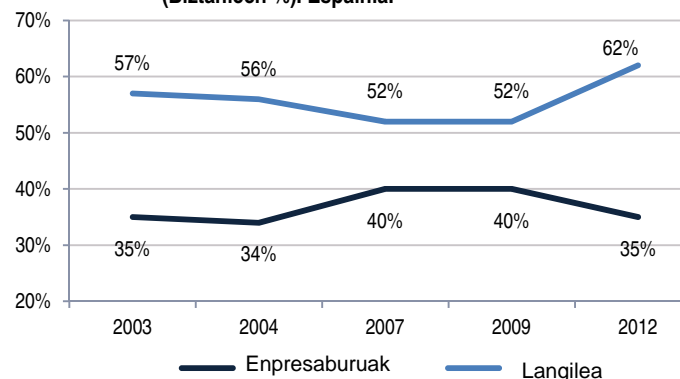
Gizarteak enpresa-kultura zenbateraino barneratu edo garatu duen adierazten duen bereizgarrietako bat jendeak enpresak martxan jartzeko, hau da, enpresaburu eta/edo norbere konturako langile izateko duen joera da.

2012an, Espainian kontsulta egindako biztanleen bi herenak (% 62) nahiago zuen enplegatu izan, norbere konturako langile baino; beraz, biztanleen herenak (% 35) bakarrik zuen nahiago langile autonomo izan. Krisialdiaren aurretik, norbere kontura lan egiteko aukerak gora egin zuen (% 40raino), eta 2009. urtetik behera egin du (% 35).

EB-27n, biztanleen % 58k nahiago du besteren konturako langile izan, eta % 37k norbere konturako langile. Portzentaje horiek Espainiakoen antzekoak dira.

Alde horretatik, enplegatu izatea nahiago duten biztanleei dagokienez, Italiako balioa bakarrik da Espainiakoa baino txikiagoa (% 49); balio handiena, berriz, Suediakoa da (% 74).

3.6 grafikoa: Aukeran, enpresaburu ala enplegatu izan nahi duzu? (Biztanleen %). Espainia.

3.6 koadroa: Aukeran, enpresaburu ala enplegatu izan nahi duzu? (Biztanleen %).

	Enplegatu	Enpresaburu	Ed/Ee
EB-27	58	37	5
Espainia	62	35	3
Alemania	65	29	6
Italia	49	44	7
Belgika	65	30	5
Suedia	74	22	2
Danimarka	66	28	4

Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

Norbere kontura lan egitea nahiago duten guztiek independentzia eta norberaren errealizazioa aipatu dituzte aldeko argudio gisa. Espainian dute independentziak eta gogobetetzeak garrantzi gehien (% 67), lantokia eta lanaldia aukeratzeko askatasunak baino gehiago (% 22); askatasun horrek Suedian eta Danimarkan, aldiz, garrantzi handiagoa du (% 51 eta % 42, hurrenez hurren). Hirugarren argudioak, alegia errenta handiagoa lortzeko, pisu askoz txikiagoa dauka. Gainerako argudioek oso pisu gutxi dute aintzat hartutako eremu guztietan.

3.7 koadroa: Norbere kontura lan egitearen (ekintzaile/enpresaburu izatearen) aldeko argudioak. Biztanleen %.

	EB-27	Espainia	Alemania	Belgika	Italia	Suedia	Danimarka
Norberaren independentzia eta errealizazioa	62	67	64	53	62	44	59
Lantokia eta lanaldia aukeratzeko askatasuna	30	22	25	38	31	51	42
Errenta handiagoak izateko aukera	16	10	14	16	17	10	14
Negozio-aukera bat garatzea	4	3	5	2	3	9	5
Soldatako izateak berezko duen ziurgabetasuna saihestea	3	1	4	1	2	2	3
Enplegu-aukerarik eza	2	2	2	1	1	1	4
Giro ekonomikoa alde izatea	2	2	1	2	2	5	3
Gizarteari ekarpenen bat egitea	2	1	3	2	2	6	2
Senideak/lagunak norbere konturako langile izatea	1	1	2	1	1	5	1
Beste arrazoi batzuk	15	22	17	15	6	14	16

Erantzun bat baino gehiago. Norbere kontura lan egitea nahiago dutela adierazi duten biztanleen %.
Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

Espainian besteren kontura lan egitea nahiago duten biztanleek aipatu dituzten arrazoi nagusiak⁹² dira lana seguru izatea (% 16), diru-sarrerak erregularoki jasotzea (% 15), gizarte-estaldura eta/edo -asegurua izatea (% 12) eta lanordu-kopuru zehatz bat izatea (% 10). Ikusten da, beraz, arrazoi horien guztien garrantzia berdintsua dela, ez daudela norbere kontura lan egitearen aldeko arrazoiaren artean dauden aldeak.

EB-27n eta gainerako herrialdeetan ere lana seguru izatea aipatzen dute gehien (Italian biztanleen % 41ek). Alde horretatik, Espainiako batezbestekoa da txikiena, aintzat hartutako gainerako herrialdeetakoekin alderatuta.

3.8 koadroa: Besteren kontura lan egitearen (soldatako izatearen) aldeko arrazoiak. (Biztanleen %).

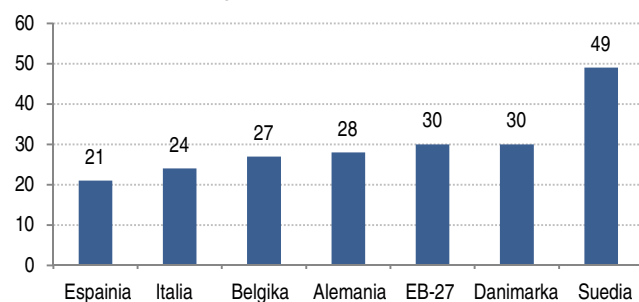
	EB-27	Espainia	Alemania	Belgika	Italia	Suedia	Danimarka
Lana seguru izatea	27	16	27	33	41	39	28
Diru-sarrerak erregularoki jasotzea	24	15	25	25	36	21	27
Gizarte-estaldura izatea	9	12	14	13	6	13	3
Lanordu-kopuru zehatz bat izatea	11	10	12	17	12	20	23
Ekonomia- eta finantza-bitartekorik eza	6	8	5	4	3	4	4
Porrot egitearen ondorio legalen beldur izatea	5	8	6	5	3	3	2
Abileziarik eza	6	5	4	4	3	10	11
Eragozpen administratibo beldur izatea	9	4	6	7	6	10	6
Enpresa-ideiarik ez izatea	3	3	3	2	3	4	3
Pauso oso garrantzitsua dela eta atzera nekez egin daitekeela pentsatzea	4	2	6	3	2	6	5
Beste arrazoi batzuk (proposatutako ez apartekoak)	33	44	36	25	16	29	27

Erantzun bat baino gehiago. Besteren kontura lan egitea nahiago dutela adierazi duten biztanleen %.
Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

⁹² Emaizta horiek zuhurtiaz aztertu behar dira, askok "beste arrazoi batzuk" erantzuna aukeratu baitute. Beste arrazoi horietako bat da, esate batera, besteren kontura baino lan egin ahal ez izatea.

Norbere kontura edo besteren kontura lan egitea nahiago zuten kontuan hartu gabe, biztanle guztiei galdetu zieten bost urteren buruan norbere kontura lan egitea proiektu bideragarria iruditzen al zitzaien. Espainian, biztanleen % 21ek bakarrik erantzun zuen baietz, eta EB-27n % 30ek. Gainerako herrialdeetako portzentajea EB-27ko batezbestekoaren oso antzekoa da, salbu Suediakoa: % 49.

3.7 grafikoa: Bost urteren buruan zure kontura lan egitea bideragarria iruditzen al zaizu? (Landun biztanleen %)

Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

b) Enpresa-kultura eta hezkuntza

Enpresa-kulturaren alderdi nabarmenetako bat hezkuntza da: Espainian, kontsulta egindako biztanleen laurdenak dio inoiz parte hartu duela (eskolan edo unibertsitatean) ekintzailetzarekin zerikusia duen ikastaro edo jardueraren batean. Portzentaje hori EB-27ko batezbestekoaren (% 23), Alemaniakoaren (% 24), Belgikakoaren (% 28) eta Danimarkakoaren (% 25) oso antzekoa da; Suediakoa pixka bat handiagoa da: % 33.

Zalantzarik gabe, hezkuntza-sistema da ardatza, ez bakarrik biztanleak lanerako gaitzeko, baita enpresak sortzea sustatzeko eta ekiteko gaitasunak eta trebetasunak indartzeko ere⁹³. Hala, Eurobarometroan eskolako hezkuntzak enpresa-ekimenean duen eragina (eta aintzatespena) aztertzen dute. Hona hemen Espainiari dagozkion emaitzak:

- Galdeketa egindako hamar lagunetik seik (% 57k) adierazi dute hezkuntzak ekimenak gauzatzeko eta enpresak sortzeko jarrera garatzen lagundu dietela, neurri batean. Portzentaje hori EB-27ko batezbestekoa (% 50) eta Alemania, Danimarka eta Suediako portzentajea baino (% 54) handiagoa da.
- Biztanleen ia bi herenen (% 60) iritziz, hezkuntzak enpresaburuek gizartean duten zeregina hobeto ulertzen lagundu die. Portzentaje hori EB-27ko batezbestekoa (% 47) eta aztertutako gainerako herrialdeetako portzentajea baino handiagoa da (Italiakoa soilik da handiagoa: % 36).
- Galdeketa erantzun duten biztanleen erdiak (% 55) irizten dio eskolako hezkuntzak negozio bati ekiteko gaitasuna lantzen lagundu diela; ordea, % 34k bakarrik uste du hezkuntzak enpresa-ideiaren bat garatzeko interesa eragin diola. Hala eta guztiz ere, bi portzentaje horiek aztertutako gainerako herrialdeen balioen gainetik daude.

⁹³ EB-27n, bost urteren buruan norbere kontura lan egiteko moduan egongo lirakeela uste duten biztanleen % 34k ekintzailetzari buruzko prestakuntza-jardueraren bat egin du eskolan edo unibertsitatean; aukera hori bideragarria ez dela irizten dioten biztanleen % 18k, berriz, ez du era horretako prestakuntza-jarduerarik egin. Espainian ez dago alderatzeko daturik.

3.9 koadroa: Ekintzailetzarekin zerikusia duten ikastaroak/jarduerak eta hezkuntzak/prestakuntzak ekintzailetzan duen eragina. Biztanleen %.

	Ekintzailetzarekin zerikusia duten ikastaroak/jarduerak egin ditut	Prestakuntzak lagundu dit...			
		Aurea hartzeko gaitasuna eta ekiteko jarrera garatzen	Enpresaburuen zeregina ulertzen	Enpresak sortzeko abileziak eta ezaupideak eskuratzen	Nire enpresa-idea garatzen
EB-27	23	50	47	41	28
Espainia	25	57	60	55	34
Alemania	24	54	49	34	17
Italia	16	40	36	34	26
Belgika	28	53	49	44	30
Suedia	33	54	49	49	30
Danimarka	25	54	45	43	30

Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

Eurobarometroko emaitzak nahikoa bat datoz GEM⁹⁴ (Global Entrepreneurship Monitor) txostenaren azken edizioarekin (2013); hori, biztanleek enpresak sortzeko beren balio eta gaitasunez duten iritzinari, enpresa-kulturari eta kultura horrek ekintzailetzan duen eraginari dagokionez. Zehazki, GEM txostenaren arabera:

- Espainiako biztanle helduen erdiak (% 48) irizten dio ekintzaile izateko ezaupide eta abileziak badituela. Portzentaje hori berdintsua izan da azken urteetan, eta Suediakoaren (% 65) azpitik baina Alemaniakoaren (% 38) eta Belgikakoaren (% 34) gainetik dago.
- Halaber, biztanleen % 54k uste du enpresa bat sortzea aukera profesional ona dela Espainian, eta % 52k ekintzaileek estatus sozial eta ekonomiko handia dutela gizartean. Dena den, bi portzentaje horiek behera egin dute azken urtean, portzentajezko hamar puntu, hain zuzen ere (2012an % 63 eta % 64 ziren, hurrenez hurren).

3.1.5 ENPRESAK GARATZEKO ERAGOZPENAK ETA PIZGARRIAK

a) Enpresak sortzeko eragozpenak: ekintzaile ez izateko argudioak

Espainiako biztanleek zazpi faktore dituzte enpresak sortzeko eragozpenzat, eta zazpi faktore horietatik bi dira nagusi: norbere ondarea galtzeko beldurra (% 55) eta porrot egiteko beldurra (% 50). Hirugarren faktore nagusia diru-sarrerara irregularrak izatea edo diru-sarrerara ziurrik ez izatea da (% 32); ziurgabetasun hori ekintzaile izateko eragozpenzat dute. Portzentaje horiek bat datoz aintzat hartutako gainerako herrialdeetakoekin.

3.10 koadroa: Enpresak sortzea eragozten duten faktoreak. Biztanleen %.

	Porrot egitea	Ondarea galtzea	Diru-sarrera irregularrak izatea	Lana seguru ez izatea	Norberak hutsen bat egitea	Ahalegin asko egitea eta denbora asko eramatea
EB-27	43	37	33	19	15	13
Espainia	50	55	32	16	17	12
Alemania	38	32	33	18	15	16
Belgika	49	35	35	21	17	16
Italia	40	32	27	27	9	10
Suedia	34	26	44	11	9	34
Danimarka	48	34	34	14	10	16

Erantzun bat baino gehiago. Gehienez bi erantzun.

Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

⁹⁴ Ekintzailetzari buruzko erreferentziako txostena (diagnostikoa, ekintzaileen jardueraren bilakaera eta ingurune egoera). Urtero egiten da 100 herrialdeetan, baita Espainian (2000. urtetik) eta Euskal Autonomia Erkidegoan ere (2004), eta unibertsitate, eskualdeko administrazio eta fundazioek parte hartzen dute. Informazio horri dagokionez, zehazki, EAE ez dago emaitzarik.

Zenbateraino dago jendea ados negozio bat martxan jartzearekin zerikusia duten esaldi horiekin? Espainian, biztanleen % 98k uste du enpresa-jarduera bati ekitea zaila dela, besteak beste, finantza-babesik ez dagoelako. Aztertutako herrialdeetako portzentajerik handiena da, Italiakoarekin batera. Halaber, Espainiako biztanleen % 75en iritziz, enpresa-jarduera bati ekitea zaila da, besteak beste, oztopo administratiboak jartzen dituztelako; portzentaje hori Italian eta Belgikan baino ez da handiagoa: % 85 eta % 78, hurrenez hurren.

Hiru lagunetik batek (% 65) nabarmendu du ez duela ekintzazailerari buruzko informazio nahikoa; aztertutako herrialdeetako portzentaje handienetako bat da, Italiakoarekin (% 65) batera. Azkenik, ia biztanleen erdiak (% 44) uste du porrot egiteko arriskua eragozpen handia dela. Oro har, aintzat hartutako gainerako herrialdeetako biztanleen iritzia Espainiakoenaren antzekoa da; gainera, aipatu zailtasunen garrantziaren arabera zerrenda berbera da herrialde guztietan.

3.11 koadroa: Zaila da enpresa-jarduera bat hastea, arrazoi hauengatik:

	Finantza-babesik ez dagoelako	Oztopo administratiboak daudelako	Ez dagoelako informazio nahikoa	Porrot egiteko arriskua dagoelako
EB-27	79	72	51	50
Espainia	89	75	65	44
Alemania	65	65	37	52
Belgika	82	78	54	55
Italia	89	85	65	60
Suedia	68	66	35	48
Danimarka	69	71	31	35

Erantzun bat baino gehiago (gehienez bi), ados dauden erantzunen %.
Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

b) Enpresak sortzeko pizgarriak: ekintzaile izateko argudioak

Enpresa-proiekturen bat gauzatu dutenek ekintzaile izatearen alde emandako bi arrazoi nagusiak dira, batetik, proiektu hori gauzatzeko aukera sortu zitzaiela (% 40); eta bestetik, premia zutelako eraman zutela aurrera (% 38). Horren harian, % 17k dio senide baten negozioaz arduratzeko aukera eta/edo premia sortu zitzaiela; eta gainerako % 5ak "ez daki/ez du erantzun".

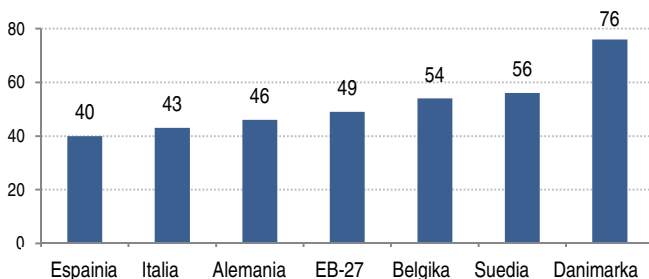
Gainerako herrialdeei dagokienez, argudio garrantzitsuena "norbere apustua" gauzatzea da, eta hori da aukera sortu dela aintzatestearen oinarria. Belgikan (% 54), Suedian (% 56) eta, batik bat, Danimarkan (% 75), erantzun gehienek norbere proiektua garatzeko ideia eta aukera aurkitu izanarekin dute zerikusia; portzentaje horiek Espainiakoak baino handiagoak dira.

3.12 koadroa: Negozio bat martxan jartzeko arrazoiak

	Aukera sortzea	Premia izatea	Aukera/negozio familiarra	Ed/Ee
EB-27	49	29	15	7
Espainia	40	38	17	5
Alemania	46	28	19	7
Belgika	54	13	23	10
Italia	43	20	25	12
Suedia	56	13	20	11
Danimarka	76	10	10	4

(Negozioaren bat martxan jarri duten edo martxan jartzen ari diren biztanleen %.)
Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

3.8 grafikoa: Enpresa bat sortzeko aukera sortu zen (erantzunen %)

(Negozioaren bat martxan jarri duten edo martxan jartzen ari diren biztanleen %.)
Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

Horrez gain, galdeketako emaitzetan biztanleen iritziz negozio bat martxan jartzeko elementu garrantzitsuenak zeintzuk diren zehaztu da: batetik, negozio-idea egokia izatea (% 93); bestetik, behar diren finantza-bitartekoak edukitzea (% 85); eta azkenik, enpresa-eredu bat izatea (% 72). Hiru faktore horiek beste hauek baino garrantzitsuagoak dira: aurreko lan-egoerarekin gustura ez egotea (% 60) eta enpresa-bazkide egoki bat edukitzea (% 58), besteak beste.

Aztertutako herrialdeetako emaitzak alderatuz gero, ikusten da biztanle guztiak bat datozela finantza-baliabide nahikoa eta negozio-idea egokia izateak duen garrantziarekin. Beste gai batzuetan daude aldeak: herrialde guztietan, salbu Espainian eta Italian, hirugarren argudio garrantzitsua da alboan pertsona (bazkide) egokiak izatea. Bi herrialde horietan, hirugarren faktorea da erreferentzia-eredu egoki bat edukitzea; gainerako herrialdeetan, garrantzitsua den arren, ez da hain erabakigarria.

3.13 koadroa: Ekintzaile izateko pizgarri nagusiak

	Finantza-baliabideak	Negozio-idea	Bazkideak	Erreferentzia-ereduak
EB-27	87	84	64	62
Espainia	85	93	58	72
Alemania	76	85	71	51
Belgika	87	85	75	62
Italia	88	90	70	86
Suedia	83	83	69	51
Danimarka	75	72	62	43

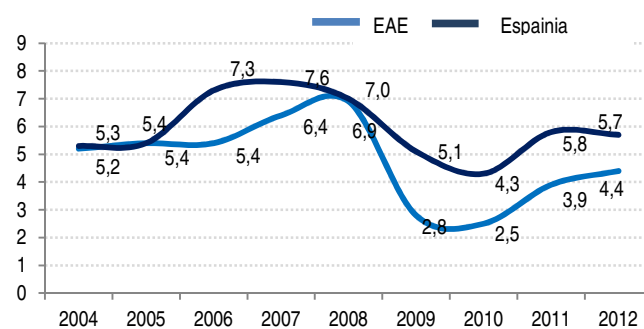
(Negozioaren bat martxan jarri duten edo martxan jartzen ari diren biztanleen %). Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

3.1.6 EKINTZAILTZA EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOAN

a) Ekintzailertzan parte hartzea: enpresa-ekimenak izatea

TEA adierazleak gizartearen ekintzailertza-tasa zein den adierazten du; adierazle hori enpresa-proiektu bat sortzen eta martxan jartzen parte hartzen ari diren biztanle helduen portzentajea da. Lortutako datuetan antzematen da krisiak eragin handia izan duela ekintzailertza bilakaeran: 2008. eta 2011. urteetan ekintzailertza behera egin zuen asko, bai EAEn, bai Espainian, eta ordutik aurrera leheneratzen hasi zen. Gainera, adierazle hori estatuko batezbestekoa baino txikiagoa da EAEn.

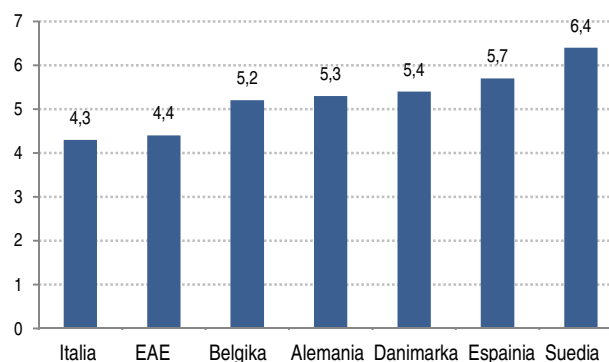
3.9 grafikoa: Ekintzailertza-tasa (TEA). EAE eta Espainia.

TEA: enpresa-proiektuak sortzen edo martxan jartzen ari diren biztanle helduen %. Iturria: GEM txostena. EAE, 2013.

Emaitzak erreferentzia gisa hartutako gainerako herrialdeetakoekin alderatuz gero⁹⁵, antzematen da EAEn eta Italiako emaitzak direla txikiak (% 4,4 eta % 4,3, hurrenez hurren); gainerako herrialdeetakoak % 5 baino handiagoak dira, eta handiena Suediakoa (% 6,4).

3.10 grafikoa: Ekintzailertza-tasa (TEA). 2012.

TEA: enpresa-proiektuak sortzen edo martxan jartzen ari diren biztanle helduen %. Iturria: GEM txostena. EAE, 2013.

Ekintzailertzari buruzko informazioan ekintzailertza finkatua eta potentziala hartzen dira aintzat. Euskal Autonomia Erkidegoko bilakaerari dagokionez, ekintzailertza finkatuari eutsi egin zaio eta potentziala hobetu egin da (azken bi urteetan gora egin du).

⁹⁵ Txostenak dio hiru herrialde-multzo alderatzen direla: garatzen ari diren herrialdeak (*factor driven*), garapen ertaina duten herrialdeak (*efficiency driven*) eta garatutako herrialdeak (*innovation driven*). Oro har, garatze bidean dauden herrialdeetako ekintzailertza-tasak handiagoak dira.

3.14 koadroa: Ekintzaileen jardueraren bilakaera eta enpresen dinamika EAEn. 2004-2012

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
TEA	5,3	5,4	5,4	6,4	6,8	2,8	2,5	3,9	4,4
Sortu berriak	1,4	1,9	2,2	2,8	3,6	1,4	0,7	2	2,4
Berriak	3,9	3,5	3,2	3,6	3,2	1,4	1,8	1,9	2,0
Finkatuak	6,6	8,8	5,4	4,3	8,9	7,4	6,8	7,3	8,4
Potentzialak	3,3	4,5	2,1	4,2	7,5	3,5	4,2	9,0	8,9
Itxitakoak	1,1	1,1	0,9	0,6	0,9	1,3	0,7	1,7	1,7

TEA: enpresa-proiektuak sortzen edo martxan jartzen ari diren biztanle helduen %.

Egonkortuak: gutxienez duela 42 hilabete martxan jarritako enpresa-proiektuetan parte hartzen ari diren biztanle helduen %.

Potentzialak: datozten hiru urteetan enpresa-proiekturen bat martxan jarriko dutela uste duten biztanle helduen %.

Iturria: GEM txostena. EAE, 2013.

b) Inguruko egoera eta ekintzaile izateko oztopo eta laguntzak

Ondoko koadroan ekintzaileen ingurune kondizio formalei buruzko balorazioa⁹⁶ jaso dugu. Ebaluatutako faktore batzuk gutxieneko atariaren (gutxienez hiru punturen) gainetik daude: azpiegiturak, laguntza-programak (hazkundera sustatzeko programak eta ekintzaileei edo enpresa bat sortu nahi duten emakumeei laguntzeko programak) eta jabetza intelektualaren segurtasuna, bestiek beste.

Gainerako faktoreen balorazioa okerragoa da, batik bat ekonomiaren dinamikarena, hezkuntzarena (maila guztietan) eta finantziarioarena. Gainera, 2008tik 2012ra, balorazio horiek ez dira aldatu edo okerrera egin dute.

3.15 koadroa: Ekintzaile izateko ingurune kondizio formalek. EAE.

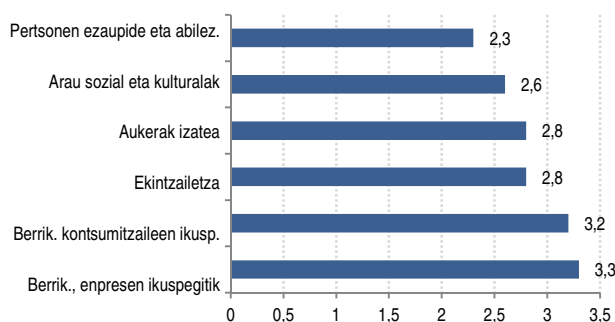
	2004	2008	2012
Azpiegitura fisikoak	4,3	3,9	3,8
Emakume ekintzaileentzako laguntza	--	3,2	3,3
Hazkundera handia sustatzea	--	3,4	3,2
Gobernuaren programak	3,3	3,4	3,1
Jabetza intelektualak	2,7	3,0	3,0
Azpiegitura komertzialak	3,5	3,0	3,0
Lehentasun/babes publikoa	3,3	3,1	2,6
I+G transferentziak	2,6	2,7	2,5
Zerga-ingurunea, burokrazia	3,2	2,9	2,5
Hezkuntza (ertaina, goi-mailakoa)	2,6	2,6	2,5
Merkatuko oztopoak	2,7	2,5	2,5
Merkatuaren dinamismoa	1,9	2,5	2,4
Ekintzaileentzako finantziarioa	2,9	3,1	2,0
Hezkuntza (LH eta BH)	1,7	1,9	1,7

Balorazioa, 1etik 5era.

Iturria: GEM txostena. EAE, 2013.

Ekintzaile izateko ingurunearen kondizio informalei dagokienez, balorazioa egiteko gai hauek hartu ditugu kontuan: pertsonen ezaupide eta trebeziak; ekintzaileen aldeko arau eta/edo gizarte- eta kultura-sareak izatea; aukerak izatea (negoziarioak); ekintzailetza, oro har (ekintzaileen, alegia, proiektu bat gauzatzeko apustua egin dutenen balorazioa); eta berrikuntza, enpresaren ikuspegitik eta bezeroen (kontsumoaren) ikuspegitik. Oro har, berrikuntzari dagozkion gaien balorazioa positiboa da; gainerakoetan, ordea, eskasa.

3.11 grafikoa: Ekintzaile izateko ingurunearen kondizio informalek. EAE, 2012.

TEA: enpresa-proiektuak sortzen edo martxan jartzen ari diren biztanle helduen %.

Iturria: GEM txostena. EAE, 2013.

⁹⁶ "2012an elkarrizketa egindako EAEko adituaren iritziz", EAEn 2014an egindako GEM txostenean jasotako moduan.

Enpresa-proiektuak martxan jartzeko dauden oztopoen ebaluazioari dagokionez, zerrendan esturkturaletik asko duten hiru oztopo hauek dira beti nagusi: finantza-babesa, arau sozial eta kulturalak eta gobernuaren politikak. Multzorretan hezkuntza eta prestakuntza ere sar daitezke.

2004an eta 2012an giro ekonomikoak garrantzia hartu zuen, ekintzaileak atzera eginarazten dituen faktore gisa. Gainerako faktoreak, ordea, ez dira oztopo izan.

3.16 koadroa: Ekintzaile izateko oztopoen sailkapena

	Sailkapena			% 2012
	2004	2008	2012	
Finantza-babesa	2	4	1	64,7
Arau sozial eta kulturalak	1	1	2	55,9
Gobernuaren politikak	4	3	3	41,2
Giro ekonomikoa	5	7	4	32,4
Hezkuntza, prestakuntza	3	2	5	23,5
Ekintzaile izateko gaitasuna	9	6	5	23,5
Testuinguru politiko, sozial eta intelektuala	7	8	6	14,7
Gobernuaren programak	6	5	7	8,8
I+G transferentzia	8	9	7	8,8
Azpiegitura komertzial eta profesionala	11	11	8	5,9
Merkatuaren irekiera, oztopoak	10	10	8	5,9

Iturria: GEM txostena. EAE, 2013.

3.1.7 LABURPENA: ENPRESA-JARDUERARAKO EKOSISTEMA, GIZARTEAREN BALORAZIOA

Enpresak gizartean duen eraginaren gaineko balorazioa

- Espainian eta EB-27n, bi lagunetik batek uste du enpresek eragin positiboa dutela gizartean. Danimarkan eta Suedian proportzio hori handiagoa da: % 85 eta % 72, hurrenez hurren:
- Enpresek gizartean zer-nolako eragina duten adierazten duten faktoreen garrantziaren sailkapenari dagokionez, herrialde guztiak bat datoz: bi lagunetik batek enpresek enpleguan duten eragina nabarmendu du, eta hirutik batek hazkunde ekonomikoan, berrikuntzan eta langileen prestakuntzan duten eragina. Alemanian, Danimarkan eta Suedian, enpresek aipatu hiru gai horietan eragina dutela irizten dioten biztanleen portzentajea handiagoa da.
- Eragin negatiboari dagokionez, Espainiako biztanleen ia erdiak nabarmendu ditu ustelkeria, enpleguaren murrizketa eta lan-baldintza desagokiak. Espainian uste hori duten biztanleen portzentajea EB-27ko batezbestekoa baino pixka bat handiagoa. Espainian kutsadurari eta kontsumismoaren sustapenari gainerako herrialdeetan baino garrantzi gutxiago ematen diete. Aitzitik, Alemanian eta, batik bat, Danimarkan eta Suedian, enpresek kutsaduran eragina dutela uste duten biztanleen portzentajea handiagoa da, eta ustelkeria, lan-baldintza desagokiak eta enpresek gobernuan duten eragina nabarmendu dituzten biztanleena, berriz, txikiagoa.

3.17 koadroa: Laburpena: Enpresek gizartean duten eraginaren balorazioa (biztanleen %).

	Espainia	EB-27	Alemania	Belgika	Italia	Danimarka	Suedia
Enpresek gizartean duten eragina (baiezkoen %)	50	52	54	56	36	85	72
Eragin positibo nagusiak (erantzunen %)							
Enplegua sortzea	55	57	63	52	43	49	72
Ekonomia haztea	27	32	28	43	31	36	45
Langileak prestatzea	24	31	41	28	19	41	22
Berrikuntza	20	27	33	35	31	33	30
Eragin negatibo nagusiak (erantzunen %)							
Ustelkeria	49	41	35	31	54	14	19
Enplegu-galera	41	39	36	45	37	41	36
Lan-baldintza desagokiak	42	35	36	31	29	24	26
Ingurumenaren kutsadura	39	27	39	42	43	52	43

Iturria: "How companies influence our society: citizen's view", Flash Eurobarometer 363.

Enpresek gizartearen alde egiten duten lanaren aintzatespena

- Espainian eta EB-27n, lau lagunetik hiruk uste du enpresa txiki eta ertainek (ETEek) arduraz jokatzeko ahalegina egiten dutela. Enpresa handiei dagokienez, ordea, biztanleen erdiak baino gutxiagok uste du arduratsuak direla. Alemania, Suedia eta Danimarkan, bi enpresa-multzo horien ahaleginari buruzko iritzia antzekoagoa da.
- Gainera, eremu geografiko guztietan, lau lagunetik hiruri enpresek arduraz jokatzeko zer egiten duten interesatzen zaie. Ordea, Espainian bost lagunetik batek baino ez du uste informazio nahikoa duenik; Danimarkan, berriz, hiru lagunetik bik informazio nahikoa duela irizten dio (herrialde horretakoa da portzentaje handiena).

3.18 koadroa: Laburpena: Enpresek gizartearen alde egiten duten lanaren aintzatespena. Biztanleen %.

	Espainia	EB-27	Alemania	Belgika	Italia	Danimarka	Suedia
Arduraz jokatzeko ahaleginaren balorazioa (erantzunen %)							
Enpresa handiak	43	48	56	43	29	72	60
Enpresa txiki eta ertainak (ETEak)	79	71	76	67	62	69	71
Biztanleek... (erantzunen %)							
Arduraz jokatzeko zer egiten duten jakiteko interesa dute	74	78	85	74	78	81	77
Arduraz jokatzeko egiten dutenari buruzko informazio nahikoa dute	35	22	40	33	37	66	50

Iturria: "How companies influence our society: citizen's view", Flash Eurobarometer 363.

Aukeran, enplegatutako edo enpresaburu izan nahi duzu?

- Hiru biztanletik bik nahiago du enplegatutako izan; aldiz, biztanleen herenak, aukeran, norbere kontura lan egingo luke. Espainiako (% 62 eta % 35), EB-27ko (% 58 eta % 37) eta aintzat hartutako herrialdeetako biztanleak iritzi berekoak dira.

Enpresa bat martxan jartzeko eta aukera bat edo beste egiteko arrazoiak antzekoak dira Espainian eta EB-27n. Ekintzaile izatearen aldeko argudio nagusiak dira autoerrealizazioa, batetik; eta lanbidea eta familia uztartzeko aukera, bestetik. Besteren kontura lan egiteko arrazoiak dira, berriz, lana segurua eta diru-sarrerak erregularrak direla.

Horren harian, Espainian besteren kontura lan egitea nahiago dutenen kasuan, lana segurua eta diru-sarrerak erregularrak izateak beste herrialde batzuetan baino balio askoz txikiagoak dituzte. Izan ere, Espainian biztanleen % 16k baino ez du nabarmentzen segurtasuna; EB-27n, aldiz, % 27k, Italian % 41ek, Suedian % 39k, Danimarkan % 28k eta Alemanian % 27k.

- Espainian, bost lagunetik batek soilik uste du hurrengo bost urteetan ekintzaile (enpresaburu) izango dela. EB-27n eta gainerako herrialdeetan proportzio hori zertxobait handiagoa da (lautik bat), salbu Danimarkan, han biztanleen erdiak ikusten baitu bere burua ekintzaile gisa bost urteren buruan.
- Espainian, kontsulta egindako biztanleen laurdenak dio inoiz parte hartu duela (eskolan edo unibertsitatean) ekintzailetzarekin zerikusia duen ikastaro edo jardueraren batean; aintzat hartutako gainerako herrialdeetan proportzioa antzekoa da.
- Hiru lagunetik bik uste dute prestakuntzak ekintzaileen zeregina zein den ulertzen lagundu diela. Eta, bi lagunetik batek irizten dion arren prestakuntzak enpresa-proiektu bat martxan jartzeko gaitasuna garatzen lagundu diola, lautik batek baino ez du uste prestakuntzak horretarako interesa piztu dionik.

3.19 koadroa: Laburpena: Enplegatu edo enpresaburu izateko arrazoiak. Biztanleen %.

	Espainia	EB-27	Alemania	Belgika	Italia	Danimarka	Suedia
Ekintzaile izateko motibazioa (erantzunen %)							
<i>Norberaren independentzia</i>	67	62	64	53	62	59	44
<i>Askatasuna: lantokia eta lanaldia</i>	22	30	25	38	31	42	51
<i>Errenta handiagoak</i>	10	16	14	16	17	14	10
Soldatako izateko motibazioa (erantzunen %)*							
<i>Lana seguru izatea</i>	16	27	27	33	41	28	39
<i>Diru-sarrera erregularrak izatea</i>	15	24	25	25	36	27	21
<i>Gizarte-estaldura edukitzea</i>	12	9	14	13	6	3	13

* Espainian, zehaztutako beste zazpi argudioez gain, gehienek (% 44) "beste arrazoi batzuk" aukeratu dute. Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

Ekintzaile izateko oztopo eta pizgarriak

- Estatuko bi oztopo nagusiak, alegia porrot egitea eta ondarea galtzea (% 50 eta % 55), garrantzitsuagoak dira EB-27n (% 43 eta % 37) eta Alemanian (% 38 eta % 32) baino. Horrek esan nahi du Espainiako biztanleek porrot egiteko eta ondarea galtzeko beldur handiagoa dutela.

Halaber, kanpoko faktoreei dagokienez, biztanle gehienek finantza-babesik eza eta eskakizun eta betekizun administratiboak azpimarratu dituzte.

3.20 koadroa: Laburpena: Ekintzaile izateko oztopo eta pizgarriak. Biztanleen %.

	Espainia	EB-27	Alemania	Belgika	Italia	Danimarka	Suedia
Ekintzaile izateko eragozpenak (erantzunen %)							
<i>Porrot egitea</i>	50	43	38	49	40	48	34
<i>Ondarea galtzea</i>	55	37	32	35	32	34	26
<i>Diru-sarrera irregularrak izatea</i>	32	33	33	35	27	34	44
<i>Lana seguru ez izatea</i>	16	19	18	21	27	14	11
Ekintzaile izateko oztopoak (erantzunen %)							
<i>Finantza-babesik eza</i>	89	79	65	82	89	69	68
<i>Oztopo administratiboak</i>	75	72	65	78	85	71	66
<i>Informazio nahikoa ez izatea</i>	65	51	37	54	65	31	35
<i>Porrot egiteko arriskua</i>	44	52	52	55	60	35	48
Ekintzaile izateko pizgarriak							
<i>Finantza-baliabideak</i>	85	87	76	87	88	75	83
<i>Negozio-ideia</i>	93	84	85	85	90	72	83
<i>Bazkideak</i>	58	64	71	75	70	62	69
<i>Erreferentzia-eredua</i>	72	62	51	62	86	43	51

Iturria: "Entrepreneurship in the EU and beyond", Flash Eurobarometer 354.

- Ekintzaile izatearen aldeko argudioei dagokienez, Espainian, European ez bezala, proiektu bat gauzatzeko arrazoiak dira premia eta aukera, erdi eta erdi. Estatuan, biztanleen % 38 premia duelako hasten da norbere kontura lan egiten, eta % 40 aukera sortzen zaiolako. European, berriz, portzentaje horiek dira % 49 eta % 29, hurrenez hurren. Aukera sortzen zaien biztanleen portzentajeak Danimarkan (% 76), Suedian (% 56) eta Belgikan (% 54) oso handiak dira.
- Negozio bat martxan jartzeko hiru elementu nagusiak hauek dira, ordena honetan: negozio-ideia egokia izatea, behar diren finantza-baliabideak edukitzea eta erreferentziako enpresa-eredu bat izatea. Aintzat hartutako gainerako herrialdeetan, proiektuko bazkidea aukeratzeak ere garrantzi bera du.

Ekintzaitza EAEn

- Krisia hasi zenetik, EAeko ekintzaitzaren adierazlea (norbere kontura lan egiten hasten den biztanle helduen %) estatuko batezbestekoaren eta % 5en azpitik egon da. 2012an, EAeko batezbestekoa % 4,4 zen, eta Espainiakoa % 5,2. EAeko adierazlea, beraz, erreferentziatzat hartutako herrialdeetakoa baino txikiagoa da; Italia baino ez dago EAEn azpitik (% 4,3). Batezbesteko handiena Suediakoa da (2012an % 6,4).
- Ekintzaile izatea errazten duten faktore positibo nagusiak dira azpiegiturak, laguntza-programak (hazkundera sustatzeko programak eta ekintzaileei edo enpresa bat sortu nahi duten emakumeei laguntzeko programak) eta jabetza intelektualaren segurtasuna, besteak beste.
- Gainerako faktoreen balorazioa okerragoa da, batik bat ekonomiaren dinamikari, hezkuntzaren maila guztiei eta finantziarioaren eskuragarritasunari buruzko balorazioak.
- Inguruneko kondizio informalei dagokienez, biztanleek berrikuntza nahikoa baloratzen dute, bai enpresaren ikuspegitik, bai bezeroaren (kontsumoaren) ikuspegitik. Aitzitik, faktore hauen balorazioa eskasa da: pertsonen ezaupideak eta abileziak, arau eta/edo gizarte- eta kultura-sare mesedegarriak edukitzea, negozio-aukerak izatea eta, oro har, ekintzaitza.
- Enpresa-proiektuak martxan jartzeko eragozpenei dagokienez, finantza-babesik eza, arau sozial eta kulturalak eta gobernuaren politikak nabarmendu dituzte; multzo horretan hezkuntza ere sar genezake.

3.2 ENPRESA-JARDUERARAKO EKOSISTEMA: EUSKAL ENPRESEN IRITZIA

3.2.1 AURKEZPENA ETA EDUKIAK

a) Enpresen iritzia: galdeketa eta edukiak

Azterlan honen esparruan, euskal enpresei galdeketa espezifiko bat egin diegu, jakiteko zer iritzi duten gizartean dagokien lekuaz eta Euskal Autonomia Erkidegoko dinamismoaz eta kulturaz. Hala, atal honetan 2014ko bigarren hiruhilekoan 289 enpresari egindako galdeketa batean lortutako emaitzak jaso ditugu. Galdeketa formatu elektronikoa egin genuen, eta enpresek telefono bidez edo online erantzun zuten.

Emaitzak aurkezteko, enpresak enplegu-estratuaren arabera bereizi ditugu⁹⁷: 15-50 lanpostuko enpresak, 50-99 lanpostuko enpresak eta 99 lanpostu baino gehiagoko enpresak. Galdeketa, oro har, 10 lanpostu baino gutxiagoko enpresak ez genituen aintzat hartu, enpresa horien inguruko informazioa biltzea zaila delako, lagin handiagoa egin beharko zelako eta azterlanak bere mugak zituelako.

Orobat, jarduera-sektoreak ere bereizi ditugu, zehazki: industria-enpresak, beste enpresa batzuei zerbitzuak eskaintzen dizkieten enpresak⁹⁸ eta gainerako sektoreak⁹⁹. Garrantzitsua iruditu zaigunetan, produktu edo zerbitzuak esportatzen dituzten enpresak¹⁰⁰ eta enpresa berritzaileak¹⁰¹ ere bereizi ditugu. Kapitulu honetako edukia bost multzo handi hauen arabera banatu dugu:

- Gizarteko enpresa-giroa. Enpresek bertako enpresa-kulturaz duten iritzia, euskal gizartearen arabera enpresei dagokien zeregina eta enpresek aberastasunari eta ongizateari egiten dizkieten ekarpenak. Gero, euskal gizarteak enpresaburuez zer iritzi duen jaso dugu, betiere enpresen ikuspegitik.
- Giza kapitala. Langileek enpresa barruan duten zeregina aztertu dugu: inplikazioa, balio estrategikoak ezagutzeko, enpresa ezagutzeko eta aldatzeko (lanpostua, atazak...) prest egotea eta komunikazio-kanalak izatea.
- Gaur egungo egoera, azkenaldian enpleguak izan duen bilakaera aintzat hartuta; enpresetako langileen balorazioa eta prestakuntza-maila (enpresan sartzen direnean); eta prestakuntza-jarduerak.
- Euskal enpresen maila sendotzeko oztopoak eta pizgarriak. Batetik, enpresa-proiektua garatzeko eta finkatzeko oztopotzat hartutako hamar arloren balorazioa; eta bestetik, enpresa-proiektua garatzea eta finkatzea errazten duten pizgarritzat hartutako hamabi arloren balorazioa.
- Eta, azkenik, enpresentzat lagungarri izan daitezkeen 18 arloren garrantziari buruzko balorazioa; arlo horiek dira, besteak beste: berrikuntza, nazioarteko bihurtzea eta langileak prestatzea. Hori osatzeko, euskal enpresa-sarea babesteko ezinbestekoak diren arloak zerrendatu ditugu, lehenetsunaren arabera.

b) Kontsultan parte hartu duten enpresak¹⁰²: karakterizazioa

⁹⁷ Hiru multzo horiek bereizi ditugu, hain zuzen ere, kasu bakoitzean galdeketa-kopurua nahikoa izan dadin, enpresek galdeketa erantzun ahal dezaten eta landu ditugun gaien inguruan sentsibilitate handiagoko lagina izan dezagun. Asmoa ez da enplegu-estratuen adierazgarri izatea, horretarako lagin handiagoa beharko zen eta.

⁹⁸ Enpresentzako zerbitzuetan sartzen dira telekomunikazioak, informatika, aholkularitza eta jarduera teknikoak, ikerketa eta garapena, beste jarduera profesional batzuk eta zerbitzu osagarriak.

⁹⁹ Merkatuan sartzen dira eraikuntza, merkataritza, ostalaritza, garraioa eta finantza-zerbitzuak, besteak beste.

¹⁰⁰ Esportatzailetzat hartu ditugu azken bi urteetan produktu edo zerbitzuak esportatu dituzten enpresak.

¹⁰¹ Berritzailetzat hartu ditugu azken bi urteetan I+G+B arloan gastuak egin dituzten enpresak.

¹⁰² 800 enpresarekin jarri gara harremanetan, posta arrunt eta posta elektronikoa bidez, eta enpresen % 36k erantzun digu. Alde horretatik, eskerrik asko kontsulta egin diegun enpresa guztiei, galdeketa honetan parte hartzeko prest egoteagatik.

Hauek dira kontsultan parte hartu duten enpresen bereizgarriak:

- Galdeketa egin duten hiru enpresatik bik 10-50 lanpostu dituzte, bostetik batek 50-99 lanpostu, eta beste hainbeste 99 lanpostu baino gehiagoko enpresa handiak dira.
- Hasiera batean, 10 lanpostu baino gutxiagoako enpresak ez genituen aintzat hartu, lagina asko handituko zelako (era horretako enpresa-kopurua dela eta) eta enplegu aldetik ez dutelako hainbesteko garrantzirik¹⁰³.
- Galdeketa egindako enpresen erdia industrial da, lau enpresatik batek zerbitzuak eskaintzen dizkie beste enpresa batzuei, eta hirutik bat gainerako jardueretan aritzen da¹⁰⁴.
- Galdeketa egindako enpresen herena baino gehiago enpresa-talde bateko kide da.

Gainera, beste aldagai batzuei dagokienez, honako ezaugarri hauek nabarmendu behar ditugu:

- Enpresen erdiak (% 52,6) azken bi urteetan produktu edo zerbitzuak esportatu ditu: enpresen % 21,3k negozio-zenbatekoaren % 14 esportatu du, % 5,2k % 15-25, eta % 26,1ek negozio-zenbatekoaren % 25 baino gehiago.
- Enpresen erdiak (% 53,1) I+G+B jarduerak gauzatu ditu azken bi urteetan: enpresen % 21,5ek negozio-zenbatekoaren % 1 baino gutxiago gastatu du jarduera horietan, % 15,3k % 1-3 inguru eta % 16,3k % 3 baino gehiago.

3.21 koadroa: Azterlanean parte hartu duten enpresen bereizgarriak

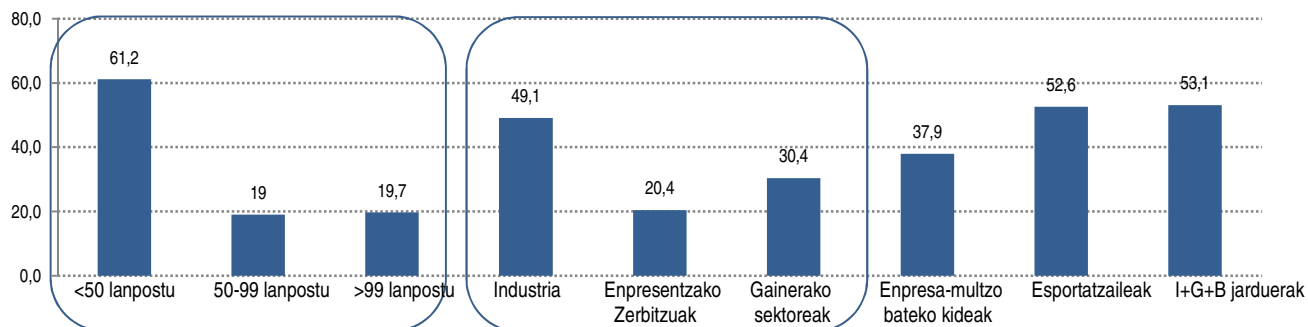
	%		%
Enpresak, guztira	100,0	Esportazioa / negozio-zenbatekoa, azken bi urteetako %	
Enplegu-estrategia		<i>Esportatu du</i>	52,6
50 lanpostu baino gutxiago	61,2	Gehienez % 15	21,3
50-99 lanpostu	19,0	% 15-25	5,2
99 lanpostu baino gehiago	19,7	% 25 baino gehiago	26,1
Jarduera-sektorea		I+G+B gastua / negozio-zenbatekoa, azken bi urteetako %	
Industria, energia eta saneamendua	49,1	I+G arloan gastatu du	53,1
Enpresentzako zerbitzuak	20,4	Gehienez % 1	21,5
Gainerako sektoreak	30,4	% 1-3	15,3
Enpresa-talde bateko kide dira		% 3 baino gehiago	16,3
Bai	37,9		
Ez	62,1		

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

¹⁰³ Bigarren kapituluko ondorioei buruzko ataleko emaitzen arabera, "enpresen % 93k hamar lanpostu baino gutxiago eta enpleguaren % 33 dauzka, enpresen % 6k 10-49 lanpostu eta enpleguaren % 20, eta enpresen % 1,2k 50 lanpostu baino gehiago eta enpleguaren % 47. Beraz, EA Eko langileen erdiak 50 lanpostu baino gehiagoko enpresetan lan egiten du". Horrek esan nahi du aintzat hartu ditugun enpresen lagina EA Eko enpleguaren gutxienez bi herenen erakusgarri dela.

¹⁰⁴ Galdeketa merkatuko jardueretan aritzen diren enpresei egin diegu; hauek dira merkatuko jarduerak: industria, eraikuntza, enpresentzako zerbitzuak (telekomunikazioak, informatika, aholkularitza eta jarduera teknikoak, ikerketa eta garapena, beste jarduera profesional batzuk eta zerbitzu osagarriak) eta beste zerbitzu-jarduera batzuk (merkataritza, ostalaritza, garraioa eta finantza-zerbitzuak, batik bat).

3.12 grafikoa: Azterlanean parte hartu duten enpresen bereizgarri nagusiak (%)

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

3.2.2 EUSKAL ENPRESEK GIZARTEKO ENPRESA-GIROAREN GAINEAN DUTEN IRITZIA

a) Euskal gizarteko enpresa-kultura

Enpresei galdera hau egin diegu: “*ba al dago ekintzaileak sortzeko eta enpresak sendotzeko enpresa-kulturarik?*” Eta, hiru enpresatik bik (% 63,5) irizten dio euskal gizarteko enpresa-kultura handia edo oso handia dela; bost enpresatik batek (% 21,2) normala dela; eta zazpi enpresatik batek (% 15,3) euskal gizarteko enpresa-kultura eskasa dela.

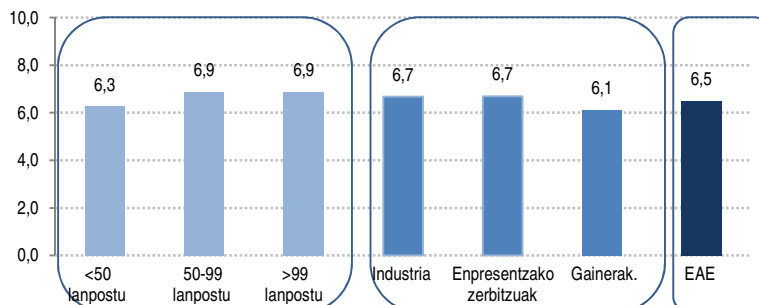
3.22 koadroa: Enpresen iritzia euskal gizartean ekintzaileak sortzeko eta enpresak sendotzeko dagoen enpresa-kulturaren gainean.

	Enplegu-estrategia			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enprentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Asko eta nahikoa	61,0	65,5	69,6	65,2	67,8	58,0	63,5
Normala	20,9	27,3	16,1	21,3	16,9	23,9	21,2
Gutxi edo batere ez	18,1	7,3	14,3	13,5	15,3	18,2	15,3
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresa-kulturaren balorazioa puntu bidez emanez gero, 10 puntutik 6,5koa izango litzateke. Enplegu-sektore eta/edo jarduera-sektore handi guztietako erantzunak antzekoak dira. Nabarmentzekotan, 50 lanpostu baino gehiagoko enpresek euskal gizarteko enpresa-kulturaren gaineko balorazio hobea (6,9 puntu) egin dutela nabarmenduko genuke.

3.13 grafikoa: Enpresen iritzia: Euskal gizarteko enpresa-kulturaren batez besteko balorazioa.

Gehienez 10 puntu.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

b) Gizarteak zenbateraino baloratzen dituen enpresek aberastasuna eta ongizatea sortzeko egiten dituzten ekarpenak

Enpresei galdera hau egin diegu: *“balioesten al ditu euskal gizarteak enpresek aberastasuna eta ongizatea sortzeko egiten dituen ekarpenak?”* Erantzunen arabera, bi enpresatik batek (% 46,3) uste du euskal gizartearen iritziz enpresen ekarpena handia edo handi samarra dela; eta hirutik batek (% 32,6) gizarteak balorazio normal edo ertaina egiten duela. Dena den, bost enpresatik batek (% 21,1) irizten dio gizarteak gutxi baloratzen duela edo ez duela batere baloratzen enpresek aberastasuna sortzeko eta ongizatea hobetzeko egiten duten lana.

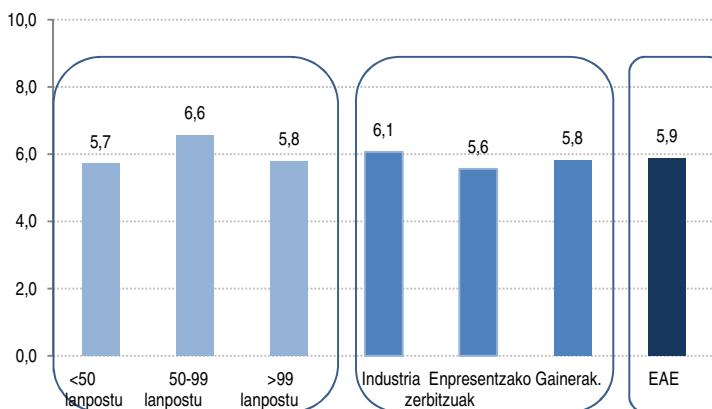
3.23 koadroa: Enpresen iritzia: Euskal gizarteak zenbateraino baloratzen dituen enpresek aberastasuna eta ongizatea sortzeko egiten dituzten ekarpenak

	Enplegu-estrutua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enprezentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Asko edo asko samar	44,0	55,6	44,6	47,9	44,8	44,8	46,3
Normal	31,4	35,2	33,9	31,4	31,0	35,6	32,6
Gutxi edo oso gutxi (eskasa edo baliogabea)	24,6	9,3	21,4	20,7	24,1	19,5	21,1
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresen balorazioaren batezbestekoa 10etik 5,9 puntu da. Ez dago alde nabarmenik aintzat hartutako enpresa-multzoen artean; dena den, enpresa ertainek, alegia 50 eta 99 lanpostu artekoek, balorazio hobexeagoa egin dute.

3.14 grafikoa: Enpresen iritzia: Batez besteko puntuazioa, euskal gizarteak enpresek aberastasuna eta ongizatea sortzeko egiten dituzten ekarpenen inguruan duten ustearen balorazioarena.

Balorazio handiena: 10 puntu.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

c) Enpresek, gizarte-garapeneko agente gisa, enplegua eta aberastasuna sortzeko euskal gizartearen duten zereginaren aintzatespena

Enpresei galdetu diegu euskal gizarteak *“enpresek enplegu- eta aberastasun-sortzaile gisa duten zeregina aintzatesten”* al duen. Galdeketa egindako enpresen herenak (% 33,9) irizten dio zeregin hori asko edo asko samar hartzen dutela aintzat, laurdenak (% 28,4) aintzatespena normala dela eta, azkenik, herenak baino gehixeagok (% 37,7) gutxi hartzen dutela aintzat edo ez dutela batere aintzat hartzen.

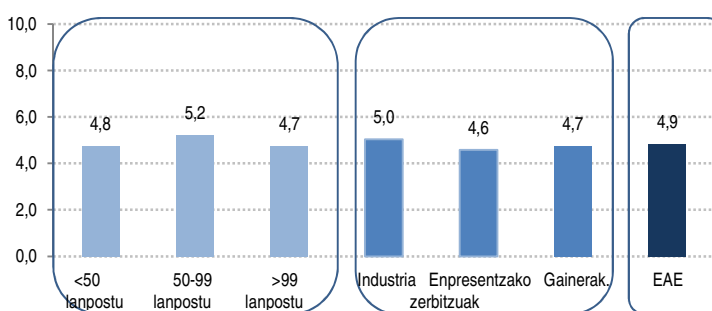
3.24 koadroa: Enpresen iritzia: Euskal gizarteak zenbateraino hartzen duen aintzat enpresek enplegua eta aberastasuna sortzeko duten zeregina

	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Asko edo asko samar	33,9	41,8	26,3	35,2	30,5	34,1	33,9
Normal	26,0	25,5	38,6	28,9	30,5	26,1	28,4
Gutxi edo batere ez	40,1	32,7	35,1	35,9	39,0	39,8	37,7
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren eta enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Euskal gizarteak aberastasun- eta enplegu-sortzaile gisa enpresek duten zereginaren gainean duten usteaz enpresek berek egindako balorazioaren batezbestekoa 10etik 4,9 puntu da. Guztiek dute iritzi bera, ez dago alde nabarmenik, ez enplegu-segmentuen artean, ez jarduerasektoreen artean.

3.15 grafikoa: Enpresen iritzia: Batez besteko balorazioa, euskal gizarteak enpresek enplegua eta aberastasuna sortzeko duten zereginaren aintzatespenaren gainekoa

Balorazio handiena: 10 puntu.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Gauzak horrela, b) eta c) puntuetako emaitzei begiratu gero, ikusten da enpresek irizten diotela euskal gizarteak enpresek aberastasun-sortzaile gisa duten zeregina jendaurrean aintzatesten dena baino gehiago baloratzen dutela: batez besteko puntuazioa 10etik 5,9 da (enpresek enplegua eta aberastasuna sortzeko duten zereginaren aintzatespen publikoa: 10etik 4,9 puntu)¹⁰⁵.

Enpresei galdetu diegu euskal gizarteak “enpresek gizartea (prestakuntza, berrikuntza, jakintza...) garatzeko agente gisa duten zeregina aintzatesten” al duen. Erantzunen arabera, hamar enpresatik lauk (% 41,3) uste du gizarteak ez duela zeregin hori balioesten, enpresen herenak (% 30,6) irizten dio gizarteak normaltzat hartzen duela, eta laurdenak baino gehixeagok (% 28,1) asko edo asko samar aintzatesten duela.

3.25 koadroa: Enpresen iritzia: Enpresek gizarte-garapeneko agente gisa euskal gizartearen duten zereginaren aintzatespena

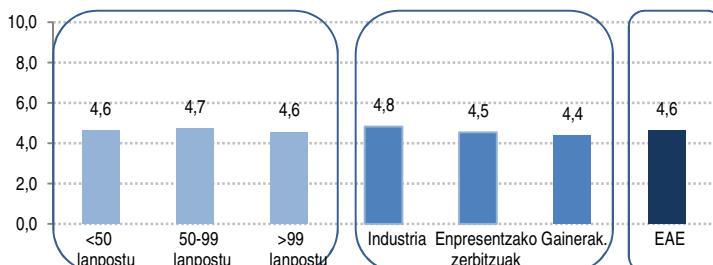
	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Asko edo asko samar	26,7	34,5	26,3	31,2	28,8	22,7	28,1
Normal	33,5	25,5	26,3	29,8	27,1	34,1	30,6
Gutxi edo batere ez	39,8	40,0	47,4	39,0	44,1	43,2	41,3
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren eta enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

¹⁰⁵ Hau da, enpresek irizten diote jendeak (gizarteak) aitortzen duela enplegua, soldata eta abar dauzkala enpresak daudelako. Aitzitik, enpresek aberastasuna eta ongizatea sortzeko egiten duten lanaren aintzatespen publikoa (orokorra, mezu bidezkoa, hedabideetako eta abar) txikiagoa da.

Euskal gizarteak enpresek gizarte-garapenerako agente gisa duten zereginaren gainean duten usteari buruzko balorazioa, batez beste, 4,6 puntukoa da, enplegu- eta aberastasun-sortzaile gisa duten zereginari buruzkoa baino (4,9) txikixeagoa. Enplegu-estratuen eta jarduera-sektoreen artean ez dago alde nabarmenik.

3.16 grafikoa: Enpresen iritzia: Batez besteko balorazioa, enpresek gizarte-garapenerako agente gisa euskal gizartearen duten zereginaren aintzatespenari buruzkoa

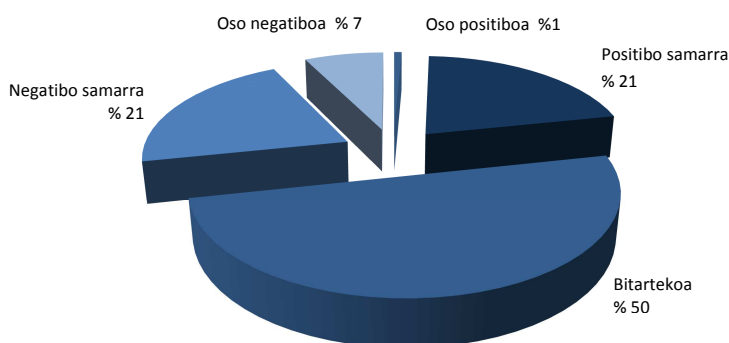
Balorazio handiena: 10 puntu.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

d) Enpresei euskal gizarteak enpresaburuen gainean zer iritzi duten galdetu diegu

Kontsulta egindako enpresen erdiak (% 50) uste du euskal gizarteak enpresaburuen inguruko erdi-mailako iritzia edo iritzi neutroa duela.

3.17 grafikoa: Enpresen iritzia: Euskal gizarteak enpresaburuen gainean duen iritziari buruzko balorazio orokorra.

Kontsulta egindako enpresen % 21ek dio euskal gizarteak iritzi nahiko positiboa duela, eta beste % 21ek ez dela oso negatiboa. Oso enpresa gutxi egin dituzte muturreko balorazioak (oso positiboa da edo ez da batere positiboa).

Oro har, esan dezakegu lau enpresatik hiruk uste duela euskal gizarteak enpresaburuak normal baloratzen dituela (balorazio positiboa duela).

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

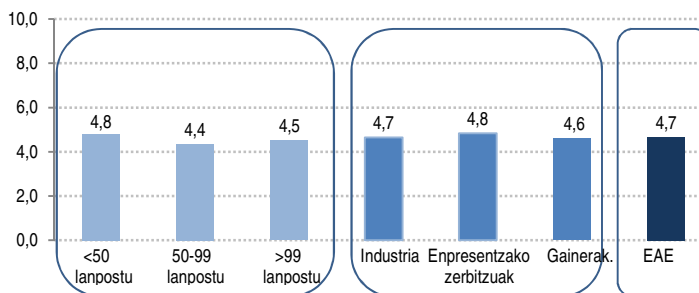
3.26 koadroa: Enpresen iritzia, euskal gizarteak enpresaburuen gainean duen iritziari buruzkoa

	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Oso eta nahiko positiboa	24,6	14,5	19,6	21,1	27,1	18,8	21,7
Ertaina	49,7	54,5	46,4	50,0	47,5	51,8	50,0
Oso edo nahiko negatiboa	25,7	30,9	33,9	28,9	25,4	29,4	28,3
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Erantzunen arabera, batez besteko puntuazioa 4,7 da, enpresen erdiaren puntuazioa 5 baita (positiboa). Aztertutako gainerako gaietan bezalaxe, ez dago alde nabarmenik aintzat hartutako enpresa-multzoen artean.

3.18 grafikoa: Enpresen iritzia: Batez besteko balorazioa, euskal gizarteak enpresaburuen gainean duen iritziari buruzkoa.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

3.2.3 EUSKAL ENPRESEN IRITZIA GIZA KAPITALAREN GAIAN: ENPRESAKO PERTSONAK

a) Enpresako pertsonen balorazioa

Enpresei galdetu diegu zer iritzi duten enpresako pertsonen zereginaren gainean, zehazki, gai hauen inguruan:

- Enpresan inplikatzeari (egunero).
- Enpresaren balio estrategikoekin bat egiteari (bezeroentzako arreta, kalitatea, berrikuntza, zerbitzua...).
- Enpresako egoera zertan den jakiteko interesa eta gogoia izatea.
- Enpresan duten egoera aldatzeko prest egotea (lanpostua, lana...).

Lortutako emaitzen arabera eta lehenbiziko gaiari dagokionez, enpresen erdiak (% 52,2) uste du pertsonak asko inplikatzeko direla enpresako eguneroko jardunean. Halaber, hamar enpresatik lauk (% 39,8) iritzten dio inplikazioa normala edo ertaina dela. Eta, azkenik, hamar enpresatik baten (% 8) iritziak, inplikazioa eskasa edo oso eskasa da.

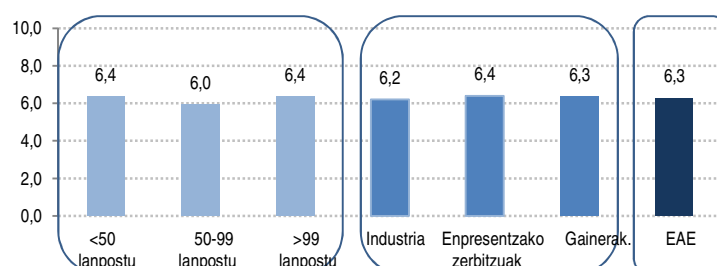
3.27 koadroa: Enpresen iritzia: Pertsonen inplikazioa enpresan.

	Enplegu-estrategia			Jardueraren sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Handia eta oso handia	52,0	49,1	56,1	50,7	54,2	53,4	52,2
Ertaina	40,7	40,0	36,8	40,8	40,7	37,5	39,8
Eskasa eta oso eskasa	7,3	10,9	7,0	8,5	5,1	9,1	8,0
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Langileek enpresaren eguneroko jardueran duten inplikazioari enpresek, batez beste, 6 puntu eman dizkiote (10 puntutik). Kasu honetan ere ez dago alde nabarmenik aintzat hartu ditugun enpresa-multzoen artean.

3.19 grafikoa: Enpresen iritzia: Pertsonen inplikazioa enpresan.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

3.28 koadroa: Pertsonak bat datoz enpresaren balio estrategikoekin. Enpresek gai horri buruz duten iritzia.

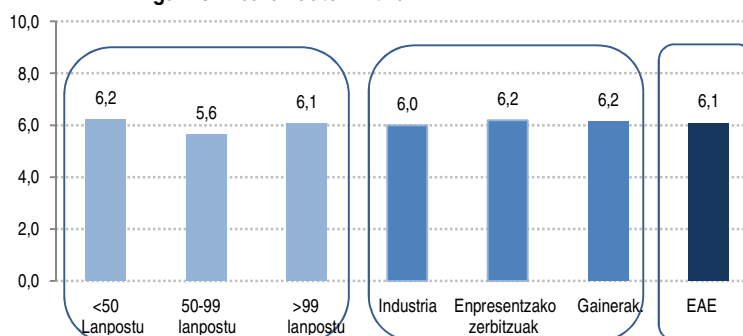
	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Handia eta oso handia	54,8	40,0	47,4	45,1	55,9	55,7	50,5
Ertaina	36,7	45,5	43,9	46,5	32,2	34,1	39,8
Eskasa eta oso eskasa	8,5	14,5	8,8	8,5	11,9	10,2	9,7
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresei galdetu diegu, baita ere, langileak zenbateraino datozen bat enpresa-proiektuaren balio estrategikoekin. Enpresen erdiak (% 50,5) irizten dio langileak bat datozela erabat, eta hamar enpresatik lauk (% 39,8) adostasun-maila ertaina dela. Aitzitik, hamar enpresatik batek bakarrik (% 9,7) uste du enpresako pertsonak ez daudela batere ados enpresaren balio estrategikoekin, edo adostasun-maila txikia dela.

Gauzak horrela, enpresaren balio estrategikoen inguruan langileek duten adostasun-mailaren gainean egindako balorazioari dagokionez, batez besteko puntuazioa 6,1 da. Puntuazio hori 50-99 lanpostuko enpresetan txikiagoa da (5,6) aintzat hartutako gainerako enpresa-multzoetan baino; jarduera-sektoreen arabera, ordea, ez dago alderik.

3.20 grafikoa: Pertsonak bat datoz enpresaren balio estrategikoekin. Enpresek gai horri buruz duten iritzia.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Hirugarrenik, enpresek langileek enpresaren egoera zertan den jakiteko duten interesa eta gogoia baloratu dute. Emaitzen arabera, ia enpresen erdiak (% 45,2) uste du langileek interes eta gogoia handia edo oso handia dutela; lau enpresatik batek (% 39,1) gogo edo interes ertaina dutela; eta zazpi enpresatik batek (% 15,7) interes eta gogo gutxi edo oso gutxi dutela.

3.29 koadroa: Enpresen iritzia: Langileek enpresako egoera zertan den jakiteko duten gogoia eta interesa.

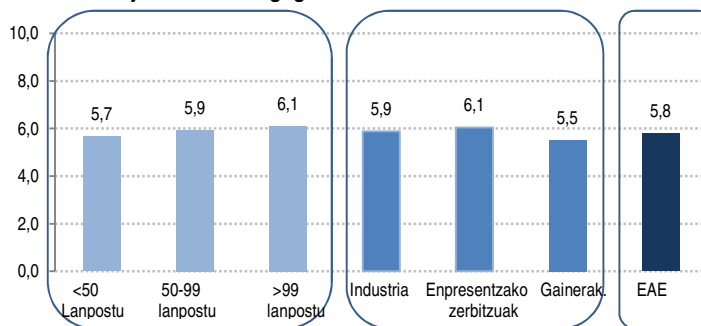
	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Handia eta oso handia	44,2	45,3	48,2	45,7	49,1	41,9	45,2
Ertaina	35,5	45,3	44,6	41,3	38,6	36,0	39,1
Eskasa eta oso eskasa	20,3	9,4	7,1	13,0	12,3	22,1	15,7
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Langileek enpresako egoera zertan den jakiteko gogo eta interesaren gainean enpresek egin duten balorazioaren batez besteko puntuazioa 5,8 da.

Aintzat hartutako enpresa-multzoen artean ez dago alde nabarmenik; dena den, badirudi enpresa zenbat eta handiago izan, balorazioa ere orduan eta handiago dela.

3.21 grafikoa: Enpresen iritzia: Langileek enpresako egoera zertan den jakiteko duten gogo eta interesa.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Esan bezala, langileak enpresan duten egoera (lanpostua, zereginak eta lantokia, adibidez) aldatzeko zenbateraino prest dauden ere galdetu diegu, eta ia enpresen erdiak (% 47,7) adierazi du gogo ertaina dutela. Orobat, ia enpresen herenak (% 28,6) iritzi dio langileak oso prest daudela. Hori bai, lau enpresatik baten (% 23,7) iritzi, enpresako langileak ez daude aldatzeko prest edo ez lirateke aldaketarik egiteko prest egongo.

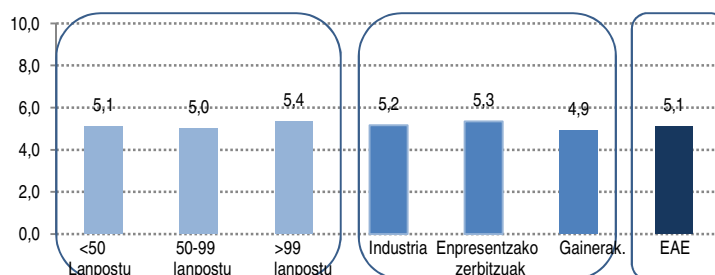
3.30 koadroa: Enpresen iritzia: Langileak enpresan duten egoera aldatzeko prest egotea.

	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Handia eta oso handia	28,0	27,3	31,6	30,3	33,9	22,1	28,6
Ertaina	45,7	50,9	50,9	47,9	40,7	52,3	47,7
Eskasa eta oso eskasa	26,3	21,8	17,5	21,8	25,4	25,6	23,7
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Gauzak horrela, langileek enpresan duten egoera aldatzeko duten gogoaren gainean enpresek egindako balorazioaren batez besteko puntuazioa 5,1 da, langileek enpresan duten zereginaren inguruan aztertutako gainerako gaietako baino txikiagoa. Dena den, gainerakoetan bezala, ez dago alde nabarmenik jarduera-sektoreen eta enplegu-estratuen artean.

3.22 grafikoa: Enpresen iritzia: Langileak enpresan duten egoera aldatzeko prest egotea.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Azkenik, atal hau amaitzeko, puntuazio horiek enpresen esportazio- eta berrikuntza-jardueren arabera aztertu ditugu. Emaitzen arabera:

- Langileek enpresan duten zeregina aztertzeko aintzat hartu ditugun faktoreen garrantziaren arabera zerranda berbera da lau enpresa-multzoetan, alegia esportatzen duten eta esportatzen ez duten enpresetan eta berritzen duten eta berritzen ez duten enpresetan.
- Batez besteko puntuazioa antzekoa da lau multzoetan. Dena den, enpresa esportatzaile eta berritzaileek uste dute langileek enpresako egoera zertan den jakiteko gogo eta interes handiagoa dutela.

3.31 koadroa: Enpresen iritzia: Pertsonen zeregina enpresa esportatzaile eta berritzaileetan.

	Esportazioa		I+G+B arloko gastua		Guztira
	Esportatzen du	Ez du esportatzen	Berritzen du	Ez du berritzen	
Inplikaturik daude	6,3	6,3	6,2	6,3	6,3
Balio estrategikoekin bat datoz	6,1	6,1	6,0	6,2	6,1
Enpresako egoera zertan den jakiteko gogoia dute	6,1	5,4	6,2	5,4	5,8
Aldatzeko prest daude	5,2	5,0	5,2	5,1	5,1

Batez besteko puntuazioa (indizea: 0-10). Azken bi urteetan esportazioak edo I+G jarduerak egin dituzten enpresak.

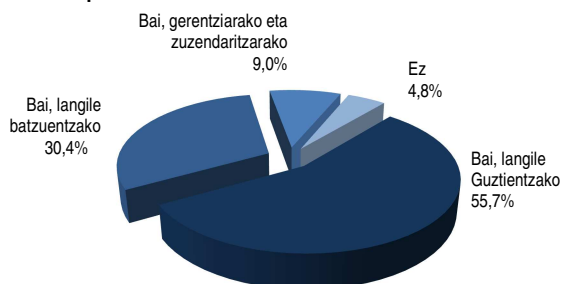
Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

b) Informazio- eta komunikazio-bideak

Lehen begiratuan, badirudi langileen inplikazioak eta konpromisoak ezagutzarekin duela zerikusia: balio estrategikoekin, prestakuntza-jarduerekin eta enpresaren errealitatearekin, esate batera. Hori dela eta, enpresei informazioa emateko eta komunikatzeko zer bide dauzkaten galdetu diegu¹⁰⁶.

Erantzunen arabera, enpresen erdiak baino gehiagok (% 55,7) langile guztientzako kanalak dituzte, enpresen herenak (% 30,4) langile batzuentzako¹⁰⁷ kanalak bakarrik, eta hamar enpresatik batek gerentziarekin eta zuzendaritzarekin komunikatzeko kanalak baino ez ditu. Azkenik, enpresen % 4,8k aitortu du ez duela informazio- eta komunikazio-biderik.

3.23 grafikoa: Enpresen iritzia: Informazio- eta komunikazio-bideak.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresen tamainaren arabera, alde handiak daude. Hala, 50-99 lanpostuko enpresen % 72,7k eta 99 lanpostu baino gehiagoko enpresen % 63,2k adierazi du langile guztientzako informazio-bideak dauzkala. Ordea, 50 lanpostu baino gutxiagoko enpresei dagokienez, erdiak baino (% 48) ez du horrelakorik. Sektoreen artean ere badaude aldeak; izan ere, langile guztietako informazio- eta komunikazio-bideak dauzkaten enpresen portzentajea handiagoa da industria-sektorean (% 59,9) eta enpresentzako zerbitzuen sektorean (% 55,9), gainerako sektoreetan¹⁰⁸ baino (% 48,9).

¹⁰⁶ Badauzkaten ala ez galdetu diegu. Ez dugu baloratu zenbat erabiltzen dituzten edo zer informazioa zabaltzen duten, besteak beste; gai horiek garrantzitsuak dira, baina azterlan honen helburuez harago daude.

¹⁰⁷ Multzo handi edo erreferentziako bat izan daiteke, barne hartzen dituena gerentzia, zuzendaritza-taldea, atal eta sailtako arduradunak, tailerretako buruak, proiektuen zuzendariak eta abar. Hori, enpresa osatzen duten gizarte-agenteei nahitaez eman behar zaien informazioaz aparte.

¹⁰⁸ Gainerako sektoreetan jarduera hauek sartzen dira: eraikuntza, merkataritza, ostalaritza, garraioa eta finantza- eta aseguru-zerbitzuak, besteak beste.

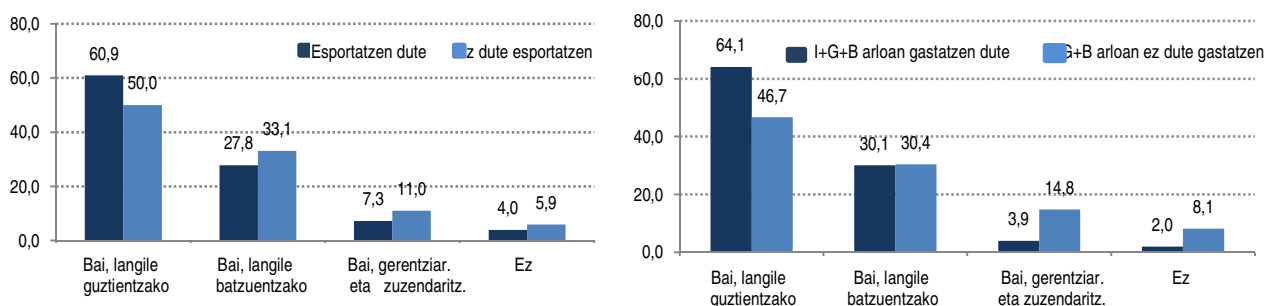
3.32 koadroa: Enpresen iritzia: Enpresako egoeraren berri emateko bideak.

	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Bai, langile guztientzat	48,0	72,7	63,2	59,9	55,9	48,9	55,7
Bai, langile batzuentzat	35,0	21,8	24,6	26,8	33,9	34,1	30,4
Bai, gerentziarentzat eta zuzendaritzarentzat	10,7	3,6	8,8	8,5	6,8	11,4	9,0
Ez	6,2	1,8	3,5	4,9	3,4	5,7	4,8
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresa esportatzaile eta berritzaileek dituzte, batik bat, informazio- eta komunikazio-bideak. Izan ere, hiru enpresa esportatzailetik bik (% 60,9) langile guztiak komunikatzeko bideak dauzka, eta esportatzen ez duten enpresen kasuan, berriz, portzentaje hori % 50 da. Halaber, I+G+B arloko gastuak dituzten enpresen bi herenak (% 64,1) langile guztiak komunikatzeko bideak dauzka; I+G+B jarduerarik gauzatzen ez duten enpresen proportzioa, ordea, bitik batekoa da (% 46,7).

3.24 grafikoa: Enpresen iritzia: Enpresa esportatzaile eta berritzaileek dituzten informazio- eta komunikazio-bideak.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

3.2.4 EUSKAL ENPRESEN IRITZIA GAUR EGUNGO EGOERAREN GAIAN: ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA

a) Langile-kopurua

Kontsulta egindako hamar enpresatik lauk (% 43,8) dio azken bi urteetan enpleguari eutsi egin diola, eta herenak (% 35,1) enplegua galdu duela. Aldiz, bost enpresatik batek (% 21,2) dio duela bi urte baino langile gehiago dauzkala.

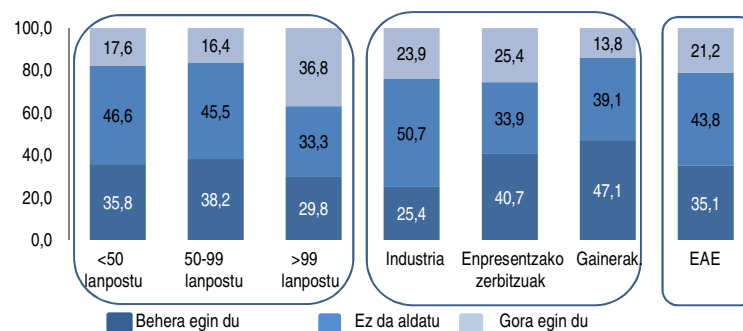
3.33 koadroa: Enpresen iritzia: Euskal enpresetako enpleguaren azken bi urteetako bilakaera.

	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Gora egin du	17,6	16,4	36,8	23,9	25,4	13,8	21,2
Ez da aldatu	46,6	45,5	33,3	50,7	33,9	39,1	43,8
Behera egin du	35,8	38,2	29,8	25,4	40,7	47,1	35,1
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enplegua galdu dutela adierazi duten enpresen portzentaje handienak 50 lanpostu baino gutxiagoko enpresen multzokoa (% 35,8) eta 50-99 lanpostuko enpresen multzokoa (% 38,2) dira. Aldiz, duela bi urte baino langile gehiago dituztela diotenen portzentaje handiena 99 lanpostutik gorako enpresen multzokoa da (% 36,8). Enpresentzako zerbitzuen sektorean eta beste jarduera batzuetan¹⁰⁹ aritzen diren enpresek galdu dute batik bat enplegua (% 40,7k eta % 47,1ek, hurrenez hurren); eta industrian eutsi diote gehien (% 50,7).

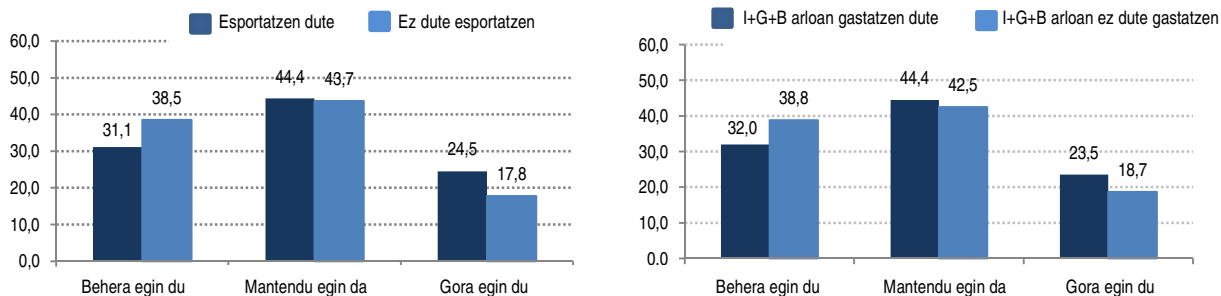
3.25 grafikoa: Enpresen iritzia: Euskal enpresetako enpleguaren azken bi urteetako bilakaera.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren ganean egindako galdeketa, 2014.

Enpresa esportatzaileek esportatzen ez duten enpresek baino enplegu gutxiago galdu dute (% 31,1 eta % 38,5, hurrenez hurren). Halaber, duela bi urte baino langile gehiago dituztela dioten enpresen portzentajea handiagoa da enpresa esportatzaileen multzoan (% 24,5), esportatzen ez duten enpresen multzoan baino (% 17,8). Orobat, enpresa berritzaileen langileen bilakaeraren inguruko emaitzak ere hobekak dira. Izan ere, enpresa berritzaileen erdiak (% 44,4) dio enpleguari eutsi egin diola, herenak (% 32) enplegua galdu egin duela, eta laurdenak (% 23,5) duela bi urte baino langile gehiago dituela; azken portzentaje hori berrikuntzarik egiten ez duten enpresena baino (% 18,7) handiagoa da.

3.26 grafikoa: Enpresen iritzia: Euskal enpresa esportatzaile eta berritzaileen enpleguaren azken bi urteetako bilakaera.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren ganean egindako galdeketa, 2014.

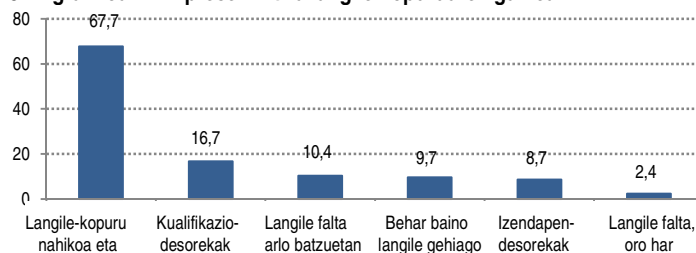
b) Gaur egungo langile-taldearen balorazioa

Enpresei galdera hau egin diegu: “*langile-taldeari dagokienez, zein da zure enpresaren egoera?*”. Hala, galdeketa egindako hiru enpresatik bik (% 67,7) adierazi dute langile-kopurua egokia eta nahikoa dela. Aitzitik, lau enpresatik batek irizten dio langile-taldea ez dela orekatua: batetik, kualifikazio-desorekak dituzte (% 16,7), hau da, kategoria batzuetan behar baino prestakuntza eta/edo abilezia gehiago duten langileak daude, eta beste batzuetan behar baino prestakuntza eta/edo abilezia gutxiago duten langileak; eta bestetik, lanpostu, atal edo lantokien izendapenean ez dute orekarik (% 8,7).

¹⁰⁹ Beste jarduera horietan sartzen dira eraikuntza, merkataritza, ostalaritza, garraioa eta finantza- eta aseguru-zerbitzuak, besteak beste.

Gainera, hamar enpresatik batek (% 10,4) dio behar baino langile gutxiago dituela, baina arlo batzuetan bakarrik; eta beste hainbestek (% 9,7) adierazi du behar baino langile gehiago dituela. Langile-kopuru nahikoa eta egokia duten enpresen portzentajeari dagokionez, enplegu-estratuen artean ez dago alderik; industria-enpresetan, ordea, gainerakoetan baino handixeagoa da (% 72,5).

3.27 grafikoa: Enpresen iritzia langile-kopuruaren gainean.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

3.34 koadroa: Enpresen iritzia langile-kopuruaren gainean (baiezkoen %*)

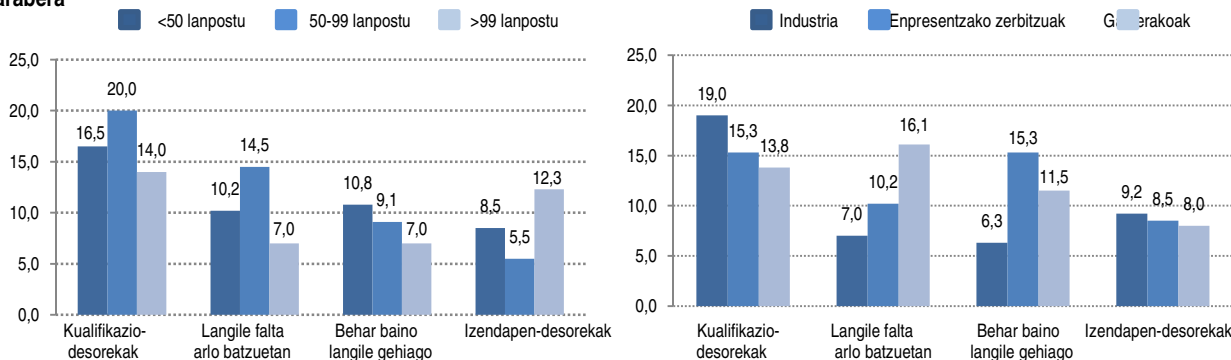
	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Langile-kopuru nahikoa eta egokia	67,0	69,1	68,4	72,5	66,1	60,9	67,7
Kualifikazio-desorekak	16,5	20,0	14,0	19,0	15,3	13,8	16,7
Langile falta, arlo batzuetan bakarrik	10,2	14,5	7,0	7,0	10,2	16,1	10,4
Behar baino langile gehiago	10,8	9,1	7,0	6,3	15,3	11,5	9,7
Izendapen-desorekak	8,5	5,5	12,3	9,2	8,5	8,0	8,7
Langile falta, oro har	3,4	0,0	1,8	2,1	3,4	2,3	2,4

(*) Erantzun bat baino gehiago emateko galdera.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Langile-horniketaren balorazioan, enpresa-portzentaje gehien hartzen dituzten erantzunetan bigarrena kualifikazio-desorekarena da (guztira % 16,7); desoreka horretan, gainera, 50-99 lanpostuko enpresak eta jarduera-sektorekoak dira nagusi (% 20 eta % 19, hurrenez hurren). Zerrendan hirugarren langile falta dago, eta portzentaje handienak 50-99 lanpostuko enpresen multzoak (% 14,5) eta beste jarduera batzuetako enpresek (% 16,1) dituzte (izan ere, batez besteko portzentajea % 10,4 da). Zerrendako laugarren postuan langile-kopuru neurrigabea legoke. Alde horretatik, enpresen tamaina zenbat eta handiagoa izan, orduan eta neurrigabeagoa da langile-kopurua (portzentaje handiena % 10,8 da eta txikiena % 7). Halaber, erantzun hori enpresentzako zerbitzuak eskaintzen dituztenek aukeratu dute gehien (% 15,3), eta industria-sektorekoek gutxien (% 6,3). Azkenik, lanpostu, atal eta lantokien izendapen-desorekek 99 lanpostu baino gehiagoko enpresetan dute eragin gehien (% 12,3), eta jardueren artean ez dago alderik.

3.28 grafikoa: Enpresen iritzia langile-horniketaren inguruko zailtasunen gainean, enplegu-estratuaren eta jarduera-sektorearen arabera

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresa esportatzaileen eta esportatzen ez duten enpresen, eta enpresa berritzaileen eta berritzen ez duten enpresen artean, enpresa esportatzaile eta berritzaileen desorekak handixeagoak dira.

3.35 koadroa: Enpresen iritzia langile-horniketaren inguruko zailtasunen gainean, esportazio- eta berrikuntza-jardueren arabera (baiezko erantzunen %*).

	Enpresa		Enpresa	
	Ez du esportatzen	Esportatzen du	Ez du I+G alorrean gasturik	I+G alorreko gastuak ditu
Langile-kopuru nahikoa eta egokia	69,6	65,6	71,9	63,8
Kualifikazio-desorekak	11,9	20,5	12,6	20,4
Langile falta, arlo batzuetan bakarrik	9,6	11,3	11,1	9,9
Behar baino langile gehiago	10,4	9,3	8,9	10,5
Izendapen-desorekak	5,9	11,3	5,9	11,2
Langile falta, oro har	3,7	1,3	1,5	3,3

(* Erantzun bat baino gehiago emateko galdera.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

c) Langileen prestakuntza eta gaitzea

Enpresen erdiak baino gehiagok adierazi du (% 54,3) langile berri guztiak prestakuntza egokiarekin sartzan direla enpresan, eta enpresen % 36,8k langile berri batzuk prestakuntza egokirik gabe hasten direla enpresan lanean. Aitzitik, hamarretik batek (% 8,9) bakarrik dio langileek ez dutela prestakuntza egokirik lanean hasten direnean; alde horretatik, 50-99 lanpostuko enpresetan eta industria-sektorean portzentajea batezbestekoa baino handiagoa da: % 13,2 eta % 11,7, hurrenez hurren.

3.36 koadroa: Enpresen iritzia kontratatutako langileen prestakuntza-maila egokiaren gainean.

	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentza-ko zerbitzuak	Gainerakoak	
Bai, kasu guztietan da egokia	49,7	62,3	60,7	54,7	48,3	57,6	54,3
Bai, kasu batzuetan da egokia	40,9	24,5	35,7	33,6	44,8	36,5	36,8
Ez, ez da egokia	9,4	13,2	3,6	11,7	6,9	5,9	8,9
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Galdeketa erantzun duten enpresa gehienek antolatzen dituzte prestakuntza-jarduerak, langileei prestakuntzarik eskaintzen ez dieten enpresa oso gutxi daude. Izan ere, enpresen % 81,5ek antolatzen ditu, aldizka, prestakuntza-ekintzak, eta hamarretik batek (% 11,8) noizean behin. Enpresen % 6,6k baino ez du adierazi ez duela prestakuntzarik eskaintzen. Enpresak zenbat eta handiagoak izan, orduan eta egonkorragoak eta ohikoagoak dira prestakuntza-jarduerak: enpresa ertainen % 87,3 eta enpresa handien % 85,7. Jarduera-sektoreen arabera, enpresentzako zerbitzuak eskaintzen dituztenak dira aktiboena prestakuntza-arloan. Prestakuntza-jarduerarik antolatzen ez duten enpresa gehienak txikiak dira (% 9,7), eta merkataritzan eta gainerako zerbitzu-enpresetan dira ugarien (% 9,2).

3.37 koadroa: Enpresen iritzia antolatzen dituzten prestakuntza-jardueren gainean.

	Enplegu-estratua			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentza-ko zerbitzuak	Gainerakoak	
Bai	78,4	87,3	85,7	81,0	89,7	77,0	81,5
Batzuetan	11,9	12,7	10,7	11,3	10,3	13,8	11,8
Ez	9,7	0,0	3,6	7,7	0,0	9,2	6,6
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Eta, nola baloratzen dute prestakuntza-jardueretako partaidetza? Bi enpresatik baten (% 46) iritziz, langileek prestakuntzan parte hartzeko gogo handia edo oso handia dute, eta herenak (% 37) dio motibazio-maila ertaina dela. Hamar enpresatik bik baino gutxiagok (% 37) irizten dio langileek parte hartzeko gogo gutxi edo oso gutxi dutela.

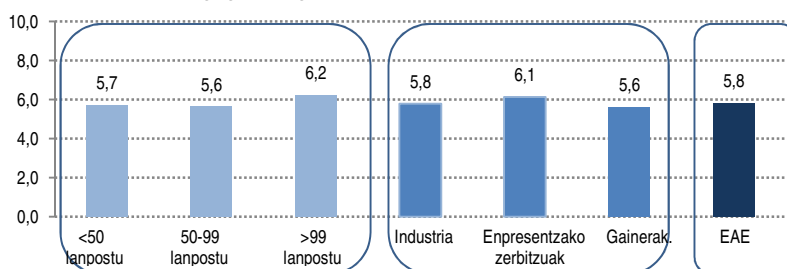
3.38 koadroa: Enpresen iritzia langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzeko duten gogoaren gainean

	Enplegu-estrategia			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Handia eta oso handia	44,6	45,5	50,9	43,7	55,9	43,2	46,0
Ertaina	36,2	34,5	42,1	40,1	27,1	38,6	37,0
Eskasa eta oso eskasa	19,2	20,0	7,0	16,2	16,9	18,2	17,0
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Gauzak horrela, langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzeko duten motibazioaren gainean enpresek egin duten balorazioaren batez besteko puntuazioa 5,8 da. Puntuazio handienak 99 lanpostu baino gehiagoko enpresena eta enpresentzako zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresena dira: 6,2 eta 6,1, hurrenez hurren.

3.29 grafikoa: Enpresen iritzia langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzeko duten gogoaren gainean

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Prestakuntza-jardueretan parte hartzeko motibazioari dagokionez, enpresen herenak baino gehixegok (% 39,4) langileek parte har dezaten sustatzeko pizgarriak eskaintzen ditu: lanpostua, ibilbide profesionala, ordainsaria eta abar hobetzea, esate batera. Horren harian, bost enpresatik batek (% 20,8) adierazi du pizgarriak noizean behinka bakarrik eskaintzen dituela. Aitzitik, hamar enpresatik lauk (% 39,8) ez du sustatzen (zuzenean) langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzea.

Enpresa handienek langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzea sustatzeko pizgarri gehiago dituzte. Izan ere, 99 lanpostu baino gehiagoko enpresen erdiak (% 51,8) dio pizgarriak eskaintzen dituela aldizka, eta lautik batek noizean behin eskaintzen dituela. Aldizka prestakuntzarako pizgarriak eskaintzen dituzten enpresen portzentaje handiena enpresentzako zerbitzuen sektorekoa da.

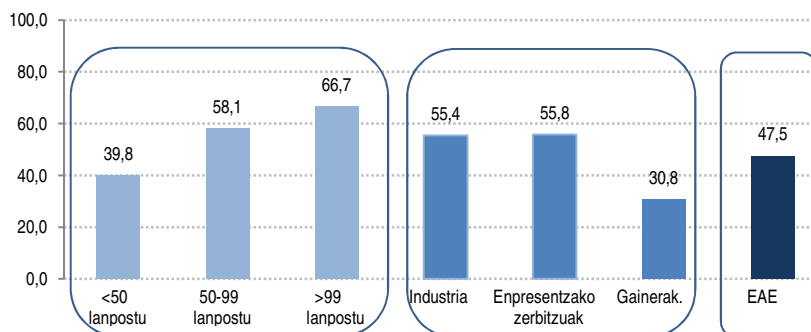
3.39 koadroa: Enpresen iritzia, enpresak langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzeko eskaintzen dituen pizgarrien gainekoa

	Enplegu-estrategia			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Bai	33,9	44,4	51,8	36,2	54,2	34,5	39,4
Batzuetan	19,0	22,2	25,0	24,8	16,9	16,7	20,8
Ez	47,1	33,3	23,2	39,0	28,8	48,8	39,8
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Azkenik, ia enpresen erdiak (% 47,5) dauzka prestakuntza-planak. Gainera, enpresak zenbat eta handiagoak izan, orduan eta handiagoa da, baita ere, prestakuntza-planak dituzten enpresen portzentajea (% 39,8 eta % 66,7 artekoa da). Alde horretatik, industria-enpresetan eta enpresentzako zerbitzuen sektorean dira prestakuntza-planak ugariak (% 55,4 eta % 55,8, hurrenez hurren) gainerako jarduerar-arloekin alderatuta (% 30,8).

3.30 grafikoa: Prestakuntza-planak dituzten enpresak. Enpresen iritzia.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

3.2.5 EUSKAL ENPRESEN IRITZIA ENPRESAK GARATZEKO OZTOPO ETA PIZGARRIEN GAINEAN

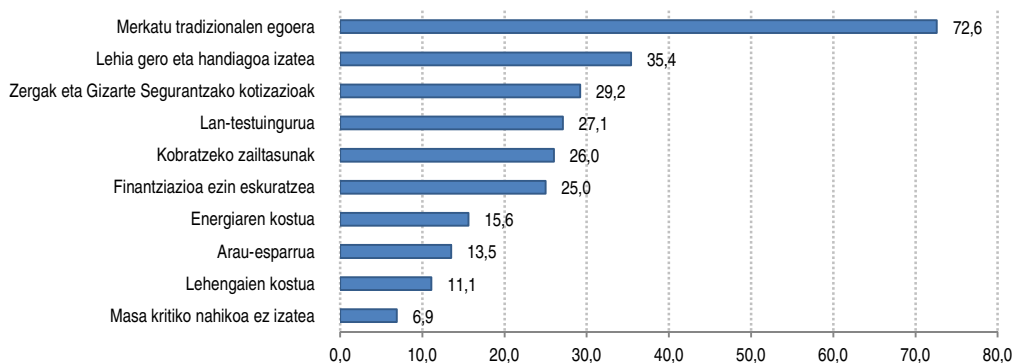
a) Enpresen maila sendotzeko oztupoak

Enpresak sendotzea eragozten duten oztupoak dagokienez, kontsulta egindako enpresen iritziz (% 72,6) oztupo nagusia merkatu tradizionalen gaur egungo egoera da, eskariak behera egin duelako eta eskabiderik ez dutelako jasotzen. Halaber, kontsulta egindako enpresen % 35,4k dio bigarren oztupo garrantzitsua beste ekoizle batzuen (azaleratzen ari diren herrialdeen) lehiatzeko gaitasuna dela.

Zerrendan hirugarren zergak eta Gizarte Segurantzako kotizazioak daude (kontsulta egindako enpresen % 29,2). Ondoren, lau enpresatik batek dio arlo hauek zailtasunak eragiten dizkiola: lan-testuinguruak (soldata-kostuak, negoziazio-esparruak...), kobratzeko zailtasunak, zorrak, ez ordaintzeak, ordaintzeko epeak eta finantziarioak (kredituak...).

Garrantziaren arabera zerrendan esparru normatibo eta administratiboa eta lehengaien kostua daude (hamar enpresatik batek aipatu ditu). Azkenik, enpresen % 7k adierazi du masa kritikoa ez dela nahikoa (ez dago enpresa-sare bizi, enpresa handi eta markarik, besteak beste).

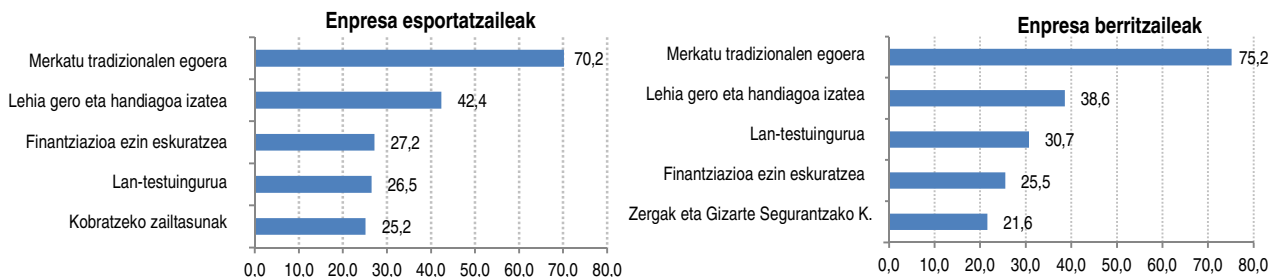
3.31 grafikoa: Enpresen iritzia: Euskal enpresen maila sendotzeko oztupoak.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresa esportatzaile eta berritzaile gehien iritiz, merkatu tradizionalen egoera eta lehia gero eta handiago izatea dira oztopo nagusiak. Enpresa esportatzaileek, gero, honako hauek aipatu dituzte: finantziarioa eskuratzeko zailtasunak, lan-testuingurua eta kobratzeko zailtasunak. Enpresa berritzaileek, berriz, lan-testuingurua aipatu dute gehien, nahiz eta finantziarioa ezin eskuratzeko, zergak eta Gizarte Segurantzako kotizazioak ere oztopo handiak direla adierazi duten.

3.32 grafikoa: Enpresen iritzia: Enpresa esportatzaile eta berritzaileen maila sendotzeko oztopo nagusiak.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresen tamainaren arabera emaitzei dagokienez, oztopoen zerrendan guztiak bat datoz, neurri handi batean, bi argudio hauek baitira haientzat garrantzitsuenak: batetik, merkatu tradizionalen egoera (% 71,2, % 81,8 eta % 67,9, enpresa txikietatik handietarako ordenan); eta, bestetik, beste ekoizle batzuk lehiatzeko duten gero eta gaitasun handiagoa (% 34,5, % 32,7 eta % 41,1).

Bigarren argudio-multzoan alde handiak daude enpresen tamainaren arabera. Izan ere, zergak eta Gizarte Segurantzako kotizazioak eta kobratzeko zailtasunak, zorrak, ez ordaintzeak eta ordaintzeko epeak aipatu dituzten enpresa txikien portzentajeak (% 33,9 eta % 31,6) enpresa handien portzentajeen (% 16,1 eta % 14,3) bi halako dira. Aitzitik, lan-testuingurua, energiaren kostua eta masa kritiko nahikoa ez izatea enpresa handiek aipatu dituzte gehien (% 41,1, % 23,2 eta % 12,5), txikiek baino askoz gehiago (% 21,5, % 14,1 eta % 4,5).

Hirugarren argudio-multzoan ez dago hainbesteko alderik: lau enpresatik batek finantziarioa ezin eskuratzeko aipatu du (% 23,7, % 30,9 eta % 23,2), eta hamar enpresatik batek baino gehixeagok esparru normatiboa (% 13, % 16,4 eta % 12,5) eta lehengaien kostua (% 11,9, % 9,1 eta % 10,7).

3.40 koadroa: Enpresen iritzia: Enpresen maila sendotzeko oztopoak.

	Enplegu-estrategia			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Merkatu tradizionalen egoera	71,2	81,8	67,9	69,7	75,9	75,0	72,6
Beste ekoizle batzuen lehiatzeko gero eta gaitasun handiagoa	34,5	32,7	41,1	41,5	25,9	31,8	35,4
Zergak, Gizarte Segurantzako kotizazioak	33,9	27,3	16,1	21,1	41,4	34,1	29,2
Lan-testuingurua	21,5	30,9	41,1	25,4	25,9	30,7	27,1
Kobratzeko zailtasunak, zorrak, ez ordaintzeak eta epeak	31,6	20,0	14,3	25,4	25,9	27,3	26,0
Finantziarioa ezin eskuratzeko	23,7	30,9	23,2	27,5	17,2	26,1	25,0
Energiaren kostua	14,1	12,7	23,2	19,0	13,8	11,4	15,6
Esparru normatiboa	13,0	16,4	12,5	11,3	12,1	18,2	13,5
Lehengaien kostua	11,9	9,1	10,7	19,0	5,2	2,3	11,1
Masa kritiko nahikoa ez izatea	4,5	9,1	12,5	9,9	8,6	1,1	6,9
Beste batzuk	0,6	0,0	1,8	0,7	1,7	0,0	0,7

(*) Erantzun bat baino gehiago emateko galdera.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Jarduera-sektore handien araberako bereizketari dagokionez, enpresa-proiektuak sendotzeko oztopo garrantzitsuenen zerrendak nahiko antzekoak dira. Jarduera-sektore guztietako enpresen oztopo nagusia merkatuen ahultasuna da (% 69,7, % 75,9 eta % 75). Halaber, oztopo hauei antzeko garrantzia eman diete arlo guztietako enpresek: lan-testuinguruari (% 25,4, % 25,9 eta % 30,7), esparru normatiboari (% 11,3, % 12,1 eta % 18,2) eta energiaren kostuari (% 19, % 13,8 eta % 11,4).

Ekoizle berrien lehiatzeko gaitasunari eta lehengaien kostuari dagokionez, ordea, alde handiak daude: industria-enpresek gehiago aipatu dituzte (% 4,51 eta % 19), enpresentzako zerbitzuak eskaintzen dituztenek baino (% 25,9 eta % 5,2). Zergen eta Gizarte Segurantzako kotizazioen inguruko emaitzetan ere aldeak antzekoak dira: % 21,1 eta % 41,4. Azkenik, masa kritikoa ez izatea enpresa-proiektua garatzeko oztopo garrantzitsuagoa da industria-sektorean eta enpresentzako zerbitzuetan (% 9,9 eta % 8,6, hurrenez hurren) gainerako sektoreetan baino (% 1,1).

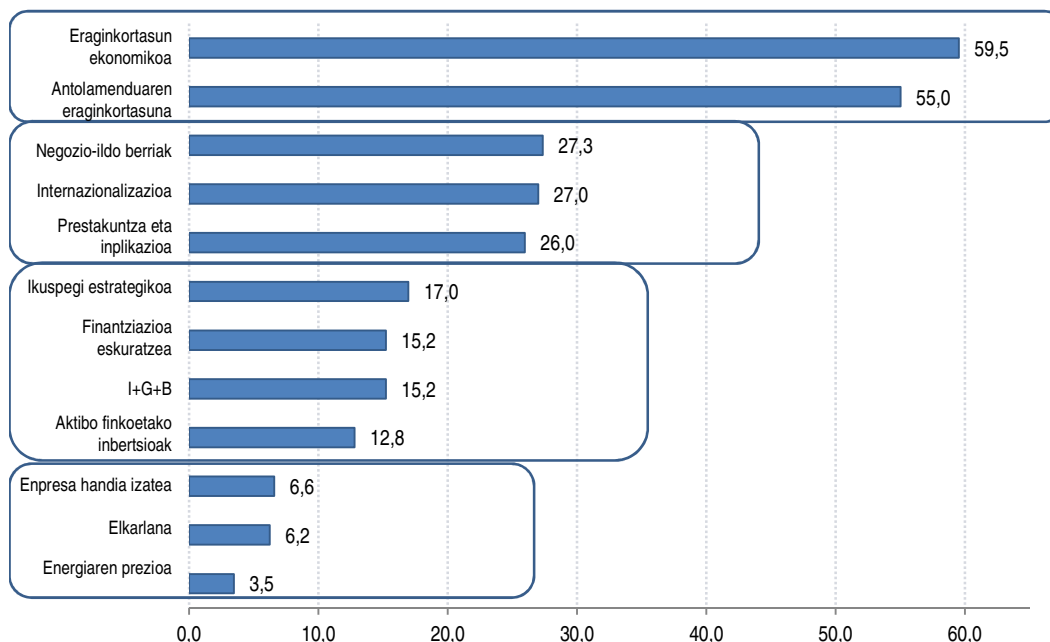
b) Euskal enpresen maila sendotzeko pizgarriak

Zerk eragin dezake enpresa-proiektua sendotzea? Oztopoen inguruko iritziek adierazten dute, zeharka bada ere, oztopo horiek ez edukiz gero enpresak errazago sendotuko liritekeela. Hau da, merkatuen egoera hobetzeak enpresei mesede egingo lieke. Neurri handi batean enpresen kanpoko kondizioekin zerikusia duten oztopoez gain (merkatuen egoera, lan-testuingurua, esparru normatiboa eta finantziarioa, besteak beste), enpresei haien proiektua sendotzen lagunduko lieketen pizgarriez ere galdetu diegu.

Pizgarri horiek enpresa barruko egoerarekin edo estrategien garapenarekin zerikusi handiagoa dute. Hala, grafikoan ikusten den moduan, bi enpresatik batek baino gehiagok dio enpresa-proiektuak sendotzeko bi pizgarri nagusiak direla, batetik, eraginkortasun ekonomikoa (% 59,5); eta bestetik, antolamenduaren eraginkortasuna (% 55).

Gero, hiru enpresatik batek azpimarratu ditu negozio-ildo berriak, internazionalizazioa eta langileen prestakuntza eta inplikazioa (% 27,3, % 27 eta % 26, hurrenez hurren). Ondoren, hirugarren multzo baten modukoan, honako hauek aipatu dituzte: ikuspegi estrategikoa, finantziarioa eskuratzea, I+G+B jarduerak eta aktibo finkoetako inbertsioak (% 17, % 15,2, % 15,2 eta % 12,8). Azkenik, enpresa handitzeari, elkarlanari eta energiaren prezioari eman diete garrantzi gutxien (% 6,6, % 6,2 eta % 3,5, hurrenez hurren). Enpresen tamainaren araberako emaitzei dagokienez, pizgarrien zerrendak, oro har, antzekoak dira.

3.33 grafikoa: Enpresen iritzia: Euskal enpresen maila sendotzeko pizgarriak.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Portzentajezko balioetan, ordea, alde txiki batzuk daude: enpresak zenbat handiagoak izan, eraginkortasun ekonomikoak eta antolamenduaren eraginkortasunak (faktore nagusiak dira, aktibo finkoetako inbertsioekin eta elkarlanarekin batera) orduan eta garrantzi gutxiago dute. Aitzitik, enpresak zenbat eta handiagoak izan, negozio-ildo berrien, internazionalizazioaren eta I+G+B jardueren garrantzia orduan eta handiagoa da. Gainerako argudioak oso antzekoak dira.

3.41 koadroa: Enpresen iritzia: Enpresen maila sendotzeko pizgarriak.

	Enplegu-estrategia			Jarduera-sektorea			Guztira
	50 lanpostu baino gutxiago	50-99 lanpostu	99 lanpostu baino gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Gainerakoak	
Eraginkortasun ekonomikoa	60,5	65,5	50,9	53,5	57,6	70,5	59,5
Antolamenduaren eraginkortasuna	62,1	41,8	45,6	46,5	57,6	67,0	55,0
Negozio-ildo berriak	21,5	43,6	29,8	26,1	32,2	26,1	27,3
Internazionalizazioa	21,5	29,1	42,1	38,7	22,0	11,4	27,0
Prestakuntza eta inplikazioa	25,4	23,6	29,8	21,8	39,0	23,9	26,0
Jardueraren ikuspegi estrategikoa	14,7	23,6	17,5	14,8	22,0	17,0	17,0
I+G+B	13,0	12,7	24,6	21,8	18,6	2,3	15,2
Finantziazioa eskuratzea	15,3	18,2	12,3	15,5	11,9	17,0	15,2
Aktibo finkoetako inbertsioak	16,9	7,3	5,3	17,6	3,4	11,4	12,8
Enpresa handia izatea	6,2	7,3	7,0	8,5	1,7	6,8	6,6
Elkarlana	7,9	5,5	1,8	4,9	5,1	9,1	6,2
Energiaren prezioa	2,8	0,0	8,8	3,5	3,4	3,4	3,5
Beste pizgarri batzuk	0,0	1,8	3,5	2,1	0,0	0,0	1,0

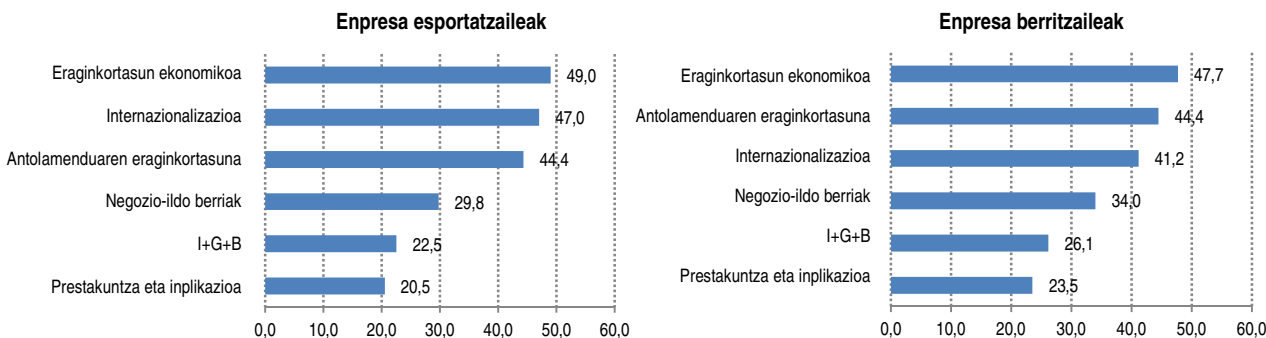
(*) Erantzun bat baino gehiago emateko galdera. Baiezko erantzunen portzentajea.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Jarduera-sektoreen bereizketari dagokienez, pizgarrien garrantziaren arabera zerrendak bat datoz. Dena den, eraginkortasun ekonomikoak eta antolamenduaren eraginkortasunak garrantzi gutxiago dute industria-enpresetan (% 53,5 eta % 46,5, hurrenez hurren) enpresentzako zerbitzuetan (% 57,6 bi kasuetan) eta gainerako jardueretan (% 70,5 eta % 67) baino. Aitzitik, internazionalizazioak pisu gehiago

du industria-enpresetan (% 38,7) beste bi multzoetan baino (% 22 eta % 11,4, hurrenez hurren); baita langileen prestakuntzak eta inplikazioak ere enpresa-zerbitzuetan (% 39) beste bi multzoetan baino (% 21,8 eta % 23,9). Azkenik, gainerako pizgarrien garrantzia antzekoagoa da.

3.34 grafikoa: Enpresen iritzia: Enpresa esportatzaile eta berritzaileen maila sendotzeko pizgarri nagusiak.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresa esportatzaile eta berritzaileek adierazi dituzten lehenbiziko sei faktoreei begiratu gero, ikusten da pizgarri nagusia eraginkortasun ekonomikoa dela (% 49), baina ez dela bigarren multzoko faktoreak baino askoz garrantzitsuagoa (% 47,7). Bigarren multzo horretan daude, hain zuzen ere, antolamenduaren eraginkortasuna (% 44,4 bi kasuetan) eta internazionalizazioa (% 47 eta % 41,2, hurrenez hurren).

Gainera, bi kolektiboetan, hiru enpresatik batek negozio-ildoak nabarmendu ditu (% 29,8 eta % 34), eta lautik batek I+G+B jarduerak (% 22,5 eta % 26,1) eta langileen prestakuntza eta inplikazioa (% 20,5 eta % 23,5). Era guztietako enpresei dagozkien emaitzen aldean, bi kolektibo horiek kudeaketari (ekonomiaren eta antolamenduaren eraginkortasunari) baino garrantzi gehiago ematen diote merkatuak lehiatzeko gai izateko moduan zabaltzeari (internazionalizazioari, negozio-ildo berriei, I+G+B jarduerari eta langileen prestakuntza eta inplikazioari, hain zuzen ere).

3.2.6 EUSKAL ENPRESEN IRITZIA ENPRESA-PROIEKTUAK GARATZEKO BABESAREN GAINEAN

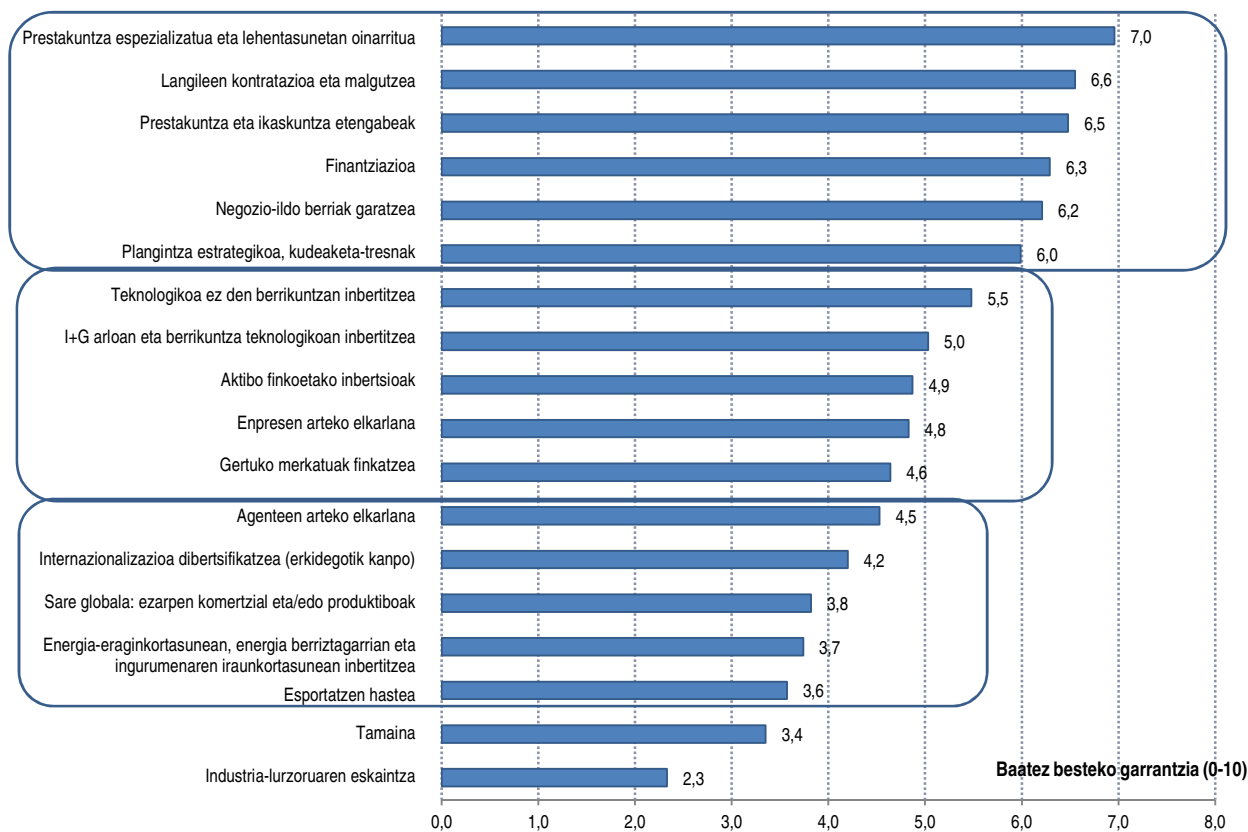
a) Ezinbestekoak diren arlo eta babesen garrantziaren balorazioa

Kontsulta osatze aldera, enpresek haien proiektuak sendotzeko 18 babes-ildo balora ditzaten eskatu diegu (garrantzi gutxien duenetik garrantzi gehien duenera).

Batez besteko puntuazioa aintzat hartuz gero, garrantziaren arabera zerrendan honako hauek dira nagusi, 6tik gorako batez besteko puntuazioarekin: prestakuntza espezializatua eta enpresen lehentasunak kontuan hartzen dituenak, langileen kontratazioa eta malgutzea, etengabeko prestakuntza eta ikaskuntza, finantziarioa, negozio-ildo berrien garapena, plangintza estrategikoa eta kudeaketa integraleko tresnak. Kolektibo guztiak (segmentuaren eta sektorearen arabera) bat datoz gai horiek duten garrantziarekin; horregatik, oro har, garrantzitsuenak azaleratu dira.

Bigarren multzoan daude (4,5-5,5 puntu) berrikuntza teknologikoarekin eta teknologikoa ez den berrikuntzarekin zerikusia duten babesak, aktibo finkoetako inbertsioak, enpresen eta hurbileko agenteen arteko elkarlana eta gertuko merkatuetan sendotzea. Faktore horietako batzuk garrantzi gutxiago dute enpresa-motaren arabera: enpresa txikienetan eta industriaz aparte sektoreetan, adibidez).

3.35 grafikoa: Enpresen iritzia: Enpresen balorazioa, behar duten babesaren batez besteko garrantziaren gainekoa

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Hirugarren multzoa ez da hain nabarmena (3,5-4,5 puntu); horrek ez du esan nahi multzo horretako faktoreek garrantzi gutxiago dutenik, baizik eta enpresa gutxiagorentzat direla garrantzitsuak. Hau da, esportatzen hastea (EB-27ko merkatuak), kanpo-jarduera erkidegotik kanpoko merkatuetara zabaltzea eta sare globalean presentzia izatea (merkataritza- eta produkzio-instalazioekin) garrantzitsuak dira industrian (nazioartean proiektzio handiagoa izatea) eta premiazkotzat dituzte, gutxienez, bi fasetan eta, baita ere, bi enpresa-tamainetan¹¹⁰.

Hori dela eta multzo horretan sartzen dira merkatuen dibertsifikazioa, sare globala, esportazioari ekitea, energia-eraginkortasuna, energia berriztagarriak, ingurumenaren iraunkortasuna eta enpresa-arloari dagozkion alderdiak.

b) Behar dituzten babesak lehenestea: hiru babes nagusiak

Babesen garrantzia baloratu ondoren, enpresek premiazko hiru babes nagusiak aukeratu dituzte. Hala, emaitzen arabera, hiru enpresatik batek, gutxienez, langileen kontratazioa eta malgutzea, finantziarioa

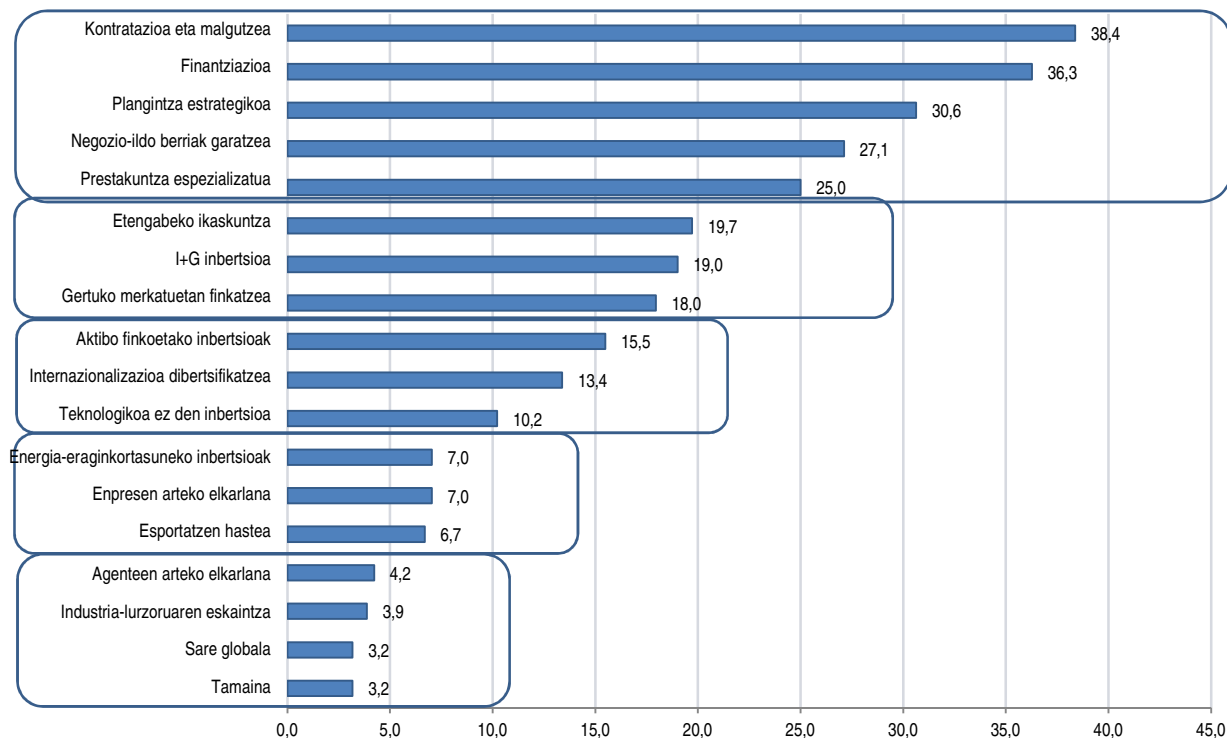
¹¹⁰ Normalean, enpresa txikiak eta internazionalizazioa 1. fasean (EBko merkatuak), enpresa handiak eta internazionalizazioa 2. fasean (EBtik kanpo dibertsifikatzea), eta enpresa handiak eta internazionalizazioa 3. fasean (gune askoko sareak: produktiboak, komertzialak).

Jakina da, ordea, enpresa txiki batzuk 2. edo 3. fasera igarotzen direla zuzenean eta 1. fasea gainditu ez duten enpresa handiak ere badaudela. Horregatik, aipatu ditugu bi estadio (internazionalizazioa EB barruan eta EBtik kanpo) eta enpresen bi tamaina (txikiak, 100 langile arterakoak; eta handiagoak, 100 langiletik gorakoak). Tamainari dagokion bereizketa hori, internazionalizazioari dagokionez, 100 langiletik gora eta behera egiten da industria-enpresetan; zerbitzu-enpresetan, ordea (ingeniaritzakoetan, adibidez), langile-kopuru txikiagoan egiten da mozketak.

Helburua da, beraz, adieraztea estrategia batean edo bestean laguntzeko erabakia hartzerakoan enpresa-motak ere kontuan hartu behar direla. Alegia, aintzat hartu behar dira tamaina (enpresak zenbat eta handiagoak izan, orduan eta nazioartekoagoak izaten dira, normalean) eta unean-uneko fasea (enpresa bakoitzaren internazionalizazio-ibilbidearen arabera).

eta plangintza estrategikoa aukeratu ditu. Multzo horretan sar genitzake, halaber, negozio-ildo berrien garapena eta prestakuntza espezializatua, lau enpresatik batek aipatu baititu.

3.36 grafikoa: Enpresen iritzia: Euskal enpresek premiazkoztat dituzten babes nagusiak.

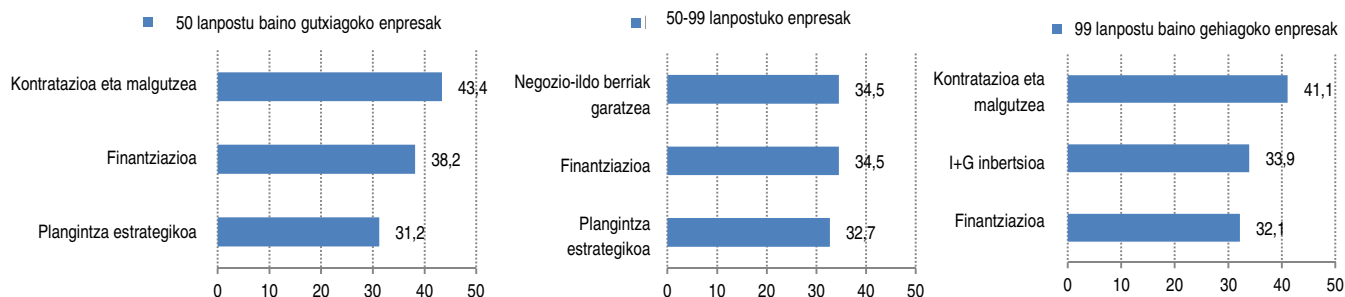
Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren eta enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Bigarren multzoan zazpi enpresatik batek azpimarratutako gai hauek ditugu: etengabeko prestakuntza eta ikaskuntza, I+G+B arloko inbertsioa, gertuko merkatuetan sendotzea eta aktibo finkoetako inbertsioa. Beraz, badirudi lehentasunak ez datozela bat premiazko babesei aurreko atalean eman dieten garrantziarekin. Dena den, enpresa guztiak daude kezkatuta eguneroko gaiekin (kontratazioa eta malgutzea), zeharkako gaiekin (finantziak eta plangintza estrategikoa) eta etorkizuneko gaiekin (negozio-ildo berriak eta prestakuntza espezializatua).

Gainerako gaiak beheerago daude lehentasunen zerrendan, kontsulta egin dugun moduagatik (enpresek gehienez hiru aukeratu zitzaizketen) eta batik bat kolektibo zehatz batzuk aukeratu dituztelako (egoeraren arabera premiak).

Emaitzetan ikusten da, oro har, kontsulta egindako enpresen lagineko kolektiboen arabera alde txiki batzuk daudela. Izan ere, enpresa txikienentzat kontratazioa, finantziak eta plangintza estrategikoa dira premiazkoenak. Enpresa ertainentzat, berriz, negozio-ildo berriak garatzea, finantziak eskuratzea eta plangintza estrategikoa. Eta azkenik, enpresa handienek kontratazioa, langile-taldea malgutzea, I+G+B arloko inbertsioa eta finantziak lehenetsi dituzte.

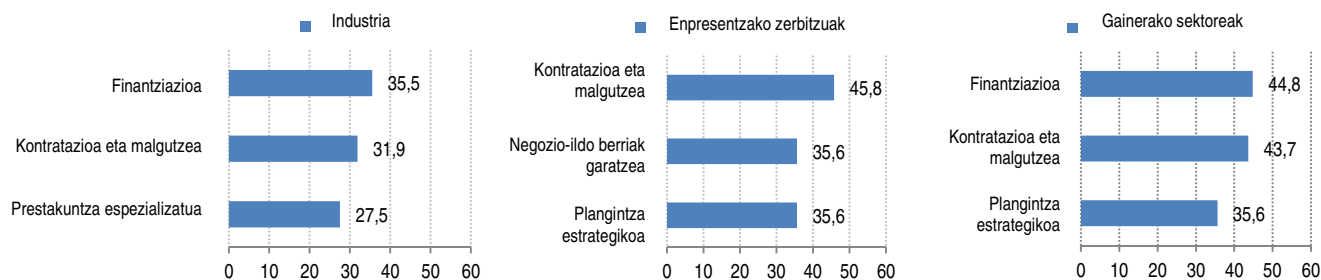
3.37 grafikoa: Enpresen iritzia: Enpresek behar dituzten babes nagusiak, enplegu-estratuaren arabera.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Jarduera-sektorearen araberako emaitzei begiratu gero, antzematen da industria-sektorean, enpresentzako zerbitzuetan eta gainerako jardueretan langileen kontratazioa eta malgutzea dela premiazko hiru faktoreetako bat (% 31,9, % 45,8 eta % 43,7, hurrenez hurren). Industria-sektoreko eta gainerako jarduera-arloetako enpresentzat, berriz, finantziakzioa da premia nagusia (% 35,5 eta % 44,8, hurrenez hurren). Premiazko hirugarren babesari dagokionez, ordea, guztiak ez datoz bat: industria-enpresen kasuan prestakuntza espezializatua dago zerrendan hirugarren (% 27,5) eta enpresentzako zerbitzuetako eta gainerako jarduera-arloetako enpresen kasuan, berriz, plangintza estrategikoa (bi kasuetan % 35,6).

3.38 grafikoa: Enpresen iritzia: Enpresek behar dituzten babes nagusiak, jarduera-sektorearen arabera

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Amaitzeko, azpimarratu nahi dugu, itxuraz, galdeketa egindako enpresek enpresa-proiektuak egonkortzeko planteatutako laguntzen garrantziaren balorazioa kasu batzuetan ez dator bat proiektuak garatzeko azaldu dituzten eragozpen eta pizgarrien inguruko iritziarekin, laguntza horiek ez izateak iritzi hori aldatuko lukeela.

3.2.7 LABURPENA: ENPRESA-JARDUERARAKO EKOSISTEMA, EUSKAL ENPRESEN BALORAZIOA

Euskal enpresetan ia 300 galdeketa egin ditugu, azterlan honen esparruan merkatukotzat hartutako jardueretan aritzen diren enpresetan, hain zuzen ere, eta enpresa-jarduerarako ekosistemaren balorazioan enpresa horien iritziak hartu ditugu kontuan.

Lortu ditugun emaitzak¹¹¹ EAEko enpleguaren erdia hartzen duen enpresa-kolektibo baten adierazgarri¹¹² dira. Tamainaz enpresa ertainak dira, gehienak industria-sektorekoak, enpresentzako zerbitzuen alorrekoak eta beste zerbitzu-jarduera batzuetakoak.

Gizarteko enpresa-giroa

- Kontsulta egindako enpresek euskal gizarteko enpresa-kulturari 10 puntutik 6,5 eman dizkiote, batez beste.
- Gizarteak enpresek aberastasuna eta enplegua sortzeko duten zereginaren gainean duen iritziari dagokionez, enpresen batez besteko puntuazioa 4,9 da; eta gizartearen garapeneko (prestakuntza, berrikuntza, jakintza eta abarreko) agente gisa duten zereginaren gaineko iritziari dagokionez, 10etik 4,6.
- Euskal gizarteak enpresek aberastasuna eta enplegua sortzeko egiten duten ahaleginari buruz duen iritziaren gainean enpresek egindako balorazioan, batez besteko puntuazioa 10etik 5,5 da.
- Euskal gizarteak enpresaburuez duen iritziaren gainean egindako balorazioa ertaina da (“batere ez”etik “oso positibo”ra), 10etik 4,7 puntukoa, hain zuzen ere.

3.42 koadroa: Laburpena: Gizarteko enpresa-giroaren balorazioa. Enpresen iritzia.

	Guztira	Enplegu-segmentuak			Jarduera-adarrak		
		Gehienez 50	50-99	99 eta gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Beste jarduera batzuk
Enpresa-kultura	6,5	6,3	6,9	6,9	6,7	6,7	6,1
Enpresen zereginaren aintzatespena							
<i>Enplegua sortzea eta ekonomia haztea</i>	4,9	4,8	5,2	4,7	5,0	4,6	4,7
<i>Tokiko garapen-agentea (prestakuntza, berrikuntza)</i>	4,6	4,6	4,7	4,6	4,8	4,5	4,4
Enpresek aberastasuna eta enplegua sortzeko egiten duten ahaleginaz gizarteak duen iritziaren balorazioa	5,5	5,7	6,6	5,8	6,1	5,6	5,8
Enpresaburuez gizarteak duen iritziaren balorazioa	4,7	4,8	4,4	4,5	4,7	4,8	4,6

Puntuazioa: gehienez 10.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Giza kapitala: enpresako pertsonak

- Langileek enpresan duten inplikazioari enpresek 10etik 6,3 puntu eman dizkiote, batez beste; langileek enpresako balio estrategikoekin bat egiten ote dutenaren gaineko puntuazioa ere antzekoa da: 6,1 puntu, hain zuzen ere.

¹¹¹ Erantzunak dagozkien ataletan daude zehaztuta. Laburpen honetan, ahal den neurrian irakurketa errazteko eta giltzarriak zehazteko, emaitzak kasu bakoitzeko batez besteko puntuazio gisa azaldu ditugu (puntuazio handiena: 10 puntu). Enpresen erantzunak bost mailatan multzokatu ditugu: batere ez, gutxi, ertaina, nahikoa eta asko.

¹¹² Oro har, enplegu-estratuetan eta jarduera-sektoreetan ez dago alde nabarmenik. Eta alderik badago, enpresa esportatzaile eta berritzaileen artekoa da.

- Langileek enpresaren benetako egoera zertan den jakin nahiaren gaineko balorazioa 5,8 puntu da, batez beste. Puntuazio hori handiagoa da enpresa esportatzaile eta berritzaileen multzoetan (6,1 eta 6,2), esportatzen edo berritzen ez duten enpresen aldean (bi kasuetan 5,4 puntu). Langileek enpresan duten egoera (lanpostua, atazak, lantokia, txandak eta abar) aldatzeko duten gogoaren gainean enpresek egindako balorazioaren batez besteko puntuazioa 5,1 da.
- Enpresei informazio- eta komunikazio-bideez ere galdetu diegu. Bi enpresatik batek esan du langile guztientzako dituela informazio- eta komunikazio-bideak, herenak langile batzuentzako bakarrik dituela, eta hamarretik batek gerentziarako eta zuzendaritzarako bakarrik dituela informazio- eta komunikazio-bideak.

3.43 koadroa: Laburpena: Enpresako giza kapitala eta pertsonak. Enpresen iritzia.

	Guztira	Enplegu-segmentuak			Jarduera-adarrak		
		Gehienez 50	50-99	99 eta gehiago	Industria	Enpresentzak o zerbitzuak	Beste jarduerak batzuk
Balorazioa: pertsonen inplikazioa enpresan	6,3	6,4	6,0	6,4	6,2	6,4	6,3
Balorazioa: langileak balio estrategikoekin bat datoz	6,1	6,2	5,6	6,1	6,0	6,2	6,2
Balorazioa: langileek enpresaren errealitatea zertan den jakin nahi dute	5,8	5,7	5,9	6,1	5,9	6,1	5,5
Balorazioa: langileak aldatzeko prest daude	5,1	5,1	5,0	5,4	5,2	5,3	4,9

Puntuazioa: gehienez 10.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Gaur egungo egoera: enplegua eta pertsonen prestakuntza

- Enpleguaren azkenaldiko bilakaerari dagokionez, kontsulta egindako hamar enpresatik lauk (% 43,8) dio azken bi urteetan enpleguari eutsi egin diola, eta herenak (% 35,1) enplegua galdu duela. Aldiz, bost enpresatik batek (% 21,2) dio duela bi urte baino langile gehiago dauzkala. Gainera,
 - Jarduera-sektoreei dagokionez, enpresentzako zerbitzuen sektorean eta beste jarduerak batzuetan¹¹³ aritzen diren enpresek galdu dute batik bat enplegua (% 40,7k eta % 47,1ek, hurrenez hurren); enpleguari eutsi, berriz, industria-sektorean eutsi diote gehien (% 50,7).
 - Horren haren, enpresa esportatzaile eta berritzaileek eutsi diote batez ere enpleguari.
- Zer iritzi dute langile-taldearen gainean? Enpresen herenak uste du langile-kopuru nahikoa eta egokia duela, lautik batek langile-taldea desorekatua dagoela (prestakuntzari eta izendapenari dagokionez), eta hamarretik batek langile gehiegi edo gutxiegi dauzkala.

3.44 koadroa: Laburpena: Enpleguaren gaur egungo egoera eta bilakaera. Enpresen iritzia.

	Guztira	Enplegu-segmentuak			Jarduera-adarrak		
		Gehienez 50	50-99	99 eta gehiago	Industria	Enpresentzak o zerbitzuak	Beste jarduerak b.at.
Enpleguaren bilakaera							
<i>Gora egin du</i>	21,2	17,6	16,4	36,8	23,9	25,4	13,8
<i>Ez da aldatu</i>	43,8	46,5	45,5	33,3	50,7	33,9	39,1
<i>Behera egin du</i>	35,1	35,8	38,2	29,8	25,4	40,7	47,1
Langileen gaineko balorazioa (erantzun bat baino gehiago)							
<i>Nahikoa eta egokia</i>	67,7	67,0	69,1	68,4	72,5	66,1	60,9
<i>Desorekak (kualifikazio edo izendapen aldetik)</i>	25,4	25,0	25,5	26,3	28,2	23,8	21,8
<i>Gehiegizkoa</i>	9,7	10,8	9,1	7,0	6,3	158,3	11,5

Enpresen %. Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

¹¹³ Beste jarduerak horietan sartzen dira eraikuntza, merkataritza, ostalaritza, garraioa eta finantza- eta aseguru-zerbitzuak, besteak beste.

- Bi enpresatik baten iritiz, langile berriek prestakuntza nahikoa dute; herenak adierazi du, ordea, hori ez dela beti gertatzen.
- Hamar enpresatik zortzik prestakuntza-jarduerak antolatzen dituzte aldian-aldian, eta hamarretik batek baino gehixeagok noizean behin. Kontsulta egindako enpresen multzoan, hamarretik batek baino ez du adierazi ez duela prestakuntza-jarduerarik antolatzen.
- Enpresek iritzi diote langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzeko gogoia dutela (10etik 6,1 puntu). Hala eta guztiz ere, hamarretik seik adierazi du parte hartzea sustatzen dutela; erdiak baino gehiagok beti eta gainerakoek batzuetan. Hamar enpresatik lauk ez du pizgarririk eskaintzen.
- Prestakuntza-jarduerak nahiko zabaldua daude, eta enpresak gustura daude langileen partaidetzarekin. Bi enpresatik batek prestakuntza-planak dauzka.

3.45 koadroa: Laburpena: Langileak gaitzea eta prestatzea. Enpresen iritzia.

	Guztira	Enplegu-segmentuak			Jarduera-adarrak		
		Gehienez 50	50-99	99 eta gehiago	Industria	Enpresentzako zerbitzuak	Beste jarduera batzuk
Pertsonen prestakuntza							
<i>Bai, kasu guztietan da egokia</i>	54,3	49,7	62,3	60,7	54,7	48,3	57,6
<i>Bai, kasu batzuetan da egokia</i>	36,8	40,9	24,5	35,7	33,6	33,6	44,8
Prestakuntza-jarduerak antolatzen ditu							
<i>Bai, beti</i>	81,5	78,4	87,3	85,7	81,0	89,7	77,0
<i>Bai, batzuetan</i>	11,8	11,9	12,7	10,7	11,3	10,3	13,8
Pertsonen motibazioa ¹¹⁴	5,8	5,7	5,6	6,2	5,8	6,1	5,6
<i>Enpresak prestakuntza-planak ditu</i>	47,5	39,8	58,1	68,7	55,4	55,8	30,8

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresa-proiektua garatzeko oztopoak

- Enpresa-proiektua garatzeko edo sendotzeko oztopoak egoeraren araberakoak izaten dira eta, oro har, enpresaz kanpokoak. Lau enpresatik hiruren iritiz, oztopo nagusia merkatuen gaur egungo egoera da (eskaria eskasa da eta eskabide gutxi jasotzen dituzte).
- Oztopoen zerrendan bigarren daude (% 35,4), batetik, beste ekoizle batzuen lehiatzeko gero eta gaitasun handiagoa; eta bestetik, zergak eta Gizarte Segurantzako kotizazioak.
- Hirugarrenik, enpresek nabarmendu dituzte lan-testuingurua (soldaten kostua, negoziazio-esparruak...), kobratzeko zailtasunak, zorrak, ez ordaintzea, ordainketa-epeak eta finantziarioa (kreditua...); eta laugarrenik, azpimarratu dituzte energia, esparru normatibo eta administratiboa eta lehengaien kostua.
- Oztopoen garrantziaren araberako zerrenda hori oso antzekoa da enplegu-segmentu eta jarduerarako guztietan, baita enpresa esportatzaile eta berritzaileen multzoan ere.

¹¹⁴ Batez besteko puntuazioa (1etik 10era).

3.46 koadroa: Laburpena: Enpresen maila sendotzeko oztopoak eta pizgarriak. Enpresen iritzia.

Oztopoak	Enpresen %	Pizgarriak	Enpresen %
Merkatu tradizionalen egoera	72,6	Eraginkortasun ekonomikoa	59,5
Beste ekoizle batzuen lehiatzeko gero eta gaitasun handiagoa	35,4	Antolamenduaren eraginkortasuna	55,0
Zergak, Gizarte Segurantzako kotizazioak	29,2	Negozio-ildo berriak	27,3
Lan-testuingurua	27,1	Internazionalizazioa	27,0
Kobratzeko zailtasunak, zorrak, ez ordaintzeak eta epeak	26,0	Prestakuntza eta inplikazioa	26,0
Finantziarioa eskuratzea	25,0	Jardueraren ikuspegi estrategikoa	17,0
Energiaren kostua	15,6	I+G+B	15,2
Esparru normatiboa	13,5	Finantziarioa eskuratzea	15,2
Lehengaien kostua	11,1	Aktibo finkoetako inbertsioak	12,8
Masa kritikoa nahikoa ez izatea	6,9	Enpresa handia izatea	6,6
Beste batzuk	0,7	Elkarlana	6,2
		Energiaren prezioa	3,5
		Beste pizgarri batzuk	1,0

Enpresen %. Erantzun bat baino gehiago.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

Enpresa-proiektuak sendotzeko eta garatzeko pizgarriak

- Pizgarriak dira, batik bat, barne-jarduerak edo enpresak proiektua garatzeko edo sendotzeko ardatz gisa martxan jar ditzakeen jarduerak.
- Bi enpresatik batek baino gehiagok irizten dio enpresa-proiektuak sendotzeko pizgarri nagusiak direla eraginkortasun ekonomikoa eta antolamenduaren eraginkortasuna. Bigarrenik, hiru enpresatik batek nabarmendu ditu negozio-ildo berriak, internazionalizazioa eta langileen inplikazioa.
- Ondoren, hirugarren pizgarri-multzo baten modukoan, honako hauek aipatu dituzte: ikuspegi estrategikoa, finantziarioa eskuratzea, I+G+B jarduerak eta aktibo finkoetako inbertsioak. Eta, azkenik, nabarmendu dituzte enpresaren tamaina, elkarlana eta energiaren prezioa.
- Pizgarrien garrantziaren arabera zerrenda berbera da tamaina guztietako enpresetan. Portzentajezko balioetan, ordea, alde txiki batzuk daude: enpresak zenbat eta handiagoak izan, eraginkortasun ekonomikoa eta antolamenduaren eraginkortasunak (faktore nagusiak dira, aktibo finkoetako inbertsioekin eta elkarlanarekin batera) orduan eta garrantzi gutxiago dute. Aitzitik, enpresak zenbat eta handiagoak izan, negozio-ildo berrien, internazionalizazioaren eta I+G+B jardueren garrantzia orduan eta handiagoa da. Gainerako argudioak oso antzekoak dira.
- Jarduera-sektoreen arabera, pizgarrien garrantziaren arabera zerrenda antzekoa da; dena den, eraginkortasun ekonomikoa eta antolamenduaren eraginkortasunak garrantzi gutxiago dute industria-enpresetan gainerako kolektiboetan baino. Aitzitik, internazionalizazioak pisu gehiago du industria-enpresetan, baita langileen prestakuntzak eta inplikazioak ere enpresa-zerbitzuetan.
- Enpresa esportatzaile eta berritzaileei dagokienez, etorkizunarekin zerikusia duten gaiak aipatzen dituzte batik bat, negozio-ildo berriak, internazionalizazioa eta I+G+B jarduerak, hain zuzen ere, kudeaketarekin zerikusia dutenak baino gehiago (eraginkortasun ekonomikoa eta antolamenduaren eraginkortasuna).

Enpresa-proiektuak garatzeko laguntza

- Babes garrantzitsuenak (6 puntutik gora dituztenak): prestakuntza espezializatua eta enpresen lehentasunak kontuan hartzen dituenak, langileen kontratazioa eta malgutzea, etengabeko prestakuntza eta ikaskuntza, finantziarioa, negozio-ildo berrien garapena, plangintza estrategikoa eta kudeaketa integraleko tresnak.
- Lehentasuna duten babesak: langileen kontratazioa eta malgutzea, finantziario eta plangintza estrategikoa, negozio-ildo berrien garapena eta prestakuntza espezializatua.
- Babesen garrantzia eta lehentasuna ez datoz bat. Dena den, enpresa guztiak daude kezkatuta eguneroko gaiekin (kontratazioa eta malgutzea), zeharkako gaiekin (finantziarioa eta plangintza estrategikoa) eta etorkizuneko gaiekin (negozio-ildo berriak eta prestakuntza espezializatua).

Gainerako gaiak beherago daude lehentasunen zerrendan, kontsulta egin dugun moduagatik (enpresek gehienez hiru aukeratu zitzaizkiren) eta batik bat kolektibo zehatz batzuk aukeratu dituztelako (egoeraren arabera premiak).

3.47 koadroa: Laburpena: Enpresak sendotzeko babesak. Enpresen iritzia.

	Lehentasuna dutenak	Batez besteko puntuazioa
Kontratazioa eta malgutzea	38,4	6,6
Finantziarioa	36,3	6,3
Plangintza estrategikoa	30,6	6,0
Negozio-ildo berriak garatzea	27,1	6,2
Prestakuntza espezializatua	25,0	7,0
Etengabeko ikaskuntza	19,7	6,5
I+G arloko inbertsioa	19,0	5,0
Gertuko merkatuetan sendotzea	18,0	4,6
Aktibo finkoetako inbertsioak	15,5	4,9
Nazioartean dibertsifikatzea	13,4	4,2
Teknologikoa ez den berrikuntzan inbertitzea	10,2	5,5
Enpresen arteko elkarlana	7,0	4,8
Energia-eraginkortasunean inbertitzea	7,0	3,7
Esportatzen hastea	6,7	3,6
Agenteen arteko elkarlana	4,2	4,5
Industria-lurzorua eskaintza	3,9	2,3
Neurria	3,2	3,4
Sare globala	3,2	3,8

Batez besteko puntuazioa (gehienez 10 puntu). Batere garrantzirik ez duenetik garrantzi handia duenera.

Lehentasuna dutenak: garrantzitsuenak diren hiru babesak.

Iturria: Enpresei haien ikuspegiaren, enpresen dinamismoaren eta enpresa-kulturaren gainean egindako galdeketa, 2014.

- Amaitzeko, azpimarratu nahi dugu, itxuraz, galdeketa egindako enpresek enpresa-proiektuak egonkortzeko planteatutako laguntzen garrantziaren balorazioa kasu batzuetan ez dator bat proiektuak garatzeko azaldu dituzten eragozpen eta pizgarrien inguruko iritziarekin, laguntza horiek ez izateak iritzi hori aldatuko lukeela.

4.
Europako
erreferentziazko hiru
eskualde hauetan
enpresak garatzen eta
sortzen laguntzeko
dituzten ingurune eta
politiken analisi
konparatiboa: Baden-
Württemberg
(Alemania), Flandria
(Belgika) eta Emilia-
Romagna (Italia)

4.1 SARRERA OROKORRA

Kapitulu honetan enpresak eta ekoizpena garatzeko Europako hiru eskualde hauetan dituzten ingurune ekonomiko eta produktiboak eta babes-politikak aztertuko ditugu: Baden-Württemberg (Alemania), Flandria (Belgika) eta Emilia-Romagna (Italia). Horrez gain, arlo horiek guztiak Euskal Autonomia Erkidegoko errealitatearekin alderatuko ditugu. Hiru eskualde horiek EA Ekoen antzeko ezaugarri estrukturalak dituzte, hau da: ongizate ekonomiko handia dute, industria-sektoreak pisu handia du, berrikuntza eta I+G arloa asko lantzen dituzte, kanpoaldera asko begiratzen dute eta, gainera, autonomia politiko handia dute. Gauzak horrela, autonomia horri esker, haien lurraldean ekonomia, ekoizpena eta enpresak sustatzeko berezko politika oso aktiboak garatzeko gai dira.

Kapitulu honek, sarrera honez gain, zazpi atal handi dauzka. Hala, 4.2 atalean Europar Batasuneko enpresen aldeko politikaren historia azalduko dugu, labur-labur, eta Europar Batasunean arlo horretan gauzatutako jarduera eta programa nagusien deskribapen labur bat egingo dugu. Ondoren, 4.3 atalean, aztertu ditugun hiru eskualdeen errealitate ekonomikoa zertan den azaldu eta EA Ekoarekin alderatuko dugu. Horretarako, adierazle ekonomiko garrantzitsuenak baliatuko ditugu eta krisi ekonomikoak eskualde horietan izan duen eraginaren analisi labur bat egingo dugu. Alderatzeko adierazleak homogeenak izan daitezzen, atal horretan Eurostateko (Europako Batzordeko Estatistika Institutuko) informazioa erabiliko dugu.

Hurrengo hiru ataletan, aztertu ditugun hiru eskualdeetako enpresa-sarea sustatzen duen babes-egitura publiko eta pribatuari buruzko informazioa emango dugu, atal bakoitzean zehatz-mehatz. Alde horretatik, atalak bi arloren arabera daude egituratuta. Batetik, eskualde bakoitzeko enpresa- eta ekoizpen-sarea aztertu dugu, labur-labur, baita enpresa-jardueraren garapenean eragina duten pizgarri eta oztopo nagusiak ere. Eta bestetik, eskualde-gobernuek dagozkien lurraldeetako ekonomiaren eta enpresen garapenean duten zeregina aztertu dugu, gai horretan jarrera aktiboa duten erakunde publiko eta pribatu nagusiak zehaztu ditugu eta ekonomia eta enpresak babesteko dauzkaten politika eta neurri nagusiak azaldu ditugu.

Amaitzeko, azken atalean, enpresak babesteko EA Eko politikaren azalpen labur bat egin eta aipatu Europako hiru eskualdeetan enpresak babesteko dituzten egiturekin alderatu dugu. Alde horretatik, EA Eren ikuspegitik eredu interesgarri izan daitezkeen elementu batzuk zehaztu ditugu hiru eskualde horietan.

4.2 ENPRESEN ALDEKO ERKIDEGO-ESPARRUA

4.2.1 EUOPAR BATASUNAREN ENPRESEN ALDEKO POLITIKA

Europar Batasunaren enpresen aldeko politikaren oinarri juridikoa Europar Batasunaren Funtzionamenduari buruzko Ituneko 173. artikulua da. Zehazki, artikulua horrek dio Europar Batasunak (eta, harekin batera, estatu kide guztiek) Batasuneko enpresen lehiatzeko gaitasuna indartzeko eta, era horretan, Europan hazkunde iraunkorra eta enplegua sustatzeko esparru-kondizioak ziurtatu behar dituela. Artikuluak dio, hain zuzen ere, Europar Batasunaren jarduerak honako hauek izan behar dituztela helburu:

- Enpresak aldaketa estrukturaletara bizkorrago moldatzea.
- Europar Batasun osoan enpresak sortzeko eta garatzeko ingurune egokia sustatzea; batik bat enpresa txiki eta ertainak sortu eta garatzeko.
- Enpresak elkarlanean aritzeko ingurune egokia sustatzea.
- Berrikuntza, ikerketa eta garapen teknologikoko politiken ahalmena hobeto aprobetxatzea erraztea.

Gauzak horrela, EBko industria- eta enpresa-politikako tresnen helburua da enpresaburuek haien enpresa-ideia eta -proiektuak osoki garatzeko moduko kondizio orokorrak sortzea, kontuan hartuta, betiere, EBko industria- eta enpresa-sarea osatzen duten sektoreen premia eta ezaugarri bereziak. Halaber, asmoa da EBko enpresa-politika enpresen munduan eragina izan dezaketen gainerako politiketan egoki integratzea (merkataritzan, barne-merkatuan, ikerketan eta berrikuntzan, enpleguan, ingurumenaren babesean...).

4.2.2 EUOPAR BATASUNAK GAUZATUTAKO JARDUERA ETA PROGRAMA NAGUSIAK

Gaur egun, Europar Batasunak enpresa europarrak, oro har, eta, bereziki, enpresa europar txiki eta ertainak (ETE) babesteko jarduera eta programa asko dauzka. Babes hori hainbat eratan gauzatzen da (diru-laguntzak, maileguak, bermeak), eta enpresek laguntzak jaso ditzakete zuzenean eta estatuak edo eskualdeek kudeatzen dituzten programen bitartez (adibidez, Europar Batasunaren Funtz Estrukturalen bidez). Horren harian, Europako enpresek eskura dituzten laguntza-programa europar nagusietako batzuk aurkeztuko ditugu orain, hiru multzo handi hauetan sailkatuta: a) gaikako finantziario-programak; b) funts estrukturalak eta c) finantza-tresnak.

a) Gaikako finantziario-programak

Era horretako finantziarioak gaikakoak izaten dira, helburu espezifikoak (ingurumena, ikerketa, hezkuntza), eta Europako Batzordeko sailek diseinatu dituzte eta jartzen dituzte martxan. Oro har, enpresa eta erakundeek zuzenean eskatu ohi dituzte programa horietako laguntzak; normalean, baldintza izaten da proiektua iraunkorra, transnazionala eta balio erantsiduna izatea. Gainera, programaren arabera, parte har dezakete, baita ere, industria-taldeak, merkataritzaren elkarlanean eta/edo enpresei laguntza-zerbitzuak eskaintzen dizkieten hornitzaileak edo enpresa-aholkularitzako agentziak. Oinarriko printzipioa baterako finantziarioa da: gehienetan, Europar Batasunak proiektuko kostuen parte bat estaltzeko diru-laguntzak eskaintzen ditu.

4.1 koadroa: COSME programan zehaztutako jarduerak nagusiak

<ul style="list-style-type: none"> • ETEei finantziario eskuragarri jarzea 	<p>ETEei proiektuak martxan jartzeko, handitzeko eta eskualdatzeko finantziario lor dezaten erraztea, estatuek eta eskualdeek ETEentzako dituzten finantza-tresnak osatze aldera.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ETEei Europar Batasunetik kanpoko merkatuetara heltzen laguntzea 	<p>Aurreikusitako neurrietako batzuk dira hainbat gairen inguruko informazioa ematea (merkatuan sartzeko dauden oztipoak, enpresa-aukerak, kontratazio publikoa, aduanetako prozedurak) eta lehenetsia duten herrialdeetako arauak eta jabetza intelektualeko eskubideei buruzko laguntza-zerbitzuak hobetzea, besteak beste.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Enpresak Babesteko Europako Sareari laguntzea 	<p>Barne-merkatuan eta beste herrialde batzuetan dauzkaten aukerak aprobetxatu nahi dituzten Europar Batasuneko ETEei babes-zerbitzuak eskaintzeko. Hala, Sare horri laguntze aldera, hainbat gai interesgarri buruzko informazio- eta aholkularitza-zerbitzuak eskaintzen hasi dira (gaiak dira, esate batera, kudeaketa, finantziarioa, energia-eraginkortasuna eta Europar Batasunaren ekimenak), eta baita mugez gaindiko enpresa-lankidetzak sustatzen ere.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Enpresak sortzeko gogoia sustatzeko ekimenak babestea 	<p>Enpresa-ingurune eta -kultura sortzea sustatzen duten jarduerak babestea. Ingurune horrek erraztu behar du, hain zuzen ere, enpresak sortzea eta eskualdatzea, enpresak haztea, berriz hasteko aukera izatea (bigarren aukera) eta hazi-enpresak sortzea, besteak beste. Alde horretatik, arreta berezia jarri behar zaio hezkuntza, prestakuntza eta ekintzaile izateko abilezia eta jarrerak sortzeko eta errazteari, batik bat gazteen eta emakumeen kolektiboetan.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Europar Batasuneko enpresen lehiatzeko gaitasuna eta iraunkortasuna ziurtatzeko kondizio orokorrak hobetzeko jarduerak 	<p>Europako Batzordeak enpresen (batik bat ETEen) kondizio orokorrak hobetzeko jarduerak espezifikoak babesten ditu eta, horretarako, beharrezkoak ez diren karga administratibo eta normatiboak kentzen ditu. Jarduera horietako batzuk dira, adibidez, Europar Batasuneko araudiak ETEetan dauzkan ondorioak aldi-aldi ebaluatzea, batetik; eta estatu kideek informazioa eta jardunbide egokiak trukitzea, bestetik.</p>

Iturria: Europako Batzordea.

Hala, hauek dira finantziario-bolumenaren aldetik garrantzi gehien duten gaikako programak: Ikerketako eta Berrikuntzako Horizon 2020 Esparru Programa eta COSME Programa (enpresa txiki eta ertainen lehiatzeko gaitasuna hobetzeko programa):

- Ikerketako eta Berrikuntzako Horizon 2020 Esparru Programa. Programa horren helburua da enpresek hainbat gairen inguruan gauzatzen dituzten ikerketa- eta berrikuntza-proiektuak babestea, besteak beste. Aurrekoa Ikerketa eta Garapen Teknologikoko Zazpigarren Esparru Programa¹¹⁵ izan zen, 2007-2013 aldikoa. Horizon 2020 Programak 76.880 milioi euroko aurrekontua dauka 2014-2020 aldirako. Programa honek enpresa txiki eta ertainentzako tresna berezi bat dauka, ETE tresna, zeinaren helburua den berrikuntza-proiektu europar baten bidez hazteko eta nazioarteko bihurtzeko asmoa duten ETE tradizional zein berritzaileei laguntzea.
- COSME Programa (enpresa txiki eta ertainen lehiatzeko gaitasuna hobetzeko programa) 2014-2020 aldirako diseinatu du Europar Batasunak, bertako ETEen premia espezifikoak erantzun berezia emateko asmoarekin; aurrekoa ekintzailetzari eta berrikuntzari buruzko CIP-EIP programa zen (2007-2013). COSME Programaren aurrekontua 2,3 bilioi eurokoa da, 2014-2020 aldirako. Enpresen internazionalizazioa, lehiatzeko gaitasuna eta kultura babesteko tresnaz gain, COSME finantza-tresna bat da: helburu nagusia da ETEen finantziario erraztea, eta programako aurrekontuaren % 60 baino gehiago horretarako erabiltzen da.

b) Funtz estrukturalak

¹¹⁵ Zazpigarren Esparru Programaren seigarren segimendu-txostenean NUT3 eskualde europarren sailkapen bat dago: 50 enpresa nagusiak daude zerrendatuta, parte hartzen duten eskualde-enpresen eta EBn egiten duten finantza-ekarpenaren arabera (2007-2012). Eta 50 eskualdeen zerrenda horretan txosten honetan aztertu ditugun lurraldeetakoak diren batzuk daude, esate batera: DE125 Heidelberg (EBn egiten duen ekarpenari dagokionez, zerrendan 24. dago, 253,7 milioi euroekin), BE234 Gent (EBn egiten duen ekarpenari dagokionez, zerrendan 34. dago, 183,1 milioi euroekin) eta ES213 Bizkaia (EBn egiten duen ekarpenari dagokionez, zerrendan 35. dago, 179,8 milioi euroekin).

Funts estrukturalak dira Europar Batasunaren finantziazio-tresna handienak. Funts horiek Europako enpresek baliatzen dituzte, bereziki ETEek, eskualdeetan gauzatzen dituzten gaikako programen eta erkidego-ekimenen bitartez. Gauzak horrela, Europar Batasunak bost funts estruktural eta inbertsio-funts dauzka, eta enpresen ikuspegitik Eskualdeen Garapenerako Europako Funtsa (EGEF) eta Europako Gizarte Funtsa (EGF) dira garrantzitsuenak. Funts horien onuradunek zuzenean jasotzen dute proiektuak finantzatzeko laguntza. Kontuan hartu behar dugu programak kudeatzeaz eta proiektuak aukeratzeaz estatuak eta eskualdeak arduratzen direla, modu deszentralizatuan eta baterako kudeaketa-erregimenean, eta, ondorioz, proiektuen finantziazio-maila eskualdeen aberastasun erlatiboaren araberakoa izaten dela.

4.2 koadroa: Europar Batasuneko funts estruktural nagusiak.

	Deskribapen laburra
Eskualdeen Garapenerako Europako Funtsa (EGEF)	Helburua da Europar Batasunean kohesio sozioekonomikoa indartzea, eskualdeen arteko desorekak zuzenduz. Hauek dira EGEFen lehentasunezko inbertsio-arloak: berrikuntza eta ikerketa, enpresa txiki eta ertainen (ETEen) babesa eta, azkenik, karbono-isuri gutxiko ekonomia. Gaiak askotarikoak izan daitezke: ETEen berritzeko eta lehiatzeko gaitasuna hobetzea, enpresa-ingurunea hobetzea, enpresen mugez eta eskualdez gaindiko elkarlana eta abar.
Europako Gizarte Funtsa (EGF)	Europar enplegua sortzen laguntzeko tresna nagusia da: herritarrei lanpostu hobeak lortzen laguntzen die eta EBko herritar guztiek lan-aukera bidezkoagoak izan ditzaten ziurtatzen du. Funts horren bitartez babesten dira, besteak beste, langileen eta enpresen moldatzeko gaitasuna hobetzeko jarduerak, prestakuntza-ekintzak eta lanean hasteko zailtasunak dituzten kolektiboek enplegua errazago lortzeko eta lan-merkatuan parte hartzeko jarduerak.

Iturria: Guk geuk egin dugu, Europako Batzordearen informazioa oinarri hartuta.

c) Finantza-tresnak

Finantza-tresnen helburuak dira, batetik, enpresentzako (batik bat ETEentzako) kreditu-bolumena handitzea; eta bestetik, estatuetakoko finantza-bitartekariak (banku, kreditu-erakunde eta abarrek) maileguak emateko daukaten ahalmena indartzea. Izan ere, bitartekari horiek bideratzen dituzte laguntzak, normalean. Lehen aipatu COSME programaz aparte dauden tresna nagusiak beheko koadroan bildu ditugu:

4.3 koadroa: Finantza-tresna nagusiak.

	Deskribapen laburra
Europako Inbertsio Bankua (EIB)	EIBk, kondizioak aldeko dituenean, EBko helburu politikoekin bat datozen EBko enpresa-proiektuak babesten ditu. EIBk eskaintzen ditu, besteak beste, kreditu-zerbitzuak (sektore pribatuko enpresa handi zein txikien kapital-gastuko proiektu bideragarrietarako), berme-zerbitzuak (askotariko finantza-erakundeetarako) eta arrisku-kapitaleko jarduerak, besteak beste.
Europako Inbertsio Funtza (EIF)	EIFren helburu nagusia da enpresa txikiei finantzatzeko laguntzea. Akziodun nagusia Europako Inbertsio Bankua da, eta harekin EIB taldea delakoa osatzen du. EIFk arrisku-kapitala eskaintzen die ETEei, bereziki hasiberriei eta teknologia-sektorean aritzen direnei. Horrez gain, bermeak ematen dizkie finantza-erakundeei (bankuei, esate batera), hauek ETEei ematen dizkien maileguak estaltzeko. EIFk bankuen eta beste finantza-bitartekari batzuen bidez lan egiten du.
Jeremie	Europako Batzordeak eta EIFk elkarrekin eta EIBrekin elkarlanean antolatu duten ekimen bat da. Ekimen horren helburua da mikroenpresek eta ETEek finantziarioa errazago lortzea, mikrokredituen, arrisku-kapitalaren, bermeen eta finantzatzeko beste modu berritzaile batzuen bitartez.
Jasmine	Europako Batzordeak, EIFk eta EIBk elkarlanean antolatu duten ekimen bat da, Jeremieren osagarria. Helburuak dira, batetik, mikrokreditu-hornitzaileek eta mikrofinantza-erakundeek hainbat alorretan duten ahalmena hobetzea (gobernantza egokia, informazio-sistemak, arriskuaren kudeaketa, plangintza estrategikoa); eta bestetik, mikrokredituen merkatuan operadore iraunkor eta bideragarri izan daitezen laguntzea. Horretarako, Jasmine ekimenaren esparruan, mikrokreditu-hornitzaileei eta mikrofinantza-erakundeei aholkularitza teknikoa eta finantza-babesa eskaintzen dizkiete.
Progress mikrofinantziarioa	Europako Progress mikrofinantziario-tresnak enpresa sortzeko eta handitzeko zailtasunak dituztenei (gazteei, desgaituei...) mailegua lortzen laguntzen die. Programaren esparruan gehienez 25.000 euro eska ditzakete.

Iturria: Guk geuk egin dugu, Europako Batzordearen informazioa oinarri hartuta.

4.3 ESKUALDEAK KONPARATZEKO ADIERAZLEAK

4.3.1 BADEN-WÜRTTEMBERG, FLANDRIA ETA EMILIA-ROMAGNA ESKUALDEEN AURKEZPEN GEOGRAFIKOA

a) Baden-Württemberg

Baden-Württemberg Alemaniako Errepublika Federaleko hamasei estatu federatuetakoko bat da. Baden-Württemberg Alemania hegomendebaldean dago, eta hauekin egiten du muga: iparraldean Hesseko estatuarekin, ipar-ekialdean eta ekialdean Bavariako estatuarekin, ipar-mendebaldean Renania-Palatinatuko estatuarekin eta hegoaldean eta mendebaldean Suitzarekin eta Frantziarekin. Beraz, **Europako gune ekonomiko nagusiak bertatik bertara dauzka. Hedadurari eta biztanleriari dagokionez, Baden-Württemberg Alemaniako hirugarren estatua (Land) da: 35.751 Km² eta, gutxi gorabehera, 10,8 milioi biztanle ditu. Hortaz, EAE baino bost aldiz handiagoa da eta, halaber, EAEko biztanleriaren bost halako du.**

4.1 grafikoa: Baden-Württemberg kokapen geografikoa

Biztanle-dentsitate handia du (303 biztanle/ Km^2) eta hamabi administrazio-eremutan banatua dago. **Hiri nagusiak** dira Stuttgart, Mannheim, Karlsruhe, Friburgo, Ulm, Heidelberg eta Heilbronn, eta **bizi-maila handia** da guztietan. Estatuko hiri garrantzitsuena Stuttgart da, hiriburu ekonomiko eta kulturala, eta 600.000 biztanle ditu. Baden-Württemberg-en azpiegitura eraginkorra dute: **errepide, autobide, trenbide eta bide nabigagarrien sarea handia** da eta, gainera, hainbat aireportu dituzte (Stuttgartekoa da garrantzitsuena).

b) Flandria

Flandria Belgikako hiru eskualdeetako bat da; beste biak dira Valonia eta Brusela. Flandriak bost probintzia dauzka: Anberes, Limburg, Flandria ekialdea, Brabant flandriarra eta Flandria mendebaldea. Hego-mendebaldean Frantziarekin egiten du muga, mendebaldean Ipar itsasoarekin, iparraldean eta ekialdean Holandarekin eta hegoaldean Valoniako eskualdearekin. Beraz, **erabaki ekonomiko eta politikoak hartzen diren Europako gune nagusietatik (Bruselatik barne) gertu dago.**

Hiri garrantzitsuenak dira Anberes (milioi erdi biztanle), Gante (242.000 biztanle), Brujas (117.000 biztanle) eta Lovaina (98.000 biztanle), besteak beste.

Flandriak $6,4$ milioi biztanle baino gehiago ditu (Belgikako biztanleen % 57), eta biztanle-dentsitatea handia da: 478 biztanle/ km^2 . Hori dela eta, **pilaketa- eta ingurumen-arazoak dituzte, eta jarduera berrietarako lekurik ez dute. Hedadurari dagokionez, Flandria EA Eren bi halako da; eta biztanleriari dagokionez, EA Eren hiru halako.**

Flandriako **garraio-azpiegitura bikaina da**, ubide, autobide, trenbide eta portuz osatua dago (Anberesko portua Europako portu handien zerrandan bigarren dago, Rotterdamekoaren atzetik), eta, oro har, **munduan kudeaketa logistikoaren eredu da.**

c) Emilia-Romagna

Emilia-Romagnako eskualdea Italia ipar-ekialdean dago; hegoaldean dauzka Toscana eta Marche eskualdeak eta San Marinoko Errepublika, iparraldean Lombardia eta Veneto, mendebaldean Piemonte eta Liguria, eta ekialdean itsaso Adriatikoa.

Emilia-Romagnak 22.466 km^2 eta, gutxi gorabehera, $4,4$ milioi biztanle ditu; hedaduraz, beraz, **EA Eren hiru halako da**, eta biztanleriari dagokionez, **EA Eren bi halako**. Biztanle-dentsitatea kilometro koadroko 195 biztanlekoa da, eta bederatzi probintzia ditu: Bolonia, Ferrara, Forli-Cesena, Modena, Parma, Piacenza, Ravenna, Reggio Emilia eta Rimini.

4.2 grafikoa: Flandriaren kokapen geografikoa

Hiri nagusiak dira hiriburua, Bolonia (382.000 biztanle inguru ditu, eta hiri-eremua osoan 900.000 lagun bizi dira), Modena, Parma, Reggio Emilia, Ferrara, Piacenza, Ravenna eta Rimini (guztiak 130.000 eta 180.000 biztanle artekoak dira).

Oro har, eskualdeak **garraio-azpiegitura eraginkorra, bizi-kalitate handia eta kultura- eta ingurumen-ondare aberatsa** ditu. Horrez gain, **kokapen estrategikoa** du, Italiako eta Europako hiri nagusiekin ondo komunikatuta baitago.

4.3 grafikoa: Emilia-Romagnaren kokapen geografikoa

4.3.2 ESKUALDEEN KONPARAZIOA: ADIERAZLE NAGUSIAK

a) Ekonomien tamaina eta aberastasun-sorkuntza

Ondoko koadroan **aztertutako eskualdeen ekonomia** eta biztanleria daude alderatuta. **Baden-Württemberg da nagusi, 385 mila milioi euro baino gehiagoko BPG baitu** (2011). Flandria (212,3 mila milioi euro) eta Emilia-Romagna (142,6 mila milioi euro) bigarren eta hirugarren daude. Aberastasun-sorkuntzari dagokionez, beraz, EAEren gaintik daude nabarmen (urte berean, EAEko BPG 64,9 mila milioi eurokoa izan zen).

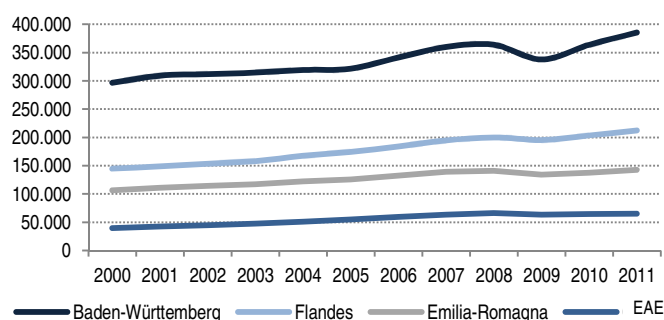
4.4 koadroa: Eskualdeko BPG (milioi eurotan) eta biztanle bakoitzeko BPG (eurotan)

	Biztanleria 2013	BPG (milioi eurotan) 2011	Biztanle bakoitzeko BPG (eurotan) 2011
EB-28	507.162.571	12.711.918	25.100
Baden-Württemberg	10.840.832	385.391	34.600
Flandria	6.404.726	212.354	30.100
Emilia-Romagna	4.377.487	142.609	31.400
EAE	2.177.006	64.857	32.500

Biztanle bakoitzeko BPG, erosahalten parekoarekin.
Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Biztanle bakoitzeko BPG erosahalten parekoarekin neurtuz gero, aldeak gutxitu egiten dira nabarmen eta **EAEk zerrendan gora egiten du** (2011ko batezbestekoa **32.500 euro** da), bigarren postura arte, hain zuzen ere. Zerrendan lehena **Baden-Württemberg da (34.600 euro)**. Horren harian, azpimarratu beharra daukagu EB-28ko biztanle bakoitzeko batez besteko BPG 25.100 euro zela 2011n, eta, beraz, **aztertutako eskualde guztiak aberastzat** har ditzakegula European.

4.4 grafikoa: Eskualdeko BPGren bilakaera (milioi eurotan)

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Aztertutako lau eskualdeak sektore desberdinetan daude espezializatuta, eta hori argi ikusten da BEGren egitura sektorialari begiratzuz gero. Beheko koadroan ikusten da (datuak 2011koak dira) BEGren hamar eurotik sei, gutxienez, zerbitzuen-sektorean sortzen direla eskualde guztietan; proportzio hori lautik ia hirukoa da Flandrian (% 73,1).

Hirugarren sektoreko jarduerak merkatuko zerbitzuen eta merkatukoak ez diren zerbitzuen arabera bereiziz gero, ikusten da Baden-Württembergeko eta EAEn egiturak antzekoak direla: merkatuko zerbitzuek BEGren % 41 baino gehixeago sortzen dute bi eskualdeetan, eta merkatukoak ez diren zerbitzuek bostena inguru (% 18,8 eta % 20,8, hurrenez hurren).

4.5 koadroa: BEGren egitura sektoriala (%), 2011.

	Baden-Württemberg	Flandria	Emilia-Romagna	EAE
Lehen sektorea	0,7	0,7	2,3	0,7
Industria	34,7	19,3	25,4	27,5
Eraikuntza	4,4	6,8	5,5	9,1
Zerbitzuak	60,2	73,1	66,8	62,7
Merkatukoak	41,4	52,3	50,3	41,9
Merkatukoak ez direnak	18,8	20,8	16,5	20,8

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Flandrian eta Emilia-Romagnan, berriz, merkatuko zerbitzuek eskualdeko BEGren erdia baino gehixeago sortzen dute (% 52,3 eta % 50,3, hurrenez hurren).

Txosten honetan adierazi dugun moduan, **Euskal Autonomia Erkidegoan industria-espezializazioa nabarmena** da: industriak % **27,5**eko partaidetza erlatiboa dauka BEGn. Portzentaje hori Emilia-Romagnakoaren antzekoa da (% 25,4), baina **Baden-Württembergekoa** baino txikiagoa (% **34,7**). Eraikuntza-sektorearen ekarpenari dagokionez, txikiena Baden-Württembergeko % 4,4 da, eta handiena EAEn % 9,1. Lehen sektoreak Emilia-Romagnan du garrantzi gehien (% 2,3), eta gainerako eskualdeetan ekarpena oso txikia da.

b) Enpresen egitura

Eurostaten ez dago enpresa eta/edo establezimenduen kopuru osoari eta egitura sektorialari buruzko eskualdeen araberako informazio xehaturik. Eskura dagoen eta alderatu daitekeen informazioa¹¹⁶ jarduera-adar batzuetakoa (funtsean, industria- eta eraikuntza-jarduerak eta merkatuko zerbitzuetakoak) eta 2011. urtekoa da; datu horien arabera, aztertutako lau eremuetako banaketa sektoriala nahiko antzekoa da, beheko koadroan ikusten den moduan.

Estatistikan aintzat hartutako sektoreetan ugariak motordun ibilgailuen merkaturatze-, salmenta- eta konponketa-jarduerak dira: Flandriako, Baden-Württembergeko eta Emilia-Romagnako establezimenduen laurdena inguru arlo horretakoa da (portzentajeak dira % 26,8, % 24,4 eta % 27,2, hurrenez hurren), baita EAEn herena ere (% 32,8).

Jarduera profesional, zientifiko eta teknikoetan aritzen diren establezimenduak ere ugariak dira (% 15-19), eta baita eraikuntzakoak (% 11-17), ostalaritzakoak (% 8-11) eta manufaktura-industriakoak ere (% 7-12). Portzentajeak, noski, ez dira eskualde guztietan berdinak, baina batetik besterako aldea portzentajezko sei puntukoa da, gehienez, lau multzo sektorialetan.

Higiezinen arloko jardueretan, ordea, alde handiak daude: balio handiena Baden-Württembergekoa da (% 12), EAEn (% 3) lau halakoa, hain zuzen ere.

¹¹⁶ Eurostatek argitaratzen duen Structural business statistics (SBS) estatistikak 2009ko EJSNko atal hauetan martxan dauden establezimenduen kopuruari buruzko informazioa ematen du: B, C, D, E, F, G, H, I, J, L, M eta N (ikusi koadroa). Atal hauek, beraz, ez dituzte kontuan hartzen: A (nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza), K (finantza- eta aseguru-jarduerak), O (herri-administrazioa eta defentsa, derrigorrezko gizarte-segurantzak), P (hezkuntza), Q (osasuneko eta gizarte-zerbitzuetako jarduerak) R (arte-, aisia- eta olgeta-jarduerak), S (beste zerbitzu batzuk), T (etxeko jarduerak) eta U (lurraldez kanpoko erakundeen jarduerak).

4.6 koadroa: Establezimenduen banaketa sektoriala (%), 2009ko EJSNko atalen arabera. 2011

	Baden-Württemberg	Flandria	Emilia-Romagna	EAE
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0
B. Erauzketa-industriak	0,1	0,0	0,1	0,0
C. Manufaktura-industria	10,8	7,3	12,5	9,3
D. Energia elektrikoa, gasa, lurrina eta aire girotua	1,7	0,1	0,2	0,3
E. Ura, saneamendua, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	0,4	0,3	0,2	0,2
F. Eraikuntza	11,4	17,2	15,7	12,5
G. Ibilgailuen merkaturatzea, salmenta eta konponketa	24,4	26,8	27,2	32,8
H. Garraioa eta biltegiatzea	3,9	3,4	4,1	9,3
I. Ostalaritza	8,4	8,7	8,2	11,3
J. Informazioa eta komunikazioa	4,1	4,5	2,6	2,0
L. Higiezinaren arloko jarduerak	12,0	6,7	9,1	3,3
M. Jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak	16,9	18,8	16,5	14,5
N. Jarduera administratiboak eta zerbitzu osagarriak	5,8	6,2	3,6	4,5

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

c) Lan-merkatua

Lan-merkatuaren gaineko adierazle nagusien arabera, Baden-Württembergeko eskualdeak enplegua sortzeko ahalmen handia dauka. Alemaniako eskualdeko landunen kopurua (5,5 milioi) Flandriakoaren (2,8 milioi) bi halako zen 2013an, nahiz eta biztanleria aldetik eskualde alemaniarra belgikarraren 1,7 halako izan.

4.7 koadroa: Biztanle landunak eta enplegu-tasa, 2013.

	Lanpostuak (milaka)	Enplegu-tasa		
		Guztira	Gizonak	Emakumeak
EB-28	218.355,6	68,3	74,2	62,5
Baden-Württemberg	5.549,4	80,5	85,7	75,3
Flandria	2.755,9	71,9	76,8	66,9
Emilia-Romagna	1.968,9	70,6	78,0	63,3
EAE	902,8	65,3	69,8	60,8

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Emilia-Romagna zerrendan hirugarren dago (2 milioi landun) eta EAE laugarren, askoz atzerago (902,8 milioi landun). Zenbaki horietan ikusten da Baden-Württembergean eta Euskal Autonomia Erkidegoaren arteko aldea, lan-merkatuari dagokionez, oso handia dela (alemaniar eskualdekoa EAekoaren sei halako da).

Enplegu-tasari dagokionez, Baden-Württembergeko lan-merkatua oso dinamikoa da (% 80,5, 20 eta 64 urte arteko biztanleen multzoan). Gainerako eskualdeko eta EAeko tasa, berriz, txikiagoak dira: Flandriakoa % 71,9, Emilia-Romagnakoa % 70,6 eta EAekoa % 65,3, hain zuzen ere. Lau lurralde horietatik **Euskal Autonomia Erkidegoa bakarrik dago EB-28ko batezbestekoaren (% 68,3) azpitik**, emakumeen eta gizonen multzoetan.

4.8 koadroa: Enplegu-tasa, adinaren arabera (%), 2013.

	Adin-segmentua (urteak)				
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
EB-28	32,3	73,5	79,1	77,4	50,2
Baden-Württemberg	50,5	82,5	87,7	88,0	69,1
Flandria	27,7	84,3	87,1	82,5	42,9
Emilia-Romagna	19,6	75,6	83,0	81,4	48,6
EAE	16,3	71,0	78,2	73,0	46,4

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Gazteenen multzoan, enplegu-tasa handiena Baden-Württembergekoa da, gainerako eskualdeetako batezbestekoa baino askoz handiagoa. Aldiz, 35 eta 44 urte arteko biztanleen multzoan aldeak txikiak dira, nahiz eta enplegu-tasa handiena (% 87,7, Baden-Württemberg) txikiena baino (% 78,2, EAE) ia zortzi puntu handiagoa izan.

4.9 koadroa: Biztanle landunen sektoreen araberako bereizketa (%). 2013

Biztanle landunak sektoreen arabera bereiziz gero, ikusten da Baden-Württembergek eta Emilia-Romagnak, batetik, eta Flandriak eta EAEk, bestetik, antzeko egiturak dituztela, alegia desberdintasun sektorial gutxi dituztela.

	Baden-Württemberg	Flandria	Emilia-Romagna	EAE
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0
Lehen sektorea	1,1	1,4	3,4	1,6
Industria	28,9	16,5	26,2	20,5
Eraikuntza	6,0	7,3	6,5	6,5
Zerbitzuak	64,0	74,8	63,9	71,4
Merkatukoak	35,8	41,1	39,0	40,3
Merkatukoak ez direnak	28,2	33,8	24,9	31,1

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Baden-Württembergean eta Emilia-Romagnan, biztanle landunen laurdenak baino gehiagok industrian lan egiten du (% 28,9 eta % 26,2, hurrenez hurren), eta % 64 inguruk zerbitzu-jardueretan (dena den, eskualde alemaniarrean merkatuko zerbitzuen partaidetza erlatiboa eskualde italiarrekoa baino hiru puntu txikiagoa da).

Aldiz, Flandrian eta EAEen industria-enpleguak pisu txikiagoa du (% 20,5 eta % 16,5, hurrenez hurren), eta zerbitzu-enpleguk handiagoa (% 74,8 eta % 71,4). Eraikuntza-sektoreak biztanle landunen % 6-7 hartzen du aztertutako lau lurraldeetan.

Baden-Württemberg, goi-mailako teknologiaren alorrean 337.000 biztanlek baino gehiagok egiten zuen lan 2012an, eta kopuru hori EAEkoaren (31.000) hamar halako da. Zenbaki horiek eta enplegu osoa alderatuta, ikusten da EAEen goi-mailako teknologiko sektoreek % 3,3ko partaidetza-kuota dutela, Emilia-Romagnakoaren antzekoa (% 3,5), baina Flandriako eta Baden-Württembergeko batezbestekoak baino txikiagoa (% 4,6 eta % 6,1, hurrenez hurren).

Goi-mailako teknologiko manufaktura-sektoreetako eta goi-mailako teknologiko jakintzaren arloko zerbitzu intentsiboetako enplegua orekatuta dago Baden-Württembergean (% 49 eta % 51, hurrenez hurren). Gainerako eskualdeetan zerbitzu-jarduerak dira nagusi, batik bat Euskal Autonomia Erkidegoan.

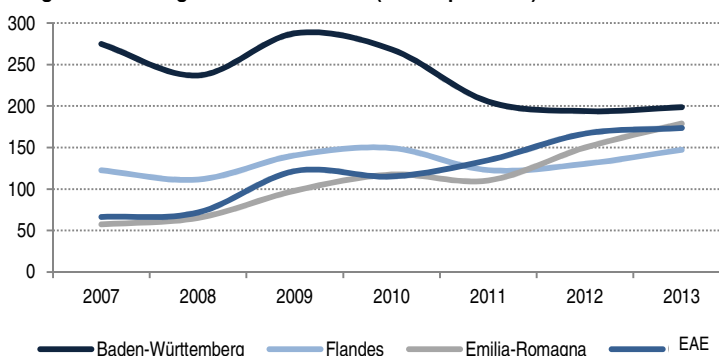
4.10 koadroa: Goi-mailako teknologiko sektoreetako enplegua (milaka), 2012.

	Goi-mailako teknologiko sektoreetako enplegua			Enplegu osoaren %
	Guztira	Goi-mailako teknologiko manufaktura-industria	Goi-mailako teknologiko jakintzako zerbitzu intentsiboak	
Baden-Württemberg	337	165	171	6,1
Flandria	127	33	94	4,6
Emilia-Romagna	65	20	45	3,3
EAE	31	6	25	3,5

Iturria: Eurostat, Regional Statistics. Ez dago EB-28 daturik.

Alderatutako ekonomiak neurri aldetik oso desberdinak diren arren, langabekopurua antzekoa da lau eremuetan, eta hori emaitza txarra da EAEren kasuan. Izan ere, ondoko grafikoa ikusten da aztertutako aldiaren hasieran Baden-Württembergean orain baino langabe gehiago zeudela. Azken urteetan, ordea, denek bat egin dute, krisi ekonomikoak eragin desberdina izan duelako leku batean eta bestean.

4.5 grafikoa: Langabeziaren bilakaera (milaka pertsona)

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

4.11 koadroa: Biztanle langabeak eta langabezia-tasa, 2013.

	Langabeak (milaka)	Luzaroko langabeen %	Langabezia-tasa (%)		
			Guztira	15-24 urte	Luzaroko langabeak
EB-28	26.485,9	47,5	10,8	23,5	5,1
Baden-Württemberg	198,7	33,6	3,4	5,4	1,1
Flandria	147,3	32,5	5,0	16,6	1,6
Emilia-Romagna	179,0	44,9	8,5	33,3	3,8
EAE	173,6	49,1	16,6	46,5	8,1

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

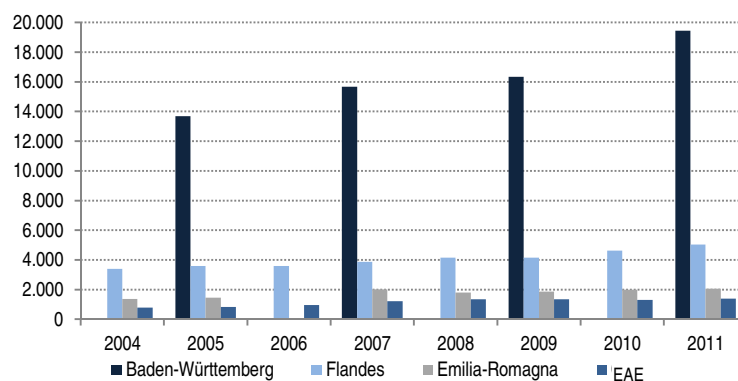
Gauzak horrela, EAEn 173,6 mila langabe zeuden 2013an; kopuru hori Emilia-Romagnakoaren antzekoa da (179.000), eta Baden-Württembergekoa baino txikixeagoa (198,7 mila). **Langabezia-tasari** dagokionez, langabeziak eragin handiagoa du **EAEn** (15 urtetik gorako biztanleen % **16,6** 2013an), **Emilia-Romagnakoaren (% 8,5)** bi halako, **Flandriakoaren (% 5,0)** hiru halako eta **Baden-Württembergekoaren (% 3,4)**¹¹⁷ bost halako da, hain zuzen ere.

Horren harian, luzaroko langabeen¹¹⁸ portzentajea aztertzea ere garrantzitsua da, eta kasu horretan ere EAEn (langabeen % 49,1) gainerako lurraldeetako baino handiagoa da: Emilia-Romagnakoa baino (% 44,9) portzentajezko lau puntu handiagoa eta Baden-Württembergekoa (% 33,6) eta Flandriakoa (% 32,5) baino portzentajezko 15 puntu handiagoa, hain zuzen ere.

d) I+G eta berrikuntza

Aztertutako lurraldeetan ikerketa- eta garapen-arloetan egiten duten ahalegina aztertuz gero, ikusten da **Baden-Württembergeko** eskualdea dela **aitzindari**: hango I+G arloko gastua (19,5 mila milioi inguru 2011n) aztertutako gainerako lurraldeetako baino askoz handiagoa da. Gainera, azken urteetan alde hori handitu egin da nabarmen.

4.6 grafikoa: I+G arloko barne-gastuaren bilakaera (milioi eurotan).

Baden-Württembergeko datuak urtean bitan argitaratzen dira.

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Ikerketa- eta garapen-jardueretako gastuei buruzko 2011ko adierazleen arabera, **Euskal Autonomia Erkidegoa zerrendan hirugarren dago, Baden-Württemberg eta Flandriaren atzetik**. Baden-Württemberg da berriz ere aitzindari, I+G jardueretako gastua BPGren % 5,05 baita, Flandriakoaren (% 2,37), EAEn (% 2,15) eta EB-28koaren (% 2,04) bi halako baino handiagoa. Zerrendan azkena Emilia-Romagna dago, eskualdean era horietako jardueretan egiten duten gastua BPGren % 1,44 baino ez baita.

¹¹⁷ Baden-Württembergeko lan-merkatuaren dinamikotasuna eta alemaniar gizartearen eta, bereziki, eskualdeko biztanleen zahartzea direla eta, lurralde-gobernuak enpresetara langile espezializatuak erakartzeko hainbat ekimen jarri behar izan ditu martxan (hurrengo atalean emango ditugu xehetasunak).

¹¹⁸ Luzaroko langabeziatzat 12 hilabete edo gehiagokoa hartuko dugu.

Biztanle bakoitzeko I+G arloko barne-gastuari dagokionez, zerrenda berbera da, eta biztanleko batez besteko gastuak, honako hauek: 1.809, 796, 653 eta 463 euro, hurrenez hurren. Kasu honetan ere eskualde italiarra bakarrik dago EB-28ko batezbestekoaren (biztanleko 512 euroren) azpitik.

Alde horretatik, **Baden-Württemberg I+G arloko barne-gastuaren % 81 enpresek egiten dute** (16.000 milioi euro 2011n); enpresa-sareak sustatzen ditu, beraz, I+G+B alorreko jarduerak, eta hori ekonomia aurreratuenen bereizgarrietako bat da.

4.12 koadroa: I+G arloko barne-gastuaren adierazleak, 2011.

	I+G gastua (milioi eurotan)	Enpresen I+G gastua (milioi eurotan)	Enpresek egindako gastuaren %	I+G gastua biztanleko (eurotan)	Gastuaren % BPGren aldean
EB-28	259.439	163.752	63,1	512	2,04
Baden-Württemberg	19.448	15.698	80,7	1.809	5,05
Flandria	5.038	3.424	68,0	796	2,37
Emilia-Romagna	2.050	1.342	65,5	463	1,44
EAE	1.397	1.066	76,3	653	2,15

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Euskal Autonomia Erkidegoan, gastuaren % 76 dagokie enpresei, eta alde horretatik Flandriako (% 68) eta Emilia-Romagnako (% 66) eskualdeen gainera dago. Balio absolutuei dagokienez, ordea, EAEn datua alderatutako lurraldeetan txikiena da (1.066 milioi euro 2011n).

Ikerketa- eta garapen-jardueretan lan egiten duten biztanleei buruzko adierazleei dagokienez, EAEn emaitzak nahiko onak dira. Koadroan ikusten den moduan, EAEn 39.000 lagunek lan egiten dute I+G jardueretan, lanaldi osoan; kopuru horretan aintzat hartu ditugu bai ikertzaileak, bai laguntzaileak.

Kopuru hori EAEn enplegu osoaren % 1,9 da (2011), alegia Baden-Württemberg I+G arloko langileek duten pisu erlatiboaren (% 2,4, ia 171.000 langile) puntu erdi txikiagoa, baina Flandriakoa (% 1,4) eta Emilia-Romagnakoa (% 1,2) baino handiagoa.

4.13 koadroa: I+G arloko langileei buruzko adierazleak, 2011*.

	I+G arloko langileak	Ikertzaileak	I+G arloko langileen % enplegu osoaren aldean	Ikertzaileen % enplegu osoaren aldean
EB-28	3.982.669	1.628.443	1,2	0,8
Baden-Württemberg	170.787	77.966	2,4	1,4
Flandria	56.195	26.708	1,4	1,0
Emilia-Romagna	28.678	10.610	1,2	0,5
EAE	39.024	11.212	1,9	1,2

Iturria: Eurostat, Regional Statistics. * Lanaldi osoen pareko datuak.

Aitzitik, Baden-Württemberg 78.000 ikertzaile inguru daude (lanaldi osoak), eta kopuru hori Flandriakoaren (27.000) ia hiru halako, eta Emilia-Romagnakoaren eta EAEnkoaren zazpi halako da (azken bi lurraldeetan 11.000 ikertzaile inguru daude).

Ikertzaileen partaidetzari erlatiboari dagokionez, ordea, EAEn zerrendan bigarren dago berriz (enplegu osoaren % 1,2), Baden-Württemberg atzetik (% 1,4) eta Flandriaren (% 1,0) eta Emilia-Romagnaren (% 0,5) aurretik.

Nazioarteko PCT¹¹⁹ patenteen eskariak oso garrantzitsuak dira jakiteko lurralde bakoitzak zenbateko ahalegina egiten duen I+G+B arloan, eta zein etekin ateratzen dion. ELGak argitaratutako datuen arabera, **PCT patenteen eskarien ratio handiena Baden-Württembergekoa da** (415,8 patente milioi bat biztanleko 2010ean), Flandriakoa (122,8) eta EAEkoa (63) baino askoz handiagoa.

4.14 koadroa: PCT patenteen eskariak, milioi bat biztanleko, 2010.

	PCT patenteen eskariak, milioi bat biztanleko	PCT patenteen eskari-kopurua
Baden-Württemberg	415,8	4.467
Flandria	122,8	768
Emilia-Romagna
EAE	63	135

Iturria: ELGA, Regional Database. Ez dago Emilia-Romagnari buruzko informaziorik.

Azkenik, aztertutako lau lurraldeek 2014ko *Regional Innovation Scoreboard* (RIS¹²⁰) markagailuan dituzten emaitzak aipatuko ditugu. *Innovation Union Scoreboard*¹²¹ delakoan herrialdeak, berrikuntzaren arloko etekinen arabera, lau multzotan sailkatzen diren bezala, aipatu markagailuan Europako eskualdeak (2014ko RISen 190) honela daude sailkatuta: *berritzaile aitzindariak* (34 eskualde), *berritzaile jarraitzaileak* (57 eskualde), *berritzaile neurritsuak* (68 eskualde) eta *berritzaile apalak* (31 eskualde)

Koadroan adierazi bezala, **Baden-Württemberg** baino ez da **berritzaile aitzindaria**; maila horri eutsi egin dio, gainera, aintzat hartutako aldi osoan (2004-2010).

EAE, berrikuntzari dagokionez, **jarraitzailea** da (2004tik 2010era), eta EBko batezbestekoen antzeko edo gaineko emaitzak ditu. **Jarraitzailetzat hartu dituzte, baita ere, Flandria** (aztertutako aldiaren aitzindari ere izan da) eta **Emilia-Romagna** (aztertutako aldiaren berritzaile neurritsu ere izan da).

- *Berritzaile aitzindariak: emaitza erlatiboa EB-27ko batezbestekoa baino % 20 handiagoa bada, gutxienez.*
- *Berritzaile jarraitzaileak: emaitza erlatiboa EB-27ko batezbestekoaren % 20 baino gehiagoren azpitik eta % 10 baino gutxiagoren gainetik badago*
- *Berritzaile neurritsuak: emaitza erlatiboa EB-27ko batezbestekoaren azpitik % 10 eta % 50 artean badago.*
- *Berritzaile apalak: emaitza erlatiboa EB-27ren batezbestekoaren % 50 baino txikiagoa bada.*

4.15 koadroa: Regional Innovation Scoreboard 2014

	2004	2006	2008	2010
Baden-Württemberg	Aitzindaria	Aitzindaria	Aitzindaria	Aitzindaria
Flandria	Aitzindaria	Jarraitzailea	Aitzindaria	Jarraitzailea
Emilia-Romagna	Neurritsua	Neurritsua	Neurritsua	Jarraitzailea
EAE	Jarraitzailea	Jarraitzailea	Jarraitzailea	Jarraitzailea

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

¹¹⁹ PCT patente-eskaria 140 herrialde baino gehiagotara (PCT Itunaren parte diren herrialdeetara) heltzen da, aldi berean; beraz, izapide bakarrarekin herrialde askotara heltzen da eskaria.

¹²⁰ Sintesi-adierazle horrek hiru arlo handi hauekin zerikusia duten hogeita bost adierazle ditu oinarri: i) bideratzaileak: berrikuntza errazten duten funtsezko oinarriak (giza baliabideak, ikerketa-sistema ireki, bikain eta erakargarriak, finantziarioa eta laguntza); ii) enpresa-jarduerak: enpresa europarrak berritzeko ahaleginak biltzea (enpresetako inbertsioak, elkarlana, ekintzailetza eta adimen-aktiboa); iii) emaitzak: ekonomia osoarentzat mesedegarri nola bilakatzen diren azaltzea (berrikuntzan eta ekonomian dituen eraginak).

Informazio gehiago nahi izanez gero: http://ec.europa.eu/news/pdf/2014_regional_union_scoreboard_en.pdf.

¹²¹ Innovation Union Scoreboard (IUS) markagailuak estatu kideak lau multzotan sailkatzen ditu, berrikuntza-emaitzen arabera; azterlana esparru nazionalen egiten da. EBko sailkapen orokorra nahiko egonkorra da: Suedia dago zerrendan aitzindari (2014), eta haren atzetik datoz Danimarka, Alemania eta Finlandia; horiek dira, hain zuzen ere, ikerketan eta berrikuntzan gehien inbertitzen duten herrialdeak.

e) Jendearen jakintza eta prestakuntza

Biztanleen prestakuntza-mailari dagokionez, lau lurraldeetako maila Europa 2020 Estrategiako hezkuntzaren arloko adierazle nagusien¹²² arabera baloratuko dugu: 18 eta 24 urte arteko biztanleen eskola-uzte tasa eta hirugarren mailako ikasketak dituzten 30 eta 34 urte arteko biztanleen portzentajea. **Eskola-uzteari** dagokionez, emaitza onenak **Flandriakoa** (18 eta 24 urte arteko biztanleen % 7,5) eta **Baden-Württembergekoa** (% 7,6) dira, eta zerrendan hirugarren, **tarte gutxirekin, Euskal Autonomia Erkidegoa** dago (% 9,9). Emilia-Romagna, berriz, EB-28ko batezbestekoaren (% 12) gainetik dago.

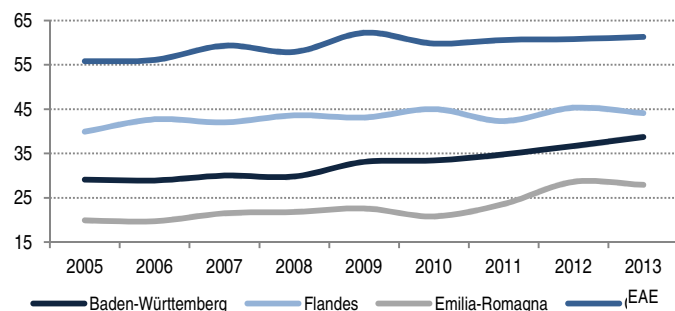
Helduen etengabeko prestakuntzaren gaineko adierazleari dagokionez¹²³, **EAE da nagusi** (% 13,4), eta baita EB-28ko batezbestekoaren (% 10,5) gainetik dagoen bakarra ere. Zerrendan EAEn atzetik daude, ordena honetan, Baden-Württemberg (% 8,7), Flandria (% 7,1) eta Emilia-Romagna (% 6,6).

4.16 koadroa: Biztanleen jakintzaren eta prestakuntzaren gaineko adierazleak, 2013.

	Eskola-uzte tasa (18 eta 24 urte arteko biztanleen %)	Hirugarren mailako ikasketak dituzten 30 eta 34 urte arteko biztanleen %	Etengabeko ikaskuntzaren tasa
EB-28	12,0	36,9	10,5
Baden-Württemberg	7,6	38,7	8,7
Flandria	7,5	44,1	7,1
Emilia-Romagna	15,3	27,9	6,6
EAE	9,9	61,3	13,4

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

4.7 grafikoa: Hirugarren mailako ikasketak dituzten 30 eta 34 urte arteko biztanleak (%).

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Azkenik, **hirugarren mailako ikasketak amaitu dituzten 30 eta 34 urte arteko biztanleen portzentajeari** dagokionez, **emaitza onena EAEn** da (% 61,3); izan ere, **Flandriako** batezbestekoa baino (% 44,1) portzentajezko 17 puntu handiagoa, **Baden-Württembergekoa** baino (% 38,7) portzentajezko 22 puntu handiagoa eta **Emilia-Romagnakoa** (% 27,9) bi halako da. Alde hori mantendu egin da azken urteetan.

f) Zerga-presioa

Eskualdeen arabeko zerga-presioari buruzko informazio estatistiko ofizialik ez dagoen arren, Eurostaten adierazle batzuk azalduko ditugu, Alemania, Belgika, Italia eta Espainiako zergen pisua eta egitura zertan diren irudikatzen dutelako, estatu horietako kontabilitatea oinarri hartuta.

Beheko koadroan ikusten den moduan, Espainiako zerga-presioa (derrigorrezko zerga eta gizarte-kotizazioen baturaren eta ekonomiaren tamainaren arteko zatidura) lau estatu horietako txikiena da: BPGren % 32,5 2012an. EB-28ko batezbestekoa¹²⁴ % 39,4 da, eta Espainiakoa zazpi puntu txikiagoa. Alemaniako zerga-presioa EB-28ko batezbestekoaren antzekoa da (% 39,1), eta Belgika eta Italiakoa handiagoa (% 45,4 eta % 44, hurrenez hurren).

¹²² Horren haren, gogoratu beharra daukagu Europa 2020 Estrategiako hezkuntza-arloko helburu nagusiak direla, batetik, eskola-uzte tasa % 10 baino txikiagoa izatea; eta bestetik, 30 eta 34 urte arteko herritarren % 40k, gutxienez, hirugarren mailako ikasketak amaitzea.

¹²³ Azken lau asteetan ikaskuntza- eta/edo prestakuntza-jarduerak egin dituzten 25 eta 64 urte arteko biztanleen portzentajea.

¹²⁴ EB-28n, zerga-presio handiena Danimarkan dute (BPGren % 48,1) eta txikiena Lituaniar (% 27,2).

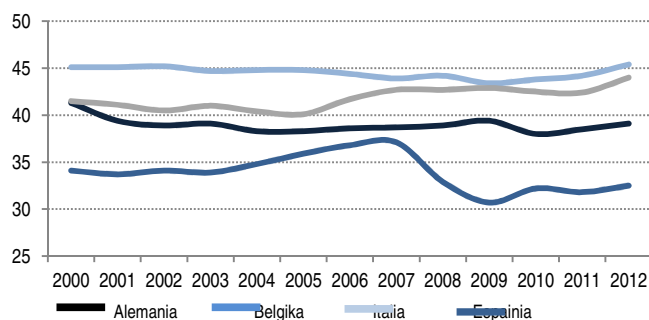
4.17 koadroa: Zerga-presioa (derrigorrezko zerga eta gizarte-kotizazioen % / BPG). 2012

	Guztira	Gizarte-kotizazio-rik gabe	Gizarte-kotizazioak			
			Guztira	Enplegua-tuak	Enplegatzai-leak	Autoenplegua
EB-28	39,4	26,7	12,7	3,9	7,3	1,5
Alemania	39,1	23,6	15,5	6,4	6,8	2,3
Belgika	45,4	30,8	14,6	4,4	8,9	1,3
Italia	44,0	30,4	13,6	2,5	9,3	1,8
Espainia	32,5	20,6	11,9	1,7	8,4	1,8

Zerga-presioaren azken urteetako bilakaerari begiratzen badiogu, ikusten da Alemaniakoa eta Belgikakoa egonkorragoak direla. Espainian, aldiz, adierazle hori 6,4 puntu jaitsi zen 2007tik 2009ra.

Iturria: Taxation Trends in the European Union. Eurostat.

4.8 grafikoa: Zerga-presioa (gizarte-kotizazioekin), BPGren %.

Gizarte-kotizazioak kontuan ez hartuz gero, ezarpen-zaman oinarritutako zerga-presioak behera egiten du asko, eta Espainiak du tasa txikiena: % 20,6. Tasa hori Alemaniakoa baino (% 23,6) hiru puntu txikiagoa eta Belgikakoa (% 30,8) eta Italiakoa baino (% 30,4) hamar puntu inguru txikiagoa da. Horren harian, enplegatuen gizarte-kotizazioen bidezko ekarpena handiagoa da Alemanian (BPGren % 6,4 2012an), Espainian baino (% 1,7).

Iturria: Taxation Trends in the European Union. Eurostat.

Zuzenean biltzen diren zergei dagokienez, zerrendan Belgika da nagusi (% 17,4 2012an), eta haren atzetik datoz, ordena honetan: Italia (% 15,2), Alemania (% 12,1) eta Espainia (% 10,6). EB-28 osoan portzentaje hori % 13,2 da, batez beste.

4.18 koadroa: Zuzenean biltzen diren zergak (BPGren %).

	Guztira	Errenta pertsonalak	Enpresen errentak	Beste batzuk
EB-28	13,2	9,4	2,5	1,3
Alemania	12,1	8,8	2,7	0,6
Belgika	17,4	12,7	3,1	1,6
Italia	15,2	12,0	2,3	0,9
Espainia	10,6	7,7	2,2	0,7

Iturria: Taxation Trends in the European Union. Eurostat.

Aztertutako herrialdeen artean errenta pertsonalen bilketan dago alde gehien (portzentaje handiena Belgikakoa da, BPGren % 12,7, hain zuzen ere, eta txikiena Espainiakoa, % 7,7). Enpresen jarduerarekin zerikusia duen bilketan, ordea, aldeak txikiagoak dira (Belgikan BPGren % 3,1 eta Espainian % 2,2, adibide berberak jartzeagatik). Azkenik, zeharkako zergen bilketari dagokionez, Italiako portzentajea da handiena: BPGren % 15,2, hain zuzen ere (2012). Izan ere, Italia da EB-28ko batezbestekoaren (% 13,6) gainera dagoen herrialde bakarra. Zerrendan bigarren Belgika dago (% 13,4), eta haren atzetik datoz Alemania (% 11,4) eta Espainia (% 10,7).

4.19 koadroa: Zeharka biltzen diren zergak (BPGren %).

	Guztira	BEZ	Kontsumo-aren gaineko beste zerga batzuk	Ekoizpenaren gaineko beste zerga batzuk	Beste batzuk
EB-28	13,6	7,1	2,7	2,3	1,5
Alemania	11,4	7,3	2,5	0,7	0,9
Belgika	13,4	7,2	2,1	2,0	2,1
Italia	15,2	6,1	2,4	4,0	2,7
Espainia	10,7	5,5	2,2	1,9	1,1

Ondoko koadroan ikusten den moduan, zeharkako zerga-presioari dagokionez, Italiak du balio handiena (BPGren % 4 2012an), eta Alemaniak txikiena (% 0,7). Espainia tartean dago (% 1,9).

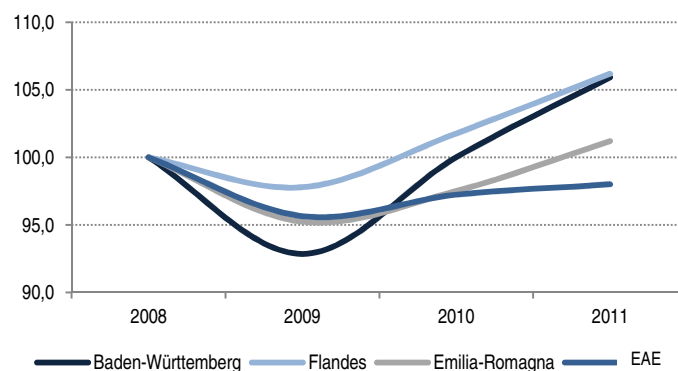
Iturria: Taxation Trends in the European Union. Eurostat.

4.3.3 ESKUALDEEN KONPARAZIOA: KRISIAREN ERAGINA¹²⁵ ABERASTASUN-SORKUNTZAN ETA ENPLEGUAN

Atal honetan, aztertu ditugun lau lurraldetako adierazle makroekonomiko nagusien bilakaera labor-labor azaltzen saiatuko gara, 2008. urtearen amaieran hasitako krisi ekonomikoaren eragina baloratze aldera.

Hasteko, **BPGren bilakaera** aztertuko dugu. Ondoko grafikoan ikusten da **euskal ekonomian eragin duela gehien krisiak**; izan ere, 2011n indizea 98 zen eta, beraz, ekonomiak oraindik ez zuen berreskuratu 2008ko aberastasun-maila. Aitzitik, Emilia-Romagnan indizea 101 zen, eta Flandrian eta Baden-Württembergren sortutako BPG 2008ko indize-balioa baino bost puntu handiagoa.

4.9 grafikoa: BPGren azken urteetako bilakaera (oinarria 2008=100).

Koadroan ikusten den moduan, **eraikuntza-jardueren ekarpen negatiboa erabakigarria da** Emilia-Romagnan eta Euskal Autonomia Erkidegoan, gainerako sektoreen portaera nahiko antzekoa baita 2008tik 2011ra.

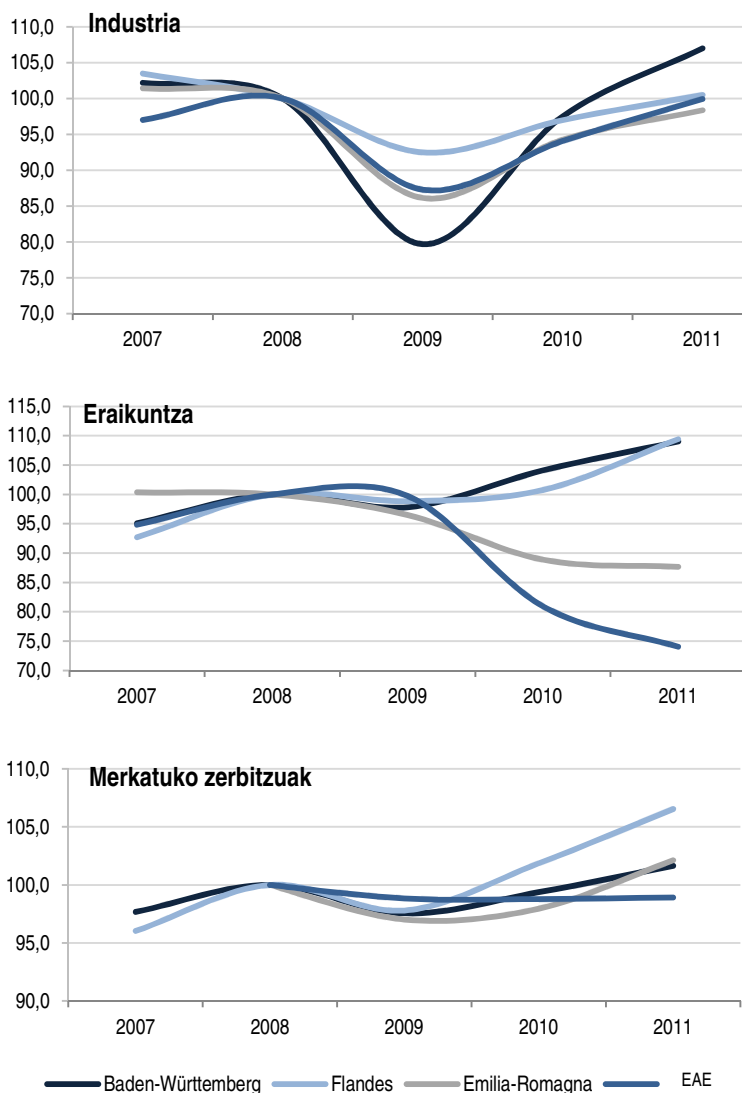
4.20 koadroa: BEG sektorialaren aldakuntza 2008tik 2011ra (oinarria 2008=100).

	Baden-Württemberg	Flandria	Emilia-Romagna	EAE
BPG	105	106	101	98
Lehen sektorea	109	99	99	97
Industria	107	100	98	100
Eraikuntza	109	109	88	74
Zerbitzuak	103	108	103	102
Merkatukoak	102	107	102	99
Merkatukoak ez direnak	108	110	106	109

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

¹²⁵ Horretarako, adierazleen eskala berri bat egin dugu, aldiaren hasiera (2008) oinarri hartuta; hori adierazle horien azken urteetako bilakaera ebaluatzeko ohiko prozedura da.

4.10 grafikoa: BEG sektorialaren urtetik urterako aldakuntza (oinarria 2008=100).

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

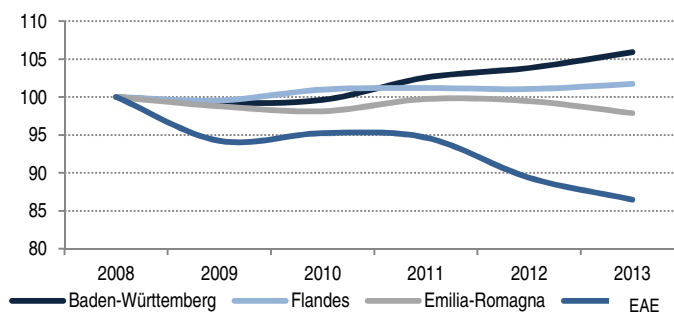
Urte batetik besterako bilakaerak aditzera ematen du **Baden-Württembergeko industria-sektoreko BEGn** 2009an izan zuela krisiak eragin gehien; izan ere, 2008tik 2009ra indizeak 20 puntu egin zuen behera. Hala eta guztiz ere, hurrengo urteetan alemaniar eskualdeak gainerakoek baino **portaera askoz dinamikoagoa** izan du.

Eraikuntzari dagokionez, Emilia-Romagna eta EAE 2010etik aurrera hasi ziren, batik bat, krisiaren eraginak nabaritzen; Flandrian eta Baden-Württembergean, aldiz, adierazleei eutsi egin zieten, baita hobetu ere. **EAEn BEG sektorialaren andeatzea bereziki nabarmena da.**

Merkatuko zerbitzuei dagokionez, lau lurraldeen egoera egonkorragoa da; EAEn bakarrik egin du atzera (gutxi bada ere), 2008. urtearekin alderatuz gero.

Enpleguak behera egin du asko **EAEn**, krisiaren eraginez, eta urtetik urterako **bilakaera aztertutako gainerako lurraldeetako baino okerragoa da.** Egiaz, 2013an, Flandrian (102) eta Baden-Württembergean (106) biztanle landunen gaineko 2008ko balioak handitzea lortu zuten; Emilia-Romagna bi puntu beherago zegoen (98); eta Euskal Autonomia Erkidegoak 14 puntu galdu zituen, aldi berean.

4.11 grafikoa: Enpleguaren azken urteetako bilakaera (2008=100).

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Jarduera-sektoreen araberako bereizketan ikusten da **alde handiagoak daudela enpleguaren aldakuntzan sortutako BEGn baino.** Lehen sektorea alde batera utzita, Flandrian industria-sektoreko enpleguak egin du behera gehien (15 puntu metatu 2008tik 2013ra), Emilia-Romagnan eraikuntza-

sektorearekin zerikusia duen enpleguak (82) eta Euskal Autonomia Erkidegoan industriakoak (75) eta, batez ere, eraikuntzakoak (61).

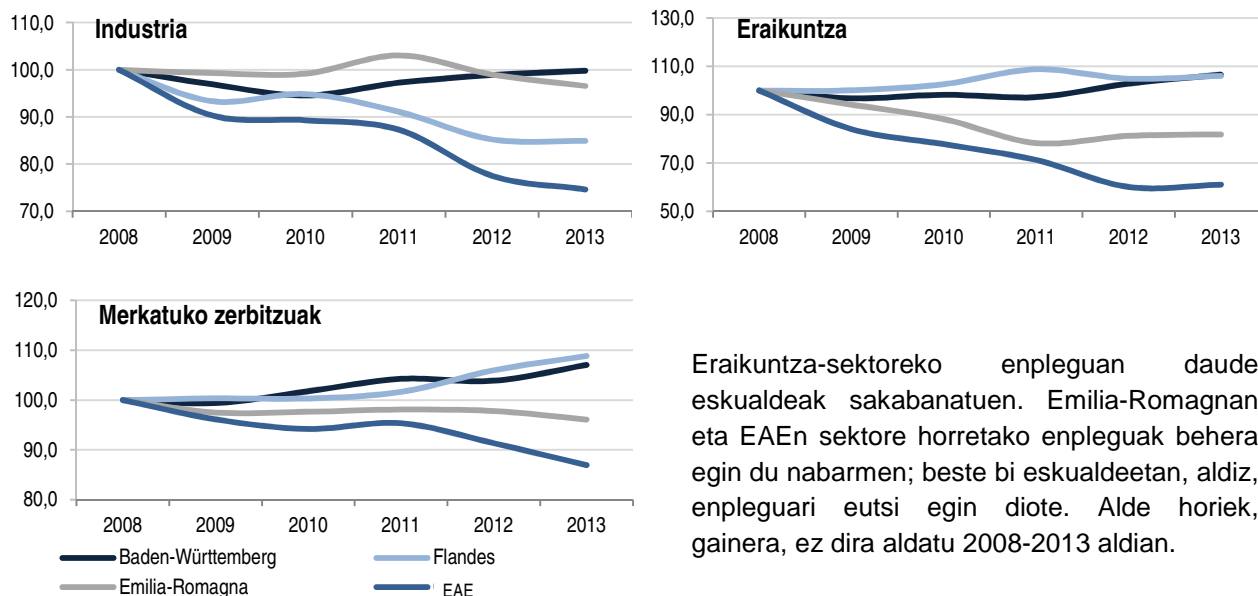
4.21 koadroa: Enplegu sektorialaren aldakuntza, 2008-2013 (oinarria 2008=100).

	Baden-Württemberg	Flandria	Emilia-Romagna	EAE	EB-28
Enplegua, guztira	106	102	98	86	98
Lehen sektorea	77	88	86	88	92
Industria	100	85	97	75	89
Eraikuntza	107	106	82	61	81
Zerbitzuak	110	106	101	94	102
Merkatukoak	107	109	96	87	101
Merkatukoak ez direnak	113	103	110	106	104

Kasu honetan ere, enplegu sektorialaren urtetik urterako bilakaerak islatzen du alderatutako lau lurraldeek portaera desberdina izan dutela; grafikoetan ondo baino hobeto ikusten da hori. Gainera, adierazle hori 2013ra arte dago neurtua eta, beraz, emaitzak hobeto interpretatu ditzakegu.

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

4.12 grafikoa: Enplegu sektorialaren urtetik urterako aldakuntza (oinarria 2008=100).

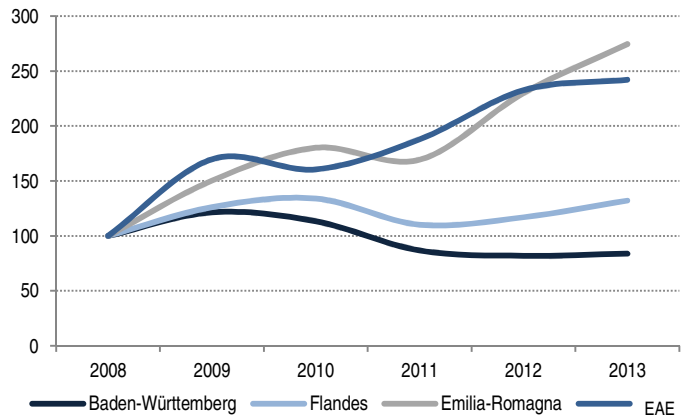
Eraikuntza-sektoreko enpleguan daude eskualdeak sakabanatuen. Emilia-Romagnan eta EAEn sektore horretako enpleguak behera egin du nabarmen; beste bi eskualdeetan, aldiz, enpleguari eutsi egin diote. Alde horiek, gainera, ez dira aldatu 2008-2013 aldian.

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

Industria-enpleguari dagokionez, 2012tik aurrera nabaritzen dira, batik bat, eskualdeen arteko desberdintasunak. Hala, Flandrian eta EAEn arlo horretako enpleguak behera egin duela ikusten da, eta Emilia-Romagnan eta Baden-Württembergean eutsi egin diotela. Merkatuko zerbitzuen sektorean lau lurraldeek portaera berdintsua dute 2008tik 2011ra; 2012an, ordea, Baden-Württembergean eta Flandrian sektore horretako enplegua gora egiten hasi zen, eta Emilia-Romagnan eta EAEn, berriz, behera.

Azkenik, **langabeziari** dagokionez, krisiak EAEn eta **Emilia-Romagnan egin du kalte gehien**, noski, gainerako lurraldeetan baino gehiago. Kasu honetan ere 2013ra arteko datuak dauzkagu eta argi ikusten da Emilia-Romagnan (275) eta EAEn (242) 2008ko langabeziaren balioak bikoiztu egin dituztela. Flandrian, ordea, langabeziaren igoera ez da hain nabarmena (132), eta Baden-Württemberg-en behera egin du (84).

4.13 grafikoa: Langabeziaren azken urteetako bilakaera (2008=100).

Iturria: Eurostat, Regional Statistics.

4.3.4 LABURPEN-TAULAK: ESKUALDEETAKO BENCHMARKING-ADIERAZLEAK

4.22 koadroa: Laburpen-koadroa: Eskualdeetako benchmarking-adierazleak

	Urtea	EB-28	Baden-Württemberg	Flandria	Emilia-Romagna	EAE
Biztanleria	2013	507.162.571	10.840.832	6.404.726	4.377.487	2.177.006
Biztanle-dentsitatea (biztanleak / km ²)	2012	116,3	302,5	478,2	194,2	302,9
BPG (milioi eurotan)	2011	12.711.918	385.391	212.354	142.609	64.857
Biztanleko PBG (eurotan, EAP)	2011	25.100	34.600	30.100	31.400	32.500
Lanaren produktibitatea (lanpostu bakoitzeko, eurotan, EAP)	2011	58.122	67.916	68.988	70.700	72.316
BEGren banaketa sektoriala (%)	2011	-	-	-	-	-
Industria	"	-	35	19	25	28
Eraikuntza	"	-	4	7	6	9
Merkatuko zerbitzuak	"	-	41	52	50	42
Merkatuko ez diren zerbitzuak	"	-	19	21	17	21
Lanpostuak (milaka)	2013	218.356	5.549	2.756	1.969	903
Enplegu-tasa 20-64 (%)	2013	68,3	80,5	71,9	70,6	65,3
Enplegu-tasa 55-64 (%)	2013	50,2	69,1	42,9	48,6	46,4
Enpleguaren banaketa sektoriala (%)	2013	-	-	-	-	-
Industria	"	-	28,9	16,5	26,2	20,5
Eraikuntza	"	-	6,0	7,3	6,5	6,5
Merkatuko zerbitzuak	"	-	35,8	41,1	39,0	40,3
Merkatuko ez diren zerbitzuak	"	-	28,2	33,8	24,9	31,1
Langabeak (milaka)	2013	26.485,9	198,7	147,3	179,0	173,6
Langabezia-tasa 15 eta gehiago (%)	2013	10,8	3,4	5,0	8,5	16,6
Luzaroko langabezia (langabezia osoaren %)	2013	47,5	33,6	32,5	44,9	49,1
Luzaroko langabezia-tasa (%)	2013	5,1	1,1	1,6	3,8	8,1
Gazteen langabezia-tasa (%)	2013	23,5	5,4	16,6	33,3	46,5
I+G gastua (milioi eurotan)	2011	259.439	19.448	5.038	2.050	1.397
I+G gastua / BPG (%)	2011	2,04	5,05	2,37	1,44	2,15
Enpresek egindako I+G gastua / BPG (%)	2011	1,29	4,07	1,61	0,94	1,64
Herri-administrazioak egindako I+G gastua / BPG (%)	2011	0,25	0,42	0,25	0,11	0,13
I+G arloko langileak / enplegu osoa (%)*	2011	1,2	2,4	1,4	1,2	1,9
Ikertzaileak / enplegu osoa (%)*	2011	0,8	1,4	1,0	0,5	1,2
Goi-mailako teknologiko sektoreetako enplegua / enplegu osoa (%)	2012	-	6,1	4,6	3,5	3,3
Goi-mailako teknologiko sektoreetako enplegua / enplegu osoa (%)	2012	-	3,0	1,2	1,1	0,6
PCT patenteen eskariak, milioi bat biztanleko	2010	-	415,8	122,8	-	63,0
Eskola-uzte tasa (18 eta 24 urte arteko biztanleen %)	2013	12,0	7,6	7,5	15,3	9,9
Hirugarren mailako ikasketak dituzten 30 eta 34 urte arteko biztanleak (%)	2013	36,9	38,7	44,1	27,9	61,3

*Lanaldi osoko lanpostuak.

Iturria: Guk geuk egina, Eurostaten (Regional Statistics) eta ELGAren (Regional Database) datuak oinarri hartuta.

4.23 koadroa: Laburpen-koadroa: Krisiaren eragina aberastasun-sorkuntzan eta enpleguan. Eskualdeko benchmarkinga.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
BPGren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
UE-28	100,0	94,2	98,3	101,3	--	--
Baden-Württemberg	100,0	92,9	100,0	105,9	--	--
Flandria	100,0	97,8	101,8	106,2	--	--
Emilia-Romagna	100,0	95,2	97,5	101,2	--	--
CAPV	100,0	95,6	97,2	98,0	--	--
Industria-sektoreko BEGren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
UE-28	--	--	--	--	--	--
Baden-Württemberg	100,0	79,7	97,5	107,0	--	--
Flandria	100,0	92,5	97,0	100,5	--	--
Emilia-Romagna	100,0	86,1	94,3	98,4	--	--
CAPV	100,0	87,3	94,1	99,9	--	--
Enpleguaren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
UE-28	100,0	98,3	97,6	97,8	97,7	97,5
Baden-Württemberg	100,0	99,2	99,6	102,6	103,8	105,9
Flandria	100,0	99,5	101,0	101,2	101,0	101,7
Emilia-Romagna	100,0	98,8	98,1	99,7	99,5	97,9
CAPV	100,0	94,2	95,2	94,7	89,4	86,5
Industria-enpleguaren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
UE-28	100,0	93,3	90,6	91,3	90,5	89,2
Baden-Württemberg	100,0	96,9	94,5	97,3	98,9	99,8
Flandria	100,0	93,3	94,8	91,1	85,2	84,9
Emilia-Romagna	100,0	99,3	99,2	103,0	99,0	96,6
CAPV	100,0	90,3	89,3	87,3	77,5	74,6
Langabeziaren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
UE-28	100,0	127,7	137,4	138,3	151,1	156,6
Baden-Württemberg	100,0	121,4	113,3	86,7	81,8	83,9
Flandria	100,0	126,1	134,0	110,1	117,0	132,1
Emilia-Romagna	100,0	150,3	180,2	169,3	230,1	274,5
CAPV	100,0	169,7	160,5	187,9	232,6	242,1
Langabezia-tasa (%)						
UE-28	7,0	8,9	9,6	9,7	10,5	10,8
Baden-Württemberg	4,2	5,1	4,8	3,6	3,4	3,4
Flandria	3,9	4,9	5,1	4,3	4,5	5,0
Emilia-Romagna	3,2	4,8	5,7	5,3	7,1	8,5
EAE	6,6	11,3	10,7	12,4	15,6	16,6

Iturria: Guk geuk egina, Eurostaten datuak (Regional Statistics) oinarri hartuta.

4.4 BADEN-WÜRTTEMBERG

4.4.1 BADEN-WÜRTTEMBERGEO ENPRESA- ETA EKOIZPEN-SAREA

a) Baden-Württembergeko enpresa- eta ekoizpen-sarearen aurkezpena

Lehen esan bezala, Baden-Württemberg Alemaniako eskualde garrantzitsuenetako bat da, nola ekonomiaren tamainaren aldetik hala ekoizteko ahalmenaren aldetik. Baden-Württemberg 489,9 mila enpresa daude (2011), eta horietatik % **99,6 enpresa txiki eta ertainak dira**, hau da, 250 langile baino gutxiagokoak.

Horren harian, eskualdean 7.839 enpresa ertain (50 eta 249 langile artekoak) eta 250 langile baino gutxiagoko 1.861 enpresa daude (azken horiek batez beste 993 langile dituzte).

4.24 koadroa: Baden-Württembergeko eta EAEko enpresa-kopurua, 2011.

Euskal Autonomia Erkidegoarekin alderatuz gero, Baden-Württembergeko enpresa handien kopurua EAEkoaren zazpi halako da, nahiz eta zenbaki erlatibotan aldea oso txikia izan (% 0,4 eta % 0,2, hurrenez hurren).

	Baden-Württemberg		EAE	
	Kop.	%	Kop.	%
0-9 lanpostu	447.009	91,2	154.683	93,2
10-49 lanpostu	33.263	6,8	9.384	5,7
50-249 lanpostu	7.839	1,6	1.653	1,0
≥250 lanpostu	1.861	0,4	275	0,2
Guztira	489.972	100,0	165.995	100,0

Iturria: Guk geuk egin dugu, lurralde horietako estatistika ofizialak oinarri hartuta.

Baden-Württemberg **enpresa multinazionalak hainbat egoitza** dituzte, besteak beste industria-sektoreko **konpainia erraldoi** hauek: Daimler, Bosch, SAP eta Porschek. Gainera, **alemaniarrek ez diren** hainbat multinazionalak han dituzte Alemaniako eta Europako egoitza nagusiak: ABB, Hewlett Packard, IBM Deutschland, Alcatel Lucent eta Michelinek, besteak beste. Horrez gain, jatorriz Baden-Württembergekoak diren enpresa garrantzitsuak ere badaude: ZF Friedrichshafen (ibilgailu, tren eta ontzietarako transmisio-sistema eta xasisak), Adolf Würth (muntaketa- eta finkapen-materiala), Liebherr (garabi-fabrikazioa), Mahle (automobilgintza-industriarako pieza eta sistemak), Voith (papergintza-sektorerako turbina hidrauliko eta makinak) eta Carl Zeiss (optikako produktuak).

Multinazional eta industria-talde handi horiez gain, eskualdean 390 "**hidden champion**" daude, ezkutuko txapeldunak, alegia (termino hori 90eko hamarkadan asmatu zuten). Ezkutuko txapeldun horiek tokian-tokian erro handiak dituzten enpresa ertainak dira (Alemaniako multinazional handiekin alderatuz gero, behintzat), normalean familiarak, eta lau mila milioi euro baino gutxiagoko salmentak dituzte.

Enpresa horiek **munduan aitzindari dira dagozkien merkatu-hobietan**, espezializazio- eta berrikuntza-maila handia dutelako (ikusi koadroan jatorriz Baden-Württembergekoak diren enpresa nagusien zerrenda).

4.25 koadroa: Baden-Württembergeko “hidden champion” garrantzitsuenak.

	Espezialitatea	2012ko salmenta (mila milioi eurotan)	2012ko enplegua (milaka)
ZF Lenksysteme	Ibilgailuetarako gidagailu-sistema eta -ekipamenduak.	4,0	12,7
Behr	Ibilgailuetarako aire girotuko eta motorra hozteko sistemak.	3,6	17,3
Tognum	Askotariko makina eta ekipoetarako trakzio- eta propulsiio-motor eta -sistemak.	3,1	10,5
Wieland-Werke	Kobreko eta kobre-aleazioko produktuak askotariko sektoreetako (automobilgintza, ingeniari-tza elektronikoa, hozketa-sistemak, eraikuntza).	2,9	6,4
Eberspächer	Automobilgintza-sektorean hornitzailea.	2,8	7,7
Stihl	Basozaintzarako eta lorezaintzarako motordun motozerrak eta beste motordun gailu batzuk.	2,8	12,3
Mann + Hummel	Automobilgintzako eta ingeniari-tza mekanikoko industrietarako iragazki-sistemak.	2,6	14,4
Dürr	Pintura- eta garbiketara-sistemak, batik bat automobil-fabrikatzaileentzako.	2,6	7,7
SEW-Eurodrive	Eragingailuen ingeniari-tzarekin zerikusia duten produktuak (erredukzio-motorrak, bihurgailuak, serboteknologiak eta abar).	2,5	15,0
Hugo Boss	Jantziak.	2,3	11,9

Iturria: WirtschaftsWoche.

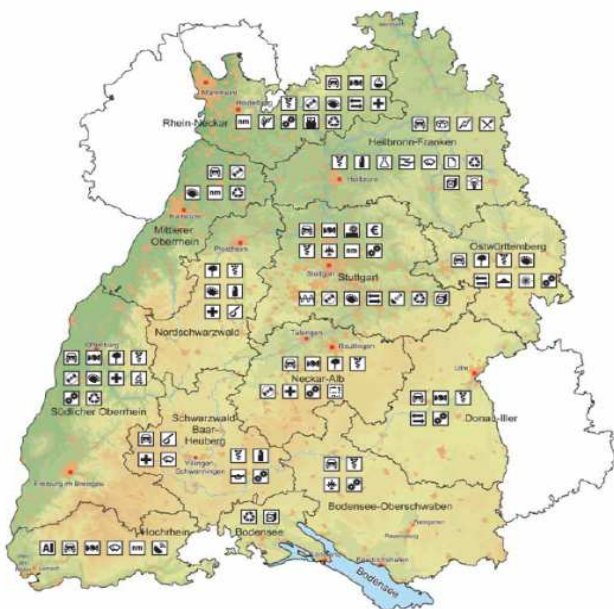
Esan bezala, Baden-Württemberg **industria-espezializazio handiko eskualdea** da. Izan ere, 2013an 1,6 milioi lagun baino gehiago ari ziren industrian lanean (hau da, EAEn sektore horretan ari diren langileen bederatzi halako), eta hori lurraldeko landun-kopuruaren % 28,9 da (EAEn % 20,5). Sortutako aberastasunari dagokionez, 2011n eskualdeko BEGren % 34,7 industrian sortu zen (EAEn % 27,5).

Hona hemen Baden-Württembergeko ekonomiako sektore garrantzitsuenak (oro har, **berrikuntza eta jakintza aldetik bizi-biziak** dira):

- Mugikortasunaren sektorea. Sektore horretan 297,6 mila lagunek lan egiten dute eta fakturazioa 113,5 mila milioi eurokoa da; beraz, eskualdeko enpleguaren % 21 eta industria-fakturazioaren % 30 sektore horri dagozkio. Guztira automobilak, kamioiak eta autobusak fabrikatzen dituzten 100 ekoizpen-zentro daude, eta hornitzaile zuzen diren ia 200 establezimendu. Horiez gain, industria aeronautiko eta espazialarekin zerikusia duten establezimendu espezializatuak daude.
- Ingeniari-tza mekanikoaren eta industria-makinen fabrikazioaren sektorea. Sektore horretan 360 mila lagun inguruk lan egiten dute eta fakturazioa 83,9 mila milioi euro ingurukoa da. Alemanian sektore horretan ekoizten denaren herena Baden-Württembergeko ekoizten da, baita lurraldeko industria-ekoizpenaren % 22 ere (Baden-Württembergeko industria-enpleguaren % 25).
- Elektronikari eta produktu elektronikoen fabrikazioari lotutako sektorea. Sektore horretan 150 mila langile inguru daude, eta fakturazioa 35 mila milioi eurokoa da; beraz, eskualdeko enpleguaren eta industria-fakturazioaren % 11 sektore horri dagozkio. Informazio- eta komunikazio-teknologiekin (IKTekin) zerikusia duten produktuen fabrikazioa aparte aipatu beharra dago, nazioarteko enpresa ugari baitituzte lantokiak eskualdean.
- Plastikozko produktuen eta kautxuaren fabrikazio-sektorean 66,4 mila lagun inguruk lan egiten dute eta fakturazioa 15,5 mila milioi euro ingurukoa da; eskualdeko industria-enpleguaren % 5 eta industria-fakturazioaren % 4, beraz, sektore horri dagozkio.

- Kimika- eta farmazia-sektorean 54,6 mila lagun inguruk lan egiten dute eta fakturazioa 17 mila milioi euro ingurukoa da (eskualdeko industria-enpleguaren % 4 eta industria-fakturazioaren % 4, hurrenez hurren). Horren harian, osasunarekin zerikusia duen sektorea oso garrantzitsua da, Alemaniako arlo horretako ekoizpenaren % 25 Baden-Württemberg-en sortzen baita. Gainera, sektore hauetan nagusi da: bioteknologian, farmazian, medikuntza-teknikan, optikan eta medikuntzan aplikatzen den doitasun-mekanikan.
- Azkenik, produkziara bideratutako zerbitzuak, eskualdea industria-sektore oso berritzaile eta esportatzaileetan espezializatuta baitago. Industria-espezializazio horrek, gainera, **jakintza-jarduera intentsibotan** (logistikan, industria-zerbitzu aurreratueta, aholkularitzan...) **espezializatutako sektore bat garatzea sustatzen du, nahiz eta sektore hori ez dagoen Alemaniako beste leku batzuetan bezain aurreratua.** Zehazki, sektore horretan 421 mila lagun inguruk lan egiten dute lurraldean, eta fakturazioa 71,6 mila milioi euro baino gehixeagokoa da.

4.1 mapa: Baden-Württembergeko klusterrak.

Iturria: Baden-Württembergeko eskualde-gobernua.

Sektore horiek klusterretan daude antolatuta. Hau da, enpresa, ikerketa-zentro eta/edo unibertsitateek bat egiten dute lantoki berean, eta ekoizpen edo teknologia zehatz batean espezializatzen dira (ekoizpenaren aldetik, automobilgintzan, arlo aeroespazialean, farmaindustrian, logistikan eta sorkuntza-industrian, adibidez; eta teknologiaren aldetik, bioteknologian, neurketa- eta kontrol-teknologietan, nanoteknologian, azalen tratamenduan eta ingurumen-teknologietan, adibidez); gainera, agente guztiak elkarlanean aritzen dira, bizi-bizi.

Eskualde-gobernuko informazioaren arabera, 2012an laguntza publikoa jaso zuten **103 kluster edo talde zeuden eskualdean**; laguntza jaso zuten, batik bat, proiektu berritzaileak garatzeko eta kanpo-jarduera sustatzeko (ikusi hurrengo atala).

Eskualdeko **enpresek kanpo-jarduera bizia** dute. Zehazki, 2012ko datuen arabera, eskualdeak bertako **BPGren % 44 inguru esportatu** zuen, **batik bat produktu berritzaile eta kalitate handikoak**, motordun ibilgailuen eta ibilgailu horien piezen fabrikazioaren, ingeniari mekanikoaren eta farmazia-produktuen sektoreari lotutakoak.

EAEn portzentaje hori **% 34** da (2012), alemaniar eskualdekoa baino txikiagoa, beraz. Baden-Württemberg-en, esportazioaren erdia EBko herrialdeetara bideratzen dute, eta % 7-10 Estatu Batuetara, Suitzara eta Txinara.

b) Eskualde-gobernuaren zeregina eskualdeko ekonomiaren eta enpresen garapenean

Politikari dagokionez, Alemania hiru gobernu-mailako federazio bat da; maila horiek dira gobernu federala (Bund), eskualde-gobernuak (*Länder*) eta tokiko gobernuak (*Städte und Gemeinden*). Federazio-sistemari esker, Alemaniako Errepublikak Federala osatzen duten estatu edo *Länder*rek jarduerar-erlugaritako politikak antolatzeke eskumena dute; politika horiek, betiere, bat etorri behar dute nazioko legeekin. Gauzak horrela, Baden-Württembergeko eskualde-gobernuak¹²⁶ bertako **ekoizpen-sarea garatzeko ahalegin handiak**¹²⁷ egin ditu beti, batik bat gai hauetan: **hezkuntza eta prestakuntza profesionala, I+G jardueren** sustapena eta aplikazioa eskualdeko enpresetan eta enpresen **internazionalizazioa**, besteak beste.

Zerga-arloan, ordea, Baden-Württemberg, Alemaniako gainerako eskualdeetan bezala, zerga-politikari buruzko erabakiak hartzeke ahalmen gutxi dute; zerga nagusien tasak (errentaren gaineko zerga, sozietateen gaineko zerga, BEZ) aldatzeke eskumenik adibidez, ez dute. Aitzitik, Alemaniako konstituzio federaleke 106 (3) artikularen arabera, eskualdeen arteke zerga-harremanak oso parekoak dira; hala, eskualde aberatsenak (Baden-Württemberg eta Bavaria kasu) finantziazio-sistema federalean zergadun garbiak dira (jasotzen dutena baino gehiago ordaintzen dute).

Eskualde-gobernuak enpresen alde egiten dituzten jardueren gaineko eskumena Baden-Württembergeko Ogasun eta Ekonomia Sailak dauka, batik bat, erakunde hori da eskualdeko ekonomia sustatzeaz arduratzen den agente nagusia. Horregatik, sailak ahalegin handia egiten du eskualdeko enpresak, oro har, eta, bereziki, ETEak sustatzeko, hainbat laguntza-jardueren bitartez (ekintzailatza sustatzea, aholkularitza bultzatzea, berrikuntza-txekeak ematea, klusterrei laguntzeke politikak diseinatzea, lanbide heziketa sustatzea eta abar).

Sail horrek ez ezik, Zientzia, Ikerketa eta Arte Sailak ere antolatzen ditu unibertsitateen eta zentro kolaboratzaileen I+G jarduerak aplikatu eta oinarritzekeak sustatzeko programak; eta baita goi-mailako ikastetxeetan sortutako oinarri teknologikoko enpresa berrieke laguntzeke ere.

Halaber, eskualde-gobernua Europako eta munduko beste lurralde batzuekin eskualdeko enpresak sustatzeko nazioarteko akordioak sinatu zalea da. Akordio horietake batzuk dira, adibidez, 1998an Baden-Württemberg, Kataluniak, Lombardiak eta Rhône-Alps eskualde frantsesak sinatu zuten "lau motor" izeneko hitzarmena, batetik; eta Japoniako Kanagawa eskualdearekin Baden-Württemberg sinatu dituen akordioak.

Nabarmentzeke da, baita ere, eskualde-gobernuak Ogasun eta Ekonomia Sailaren bitartez azken urteetan sustatu duen "**Regional-Dialog**" ekimena. Ekimen horretan **Baden-Württembergeko garapen ekonomiko eta sozialean esku hartzen duten agente publiko eta pribatu nagusiek parte hartzen dute**, eta **foroak eta elkarrizketarako jardunaldiak** antolatzen dituzte, eskualdeko erronka nagusiak aztertzeke asmoarekin, eta erronka horieke aurre egiteke **estrategiak eta jarduerak diseinatzek dituzte, elkarrekin**, betiere elkarrizketa eta partaidetza sustatuz.

4.4.2 BADEN-WÜRTTEMBERGEO ENPRESAK BABESTEKE JARDUERA ETA PROGRAMA NAGUSIAK

Orain, Baden-Württembergeko eskualdean enpreseke laguntzeke gauzatu dituzten jarduerak eta programa nagusiak azalduke ditugu. Jarduerak eta programa horiek bost ildo tematikoko handi hauetan daude multzokatuta: (i) inbertitzeke laguntza, (ii) I+G jardueretarako eta berrikuntzarake laguntza, (iii) enpresak

¹²⁶ Bitxikeria bat aipatu beharra daukagu: 1953tik 2011ra, lurraldea CDU alderdiak gobernatu du, etenik gabe (CDU zentro-eskuineke alderdi demokristaua da). Aldiz, 2011tik gaur egun arte, Berdeen eta SPD alderdiaren koalizioak gobernatzen du (SPD Alemaniako alderdi sozialista da).

¹²⁷ Ekimen horieke hurrengo atalean azalduke ditugu zehatz-mehatz.

nazioarteko bihurtzeko eta eskualdera atzerriko inbertsioa erakartzeko laguntza, (iv) enpresak sortzeko eta eskualdatzeko laguntza eta, azkenik, (v) hezkuntza- eta prestakuntza-jardueretarako laguntza (atzerriko adituak erakartzea barne).

(i) Enpresei inbertitzen laguntzea

Baden-Württembergeko gobernuak enpresei inbertsio pribatuak egiten laguntzeko daukan tresna nagusia L-Bank edo eskualdea garatzeko bankua (Staatbank) da. Landeskreditbank Baden-Württemberg - Förderbank (aurrerantzean L-Bank) Baden-Württembergeko Garapen Bankua da (Espainiako Kreditu Ofizialeko Institutuaren, KOIren, baliokidea). Banku hori 1932an sortu zuten, baina 1998tik da eskualdea garatzeko bankua (urte hartan bereizi zituzten banka-jarduera komertzialak). Gaur egun, L-Banken jabea Baden-Württembergeko gobernuak da, eta haren bitartez eta eskualdeko beste banku komertzial batzuekin elkarlanean eskaintzen ditu, besteak beste, eskualdeko ekonomia eta, batik bat, ETEen sarea garatzea sustatzeko finantza-zerbitzuak. Horrez gain, bankuak beste hainbat finantza-zerbitzu eskaintzen ditu, familiei laguntzeko (etxebizitzak eraikitzeko eta erosteko, hezkuntza-jarduerak gauzatzeko...), azpiegiturak finantzatzeko eta sektore publikoari berari finantza-laguntza emateko, esate batera.

Enpresa-sareari dagokionez, L-Bankek interes-tasa txikiko maileguak ematen dizkie enpresa txiki eta ertainei, modernizatu daitezkeen eta/edo haien negozioak hedatu ditzaten, Alemaniako zein nazioarteko merkatuetan (horretarako sortu dute, adibidez, hazkundera babesteko finantziario-ildoak, *Wachstumsfinanzierung* delakoa)¹²⁸. Gainera, L-Bankek finantziarioa eta kanpo-aholkularitza eskaintzen dizkie enpresaburu berriei, solairuarteko finantziarioa (*mezzanine*) ematen die enpresa txiki eta ertainei eta arrisku-kapitala eskaintzen die enpresaburu berriei eta ETEei.

4.26 koadroa: Hazkundera babesteko finantziario-programa (*Wachstumsfinanzierung*).

Hazkundera sustatzeko programaren bidez (*Wachstumsfinanzierung*), enpresa pribatu ertain eta txikiek Baden-Württembergean egiten dituzten inbertsio-jarduerak finantzatzeko dituzte, baldintza abantailatsuekin; enpresak alemaniarrek zein atzerriarrek izan daitezke, kondizio bakarra da merkataritza-jardueran gutxienez hiru urtean aritu izana. Inbertitzeko laguntzak jaso ditzakete, hain zuzen ere, jarduerak zabaltzeko, ekoizpen-instalazioak modernizatzen, ekoizpen- eta produktu-gama arrazionalizatzen eta doitzeko, energia eraginkorra izateko, ingurumena babesteko jardueretarako eta beste enpresa batzuk erosteko (osorik edo parte bat). Zehazki, epe luzerako maileguak ematen dituzte, 10.000 euro eta 5 milioi euro artekoak, merkaturako baina baldintza hobeekin.

Iturria: Guk geuk egin dugu, L-Banken informazioa oinarri hartuta.

Jarduera horiek guztiak gauzatzeko, L-Bankek baliatzen ditu bere funtsak eta eskualdeko, gobernu federaleko eta Europar Batasuneko funtsak (Europako Inbertsio Bankuaren bitartez). L-Bank Alemaniako eskualde-garapeneko bigarren banku handiena da, eta bankuan 1.200 lagun inguruk lan egiten dute. 2013an, guztira 70,6 mila milioi euroko aktiboak izan zituen, eta 7,4 mila milioi euro eman zituen maileguen eta bestelako finantza-laguntzarako tresnen bitartez; maileguen zenbatekoaren % 43 (3,2 mila milioi euro inguru) eskualdeko 9.500 enpresak jaso zuten, beren proiektuak gauzatzeko.

L-Banken jardueraz gain, eskualdean beste finantza-tresna garrantzitsu batzuk ere badituzte: Bürgschaftsbank Baden-Württemberg (Baden-Württembergeko Berme Bankua) eta MBG Baden-Württemberg sozietatea, esate batera. Lehenbizikoak eskualdeko ETEei finantza-merkatuetara sartzeko errazten die: jasotako maileguaren % 80 (gehienez) estaltzen duten finantza-bermeak ematen dizkiete (gehienez 1,25 milioi euro). Eta bigarrenak, MBG Baden-Württemberg sozietateak, enpresen finantziarioa babesten du, enpresa txiki eta ertainen (eta enpresa sortu berrien) aldi baterako (gehienez 10 urterako) partaidetzak hartuz, eguneroko kudeaketa-lanetan esku hartu gabe; zehazki, 50 mila euro eta 2,5 milioi euro arteko partaidetzak hartzen dituzte.

¹²⁸ Baden-Württembergeko eskualdearen deskribapen honetan, aurrerago, finantziario-ildo horien beste adibide batzuk jarriko ditugu (esate batera: Teknologia Finantzatzeko Programa, Startfinanzierung 80 programa).

4.27 koadroa: MBG Baden-Württemberg sozietateak partaidetzak aldi baterako hartzeko dauzkan programa nagusiak.

	Helburua	Aldi baterako partaidetzen zenbatekoa
Enpresak sortzeko programa (<i>Programm Existenzgründer</i>)	Enpresak sortzen laguntzea	Gehienez 250.000 euro
Enpresen ondorengotza programa (<i>Programm Unternehmensnachfolge</i>)	Enpresen ondorengotza-jarduerak babestea	Gehienez 750.000 euro
Enpresak sendotzeko eta hedatzeko programa (<i>Programm Expansion und Unternehmenssicherung</i>)	Enpresen jarduerak sendotzeko eta/edo hedatzeko jarduerak babestea	Gehienez milioi 1 euro
Berrikuntza-programa (<i>Innovationsprogramm</i>)	Enpresen jardura berritzaileak eta I+G jarduerak babestea	Gehienez milioi 1 euro
Enpresa ertainen arteko elkarlan-programa (<i>Mittelstandskooperation</i>)	Enpresa ertainek hainbat arlotan egindako inbertsioak babestea	Gehienez 2,5 milioi euro
Enpresa ertainen EGE programa (<i>Mittelstand CSR</i>)	Enpresa ertainek giza baliabideen eta ekologiararen alorretan egindako inbertsio-proiektuak babestea	Gutxienez 100.000 euro eta gehienez milioi 1 euro

Iturria: Guk geuk egin dugu, MBG Baden-Württemberg sozietatearen informazioa oinarri hartuta.

Bi erakunde horietako akziodun nagusiak dira eskualdeko banku pribatu batzuk, tokiko merkataritzaganberak eta enpresa-elkarteak; horrez gain, eskualde-gobernuaren babesera ere badute. Datuen arabera, 2013an 2.349 berme baimendu zituzten, guztira 302,7 milioi euro, eta baita enpresetako 127 partaidetza ere, guztira 40,5 milioi eurokoak.

(ii) I+G arloko eta berrikuntzako jarduerak gauzatzeko laguntzea

Lehen esan bezala, Baden-Württembergeko eskualdea Europako aitzindarietako bat da I+G arloko jardueretan. Hori, batetik, **ikerketa-azpiegitura bikaina** duelako, hainbat diziplina zientifiko eta teknologikotan espezializatua eta sektore publikoak babestua; eta bestetik, eskualdeko enpresek **I+G jarduerak gauzatzeko joera** handia dutelako. Izan ere, lurraldeko enpresa-sektoreak **BPGren % 4,07 I+G jardueretan** baliatu zuen 2011n; **EAEen portzentaje hori % 1,64** da.

Gauzak horrela, gaur egun eskualdean bederatzi unibertsitate (lau Nazioarteko Bikaintasun Campusak dira) eta goi-mailako 20 unibertsitate-eskola (*Hochschule*) daude, eta baita unibertsitatez kanpoko ikerketa-erakunde ugari ere, besteak beste: 12 Max Planck institutu, Fraunhofer sozietatearen 17 institutu eta erakunde, zazpi Leibniz institutu, Innovationsallianz Baden-Württemberg erakundearen 12 institutu, Helmholtz sozietatearen bi ikerketa-zentro eta kontratupeko 13 ikerketa-institutu (*Vertragsforschungsinstitute*). Horrez gain, hainbat erakunde zientifiko daude, Hegazkintzaren eta Espazioaren Alemaniako Zentroa (*Deutschen Zentrums für Luft- und Raumfahrt*) eta Karlsruhe Institutu Teknologikoa (KIT), adibidez. Eta ez dugu ahaztu behar, ezta ere, eskualdeko enpresa handiek I+G laborategi garrantzitsuak dituztela.

Oro har, azpiegitura teknologiko hori teknologia sektorialen eta zeharkako teknologien garapenean dago espezializatua, batik bat bioteknologian, IKTetan, telekomunikazioan, nanoteknologian, material berrietan, fotonikan eta ingurumenarekin zerikusia duten teknologietan.

Horren harian, eskualde-gobernuak **enpresen** eta, bereziki, ETEen **garapen teknologikoa eta berrikuntza sustatzeko hainbat programa** antolatu ditu azken urteetan. Programa horietan bultzatu du, batik bat, eskualdeko eta nazioarteko I+G zentroetan sortutako jakintza eta lortutako emaitzak ekoizpen-sektoreetara eta, batez ere, ETEetara eramatea.

Hona hemen eskualdeko programa publiko nagusiak:

- Berrikuntza Parte Hartzeko Programa (*Beteiligungen für Innovationen*). Programa hori MBG Baden-Württemberg sozietatearena da, eta eskualdeko enpresa txiki eta ertainek produktu, zerbitzu eta/edo prozesu berriak garatzeko antolatzen dituzten I+G proiektuak babestea du helburu. Horretarako,

sozietateak enpresen kapitalean parte hartzen du, aldi batean (gehienez milioi bat euro, hamar urtean); baldintzak dira negozio-plana koherentea izatea eta proiektu berritzailearen finantziario orokorra egokia izatea.

- Coaching Programa (*Förderprogramm Coaching*). Programa hori eskualdeko gobernuak gauzatzen du, Europako Gizarte Funtzarekin elkarlanean, eta helburua da ETEetan coaching-jarduerak finantzatzea, beste enpresa batzuekin elkarlanean berrikuntza-proiektuak gauzatu ditzaten; coaching-lan horiek, betiere, berrikuntzan eta aukera berrietan espezializatutako ziurtagiridun aholkularitza-enpresek egin behar dituzte. Horretarako, diru-laguntzak ematen dituzte, gehienez kostuen % 50 ordaintzeko; zehazki, eguneko 400 euro jartzen dituzte, gehienez 15 egunerako (guztira 6.000 euro).
- Enpresa txiki eta ertaintzako berrikuntza-txekeak (*Innovationsgutscheine für kleine und mittlere Unternehmen*). (Ikusi koadroa.)
- Finantziario Teknologikoko Programa (*Technologiefinanzierung*). Programa hori L-Bankekoa da, eta helburua da Baden-Württembergeko ETEetan teknologia eta ekipamendu berritzaileak erabiltzea erraztea, teknologia aurreratuako produktu berriak ekoizteko eta/edo prozesatzeko; produktu horiek, betiere, ekonomia aldetik bideragarriak izan behar dute epe ertainera. Zehazki, epe luzearako maileguak ematen dituzte, 10.000 euro eta 5 milioi euro artekoak, merkatukoak baino baldintza hobeekin.
- Azkenik, ingurumenarekin zerikusia duten I+G jarduerari dagokienez, BWPLUS Programa nabarmendu beharra daukagu. Programa horren helburua da ikerketa-zentroek enpresa pribatuekin elkarlanean egiten dituzten eta enpresek (bakarka edo taldeka) antzemandako ingurumen-arazoak konpontzeko balio duten ikerketa-jarduerak diruz laguntzea. Diru-laguntzak izan daitezke gehienez jarduera horien kostuen % 50 ordaintzeko, eta proiektuek gehienez hiru urte iraun behar dute.

4.28 koadroa: Enpresa txiki eta ertaintzako berrikuntza-txekeak (*Innovationsgutscheine für kleine und mittlere Unternehmen*).

Berrikuntza-txekeen bitartez, Baden-Württembergeko enpresa txiki eta ertainek kanpoko (Alemaniako edo beste herrialde batzuetako) ikerketa-erakunde berrikuntza- eta garapen-zerbitzuak eskuratu ditzakete. Helburua da I+G jarduerak gauzatzeko barne-baliabide (langile, azpiegitura...) nahikoa ez duten ETEei era horretako zerbitzuak eskuratzeko laguntzea, merkatuan lehiatzeko moduko produktu berri edo erdiberriak sor ditzaten.

Txeke horiek ematen 2008an hasi ziren, pilotu-proiektu gisa, eta, emaitza oso onak izan zituztenez, programa berri egin dute. Ideia hori, gainera, Alemaniako beste eskualde batzuetara eraman dute (Baviera eta Saxoniara), eta beste herrialde batzuetan ere baliatzen dute, Indian eta Australian, adibidez. Funtsean, txeke-mota hauek daude:

- Batetik, A motako berrikuntza-txekeak. Txeke horiek produktu edo zerbitzuak berritzeko prozesuen aurreko I+G arloko kanpoko zerbitzuak eskuratzeko dira (bideragarritasun-azterlanak, materialei eta diseinui buruzko azterlanak eta abar), eta kontratatutako zerbitzuen kostuen % 80 ordaindu daiteke, gehienez (enpresa bakoitzeko 2.500 euro).
- Eta bestetik, B motako berrikuntza-txekeak. Txeke horiek dira berrikuntzak gauzatzeko hurrengo faseetan I+G arloko kanpo-zerbitzuak eskuratzeko, produktu edo zerbitzu berriak merkatuan egoki sartzeko aldera (prototipoak eraikitzea, diseinuak egitea, kalitatea aztertzea, ingurumena errespetatzen dela ziurtatzea...). Txeke horien bitartez, kontratatutako zerbitzuen kostuen % 50 ordaindu daiteke, gehienez (enpresa bakoitzeko 5.000 euro). Bi txekeak konbinatu daitezke eta, beraz, enpresek 7.500 euroko diru-laguntza jaso dezakete.

2012an B^{Hightech} txekeak sortu zituzten, teknologia-jarduerari intentsiboak gauzatzeko dituzten eta I+G arloko kanpoko zerbitzu bereziak behar dituzten enpresa txiki eta ertaintzat. Txeke horren bidez kontratatutako zerbitzuen % 50 edo 20.000 euro jaso daitezke, gehienez.

Iturria: http://mfw.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/redaktion/m-mfw/intern/Dateien/Publikationen/Mittelstand_Wirtschaftsstandort/4_InnoGutscheine.pdf

Nabarmentzekoak dira, baita ere, Steinbeis Fundazioaren (*Steinbeis Stiftung*) transferentzia-zentroak; fundazio hori **ez da agente publikoa**, baina funtsezko zeregina du Baden-Württembergeko berrikuntza-sisteman. Izan ere, zentro horiek teknologia ikerketa-zentro handietatik eskualdeko enpresa txiki eta ertaintzara eramateko azpiegitura sendoa jartzen dute eskualdeko enpresen eskura (ikusi koadroa).

4.29 koadroa: Steinbeis Fundazioaren eta fundazioko jardueren deskribapen laburra.

Steinbeis Fundazioaren zeregin nagusia da unibertsitateetako eta ikerketa-zentroetako I+G jardueren (normalean lehia-aurreko jarduerak izaten dira) eta jarduera horietan sortutako ezaupideak aplikatzeko interesa duten enpresa txiki eta ertainen arteko zubi-lana egitea (jakintza transferitzea). Alde horretatik, fundazioak ezaupide horiek eguneroko lanean aplikatzen laguntzen die enpresei, eta, horretarako, aholkularitza teknologikoko jarduerak, giza kapitala prestatzeko eta garatzeko jarduerak eta, azkenik, ikerketa- eta garapen-jarduera aplikatuak eskaintzen ditu (jarduera horiek enpresek agindu behar dituzte, bakarka edo taldeka, esatera batera klusterren bidez).

Steinbeis Fundazioak 450 transferentzia-zentro dauzka gaur egun eskualdean, eta Alemaniako eta munduko beste eskualde batzuetan beste hainbeste, fundazioak bere kabuz edo tokian tokiko beste zentro batzuekin hitzarmenak sinatuz ezarriak. 2013an, egoitza Stuttgarten duen fundazio horrek 145 milioi euro fakturatu zituen, eta 5.400 langile zeuzkan (730 unibertsitateko katedradun eta irakasleak ziren).

Iturria: Guk geuk egin dugu, Steinbeis Fundazioaren informazioa oinarri hartuta.

(iii) Enpresak nazioarteko bihurtzen eta atzerriko inbertsioa Baden-Württembergera erakartzen laguntzea

Baden-Württembergeko eskualde-gobernuak, batik bat Baden-Württemberg International (bw-i) sozietatearen bitartez, **eskualdeko enpresak eta, batez ere, ETEak nazioarteko bihurtzea sustatzeko** hainbat jarduera gauzatu dituzte.

4.30 koadroa: Baden-Württemberg International (bw-i) sozietatearen deskribapen laburra.

Bw-i da eskualdeko enpresa eta erakundeei kanpoko-jardueretan laguntzen dien agentzia nagusia. Sozietateko akziodunak dira, besteak beste, eskualde-gobernua, Baden-Württembergeko merkataritza-ganberak eta eskualdeko enpresaburuen ordezkari den erakundea. Bw-ik hainbat zerbitzu eskaintzen dizkie enpresei, nazioarteko jardueretan laguntzeko: aholkularitza, babesa, azoketan parte hartzea eta abar. Horrez gain, sozietateak Baden-Württembergeko eskualdea sustatzen du kanpoan, enpresak erakartze aldera, eta atzerriko enpresei eskualdera etortzen laguntzen die (kokalekua eta tokiko bazkideak bilatzen, adibidez).

Iturria: Guk geuk egin dugu, bw-i sozietatearen informazioa oinarri hartuta.

Eskualdeko gobernuak, gainera, ordezkartza-bulegoak dauzka munduko hainbat herrialde estrategikotan (Txinan, Brasilen, erakunde europarren aurreko Bruselako ordezkartza, eta abar), eta baita munduko ekonomia-gune nagusietako German Centre direlakoetan ordezkariak ere. Programei dagokienez, gaur egun lau programa berezi daude eskualdeko ETEen nazioarteko jarduerak sustatzeko:

- Esportazioaren inguruko aholkularitza programa (*Exportberatungsprogramm*). Programa horren helburua da enpresa txiki eta ertainentzat interesgarriak diren gaien inguruko aholkularitza-jarduerak diruz laguntzea; gai horiek izan daitezke esportazio-estrategiak garatzea, esportatzeko ahalmena aztertzea, informazio garrantzitsua bilatzea eta abar. Diru-laguntza, zehazki, eguneko 350 eurokoa da (gehienez sei egun, urte eta herrialdeko).
- Esportazioa finantzatzeko programa (*Exportfinanzierung*). Programa hori L-Bankena da eta esportazioan eskarmentua duten enpresa ertainei zuzendua dago. Helburua da esportazio-kontratuen kanpoko aurre-finantziazioaren % 50 bermatzea.
- Klusterrak nazioarteko bihurtzeko programa (*Internationalisierung von Clustern und Netzwerken*). Programa horren bitartez askotariko jarduerak laguntzen dituzte diruz: klusterretako kudeatzaileek bw-i erakundeak internazionalizazioaren inguruan antolatzen dituen prestakuntza-programetan parte hartzea, klusterretako adituek beste herrialde batzuetako teknologiak eta esperientziak ezagutzeko bidaiak egitea eta klusterrentzako internazionalizazio-estrategiak garatzea, esate batera.
- Kanpoan merkatuak zabaltzeko neurriak (*Markterschließungsmaßnahmen im Ausland*). Neurri horiek dira eskualdeko ETEei merkatu-azterketak, estudio-bisitak, enpresa-aurkezpenak, bezeroekin bilerak eta azoketan erakusketak egiten laguntzeko. Jarduera horiek guztiak bw-i

erakundeak egiten ditu, enpresak ordezkutzen dituzten erakunde sektorial eta ekonomikoekin aurrez akordioak adostu ondoren.

(iv) Ekintzaileei eta enpresak sortu nahi dituztenei laguntzea

Azken urteetan, eskualdeko gobernua jarduera ugari egin ditu biztanleei (eta, bereziki, gazteei, hezkuntza-sistemaren bitartez) **ekintzailetza eta ekintzaile izatea zer diren ezagutzera emateko**, batetik; eta eskualdean enpresa-ekimen berriak sortzeko, bestetik.

Horretarako, eskualde-gobernuak, Baden-Württembergeko hainbat erakunde publiko eta pribaturekin elkarlanean, Enpresak Sortzeko eta Eskualdatzeko Ekimena (*Initiative für Existenzgründungen und Unternehmensnachfolge*) jarri zuen martxan 2004an, arlo horretan bakarka edo beste agente batzuekin batera gauzatzen dituen ekimenak zentralizatzeko eta koordinatzeko aldera.

Hala, Baden-Württembergeko eskualde-gobernuak ekintzailetza sustatzeko antolatzen dituen jarduera nagusiak hiru multzo handitan sailkatu daitezke. Lehenik, eskualdeko gobernua lehen eta bigarren hezkuntzako ikasleen enpresaburu-jarrera sustatzeko jarduerak antolatzen ditu: ekintzailetzaren kontzeptua eskola-curriculumean sartzen du eta arlo horretako hainbat ekimen gauzatzen ditu (ikasleek gezurrezko eta/edo benetako enpresak sortzea, irakasleentzako prestakuntza-jarduerak eta abar).

Bigarrenik, Interneteko www.gruendung-bw.de atariaren bitartez, eskualdeko gobernua zabaltzen ditu ekintzailetzari buruzko informazio interesgarria, ekintzaileentzako aholkuak, forma juridikoei buruzko informazioa, arlo horretan lan egiten duten erakunde publiko eta pribatuen finantziario-iturriei buruzko informazioa, jardueraplanak... Gainera, informazio hori interesdun kolektiboan arabera sailkatzen du: enpresa-jardueraren bati ekin nahi dioten landunak, langabeak, etorkinak, emakumeak, enpresa berritzaile eta oinarri teknologikodunak eta abar.

Hirugarrenik, eskualdeko gobernua enpresa-sorkuntza babesteko laguntza-programa bereziak dauzka, besteak beste honako hauek:

- Aholkularitza-jardueretan laguntzeko programak (*Beratungsförderung für Existenzgründerinnen und -gründer*). Programa horien helburua da enpresa-jardueraren bati ekin nahi dion jendeari aholkularitza-jarduerak finantzatzeko laguntzea, jarduerari ekin aurretik edo enpresa berria sortu eta aurreneko faseetan. Oro har, laguntza horiek estaltzen dituzte, gutxienez, aholkularitza-jardueraren kostuaren erdia (% 50), eta, gehienez, kostu guztiak; hori, onuradunaren ezaugarrien arabera.
- Enpresa-sorkuntza finantzatzea sustatzeko programak, eskualdeko hainbat banku publiko gauzatzen dituztenak (L-Bank, Bürgschaftsbank Baden-Württemberg, MBG Baden-Württemberg). Hona hemen programa horietako batzuk: i) Mezzanine finantziario-programa (*Mikromezzanin-Programm*), enpresa txiki eta berrietan kapital soziala jartzeko (10.000-15.000 euro); ii) *ERP-Gründerkredit* programa, enpresa berriei edo eskualdatutako enpresei maileguak kondizio hobeekin emateko (zenbatekoak 100.000 euro eta 10 milioi euro artekoak dira); iii) L-Banken *Startfinanzierung 80* programa, enpresa sortu berriei lehenbiziko hiru urteetarako maileguak emateko (gehienez 150.000 euro); eta iv) L-Banken eta Bürgschaftsbank Baden-Württemberg berme-programak (*Bürgschaftsprogramme*), enpresei maileguaren % 50 eta % 80 arteko zenbatekoa estaltzeko abalak emateko.

- Oinarri teknologikodun enpresa-proiektu berrientzako finantza-laguntza. Besteak beste: i) hainbat partaidetza-mailegu (adibidez, *High-Tech Gründerfonds* programa, hazteko ahalmen handia eta oinarri teknologikoa dituzten enpresa berriak finantzatzeko, gehienez 500.000 euroekin); ii) Gazte Berritzaileak programa (*Junge Innovatoren*), goi-mailako hezkuntza-erakunde edo ikerketa-zentroetan lan egiten duten ikertzaile gazteen enpresa-ekimen berriak sustatzeko, diru-laguntzak, unibertsitateko azpiegiturak erabiltzeko aukera eta kanpoko adituen coaching- eta aholkularitza-jarduerak konbinatuz; eta iii) MBG Baden-Württemberg erakundearen arrisku-kapitaleko funtsa, arlo teknologikoan lan egiten duten enpresa sortu berrietan aldi baterako partaidetzak eskuratzeko.

(v) Goi-mailako langileak prestatzen eta erakartzen laguntzea

Eskualdeko arrakasta ekonomikoaren beste oinarrietako bat **unibertsitateko eta lanbide-heziketako hezkuntza-sistema** da; izan ere, **maila handikoa da eta enpresek izugarri baloratzen dute**. Lanbide-heziketako sistema duala da: ikasleak eskolan eta enpresan trebatzen dituzte, lehenbiziko mailan hasita. Hala, eskualdeko enpresetarako langileak gaitzen dituzte, 400 lanbide ingurutan, eta langileak, gainera, motibatuta daude. Azken urteetan hezkuntza-sistema dual hori goi-mailako unibertsitate-eskoletan aplikatzen hasi dira (*Duale Hochschule*), esperimentu moduan¹²⁹.

Horren harian, **Baden-Württemberg lanbide-heziketako ikasleen kopurua eta kalitatea hobetze aldera**, eskualdeko gobernua enpresentzako programa espezifikoak antolatzen ditu. Hona hemen programa horietako batzuk: i) Ikastunak Elkarlanean programa (*Azubi im Verbund*), enpresa txiki eta ertainen artean sareak sortzeko, ikasleek curriculum osatu dezaten; ii) ikastunak lekuz aldatzeko programa (*Azubi transfer*), porrot egin duten edo ixtera doazen enpresetako LHko ikasleak lekuz aldatzeko; iii) prestakuntza inklusiboko programa (*Ausbildung Inklusiv*), desgaitasunak dituzten gazteentzako eta hizkuntzarekin zailtasunak dituzten etorkin gazteentzako prestakuntza-lanpostuak sortzen dituzten enpresei diru-laguntzak emateko. Horrez gain, eskualdean lanbideen inguruko aholkularitza- eta hastapen-jarduerak antolatzen dituzte, ikasleek eta gazteek ikasketa egokiak aukeratu ditzaten. Horretarako, adibidez, ikasle, guraso eta ikastunentzako web-gune bat dute, lanbide-heziketari buruzko informazioa emateko (ikusi www.gut-ausgebildet.de), eta Youtuben bideo labor batzuk jarri dituzte, hainbat lanbide eta ikasketa profesionalen berri emateko (ikusi www.youtube.com/berufezappen).

Eskualdeko **agente publiko eta pribatu batzuk**, 2010ean, **lanbide-heziketa sendotzeko eta profesional berriak sortzeko ituna** sinatu zuten (*Bündnis zur Stärkung der beruflichen Ausbildung und des Fachkräftenachwuchses 2010 – 2014*), eta itun horretan **eskualdeko lanbide-heziketa sistema indartzeko eta sendotzeko** jarduerak zehaztu zituzten. Hona hemen itun horretan jasotako helburu nagusiak: lanbide-heziketako ikasleen aurreko prestakuntza-kondizioak hobetzea, zailtasun bereziak dituzten gazteen (etorkinen, prestakuntza-zailtasunak dituzten ikasleen eta abarren) partaidetza areagotzea, eskoletan eta hezkuntza-planen bitartez ikasleei ematen dieten orientazio profesionala areagotzea, prestakuntza profesional dualean enpresa berriak hartzea eta ikasleei goi-mailako heziketarako bidea erraztea.

Azkenik, Baden-Württemberg **Welcome Centre** direlakoen irudia garatu dute azken urteetan. Eskualdeko administrazio-esparru bakoitzean zentro bana dago, eta haien helburua da **langile gaitu gutxi dauden lanbideetarako atzerriko langileak** (mekanikariak, ingeniariak, informatikoak, erizainak, hezitzaileak eta abar) **bilatzen eta/edo kontratatzen dituzten enpresei laguntzea**. Welcome Centre horietan langileei etxebizitza bilatzen, administrazio-izapideak egiten eta bikotearentzako lana eta seme-alabentzako ikastetxeak edo haurtzaindegia bilatzen laguntzen diete, eta aholkularitza legala eskaintzen diete, besteak beste.

¹²⁹ Etengabeko prestakuntzarako laguntza-programei dagokienez, programa garrantzitsuenak (adibidez, Bildungsprämie – Prämienutschein direlako prestakuntza-txartelak) gobernu federalak berak antolatzen ditu Alemania osorako.

4.31 koadroa: Baden-Württembergeko enpresen garapena errazten/mugatzen duten elementu positibo (pizgarri) eta negatibo (oztopo) nagusiak.

Pizgarri nagusiak:

- Errenta-maila handia da. Enplegu beteago dago, jarduera- eta enplegu-tasak handiak dira (7).
- Industria-sektorea oso garatua dago eta berrikuntza- eta jakintza-arlo intentsibotan espezializatua dago (1) (2).
- Dagozkien espezializazio-sektoreetan munduan aitzindari diren enpresak daude, bai multinazionalak bai ezkutuko txapeldunak (*hidden champions*) (2).
- Enpresa-klusterren sarea oso trinkoa da eta klusterrak lurralde osoan deszentralizatuta daude (5).
- Baden-Württembergeko enpresek esportatzeko eta nazioarteko merkatuetara zabaltzeko joera handia dute; izan ere, produktu berritzaile eta kalitate handikoak dituzte (*Made in Germany*) (3).
- Atzerriko inbertsioa erakartzeko ahalmen handia dute (7).
- Eskualdeko gobernuek eskualde enpresak garatzeko konpromiso handia du, batik bat I+G arloa sustatzeko eta industrian aplikatzeko, esportazioak sustatzeko eta hezkuntza-arloa indartzeko (3) (6).
- Lurraldeko gizarte-agenteek elkarriketarako hainbat foro eta gune dituzte, antzematen dituzten erronka ekonomiko eta sozial nagusiei erantzuteko (6).
- Azpiegitura teknologiko bikaina dute, emaitza zientifiko garrantzitsuak lortzen dituzte eta emaitza horiek bitarteko egituren bidez enpresetara eramateko ahalegin handia egiten dute (4) (6).
- Hezkuntza-sistema bikaina da, bai goi-mailakoa bai lanbide-heziketakoa, eta sistema horretan enprekin elkarlanean aritzen dira. Goi-mailako ezaupide eta abileziak eskuratzeko aukera dute (3).
- Baden-Württembergeko kokapen geografikoa bikaina da, Europako gune ekonomiko handietatik gertu baitago. Garraio-sarea eraginkorra da eta oso garatua dago (3).
- Eskualdeko bizi-kalitatea handia da. Langile oso gaituak erakartzeko ahalmena dute (3).

Oztopo nagusiak:

- Biztanleria zahartzen ari da eta, gainera, eskualdeko enpresek langile oso gaituak behar dituzte; ondorioz, langile gaituak falta dira (3).
- Beste eskualde eta herrialde batzuk lehiatzeko gero eta gaitasun handiagoa dute (3).
- Industriak ingurumena kaltetzen du. Klima aldaketak inguruneari eragin diezaioke (esate batera, Rin ibaiak gainezka egiteko arrisku gehiago dagoela uste dute) (3).
- Han bizitzea garestia da (3).

Iturria: Guk geuk egin dugu, honako hauek oinarri hartuta:

1. Fraunhofer ISI Quantitative Analyse Regionale Branchen- und Technologiestrukturen in Baden-Württemberg, 2012.
2. Koch A, In a Nutshell: Innovation in Baden-Württemberg, IAW, 2013.
3. RWB, Regionale Wettbewerbsfähigkeit und Beschäftigung, Operationales Programm 2007-2013.
4. Staatsministerium für Finanzen und Wirtschaft Baden-Württemberg, Innovationsrat Baden-Württemberg 2007-2010 – Abschlussdokumentation, 2010.
5. Staatsministerium für Finanzen und Wirtschaft Baden-Württemberg, Regionaler Cluster-Atlas- Überblick über clusterbezogene Netzwerke und Initiativen, 2012.
6. Staatsministerium für Finanzen und Wirtschaft Baden-Württemberg, Innovationsstrategie Baden-Württemberg, 2013.
7. Staatsministerium für Finanzen und Wirtschaft Baden-Württemberg, Wirtschaftsdaten Baden-Württemberg 2013, Daten der wichtigsten Wirtschaftsindikatoren des Landes Baden-Württemberg, 2013.

4.5 FLANDRIA

4.5.1 FLANDRIAKO ENPRESA- ETA EKOIZPEN-SAREA

a) Flandriako enpresa- eta ekoizpen-sarearen aurkezpena

Eskualdeko estatistika-bulegoaren zenbatespenen arabera, Flandrian 567,1 mila enpresa daude (2011); enpresa horietatik, % 99,9 **txikiak eta ertainak** dira (249 langile baino gutxiagoakoak) eta % 75,9 pertsona bakarreko enpresa; guzti-guztiek **erro sendoak** dituzte eskualdeko ekonomian.

4.32 koadroa: Enpresa-kopurua Flandrian eta EAE, 2011.

	Flandria		EAE	
	Kop.	%	Kop.	%
0-9 lanpostu	546.591	96,4	154.683	93,2
10-49 lanpostu	17.070	3,0	9.384	5,7
50-249 lanpostu	2.697	0,5	1.653	1,0
≥250 lanpostu	735	0,1	275	0,2
Guztira	567.094	100,0	165.995	100,0

Iturria: Guk geuk egin dugu, lurralde horietako estatistika ofizialak oinarri hartuta.

Flandriako enpresa-sarea EAEkoa baino atomizatuagoa dago. Koadroan ikusten den moduan, Flandrian **735 enpresa handi** (kopuru hori EAEkoaren hiru halako da) eta 2.700 enpresa ertain daude; beraz, enpresen % 0,5, ertainak dira (50 eta 249 lanpostu artekoak).

Alde horretatik, eskualdeko ekoizpen-sareko **enpresa nagusiak multinazionalak** dira, besteak beste: General Electric, IBM, Toyota, Microsoft, Pfizer, Volvo Cars, BASF, Audi, Bayer, Nippon Shokubai, Dupont, 3M eta Levi Strauss & Co. Horiez gain, jatorriz **flandriarrak diren beste enpresa garrantzitsu batzuk ere badaude**: Agfa-Gevaert, Bekaert eta Solvay sektore kimikoan; Cote d'Or, Delhaize Group eta Anheuser-Busch InBev nekazaritza-elikagaien sektorean; Umicore materialen sektorean; D'leteren automobilgintza-sektorean; eta Picanol Group industria-makinen fabrikazioan. Gainera, lurraldeko ekonomian erro sendoak dituzten enpresa txiki eta ertainen sare handi bat dago.

Flandriako ekonomian zerbitzuak nagusi diren arren, industria ere oso garrantzitsua da. Izan ere, enpleguaren % 16,5 industria-arlokoa da (2013), Belgikakoa baino handixeagoa (% 14) eta EB-28ko batezbestekoa baino txikixeagoa (% 17,3).

4.33 koadroa: Flandriako ekoizpen-sektore nagusiak.

	Zenbaki handienak
Automobilgintza eta industria laguntzailea	Flandrian hiru ekoizpen-gune daude (Volvo, Ford eta Audi). Gutxi gorabehera, 300 azpikontratista nagusi daude. Sektorean 100.000 lagunek lan egiten dute.
Kimika- eta farmazia-sektorea	Sektorean 62.000 langile inguru daude zuzenean kontratatuta (100.000 zeharka), 500 enpresa ingurutuan. Espezializazioak: oinarrizko kimikako jarduerak (enplegu osoaren % 30), plastikoen prozesaketa (% 28) eta farmazia-industria (% 15).
Elikagaien sektorea	Gutxi gorabehera 3,8 milioi enpresa daude, eta guztira 88,7 mila langile inguru. Flandrian garrantzi gehien duen hirugarren industria-sektorea da; zerrendan automobilgintza eta kimika-sektorea ditu aurretik. Belgikako fakturazioaren % 80 Flandriari dagokio.
IKTen sektorea	Sektorean 60.000 langile inguru daude eta fakturazioa 12 bilioi euro ingurukoa da.
Sektore bioteknologikoa	Bioteknologiaren sektorean 146 enpresa eta 13.000 langile inguru daude. Flandrian, gainera, arlo horretako goi-mailako I+G azpiegiturak daude. Sektoreko fakturazioa 1,9 bilioi eurokoa da.
Energia berriztagarriak	Sektore horretan 115 enpresa aktibo daude, eta zuzenean 7,3 mila lagun inguruk lan egiten dute. Sektoreko fakturazioa 2,4 bilioi eurokoa da.

Iturria: Guk geuk egin dugu, Flanders Investment & Trade erakundearen informazioa oinarri hartuta.

Flandriako ekonomiako industria-sektore nagusiek balio erantsi handia dute: automobilen eta haien osagaien sektoreak, kimika- eta farmazia-sektoreak, nekazaritza elikagaien sektoreak eta indarra hartzen

ari diren beste sektore batzuk, besteak beste bioteknologiak, ingurumen-industriak eta industriarako zerbitzu aurreratuek.

Industria-jarduerez gain, Flandriako enpresa asko **sektore logistikoan espezializatuta** daude, **Europako ekoizpen-zentroetatik** (Paris, Kolonia, Frankfurt eta Amsterdamentik, adibidez) **gertu** daudelako eta garraioari lotutako azpiegitura garrantzitsuak dituztelako.

Horren harian, Flandrian **komunikazio-azpiegitura bikainak** daude: autobide-sare garrantzitsu bat, trenbideak, ibai-bideak, Zaventemeko aireportua, Anberesko portua (Europako aktiboenetako bat) eta Zeebruggeko portua (automobil berriak esportatzen dituen munduko portu nagusienetako bat). Egiaz, Flandriako sektore logistikoak lurraldeko BPGren % 9 hartzen du eta 200.000 langile inguru ditu.

Flandriako **ekonomia**, gainera, **oso irekia da**. Alde horretatik, lurraldeko ekonomia esportazioen mende dago neurri handi batean: **BPGren bi heren inguru esportazioei dagokie**. Esportatzen dituzte, batik bat, erregai eta produktu petrokimikoak (% 11,7), ibilgailuak eta ibilgailuen osagaiak (% 10,2), farmazia-produktuak (% 9), produktu kimiko organikoak (% 8,9), makina eta gailu mekanikoak (% 7,4), plastikoa eta aplikazioak (% 7,2) eta, azkenik, harri bitxiak eta diamanteak (% 6,2).

Horrez gain, **atzerriko inbertsioa erakartzen arrakasta** handia dute. Hala, 2011n eta 2012an, 3,37 mila milioi euro erakarri zituzten, batik bat Estatu Batuetatik, Herbehereetatik, Alemaniatik, Japoniatik eta Frantziatik; eta inbertsio horrekin 7.400 lanpostu inguru sortu zituzten.

b) Eskualde-gobernuaren zeregina Flandriako ekonomiaren eta enpresen garapenean

Ikuspegi politiko-administratibotik, Belgika estatu federala da 1993. urteaz geroztik, eta hiru eskumen-maila daude: gobernu federala (egoitza Bruselan dago), hiru hizkuntza-erkidego (flandriarra, frantsesa eta alemaniarra) eta, azkenik, hiru eskualde, alegia Flandriako eskualdea, Valoniako eskualdea eta Bruselako eskualdea. Flandriari dagokionez, hizkuntza-erkidegoa eta Flandriako eskualdea bat datozenez, eskualde-gobernuak autonomia politiko handia dauka eskualdeko garapen ekonomiko, produktibo eta sozialarekin zerikusia duten gai guztietan.

Zerga-arloan, ordea, ez du hainbesteko autonomia: zerga txiki batzuk kudeatzen ditu (jokoaren gainekoak, tabernak irekitzekoak, ondorengotzakoak eta jabetzaren gainekoak), baina hiru zerga nagusien (errentaren gaineko zergaren, sozietateen gaineko zergaren eta BEZen) tasak Belgikako gobernu federalak kudeatzen eta zehazten ditu (dena den, azken berrikuntzen ondorioz, eskualdeek tasak igotzeko aukera dute).

Flandriako eskualde-gobernua, 90eko hamarkadaren erdialdean, eskualdeko **ekoizpen-jarduerak babesteko politika eta neurri** handinahiak zehazten hasi zen. Eskualdeko ekoizpen-sarea garatzeko Flandriako gobernuaren jarduera guztiak koordinatzen dituen erakunde nagusia Ekonomia, Zientzia eta Berrikuntza Saila da (EWI, *Departement Economie, Wetenschap en Innovatie*). Erakunde hori arduratzen da, beraz, eskualde-gobernuaren enpresa-sustapeneko jarduerak kudeatzeaz eta, baita ere, Flandriako enpresa-politikako ildo nagusiak ikuskatu, ebaluatu eta prestatzeaz.

Politika horiek enpresen sustapenarekin zerikusia duen jarduera-eremu zabal bat hartzen duten **agentzia publiko** batzuk egikaritzen dituzte (politika horiek zehazten eta diseinatzen ere zeregin handia dute). Hauek dira aipatu agentzia publikoetako batzuk: Flandriako Berrikuntza, Zientzia eta Teknologia Institutua, Flandriako Enpresen Agentzia, Flandriako Inbertsio Sozietatea eta, azkenik, Flandriako Inbertsio eta Merkataritza Agentzia (ikusi koadroa).

4.34 koadroa: Enpresen sustapenaren arloan lan egiten duten Flandriako agentzia publiko nagusiak

	Jarduera-eremua
	Flandriako Berrikuntza, Zientzia eta Teknologia Institutua (<i>Instituut voor Innovatie door Wetenschap en Technologie, IWT</i>) Berrikuntza sustatzen dute, oro har, Flandriako eskualdean.
	Flandriako Enpresen Agentzia (<i>Agentschap Ondernemen</i>) Enpresak sustatzen dituzte, oro har, eta enpresak babesteko politikak garatzen dituzte; hori, Flandriako eskualdean.
	Flandriako Inbertsio Sozietatea (<i>Participatie Maatschappij Vlaanderen</i>, PMV) Flandriako gobernuak sortutako inbertsio-sozietate independente bat da. Flandriako garapen ekonomiko iraunkorraren onerako diren enpresa- eta azpiegitura-proiektuei finantza-babesa eskaintzen diete.
	Flandriako Inbertsio eta Merkataritza Agentzia (<i>Flanders Investment & Trade</i>) Flandriako enpresei kanpo-jardueretan laguntzen diete, baita atzerriko enpresei Flandrian kokatzen ere.

Iturria: Guk geuk egin dugu.

Laguntza-programei dagokionez, **Vlaanderen in Actie, ViA (Flandria Jardunean) estrategia** da nabarmentzekoa. Eskualdeko **gizarte-agente guztiek adostu zuten** 2009an, eta 2020 Itunean gauzatu zuten. Itun horren helburua da Flandriako gobernuak **eskualdea sustatzeko eta Europako aitzindari gisa sendotzeko** jarduera guztiak zuzentzea.

2020 Itunak hogeit hamar helburu dauzka, bost arlo hauetan sailkatuta: oparotasuna eta ongizatea, ekonomia, lan-merkatua, bizi-kalitatea eta gobernantza publikoa. Horren harian, Flandriako Gobernuaren 2009-2014 aldirako gobernu-akordioan, 2020 Ituneko helburuak gauzatzeko 337 proiektu daude zehaztuta.

4.5.2 FLANDRIAKO ENPRESAK BABESTEKO JARDUERA ETA PROGRAMA NAGUSIAK

Lehen esan bezala, azken urteetan Flandriako gobernuak eskualdeko enpresa- eta ekoizpen-sarea babesteko neurri handinahiak jarri ditu martxan, bost multzo hauetan sailkatuta: enpresei inbertitzen laguntzea, I+G arloko eta berrikuntzako jarduerak gauzatzeko laguntzea, enpresei nazioarteko bihurtzen laguntzea, ekintzaileei laguntzea eta giza baliabideak prestatzen eta garatzen laguntzea. Hona hemen neurri horiek, zehatz-mehatz azalduta:

(i) Enpresei inbertitzen laguntzea

Flandriako enpresen inbertsio-jarduerak babesteari dagokionez, erakunde publiko nagusia Flandriako Inbertsio Sozietatea da (*Participatie Maatschappij Vlaanderen, PMV*). Sozietate horrek askotariko finantziario-konponbideak eskaintzen ditu, Flandriako enpresek dituzten premien arabera; izan ere, premia desberdinak dituzte sortzen direnean, hazten ari direnean, kanpo-merkatuetara zabaldu nahi dutenean... Gaur egun, PMVk 900 milioi euroko aktibo-zorroa du. Hauek dira, zehazki, eskaintzen dituen finantza-konponbide nagusiak:

- Arrisku-kapitala. PMVk hazteko ahalmen handia duten enpresa berritzaileen kapital sozialean parte hartzen du, aldi batean. Enpresa sortu berrientzat PMVk *Seed & Early Stage* tresna sortu zuen, oro har sektore guztietako enpresentzako, baina batez ere sektore hauetan aritzen direnentzako: IKTak, osasuna eta bizitzaren zientziak, material berriak eta logistika- eta garraio-jarduerak.

Dagoeneko merkatuan finkatuta dauden eta kanpo-finantziak behar duten enpresei dagokienez, PMVk hainbat tresna ditu, besteak beste honako hauek: *Groeimezzanine*, mezzanine finantziak medio edozein neurriko enpresen hazkuntza-proiektuak finantzatzeko; kultura-inbertsioko *CultuurInvest* delako tresna, kultura-industriaren arloko enpresa aktiboentzako soilik; eta Internazionalizaziorako Funtsa, *Fonds Vlaanderen-Internationaal*, atzerrian inbertsio-proiektuak gauzatu nahi dituzten ETE flandriarrei laguntzeko, enpresako kapital sozialean aldi batean parte hartuz. Zehazki, 150.000 euro eta milioi bat euro arteko zenbatekoak jartzen dituzte, proiektu-motaren eta daukan interesaren arabera, eta inbertsio-aldia, normalean, bost eta hamar urte artekoa izaten da.

- Mailegutarako bermeak. PMVk Flandriako 22 finantza-erakunderekin lan egiten du eta enpresentzako maileguei lotutako bermeak eskaintzen dizkie. PMVk bi berme-mota ditu: berme-sistema normal edo orokorra, 1,5 milioi eurora arteko maileguak estaltzeko (enpresa bakoitzeko); eta *Gigarant* bermea, 1,5 milioi euro baino gehiagoko kreditu-bermeak behar dituzten enpresa txiki, ertain eta handientzako (maileguaren % 80 estal dezakete, gehienez zortzi urtean).
- Gizarte-itzulkin handiko proiektuetarako mailegu abantailatsuak. Horretarako dira, adibidez, *Kidsinvest*, haurtzaindegiekin zerikusia duten proiektu berriak edo hedatzen ari diren proiektuak finantzatzeko (gehienez 250.000 euro jaso ditzakete); Gizarte Inbertsioko Funtsa, *Sociaal Investeringsfonds*, gizarte-ekonomiatik datozen enpresei mailegu abantailatsuak emateko; eta Mezzanine Berrikuntza programa, *Innovatiemezzanine*.

Azken hori merkatuan sei urte baino gutxiago egin dituzten eta *KMO Programma* delakoan IWTren diru-laguntza jaso duten enpresentzako mendeko mailegu bat da, gehienez 500.000 eurokoa eta sei urterako (interes-tasa programan zehazten da unean-unean)¹³⁰. Aparte azaltzekoa da Irabazi-Irabazi mailegu-programa, *Winwinlening* (ikusiko gero).

¹³⁰ Maileguak PMVren akzio bihurtu daitezke, kondizioen arabera (adibidez, maileguak irauten duen bitartean enpresak kapitala handitzen badu).

- Inbertsioan laguntzea, hazteko aukera handiak dituzten ETEetan inbertitzen duten arrisku-kapitaleko enpresa pribatuak zeharka babestuz. Alde horretatik, PMVk *ARKimedes* programa jarri zuen martxan 2005ean. Programa horren bitartez, PMVk partaidetza txikiak hartzen ditu hazteko aukera handiak dituzten enpresa sortu berri edo txikietan inbertitzen espezializatuta dauden arrisku-kapitaleko erakundeetan; erakunde horiek, betiere, behar bezalako egiaztagiriak eduki behar dituzte.

4.35 koadroa: Irabazi-Irabazi mailegu-programaren (Winwinning) deskribapena.

- Irabazi-Irabazi programaren bitartez (*Winwinning*), flandriar enpresa txiki edo ertainei (baita enpresa sortu berriei ere) dirua maileguz uztea erabakitzen duten Flandriako biztanleei zerga-laguntzak ematen dizkiete. Mailegua 100.000 eurorainokoa izan daiteke, gehienez zortzi urterakoa; maileguak, betiere, mendekoa izan behar du. Zerga-laguntza hau da: maileguaren zenbatekoaren % 2,5eko zerga-deskontua, urtero, eta enpresa kaudimengabea bada, mailegu-emaileak zerga-kreditua jaso ahal izatea.

Iturria: Guk geuk egin dugu, PMVren informazioa oinarri hartuta.

Lehenbiziko *ARKimedes* programa 2005eko ekainean hasi eta 2010eko maiatzean amaitu zen, eta guztira 111 milioi euro inbertitu zituzten (aurrekontu guztia). *ARKimedes* programaren bigarren fasea 2010ean jarri zen martxan eta 110 milioi euroko aurrekontua du.

Azkenik, Flandriako gobernuak, Flandriako Enpresen Agentziaren bidez, Plus Prima Ekologikoa programa kudeatzen du (*Ecologiepremie Plus*), Flandriako enpresek (ETEek eta enpresa handiek) ingurumen aldetik garbiak diren teknologietan inbertitu dezaten sustatzeko, energia berriztagarrietan oinarritutako teknologien erabilera barne.

Laguntzak ekoizpen-sektore zehatz batzuetako enpresek bakarrik jaso ditzakete eta aurreikusitako teknologiaren eta enpresaren tamainaren arabera izaten dira, inbertsioaren % 5 eta % 60 artekoak, hain zuzen ere (hiru urtean ezin dute milioi bat euro baino gehiago jaso). Ingurumen-inbertsio handiagoetarako (gehienez hiru milioi euro), Flandriako gobernuak ingurumen-laguntza estrategikoko programa bat dauka (*Strategische ecologiesteun*), enpresa txiki, ertain eta handientzako.

(ii) I+G arloko eta berrikuntzako jarduerak gauzatzen laguntzea

I+G arloko eta berrikuntzako jarduerak gauzatzen laguntzea Flandriako eskualde-gobernuaren lehentasun garrantzitsuenetako bat da. Horretarako, **eskualdean sei unibertsitate eta lau ikerketa-zentro handi daude**. Zentro horiek dira IBBT, banda zabaleko teknologien alorrekoa; IMEC, mikroelektronikakoa; VIB, bioteknologiakoa; eta VITO, materialen eta ingurumenaren arlokoa. Unibertsitate zein ikerketa-zentroek Flandriako eskualde-gobernuaren laguntza jasotzen dute, hainbat programaren bitartez, esate batera, eskualderako estrategikoa den oinarrizko ikerketa babesteko SBO programa.

Flandriako eskualde-gobernuarentzat garrantzi handi du bertako enpresetan (eta batez ere enpresa txiki eta ertainetan) I+G arloko eta berrikuntzako jarduerak babesteko, eta, horretarako, **hainbat programa interesgarri** dauzka martxan; programa horiek Flandriako Enpresen Agentziaren eta Flandriako Berrikuntza, Zientzia eta Teknologia Institutuaren (IWT) bitartez kudeatzen ditu, batez ere. Hona hemen Flandriako eskualde-gobernuaren programa nagusiak:

- I+G jardueren bideragarritasun-azterlanen zorroa (*Portfolio van haalbaarheidsstudies*). Programa hori IWTk garatzen du eta helburua da enpresei, I+G jardueren hasierako faseetan, jarduera horietan inbertitzea bideragarria eta garrantzitsua den aztertzen laguntzea, enpresen tamaina dena delakoa ere. Diru-laguntza, gehienez, onartutako kostuen % 50 izan daiteke, eta egindako azterketa bakoitzeko 50.000 eurokoa.
- ETE zorroaren programa (*KMO-portefeuille*). Flandriako Enpresen Agentziak kudeatzen du eta 2009an jarri zuten martxan. Programa horren bidez, Flandriako enpresa txiki eta ertainek erosten

dituzten aholkularitza-jarduera eta/edo zerbitzuak diruz laguntzen dituzte. Jarduera eta zerbitzu horiek ziurtagiridun enpresek gauzatu behar dituzte eta hainbat gairen ingurukoak izan daitezke: zaintza teknologikoa, prestakuntza, aholkularitza, internazionalizazioa eta coachinga, adibidez. Laguntzak zerbitzu horien kostuen % 50 eta % 75 artekoak izan daitezke (arloaren arabera), eta, gehienez, enpresa eta urteko 40.000 eurokoak. 2013tik enpresa sortu berriek ere parte har dezakete programan.

- ETE programa (*KMO-programma*) (ikusiko koadroa).
- Enpresen I+G proiektuen inguruko programa (*O&O-bedrijfsprojecten*). Programa hori ere IWTren esku dago, eta helburua da konponbide berritzaileak ezartze aldera I+G proiekturen bat gauzaten duten enpresa flandriarrei laguntza finantzarioa eskaintzea (enpresen tamaina dena delakoa ere); laguntza hori jaso dezakete, gainera, proiektua zuzenean zein bitartekariak medio gauzaten badute. Programa horren bitartez bi jarduera-mota babesten dituzte:
 - Ezaupide berriak sortzeko ikerketa-proiektuak; betiere, ezaupide horiek balio behar dute gero enpresak eskaintzen dituen produktu, prozesu edo zerbitzuak garatzeko edo hobetzeko. Laguntza kostuaren % 50 izan daiteke, gehienez.
 - Garapen-proiektuak, ezaupideak sortzeko eta ezaupide horiek diseinuak eta prototipoak garatzeko erabiltzeko; diru-laguntza atxikitako kostuen % 25erainokoa izan daiteke.

Bi kasuetan, enpresa txikiek % 20 gehiago jaso dezakete, eta enpresa ertainek % 10 gehiago; halaber, proiektua enpresa batek baino gehiagok elkarlanean egiten badute, % 10 gehiago jaso dezakete. Proiektuen aurrekontuak 100.000 euro eta hiru milioi euro artekoa izan behar du.

- Berrikuntzarako elkarten programa (*Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden (VIS) Trajecten*). Programa horiek dira enpresa-taldeei eta enpresak ordezkatzeko dituzten erakunde sektorialeko berrikuntza-estrategien bideragarritasun-azterlanak egiten laguntzeko. Enpresa eta erakunde horien onartutako kostuen % 80 jaso dezakete, gehienez 120.000 euro (kostuaren % 20 partaideek finantzatu behar dute, elkarrekin).
- Transferentzia teknologikorako funtsen programa (*TETRA Fonds*). Programa horren helburua da Flandriako zentro teknologiko eta unibertsitateetan duten jakintza zientifikoa eta sortzen dituzten teknologia berriak¹³¹ Flandriako enpresa txiki eta ertainek osatutako taldeetara edo enpresa-elkarteetara eramatea erraztea. Funtsean, proiektuak zentro teknologiko eta unibertsitate flandriarretako ikertzaileek egiten dituzte eta, horretarako, hitzartutako funtsen % 92,5 jasotzen dute, laguntza itzulezin gisa. Parte hartzen duten enpresa txiki eta ertainek, beren aldetik, proiektua modu aktiboan babesteko konpromisoa hartzen dute eta gainerako % 7,5 finantzatzen dute, elkarrekin. Finantzatutako proiektuak batez beste bi urtekoak izaten dira, eta 100.000 eta 480.000 euro arteko aurrekontua izaten dute.

(iii) Enpresak nazioarteko bihurtzen eta atzerriko inbertsioa Flandriara erakartzen laguntzea

4.36 koadroa: ETE programaren (*KMO-programma*) deskribapen laburra.

- ETE programa Flandriako Berrikuntza, Zientzia eta Teknologia Institutuak (IWT) kudeatzen du 2001. urtetik. Programa horren asmoa da Flandriako enpresa txiki eta ertainek haien produktu eta prozesuak berritzeko egiten dituzten eta eragin positiboa duten jarduerak sustatzea eta hobetzea. Gaur egun, programa horren bidez bi jarduera-mota babesten dituzte. Batetik, proiektu berritzaileen bideragarritasun-azterlanak (diru-laguntza izan daiteke, gehienez, onartutako kostuen % 50, eta enpresako 25.000 eurokoa). Eta bestetik, enpresan berrikuntza zehatz bat egiteko eta ezartzeko proiektuak (proiektuak, gehienez, 24 hilabeterako izan behar du eta laguntzak ezin du izan onartutako kostuen % 35 baino handiagoa; enpresek, gehienez, 250.000 euro jaso ditzakete).

Iturria: Guk geuk egin dugu, IWTren informazioa oinarri hartuta.

¹³¹ Atzerriko elkarlan zientifikoa ere baliatu daiteke, CORNET funtsen bitartez.

Flandriako gobernuak, bertako enpresa- eta ekoizpen-sarea babeste aldera, enpresei esportazio- eta internazionalizazio-jarduerak gauzaten ere laguntzen die. Alde horretatik, eskualde-gobernuaren tresna nagusia **Flandriako Inbertsio eta Merkataritza Agentzia** da (*Flanders Investment & Trade*), arlo horretako hainbat zeregin baititu.

Izan ere, agentzia horrek herrialde eta merkatuei buruzko informazioa ez ezik, atzerriko bezero eta/edo bezeroen elkarlan- eta negozio-proposamenei buruzko informazioa ere ematen die enpresei. Halaber, sari bat ematen die, urtero, aurreko urtean kanpo-merkatuetan bikain aritu diren Flandriako ETEei ("lehoi esportatzaileei").

4.37 koadroa: Flandriako ETEen kanpo-jarduerak finantzatzeko neurri publiko nagusiak.

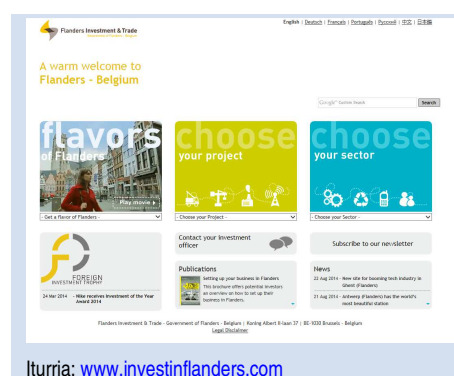
	Deskribapen laburra
Europako Ekonomia Eremutik (EEE) kanpora negozio-bidaia egiteko laguntza, EEEtik kanpoko bezeroek Flandriara negozio-bidaia egiteko laguntza	Programak bidaia horietako joan-etorrien eta mantenuaren kostuak estaltzen ditu partzialki; gehienez, pertsona/bidaia eta enpresako 1.000 euro jaso daitezke.
Nazioarteko azoketan eta/edo ekitaldi espezializatu interesgarrietan parte hartzeko laguntza	Programaren bidez enpresei edo enpresa-multzoei (adibidez, elkartei) laguntzen diete. EEE barruko jardueretarako gehienez 5.000 euroko laguntza publikoa jaso dezakete, eta EEE kanpoko jardueretarako gehienez 7.500 eurokoa.
EEEtik kanpoko herrialde batean bulego iraunkor bat jartzeko laguntza	Diru-laguntza, gehienez, bulego berria jartzeko kostu operatiboen % 50 izaten da, eta herrialde eta bulegoko gehienez 55.000 euro jaso ditzakete.
Produktuari buruzko dokumentuak, itzulpen komertzialak eta hedabide espezializatueta iragarkiak egiteko laguntza	Enpresek jarduera horien kostuen % 40rainoko diru-laguntza jaso dezakete, gehienez urtean 3.000 euro.
Atzerriko merkatuetan produktuak erregistratzeko, onartzeko eta egiaztatze kostuetan laguntzea	Diru-laguntza, gehienez, jarduera horiek merkatu zehatz batean gauzatzeko kostuen % 50 izan daiteke. Urtean, enpresek 11.250 euro jaso ditzakete, gehienez.

Iturria: Guk geuk egin dugu, Flandriako Inbertsio eta Merkataritza Agentziaren informazioa oinarri hartuta.

Agentziak, gainera, 13 zerbitzu-gune dauzka Flandriako ETEen eskura munduko merkataritza-gune nagusietan (Abu Dhabi, Pekin, Dubai, Hong Kong, Los Angeles, New York eta São Paulon, besteak beste), eta enpresek han dauden bulegoak erabil ditzakete 3 eta 18 hilabete arteko aldian. Horrez gain, Agentziak Flandriako ETEen kanpo-jarduerak finantzatzen laguntzeko neurri eta diru-laguntza publikoen programa bat dauka.

Enpresa flandriarrak atzerrian sustatzeaz gain, Flandriako Inbertsio eta Merkataritza Agentziak atzerriko inbertsioak Flandriara erakartzeko ahalegin handia egiten du. Flandrian bulegoren bat ireki nahi duten edo jarduerak hedatzeko asmoa duten atzerriko enpresei orientazioa eta aholkularitza eskaintzen dizkie, hau da, interesatzen zaizkien gaiei buruzko informazioa ematen diete: kokalekuak, zergak, aduana- eta administrazio-izapideak, tokiko eta eskualdeko hornitzaile eta kontaktu interesgarriak, diru-laguntzak... Agentziak web-orri bat dauka, non atzerriko inbertitzaileentzako informazio interesgarriaren eta eskura dituzten diru-laguntza publikoen berri ematen duen. Agentziak berak emandako informazioaren arabera, 2013an atzerriko 80 inbertsio-proiektu kudeatu zituen: 51 inbertsio berri eta 29 hedakuntza-proiektu.

(iv) Ekintzaileei eta enpresak sortu edo eskualdatu nahi dituztenei laguntzea

Oro har, Flandrian **ekintzaileei buruzko iritzi ona** dute: Flandriako hiru biztanleek biren aburuz, **enpresa-jarduera bat hastea aukera profesional ona da**¹³². Alde horretatik, Flandriako gobernuak eskualdean ekintzaitza sustatzearekin eta enpresa berriak sortzearekin zerikusia duten jarduera ugari antolatzen ditu.

Hala, Flandriako biztanleak, oro har, eta gazteak, bereziki, enpresa-munduarekin sentsibilizatzeko hainbat ekimen gauzatu dituzte. Batetik, eskualde-gobernuak Ekintzaileak Heztea (*Ondernemend Onderwijs*) izeneko programa bat jarri zuen martxan 2006an, Flandriako hezkuntza-sistema osoan ikasle eta irakasleen artean ekintzaile-kultura eta -jarduerak bultzatzeko eta sustatzeko asmoarekin. Horretarako, eskualde-gobernuak arlo horretan aritzen diren irabazi-asmorik gabeko erakunde eta GKEekin lan egiten du modu aktiboan, besteak beste Ekintzaileak Hezteko Fundazioarekin (*Stichting Ondernemend Onderwijs*) eta Flandriako Enpresaburu Gazteen Elkartearekin (VLAJO).

Bestetik, Flandriako Enpresen Agentziaren bidez, Ekintzaitza Flandrian (*Ondernemen in Vlaanderen*) biltzarra antolatzen du urtero, ekintzaitzak eta enpresa-jarduerak eskualdeko ekonomian eta gizartean zenbateko garrantzia duten aditzera emateko. Agentziak, gainera, enpresak eta enpresaburuak ardatz dituzten telebista-programa batzuk diruz laguntzen ditu. Flandriako telebistako 1. katean ematen dute Topstarter programa da horren adibide bat. Programa horretan enpresa-ideiak aurkezten dituzte eta epaimahaiak enpresa-idea onenari saria ematen dio; epaimahaiko kideak arrakasta izan duten enpresaburu flandriarrak dira.

Ekintzaitzaren inguruko sentsibilizazio-jarduera orokor horiez gain, Flandriako Enpresen Agentziak biztanleek, oro har (ikusitako koadroa) eta kolektibo espezifiko batzuk (gazteek, adinduek...), bereziki, enpresa berriak sor ditzaten sustatzeko programa eta neurri ugari ditu, eta enpresa-sorkuntza diruz laguntzen du.

4.38 koadroa: Flandrian biztanleek enpresa berriak sortzea diruz laguntzeko helburua duten neurri publiko nagusiak.

	Deskribapen laburra
Bideragarritasun-azterlanak egiteko laguntza (<i>Steun voor starters bij de opmaak van een haalbaarheidsstudie</i>)	Programa horren bidez, enpresa-idea bat duten eta adituekin ideia hori aztertu eta aholkuak jaso nahi dituzten biztanleek aholkularitza espezializatuko zerbitzuak jasotzen dituzte, diru gutxiren truke (100 euro).
Impulskrediet GO programa	Programa horren bitartez, beren kasa lan egin nahi duten eta bankuen finantziatorik lortu ezin duten biztanleek 20.000 eurorainoko maileguak lor ditzakete, merkatuan baino baldintza hobeeekin. Programa horretan, eskarmentu handia duten <i>trainer</i> boluntarioek doako tutoretza-saioak egiten dituzte.
Initio programa	Enpresa-idea bat martxan jartzeko edo hedatzeko mailegu bat da, gehienez 100.000 eurokoa; maileguaren lehen urteko kondizioak merkatukoak baino hobekak dira. Betiere, mailegu hori kreditu-erakundeen kanpo-finantziarioarekin osatu behar da.
Starteo programa	Merkatuan lau urte baino gutxiago daramaten enpresen inbertsioak finantzatzeko mailegu bat da, gehienez 250.000 eurokoa; maileguaren lehen bi urteetako kondizioak merkatukoak baino hobekak dira.

Iturria: Guk geuk egin dugu, Flandriako Enpresen Agentziaren informazioa oinarri hartuta.

Esan bezala, Flandriako Enpresen Agentziak, laguntza orokor horiez gain, enpresa-ekimenak aurrera eramateko oztopo espezifikoak dituzten talde espezifikoekin (gazte, adindu, langabe eta abarren) ekintzaile-jarduerak bultzatzeko hainbat laguntza-programa ditu. Programa horiek dira, esate batera, gazteentzako Bryo plataforma, 50 urtetik gorako helduentzako Start 50+ programa eta desgaitasunak dituzten pertsonen laguntzeko VOP programa.

¹³² Bosma N, T Holvoet eta H Crinjs, Global Entrepreneurship Monitor 2012, Report for Belgium & Flanders, KU Leuven, 2013 (ikus <http://steunpuntore.be/publicaties-1/wp1/store-b-13-016-gem-2012-report-belgium-flanders.pdf>)

Programa horien bidez era askotako laguntza eskaintzen dute, besteak beste: kolektibo horientzako aholkularitza-jarduera espezifikoa, diru-laguntzak (esate batera, mailegu itzulgarriak, merkatukoak baino kondizio hobeeekin) eta prestakuntza-jarduerak. Horrez gain, enpresa-jardueraren bat martxan jarri nahi duten langabeek 30.000 eurorainoko mailegua jaso eta aholkularitza- eta coaching-jarduerak egin ditzakete; mailegua gehienez 10 urtean bueltatzeko da, eta interes-tasa finkoa.

4.39 koadroa: Bryo plataforma

- Bryo (*BRight and YOUNG*, Adimentsua eta Gaztea) plataforma urtero 50 enpresa berri sortzen laguntzeko diseinatutako proiektu bat da; laguntza 18 eta 36 urte arteko gazte flandriarrek jaso dezakete. Horretarako, arrakasta izan dezaketen negozio-idea interesgarriak dituzten gazteak aukeratzen dituzte, urtero (gazte-kopurua antzekoa izaten da beti), eta laguntza eskaintzen diete, urte osoan: lan egiteko tokiak, informazioa, prestakuntza eta aholkularitza espezializatua eta proiektu horiek interesatzen zaizkien kanpo-inbertitzaileekin harremanetan jartzeko aukera.

Iturria: Guk geuk egin dugu, Flandriako Enpresen Agentziaren informazioa oinarri hartuta.

Iturria: www.overnamemarkt.be/

Azkenik, enpresak eskualdatzea errazte aldera, Flandriako gobernuak, langile autonomo flandriarren ordezkari den Unizo erakundearekin elkarlanean, *Overnamemarkt* (eskuratzeko-merkatua) izeneko plataforma bat jarri zuen martxan 2005eko apirilean. Plataforma horretan, negozioak eskualdatu nahi dituzten enpresaburuek (adibidez, laster erretiroa hartuko dutenek) haien eskariak argitaratu eta interesdunen eskaintzak jaso ditzakete.

Plataforma doakoa da erabat eta partaideak anonimokoak. Horrekin batera, Flandriako Gobernuak, Optimeo izeneko programaren bitartez, ekintzaile berriei martxan dauden negozioak eskuratzen laguntzen die, merkatukoak baino finantziario-baldintza hobeak eskainiz (mailegua gehienez 250.000 eurokoa da).

(v) Giza baliabideak prestatzen eta garatzen laguntzea

Flandrian giza baliabideak prestatzeko eta garatzeko hezkuntza-azpiegitura bikaina dute, lehen eta bigarren hezkuntzan eta baita unibertsitatean ere. Hala, Flandriako langileek **hezkuntza-maila handia** dute (2012an, **Flandriako 25 eta 64 urte arteko biztanleen % 37,9k hirugarren mailako hezkuntza-ikasketak zeuzkan; EB-28ko batezbestekoa % 28,9 da**) eta **biztanle asko eleaniztunak dira**¹³³.

Enpresetako etengabeko prestakuntzarako jarduerari dagokienez, Flandriako Gobernuak, Flandriako Enpresen Agentziaren bitartez, prestakuntzarako eta inbertsio estrategikorako laguntza-programa bat dauka (*Strategische investeringen en opleidingssteun*). Programa horren bidez, besteak beste, enpresei prestakuntza-proiektu estrategikoak gauzatzen laguntzen diete, gehienez hiru urtean (enpresa txiki eta ertainei gehienez 250.000 euroko laguntza ematen diete, eta enpresa handiei 300.000 eurokoa). Laguntza diruz lagundu daitezkeen kostuen % 20-25 izan daiteke, hainbat irizpideren arabera.

¹³³ Flandrian biztanle gehienek gutxienez hiru hizkuntza dakizkitez (nederlandera, frantsesa eta ingelesa).

4.40 koadroa: Flandriako enpresen garapena errazten/mugatzen duten elementu positibo (pizgarri) eta negatibo (oztopo) nagusiak.

Pizgarri nagusiak:

- Eskualde aberatsa da eta errenta-maila handiak ditu (1) (3) (7).
- Eskualdearen kokapen geografikoa bikaina da. Europako jarduera ekonomikoaren ardatz nagusietatik eta Bruselatik gertu dago (Bruselan erabaki politikoak hartzen dira) (1).
- Eskualdeko ekonomia askotariko industria-jardueretan eta balio erantsi handiko zerbitzuetan espezializatuta dago (2) (4).
- Industria- eta ekoizpen-sareak lehiatzeko ahalmen handia du. Eskualdean enpresa garrantzitsuak daude, flandriarrak eta atzerriarrak. Lurraldeko ekonomian erro sendoak dituzten enpresa txiki eta ertainen sare handi bat dago (1) (6).
- Eskualdeko enpresek kanpo-jarduera bizia dute (6) (7).
- Gizarteak ekintzaileei eta, oro har, enpresaburuei buruzko iritzi ona dute (1).
- Eskualdeko ekonomiak atzerriko inbertsioa erakartzeko ahalmen handia du (6).
- Eskualdean ahalmen handiko I+G jarduerak daude (1).
- Eskualde-gobernuak indar handia, gai garrantzitsuetan eskumen zabalak eta eskualdeko ekoizpen-sektoreari laguntzeko bokazioa ditu. Enpresa-sareari laguntzeko plan eta programa publiko asko daude, batik bat ekintzaileei laguntzekoak (4) (5).
- Eskualdeko gizarte-agenteez eskualdeko ekonomia eta gizarte bultzatzeko akordioak sinatu dituzte (4) (5).
- Langileek prestakuntza handia dute eta eleaniztunak dira (1).
- Lehen mailako logistika- eta garraio-azpiegiturak dituzte. Dauden azpiegiturak intermodalak dira (1).
- Bizi-kalitate handiko hirigune garrantzitsuak daude. Urbanizazio-maila eta biztanle-dentsitatea handiak dira; jarduerak gertu daude (1).

Oztopo nagusiak:

- Biztanleriaren profila ez da ona, zahartzen ari baita (1) (6).
- Lan-kostuak handiak dira eta soldata txikiagoko herrialdeekin lehia egin behar dute (4).
- Enpresa-sektoreak I+G jardueretan gutxiago gastatzen du, batik bat eskualdeko ekonomiaren garapen-maila kontuan hartuta (3) (7).
- Eskualdean enpresa berriak jartzeko leku gutxi dago (5).
- Errepide bidezko garraio pribatua da nagusi, eta horrek auto-pilaketa arazoak eragiten ditu. Dauden natura-baliabideak asko behartzen dituzte (natura-eremuak, ura, airea, lurra) (1).
- Ingurumen-arazoak dituzte, zona batzuetan ingurumenaren kalitatea txarra da (1).

Iturria: Guk geuk egin dugu, honako hauek oinarri hartuta:

1. Agentschap Ondernemen, Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid (eskualdearen lehiatzeko ahalmena eta enplegua) 2007-2013.
2. Bruno N, J Van Til ERAWATCH Country Reports 2010: Belgium, ERAWATCH Network, 2010.
3. Flemish Government, Flanders Outlook- A benchmarking of Flanders amongst the European regions, urte batzuk.
4. Flemish Government, A new industrial policy for Flanders: White Paper, 2011.
5. Flemish Government, Flanders in Action with the new industrial policy, 2013.
6. Technopolis Group, Regional Innovation Monitor: Flanders, Regional Innovation Monitor, 2012.
7. Vergeynst T, Flanders Outlook 2013, Mei 2013.

4.6 EMILIA-ROMAGNA

4.6.1 EMILIA-ROMAGNAKO ENPRESA- ETA EKOIZPEN-SAREA

a) Emilia-Romagnako enpresa- eta ekoizpen-sarearen aurkezpena

Emilia-Romagnako ekoizpen-sarean enpresa txiki eta oso txikiak dira nagusi. Italiako Estatistika Institutu Nazionalak (ISTAT) emandako informazioaren arabera, Emilia-Romagnan 370,3 mila enpresa zeuden 2011n, eta % 99,9 enpresa txiki eta ertainak ziren (250 lanpostu baino gutxiagokoak).

Bestalde, eskualdean 250 langile edo gehiagoko 378 enpresa daude (enpresa guztien % 0,1; EAEn % 0,2), eta 2.132 enpresa ertainak dira, 50 eta 249 lanpostu artekoak. Bi kopuru horiek EAekoak baino handiagoak dira (koadroan ikusten da hori); baina, portzentajeei begiratzen badiegu, ikusiko dugu EAEn enpresa ertain eta handien presentzia erlatiboa handiagoa dela.

4.41 koadroa: Enpresa-kopurua Emilia-Romagnan eta EAEn, 2011.

	Emilia-Romagna		EAE	
	Kop.	%	Kop.	%
0-9 lanpostu	349.594	94,4	154.683	93,2
10-49 lanpostu	18.155	4,9	9.384	5,7
50-249 lanpostu	2.132	0,6	1.653	1,0
≥250 lanpostu	378	0,1	275	0,2
Guztira	370.259	100,0	165.995	100,0

Iturria: Guk geuk egin dugu, lurralde horietako estatistika ofizialak oinarri hartuta.

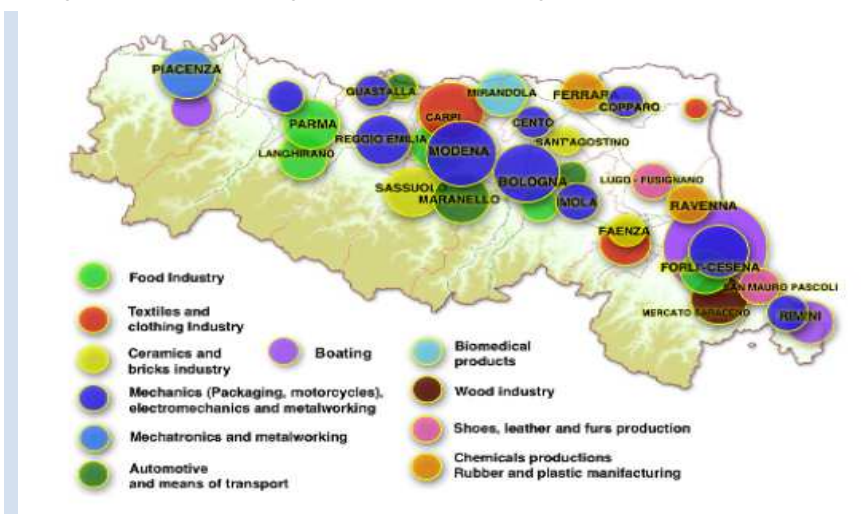
Edozein modutan, eta Emilia-Romagnako ekoizpen-sarean enpresa txikiak nagusi diren arren, egoitza eskualdean duten **enpresa ertain eta handi garrantzitsuak** daude; enpresa horiek **lehiatzeko ahalmen handia** eta **nazioarteko merkatuan oso izen ona** dute.

Hona hemen **eskualdeko enpresa adierazgarri** horietako batzuk: Barilla eta Parmalat, elikagaien sektorean; Ferrari, Ducati, Lamborghini, Maserati, Pagani eta Magneti Marelli, automobilgintza sektorean; eta Mandarina Duck eta Max Mara, modaren eta ehunaren sektorean. Eskualdeko ekoizpen-sektorean, gainera, kooperatiba asko daude, 8.000 inguru, batik bat nekazaritzako eta nekazaritza-elikagaien sektoreetakoak; kooperatiba gehien dauden eskualde italiarra da.

Emilia-Romagnako eskualdea **industrian oso espezializatua** dago: landunen % 26,2k (2013an 508.000 lagunek) industrian lan egiten du. Portzentaje hori Italiako handienetako bat da, eta EAeko batezbestekoa baino (% 20,5) handiagoa.

Alde horretatik, eskualdea **askotariko manufaktura-sektoreetan dago espezializatua**: automobilgintza-industria (motogintza barne), moda, zeramika, metalezko produktuak, ingeniari mekanikoa (Coesia Group, Ima Spa, Marchesini Group) eta nekazaritza-elikagaien sektorea (zonako produktu bereizgarrienak ekoizten dituzte: ardoa (Lambrusco, Sangiovese eta Pignoletto), gazta (parmehanoa, grana padano), Parmako urdaiazpikoa, ozpin baltsamikoa...). Horren harian, eskualde-gobernua garatzen ari diren industria-sektore batzuk (osasuna, bioteknologia, nanoteknologia...) sustatzeko ahalegina egiten ari da azken urteetan.

4.14 grafikoa: Emilia-Romagnako ekoizpen-kluster nagusiak.

Iturria: eskualde-gobernua.

zeramikaren alorrean (Faenza eta Sassuolon), biomedikuntzaren industrian (Mirandaolan) eta makinaren fabrikazioan (Piacenza eta Carpin), besteak beste. **Eskualde-gobernuak erabakitasunez babesten ditu** industria-barruti edo **kluster horiek** hainbat arlotan, gero ikusiko dugun moduan.

Eskualdeko enpresek **maila ona dute kanpoko merkatuetan**, eta merkataritza-balantzako saldo positiboetan ikusten da hori. Horren harian, eskualdeak esportatzen ditu, batik bat, makinak eta ekipamendua, garraio-ekipoak, modarekin zerikusia duten produktuak, produktu elektriko eta elektronikokoak eta elikagai-produktuak (kasu guztietan % 6-8 inguru). Eskualdeak EB-15en egiten du kanpo-salmenten erdia, gutxi gorabehera; dena den, Estatu Batuetarako eta Asiarako esportazioaren pisua gora egiten ari da. Hala eta guztiz ere, eskualdeko industria-enpresen erdiak baino gutxiagok saltzen du kanpoan; izan ere, Emilia-Romagnako enpresak, batez beste, txikiak dira.

b) Eskualde-gobernuaren zeregina Emilia-Romagnako ekonomiaren eta enpresen garapenean

Italian, 70eko hamarkadan, politika deszentralizatzen hasi ziren (aurrena poliki-poliki, eta anbizio handiz gero): estatutu arrunteko 15 eskualde eratu zituzten (horien artean Emilia-Romagna), eta baita estatutu bereziko eskualdeak ere (Sizilia, Sardinia, Trentino Alto Adigio, Aostako harana eta Friuli-Venezia-Giulia). Gero, 2001ean, konstituzioa berritu zuten, eta estatu italiarraren eta eskualdeen eskumenak zehaztu zituzten; eskumen horietako bat da eskualdeko ekoizpen-sarea sustatzea. Zerga-arloari dagokionez, eskualde italiarrek autonomia gutxi dute, diru-sarreraren % 34 bakarrik baitagokie eskualdeko zergei; gainerakoa estatuak eskualdeen arteko zerga-elkartasuna ziurtatze aldera egiten dituen transferentzien bidez lortzen dute.

Emilia-Romagnako eskualde-gobernua (Giunta Regionale) hasiera-hasieratik **eskualdeko ekoizpen-eta ekonomia-sarea sustatzen gehien ahalegindu** diren Italiako eskualde-gobernuetako bat da. Jarrera hori bereziki interesgarria da kontuan hartzen badugu, paradoxikoa den arren, eskualdea Italiako Alderdi Komunistaren gotorleku tradizionala izan dela eta gaur egun Alderdi Demokratikoak gobernatzen duela (alderdi ezkertiarra da).

Hala, Emilia-Romagnan eskualde-garapenerako agentzia bat sortu zuten 1973an (aitzindarietako bat izan zen): **ERVET, Emilia-Romagnako Ekonomiari eta Lurraldeari Balioa emateko Eskualde Erakundea** (*Emilia-Romagna Valorizzazione Economica Territorio SpA*). Eskualde-gobernuaren berezko agentzia bat da, eskualdeko lurralde-garapenez arduratzen dena.

Eskualdeko ekoizpen-sarearen bereizgarrietako bat da industria-sektore zehatzetan espezializatutako enpresa-gune garrantzitsuak daudela (industria-barruti edo **kluster** izenekoak).

Izan ere, hainbat jardueraren eremutan daude **eskualde-klusterrak**: elikagaien industrian (Parma eta Bologna inguruan), automobilgintzan (Modena, Maranello eta Bolonian), modaren industrian (Carpi, Fusignano eta San Mauro Pascolin),

4.42 koadroa: ERVET erakundearen jarduera nagusiak.

- Garapen ekonomikoko jardueretan eskualde-gobernuari eta tokiko agintariei laguntza teknikoa ematea.
- Eskualderako interesgarriak diren eskualde-, nazio- eta erkidego-programak antolatzea eta ezartzea.
- Erakunde publiko eta pribatuen baterako ekintzak eta elkarlanak gauzatzea, hainbat gairen inguruan, eskualdeko ekonomia eta enpresak garatzeko.
- Italiako eta Europako beste eskualde batzuekin elkarlanean aritzea eta esperientziak trukatzeko sustatzea.
- Atzerriko inbertsioak eskualdera erakartzea.
- Eskualdeko ekimen eta politiken ebaluazioa eta segimendua egitea.

Iturria: Guk geuk egin dugu, ERVETen informazioa oinarri hartuta.

Italian 90eko hamarkada amaieran egindako deszentralizazio-erreformak baliatuz, Emilia-Romagnan **tokiko berrikuntza-sistema bat** garatzeko berezko esparru legal eta politiko bat eratu zuten (aitzindari izan ziren berriz). Gauzak horrela, Ikerkuntzari eta Berrikuntzari buruzko 7/2002 Eskualde Legea onartu ondoren, eskualde-gobernuak **ASTER, Emilia-Romagnako Zientzia eta Teknologia Elkartea** (*Associazione Scienza e Tecnologia Emilia-Romagna*), sortu zuen urte hartan bertan.

Funtsean, ASTER Emilia-Romagnako partzuergo bat da, eskualde-gobernuak, eskualde-unibertsitateek, eskualdeko bi ikerketa-zentro nazionalak (ENEA eta CNR), merkataritza-ganberen eskualde-batasunak eta eskualdeko enpresa-elkarte nagusiek osatua. Elkartearen asmoa da I+G+B arloko eskualde-politika bat diseinatzea eta gauzatzea, helburu hauek lortzeko: eskualdeko ekoizpen-sistema garatzea, ikerketa eta teknologia industrialak sustatuz eta enpresa-sarera eramanez; oinarri teknologikoko enpresa berriak sortzea errazteaz; I+G arloan nazioartean elkarlanean aritzeaz; eta eskualdeko enpresentzat giltza diren premia teknologikoak antzematea.

Zehazki, ASTER elkartearen programa nagusietako bat 2003an martxan jarri zuten **Ikerketa Industrialerako, Berrikuntzarako eta Transferentzia Teknologikorako Eskualde Programa** da (*Programma Regionale per la Ricerca Industriale, l'Innovazione e il Trasferimento Tecnologico, PRRIITT*).

4.43 koadroa: Ikerketa Industrialerako, Berrikuntzarako eta Transferentzia Teknologikorako Eskualde Programa (PRRIITT).

Ikerketa Industrialerako, Berrikuntzarako eta Transferentzia Teknologikorako Eskualde Programa 2003an jarri zuten martxan, eskualdeko enpresa eta ikerketa-erakundeen arteko harremanak estutzeko eta, era horretan, jakintzan, berrikuntzan eta bikaintasun teknologikoan oinarritutako ekoizpen-sistema bat garatzeko.

Gauzak horrela, PRRIITT programaren estrategia bikoitza izan da: enpresetako proiektu teknologikoen eskaria ez ezik, dauden zerbitzu teknologikoen eskaintza ere babesten dute (Emilia-Romagnako Goi-mailako Teknologia Sarea sortuz eta garatuz). PRRIITT behin baino gehiagotan eguneratu dute.

Alde horretatik, gaur egun 2012-2015 aldiko PRRIITTen zehaztutako berrikuntzako eskualde-estrategia dago indarrean. Estrategia horrek Goi-mailako Teknologia Sarea garatzeari eta eskualdean aberastasun- eta berrikuntza-iturri izan diren sektore tradizionalak sustatzeari ematen die garrantzia. Gainera, elementu berritzaile gisa, 2012-2015 aldiko PRRIITTen planteatu dute, batetik, garatzen ari diren jardueren (kulturaren eta bio sektorearen) inguruko enpresa-kluster berriak sortzea; eta bestetik, jakintzan eta berrikuntzan oinarritutako enpresa berriak sustatzea.

Hona hemen PRRIITTen beste helburu batzuk:

- Eskualdeko Goi-mailako Teknologia Sareko egituren autonomia- eta ekimen-maila handitzea.
- Ikuspegi teknologikoa eta eskualdeko ekoizpen-kate nagusiak indartzea.
- Ikerketarekin eta garapenarekin hartutako konpromisoa eta enpresen berrikuntza-erritmoa areagotzea.
- Eskualdeko ekoizpen-sareen ingurunean, merkatuko joera berrien dibertsifikazio-prozesua bizkortzea.
- Emilia-Romagnako goi-mailako teknologia, ikerketa, zerbitzu aurreratuak eta sorkuntza-industriak erakargarriagoak izan daitezen lortzea.
- Ikerketa- eta berrikuntza-arloko Europako finantziarioa eskuratzeko eskualde-sistemaren gaitasuna handitzea.

Iturria: Guk geuk egin dugu, eskualde-gobernuaren informazioa oinarri hartuta.

Azkenik, azpimarratu behar dugu eskualdeko politika ekonomiko, teknologiko eta industrialaren oinarria, tradizioz, erakunde publiko eta pribatuen arteko elkarlana izan dela, bai diseinuari, bai garapenari dagokionez.

Alde horretatik, ERVETek eta ASTERrek eskualdeko agente pribatu nagusiekin batera lan egiten dute; agente horietako batzuk enpresak eta haien ordezkariak dira (sektorialak eta orokorrak, esate batera: Emilia-Romagnako Merkataritza Ganberen Batasuna, CNA Emilia-Romagna eta Confindustria Emilia-Romagna). Eta elkarlan horren emaitzetako bat **Ekoizpen Jarduerak Babesteko Eskualde Programa** da (*Programma Regionale per le Attività Produttive 2012-2015*), **eskualdeko agente publiko eta pribatuen arteko** eztabaida-prozesu sakon eta luze baten ondoren jarri baitzen martxan. Programa horren helburua da eskualdeko ekonomia eta enpresak garatzea erraztea.

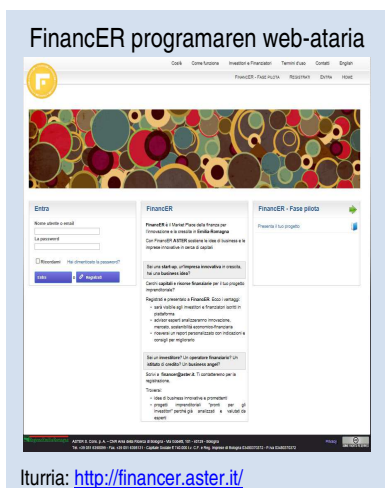
4.6.2 EMILIA-ROMAGNAKO ENPRESAK BABESTEKO JARDUERA ETA PROGRAMA NAGUSIAK

Lehen esan bezala, Emilia-Romagnan eskualdeko ekoizpen-sarea babesteko jarduera eta programa ugari daude. Alde horretatik, eskualde-gobernuak ahalegin handia egiten du eskualdeko enpresetan I+G jarduerak eta berrikuntza sustatzeko, batetik; eta enpresa berriak (batik bat enpresa berritzaileak) sortzeko, bestetik. Horrez gain, enpresei inbertitzen, nazioartera irteten eta giza baliabideak garatzen laguntzen diete. Orain, programa eta jarduera garrantzitsuenak zertan diren azalduko dugu.

(i) Enpresei inbertitzen laguntzea

Emilia-Romagnako eskualde-gobernuak eskualdeko enpresen inbertsio-jarduerak babesteko hainbat neurri eta programa dauzka. Horietako bat *Ingenium Emilia-Romagna* funtsa da; 2000. urtean sortu zuten, 7 milioi euroko aurrekontuarekin, eta 2007an berritu egin zuten. Gaur egun, arrisku-kapitaleko funts horren aurrekontua 14 milioi eurokoa da, eta finantzatzeko dute, elkarrekin, eskualde-gobernuak (FEDERren bitartez) eta arrisku-kapitaleko erakunde pribatu batek¹³⁴. Funts horretan, ASTER jardueren sustapenez, garapenez eta segimenduz arduratzen da. Funtsak finantzatzen du, batetik, goi-mailako teknologiko sektoreetan enpresa berritzaileak martxan jartzea; eta bestetik, eskualdean dauden enpresa txiki eta ertainek hedatzeko eta hazteko egindako inbertsioak. ETEek gehienez milioi bat euro jaso dezakete funtsa medio.

Eskualde-gobernuak oso teknologiko eta berritzaileak diren enpresa sortu berriek egindako inbertsio-ekimenak babesteko egiten du ahalegin gehien. Horretarako sortu du, esate batera, *StartER* funtsa. Funtsaren helburua da helbidea Emilia-Romagnan duten zazpi urte baino gutxiagoko enpresei inbertitzen laguntzea, eta aurrekontua, guztira, 8,7 milioi eurokoa da.

Maileguak kondizio hobekin ematen dituzte, gehienez inbertsioaren % 85 finantzatzeko (gainerako % 15a enpresak berak finantzatu behar du). Zenbatekoa 25.000 eta 300.000 euro artekoa izaten da, eta inbertsioak finantzatzeko erabili behar da (makinak eta ekipoak erosteko; patente, lizentzia eta marka erregistratuak eskuratzeko; eta aholkularitza-jardueretarako eta/edo kanpo-aholkulariak kontratatuzko, adibidez). Aurrerago, enpresa berriak finantzatzeko laguntzeko programa publikoen beste adibide batzuk emango ditugu (Spinner 2013, We Tech Off eta abar).

Horrez gain, eskualde-gobernuak, ASTERren bitartez, *FinancER* programa kudeatzen du. Programa berritzaile horren helburua da, on line aplikazio baten bitartez, interesa duten eta aplikazioan izena eman duten inbertitzaileak (forma legala dena delakoa ere) eta enpresa-proiektuak gauzatzeko kanpo-finantziazioa behar duten enpresaburu eta/edo ekintzaileak (haien proiektuak edozein fasetan daudela ere) harremanetan jartzea. Gainera, programak aurkeztutako enpresa-proiektua erakargarriagoa izan dadin aholkularitza espezializatua jasotzeko aukera ematen die kanpo-inbertsioa erakarri nahi duten enpresei.

Azkenik, azpimarratu behar dugu Emilia-Romagnako eskualdean ETEak finantzatzeko jarrera oso aktiboa duten erakunde pribatu batzuk daudela. Izan ere, banku pribatuez gain elkarrekiko berme-sozietate oso aktiboak daude, UNIFIDI Emilia-Romagna eta FININDUSTRIA Emilia-Romagna, adibidez, non hainbat erakundek parte hartzen duten, merkataritza-ganberek eta eskualdeko patronalek, esate batera.

¹³⁴ *ZernikeMeta Ventures Spa (ZMV)*, enpresa berritzaileen finantziazioan espezializatuta dagoen arrisku-kapitaleko enpresa. Enpresa horri egokitu zitoten, lehiaketa publikoan, *Ingenium Emilia Romagna* funtsa kudeatzeko ardura.

(ii) I+G arloko eta berrikuntzako jarduerak gauzaten laguntzea

Lehen esan bezala, azken urteetan ahalegin handia egin dute Emilia-Romagnako ekoizpen-sarean I+G eta berrikuntza bultzatzeko. Hala, enpresen zerbitzura dauden azpiegitura teknologiko aurreratuak sustatu dituzte eta enpresek zerbitzu teknologiko gehiago eska ditzaten lortzeko hainbat programa jarri dituzte martxan.

Gauzak horrela, eskualdeko eskaintza teknologikoa garatze aldera, eskualde-gobernuak, ASTERren bitartez, dauden azpiegiturak sendotzeko eta, eskaintza eskasa den arloetan, azpiegitura teknologiko berriak sortzeko ahalegina egin du. Prozesu hori 2004. urtean hasi zuten eta 2009an burutu da, **Emilia-Romagnako Goi-mailako Teknologia Sarea** sortuta (*Rete Regionale dell'Alta Tecnologia Emilia Romagna*); sare hori FEDERrek eta eskualde-gobernuak finantzatzen dute, elkarrekin.

Sare horren helburua da eskualdean berezko ikerketa-egitura bat ezartzea eta eskualdeko enpresek sareko zerbitzu teknologikoak egoki erabili ahal izatea. Sare horretan gaur egun ikerketako eta transferentzia teknologikoko 13 zentro baino gehiago eta 41 ikerketa-laborategi daude (ikerketa-erakunde, unibertsitate-sail edo enpresetakoak), eta guztira 1.600 ikertzaile baino gehiagok lan egiten dute.

Funtsean, sarea **arloko plataformaren** inguruan **egituratua** (ikus **koadroa**), **plataforma horietan eskualdeko ekonomiako premia teknologiko nagusiei** erantzuten saiatzen dira.

4.15 grafikoa: Emilia-Romagnako eskualdeko teknologia-ardatzen kokapen geografikoa.

Gainera, eskualdeko enpresek dagoen eskaintza teknologiko guztia eskura izan dezaten, sarean teknologia-ardatzak dituzte 2010. urteaz geroztik, hau da, eskualdeko enpresak Emilia-Romagnako Goi-mailako Teknologia Sareara sartzeko gune fisikoak; gune horiei esker, enpresa-munduko eskariak eta eskualdeko eskaintza teknologiko guztia lotzen dira.

Teknologia-ardatz horietan enpresei eskaintzen dizkieten zerbitzu nagusiak dira teknologia ezagutzera emateko jarduerak, ikerketa industrial, transferentzia teknologikoko jarduerak eta oinarri teknologikodun enpresa eta spin-off berrientzako instalazioak. Gaur egun Emilia-Romagnako bederatzi probintzian 10

teknologia-ardatz daude, eta ardatz horietako bakoitza probintziako industria-espezializazioari (klusterrari) dagokion arloko plataforman dago espezializatua.

Bestalde, Emilia-Romagnako eskualde-gobernuak, ASTERren bitartez, eskualdeko enpresen zerbitzu teknologiko eta berritzaileen eskaria sustatzeko hainbat programa publiko antolatu ditu. Alde horretatik, eskualdeko enpresen **berrikuntza-eskaria ez da, oro har, oso zorrotza**, enpresak, batez beste, oso txikiak direlako. Helburu hori duen programa publiko nagusiak Ekoizpen-barrutietatik Teknologia-barrutietara du izena (*Dai distretti produttivi ai distretti tecnologici*). Programa horrek diruz laguntzen ditu eskualdeko 16 industria-sektoreetako (barrutietako) enpresa-multzoen proiektu teknologikoak, baldin eta Emilia-Romagnako Goi-mailako Teknologia Sareko erakundeekin gauzatzen badira.

Zehazki, enpresek kontratatzen dituzten zerbitzuen % 25eko diru-laguntza jaso dezakete, gutxienez, eta % 100ekoa, gehienez; hori, jarduera-motaren arabera (I+G jarduerak, aholkularitzako eta transferentzia teknologikoko jarduerak, tutoretza eta prestakuntza teknologikoko jarduerak eta abar). Dena den, finantziario publikoa gehienez milioi bat eurokoa izan daiteke, proiektu bakoitzeko. Programa hori 2007an jarri zuten martxan eta 2010ean berritu egin zuten. Hala, 2013ra arte 280 enpresek gauzaturako 93 enpresa-ekimen lagundu dituzte diruz, 12,5 milioi euroko aurrekontuarekin.

(iii) Enpresak nazioarteko bihurtzen eta atzerriko inbertsioa Emilia-Romagnara erakartzen laguntzea

Emilia-Romagnako eskualde-gobernuak eskualde-enpresen internazionalizazioa eta nazioarteko merkatuetako partaidetza sustatzeko hainbat jarduera antolatzen ditu. Eskualde-gobernuaren estrategia da, hain zuzen ere, eskualdeko ekonomiaren espezializazio-sektore nagusiak erabakitasunez babestea eta enpresen arteko elkarlana sustatzea. Hona hemen eskualdeko programa nagusiak:

4.44 koadroa: Emilia-Romagnako eskualdeko enpresen internazionalizazioa sustatzeko neurri publiko nagusiak.

	Deskribapen laburra
Enpresa-sareak nazioarteko bihurtzeko programa (<i>Internazionalizzazione delle reti di imprese</i>)	ETEEK nazioarteko bihurtzeko elkarlanean gauzatzen dituzten jarduerak (sareak) babestea, besteak beste honako hauek: sustapen-ekitaldi eta -ekintzak eta informazio- eta asistentzia-zerbitzuak. Jarduerak herrialde batera edo ekonomia-eremu zehatz bateko herrialde-multzo batera bideratu behar dira. Diru-laguntzak dira, gehienez, proiektuko 150.000 eurokoak eta enpresako 50.000 eurokoak.
Esportazio-partzuergoak sustatzeko programa (<i>Consorti export</i>)	Programaren helburua da eskualdeko ETEEK formalki esportazio-partzuergo bat osatu ondoren elkarrekin egiten dituzten internazionalizazio-jarduerak sustatzea. Programak babesten ditu kanpo-sustapeneko ekitaldi eta proiektuak, batetik; eta kanpoko informazio- eta laguntza-zerbitzuen erabilera, bestetik.
Azoketan parte hartzeko esku-hartze programa (<i>Interventi per la partecipazione fieristica</i>)	ETEEi nazioarteko azoka eta ekitaldietan parte hartzen laguntzea, batik bat elkarrekin parte hartzen dutenean. Diru-laguntzak izan daitezke, gehienez, enpresentzako 80.000 eurokoak eta enpresa-multzoentzako 200.000 eurokoak.
BRICST Plus programa	Eskualdeko enpresek herrialde zehatz batzuetan gauzatzen dituzten nazioarteko jarduerak hobetzeko laguntza; herrialde horiek dira Brasil, Errusia, India, Txina, Hegoafrika, Turkia, Vietnam, Indonesia eta Mexiko. Laguntza jaso dezakete, adibidez, merkatu horiei buruzko mintegi espezifikoko egiteko eta eskualdeko enpresa eta industria-barrutietako ordezkariak herrialde horietara bisitak antolatzeko.

Iturria: Guk geuk egin dugu, hainbat iturri oinarri hartuta.

Halaber, eskualde-gobernuak, ERVETen bitartez, Emilia-Romagnara etorri nahi duten atzerriko enpresei laguntzeko zerbitzu espezializatu bat dauka. Zerbitzu horrek Emilia-Romagnan Inbertitzea du izena, eta enpresei eskualdeari buruzko informazio zehatza ematen die: laguntza eta pizgarriak, zerga- eta administrazio-informazio garrantzitsua, harremanetan jartzeko erakunde eta pertsonak... Zerbitzu horren web-orria ere egin dute, informazio hori guztia eskuratzeko (ikusi koadroa).

(iv) Ekintzaileei eta enpresak sortu nahi dituztenei laguntzea

Italian, Emilia-Romagna **ekintzaile- eta enpresa-tradizio handiko** eskualdetzat dute, eta **gizarteak enpresei eta ekintzaileei buruzko iritzi ona** du¹³⁵. Alde horretatik, Emilia-Romagnako eskualde-gobernuak ahalegin handia egiten du enpresak sortzea sustatzeko, bereziki oso berritzaileak diren eta teknologia-maila handia duten enpresak, eskualdeko ekonomia garatzea erraztu dezaketelako. Orain, helburu hori lortze aldera eskualde-gobernuak zer jarduera antolatzen dituen azalduko dugu.

Eskualde-gobernuak biztanleek izaera sortzailea izan dezaten eta enpresak sor ditzaten sustatzen du. Horretarako, besteak beste, duela gutxi *EmiliaRomagnaStartUp* ekimena jarri du abian. Ekimen hori ekintzailetzari eta enpresa-sorkuntzari buruzko web-orri bat da, non ekintzaileentzako informazio interesgarri guztia bildu duten: dauden laguntza publiko eta finantziazio-iturriak, enpresa-modalitateak, adituak eta aholkularitza on line, negozio-aukerak eta abar.

Gainera, ekimen berritzaile eta/edo teknologiko berriak sortzen laguntze aldera, eskualde-gobernuak 20 enpresa-mintegi jarri ditu ekintzaileen eskura, eskualde osoan.

Mintegi horiek ekonomia aldetik eskuragarriak dira eta enpresek beharrezko guztia dute han. Gainera, enpresei hainbat zerbitzu osagarri eskaintzen dizkiete: tutoretza, coaching eta kanpoko laguntzak eta finantziarioa eskuratzeko laguntza, besteak beste. Gainera, batik bat ASTERren bitartez, beste laguntza-programa batzuk gauzatzen dituzte; hona hemen:

¹³⁵ Meta group, Emilia-Romagna Regional Knowledge Based Entrepreneurial Profile, Bologna, 2013 (ikusi www.aster.it/tiki-download_file.php?fileId=621).

4.45 koadroa: Emilia-Romagnan enpresa berritzaile eta teknologiko berriak sortzea sustatzeko neurri publiko nagusiak.

	Deskribapen laburra
Spinner 2013	Europako Gizarte Funtsek finantzatzeko duen programa hori eskualdeko unibertsitate, ikerketa-zentro eta enprekin elkarlanean negozio-idea berritzaileak eta/edo transferentzia teknologikoko proiektuak gauzatu nahi dituzten pertsoneri dago zuzendua. Horretarako, eskualdeko unibertsitate eta ikerketa-zentroetan 11 Spinner gune jarri dituzte, ekintzaileei banan-banako aholkularitza eta tutoretzak eskaintzeko. Horrez gain, programaren bitartez, ekintzaileek finantza-laguntza eta ikerketa-bekak jaso ditzakete haien proiektuak aurrera eramateko.
Enpresa berritzaile berriak sortzen laguntzeko programa (<i>Sostegno allo start-up di nuove imprese innovative</i>)	Programa horren helburua da sektore zehatz batzuetan (bioteknologia, nanoteknologia, mekanika aurreratua, IKTak eta energia berriztagarriak) sortutako enpresa berriei eta Emilia-Romagnako Goi-mailako Teknologia Sarearen spin-off gisa sortutako oinarri teknologikodun enpresa berriei finantza-laguntza eskaintzea. Zehazki, enpresa horiek martxan jartzeko eta lehenbiziko hedakuntza-pausoak emateko ezinbestekoak diren aktibo ukigarri eta ukiezinak eskuratzeko inbertsioak laguntzen dituzte diruz. Diru-laguntza gastuen % 60 izan daiteke gehienez, eta sekula ez 100.000 euro baino gehiago.
We Tech Off	Programa horren helburua da banakoei enpresa berritzaile eta eduki teknologikodunak sortzen laguntzea. Programaren aitzindaria ASTER da eta finantziarioaren parte bat Italiako Garapen Ekonomikoko Ministerioak jartzen du. Programak hiru fase dauzka: lehenik, aurre-inkubazioa (bost hilabete, enpresa-proiektuaren bideragarritasuna aztertzeko); bigarrenik, inkubazioa (18 hilabete, jarduerari ekin dioten enpresei laguntzeko); eta hirugarrenik, inkubazio-ondokoa (12 hilabete, hazkuntza-prozesua hasi duten enpresei laguntzeko). Neurriak barne hartzen ditu finantza-laguntza, lan egiteko guneak, prestakuntza- eta aholkularitza-jarduerak, coaching, networking eta abar.
Start Cup	Programa horren bitartez Emilia-Romagnako unibertsitate-ikasleen negozio-idea berritzaileak saritzen dituzte; ikasleek bakarka zein taldeka aurkeztu ditzakete proiektuak. Irabazlearentzako saria: 5.000 euro eta urtebeteko mintegi-zerbitzuak; zerbitzu horiek Boloniako Unibertsitateko AlmaCube enpresa berrien mintegiak eskaintzen ditu, doan.

Iturria: Guk geuk egin dugu, hainbat iturri oinarri hartuta.

Eskualde-gobernuak, enpresa berritzaile eta/edo teknologiko berriak sortzen laguntzeaz gain, sorkuntza-industriak (argitalpenak, multimedia, ikus-entzunezkoak, fonografia, artisautza, diseinua eta abar) garatzeko babesa ere eskaintzen du, kontuan hartuta Emilia-Romagnako eskualdean garapen- eta enplegu-aukera garrantzitsuak daudela. Horren adibide da Boloniako Udalak eskualde-gobernuarekin elkarlanean sustatu duen *Incredibol; l'innovazione Creativa di Bologna* ekimena. Izan ere, ekimen horren helburua da artista eta sorkuntza-jardueretako (ehungintza, diseinu, musika eta abarreko) profesional gazteei enpresa-ekimen berriak aurrera eramaten laguntzea; zehazki, finantza-laguntza, aholkularitza-zerbitzuak eta lan egiteko guneak eskaintzen dizkiete.

Azkenik, eskualde-gobernuak 10 urte baino gehiago daramatza leihatila bakarreko sare bat, *Rete degli sportelli unici*, sortzea bultzatzen.

Gauzak horrela, Emilia-Romagnako 348 udalerrietan daude leihatila bakarrek, sare moduan antolatuta, eta enpresek hara jo dezakete enpresa-jarduerarekin zerikusia duen edozein izapide administratibo egitera (enpresa bat martxan jartzea, lanerako baimen eta lizentziak eskatzea, laguntza-eskabideak egitea eta abar). Era horretan, enpresen eta eskualdeko herri-administrazioaren (eskualede-gobernuaren eta udalerrietako administrazioaren) arteko harremana arinagoa eta errazagoa da.

Iturria: <http://imprese.regione.emilia-romagna.it/semplicificazione-e-sportello-unico/doc/sportello-unico-telematico>

(v) Giza baliabideak prestatzen eta garatzen laguntzea

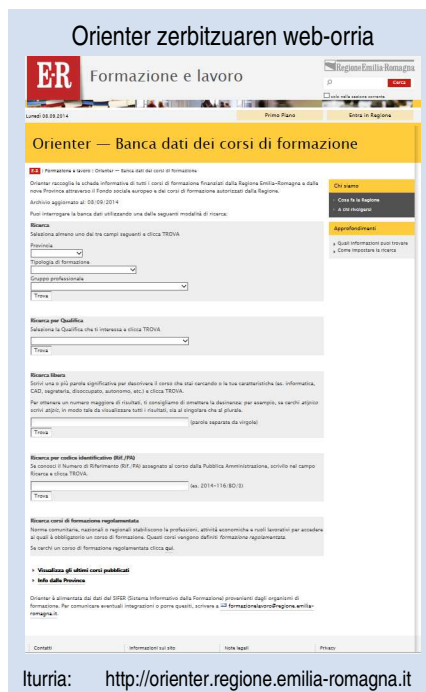
Emilia-Romagnan **enpresentzako hezkuntza- eta prestakuntza-azpiegitura zabala** dago. Izan ere, 171 prestakuntza-institutu publiko eta pribatu eta unibertsitate-sare handi bat daude; unibertsitate-sare hori osatzen dute Boloniako Unibertsitateak (munduko unibertsitate zaharrena da, 1088an sortu zuten), Parma, Modena, Reggio Emilia (UNIMORE) eta Ferrarako (UNIFE) unibertsitate publikoek eta Piacenzako Università Cattolica del Sacro Cuore unibertsitateak. Gainera, John Hopkins Unibertsitateak eta Milango Unibertsitate Politeknikoak eskualde-ordezkaritzak dituzte.

Eskualdeko enpresen eta enpresa horietako langileen prestakuntza-eskaria¹³⁶ sustatze aldera, Emilia-Romagnako eskualde-gobernuak eskualdeko enpresen eta enpresa horietako langileen prestakuntza-jarduerak babesteko eta diruz lagundutako ikastaroak emateko programa espezifiko bat dauka. Ikastaro horiek egiaztagiridun prestakuntza-erakundeek ematen dituzte, eta urtero zehazten dira, enpresetan antzemandako premien arabera; premia horien berri eskualdeko ordezkari-erakunde sektorialeak, erakunde teknologikoeak eta enpresa-elkarteek ematen dute. Hala, 2013an 40.000 lagunek baino gehiagok parte hartu zuten prestakuntza-jarduera horietan.

Horren harian, eskualde-gobernuak Orienter izeneko online datu-base bat jarri du biztanleen eskura, enpresei eta partikularrei ikastaro interesgarriak aurkitzen laguntzeko.

Halaber, Emilia-Romagnan diruz lagundutako prestakuntza-txeke (*training vouchers*) sistema bat jarri zuten martxan duela urte batzuk, biztanleek prestakuntza-ikastaroak egin ditzaten; ikastaro horiek egiaztagiridun prestakuntza-zentroetan egiten dituzte. Txeke horien bitartez matrikula-gastuak ordaindu daitezke, eta txekeak banatzeko deialdi publiko espezifikoak egiten dituzte, urtero.

Azkenik, hamarkada hasieratik, eskualde-gobernuak unibertsitate-ikasketak amaitu dituzten eta eskualdeko unibertsitate batean masterra egin nahi duten gazteentzako prestakuntza-txekeen programa berezi bat dauka. Txeke horien bitartez ikasleek 6.000 euro jaso ditzakete, gehienez.

¹³⁶ Komeni da gogoratzea, ondoren aipatuko ditugun eskualde-jarduera eta -programez aparte, enpresen eta langileen prestakuntza-jarduerak finantzatzeko neurri nagusia etengabeko prestakuntzarako lanbidearteko funts parekideena dela (*Fondi paritetici interprofessionali per la formazione continua*). Funts horiek (gaur egun Italia osoan 18 daude) gizarte-agenteei sustatzen dituzte, akordio espezifikoaren bitartez, eta, finantzatzeko, enpresek nahitaezko ekarpen bat egiten dute haiek libreki aukeraturako funtsean. Funts horiek bakarkako eta taldekako prestakuntza-jarduerak eskaintzen dizkiete parte hartzen duten enpresei.

4.46 koadroa: Emilia-Romagnako enpresen garapena errazten/mugatzen duten elementu positibo (pizgarri) eta negatibo (oztopo) nagusiak.

Pizgarri nagusiak:

- Enpresak oso dinamikoak dira eta biztanleek ekintzaile-jarrera dute (2) (5) (8).
- Errenta- eta ongizate-maila handiak dira (2) (4) (8).
- Manufaktura-industria sendoa da eta sektore zehatzetan espezializatua dago (5) (8).
- Enpresa txiki eta ertain ugari daude eta multzoak (klusterrak) osatzen dituzte (1) (3).
- Nazioartean garrantzi handia duten enpresa batzuk egoitza dute eskualdean (6).
- Eskualdeko enpresek kanpo-jarduera bizia dute eta industria-sektore batzuk nazioartean maila onean daude (6).
- I+G alorrean aritzen diren eta teknologia eskualdeko enpresetara bideratzen lan egiten duten zentro eta erakundeen azpiegitura garatua eta osoa da (Emilia-Romagnako Goi-mailako Teknologia Sarea) (1) (3) (7).
- Teknologia-azpiegitura hori eskualdeko ekoizpen-sektoreetara eta sektore horietako premiei erantzutera bideratua dago (1).
- Prestakuntza- eta hezkuntza-azpiegitura zabala da (5).
- Eskualde-gobernuak eskualdeko enpresak garatzeko konpromiso sendoa du. Lehentasuna ematen diete enpresa berriak (batik bat enpresa berritzaileak) sortzeari, enpresak nazioarteko bihurtzeari eta enpresen garapen teknologikoari, batik bat elkarlanaren ikuspegitik. Administrazio-izapideak errazteko ahalegina egiten dute (1).
- Eskualdean teknologia eta enpresak garatzeko estrategia koherentea dute; estrategia hori, gainera, eskualdeko gizarte-agenteeekin adostu dute (1) (3).
- Eskualdeko bizi-kalitatea handia da, eta kultura- eta ingurumen-ondarea aberatsa da eta egoki zaintzen dute (5).

Oztopo nagusiak:

- Eskualdeko enpresak txikiak dira. Enpresen berrikuntza-eskariak ez dira batera zorrotzak (2) (5).
- Nazioartean maila "bikaina" duten zentro teknologiko eta unibertsitate gutxi daude (2) (5).
- Eskualdeak erabat prestatutako langile atzerritarrak erakartzeko ahalmen gutxi du (2).
- Eskualdeak atzerriko inbertsioa erakartzeko ahalmen gutxi du (5).

Iturria: Guk geuk egin dugu, honako iturri hauek oinarri hartuta:

1. Bianchi P, Industrial Policy after the Crisis: the Case of the Emilia-Romagna Region in Italy, Faculty of Economics, University of Ferrara, 2013.
2. European Regional Development Fund, The Emilia Romagna region-Local Analysis Report, 2012.
3. Gagliardi D, A Mina and P Cunningham, Analysis of the regional dimensions of investment in research Case study regional report: Emilia Romagna, PREST – Manchester Institute of Innovation Research, June 2007.
4. Regione Emilia-Romagna, Factbook 2012-2013.
5. Università di Parma, Strengths and weaknesses of the Emilia Romagna economic system, 2011.
6. Unioncamere Emilia-Romagna, Osservatorio sull'internazionalizzazione del sistema produttivo dell'Emilia-Romagna - Dicembre 2011.
7. Unioncamere Emilia-Romagna, Rapporto sull'innovazione in Emilia-Romagna, Bologna, 2012.
8. Unioncamere Emilia-Romagna, Rapporto 2012 sull'economia regionale.

4.7 EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOAREKIN ALDERATZEA: LABURPENA ETA ONDORIOAK

4.7.1 ENPRESEI LAGUNTZEKO EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO POLITIKA: SARRERA LABURRA

Azken hogeita hamar urteetan, EAEko ekoizpen-sarea eraldatu egin da, globalizazioa, berrikuntza eta teknologia berrien eta, bereziki, informazio eta komunikazio teknologien (IKT) garapena nagusitu diren ingurune ekonomikoan lehiatzeko gaitasunari eusteko.

Alde horretatik, EAEk lurraldeko ekoizpen-sareari laguntzeko plan eta ekintza ugari gauzatu ditu azken hogeita hamar urteetan (berrienak dira Industrializazio Plana 2014-2016, Enpresen Internazionalizazio Plana 2014-2016, Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana 2015 eta Euskadiko 3E Estrategia Energetikoa 2020, besteak beste). Gauzak horrela EAEko administrazioak¹³⁷ euskal enpresen ekoizpen-jardueren aldeko programa eta erakunde ugari ditu, hainbat arloren ingurukoak: inbertsioak, I+G arloko eta berrikuntzarako jarduerak, internazionalizazioa, enpresa berrien sorkuntza eta giza baliabideen prestakuntza (ikusitako koadroa).

4.47 koadroa: EAEko administrazioak enpresei laguntzeko dauzkan programa eta jarduera publiko nagusiak.

	Programaren izena	Programaren deskribapen laburra
Enpresen inbertsioak	AFI programa	Programa honen helburua finantza-laguntzak ematea da, hain zuzen, ibilgetu ez-material eta/edo material berrietan inbertsioak egiteko eta zirkulatzailea finantzatzeko, EAEko enpresetan.
	RENOVE Makineria programa	EAEko industria-enpresa txiki eta ertainentzako itzuli beharrik gabeko diru-laguntzak, industria-makinetan inbertitu dezaten.
	Enpresa txiki eta ertain, bakarkako enpresaburu eta profesional autonomoien finantza-laguntza emateko programa	Programa honen helburua da enpresa txiki eta ertainentzako, bakarkako enpresaburuentzako eta profesional autonomoentzako finantziario-lerro bat sortzea, banku-finantziarioa errazago eskura dezaten.
	Enpresak finantzatzeko abal publikoak emateko ezohiko programa (2014)	EAEko enpresa eta enpresa-multzoentzako abal publikoak, kapital zirkulatzaile premiak estaltzeko banku-finantziarioa eskuratzeko.
	Berme publikodun ezohiko finantziarioako programa (Eusko Jaurlaritzaren eta finantza-erakundeen arteko hitzarmena)	Hitzarmen honen helburua da fidantza-erakunde publikoak eskaintzea. Horretarako, EAEk abal ematen dizkie finantza-erakundeen aldetik finantziarioa eskuratu duten enpresa onuradunei, hitzarmenaren esparruan.
I+G eta berrikuntza-jarduerak	SGEER, EKARPEN, ELKARGI, OINARRI eta LUZARO erakundeen jarduerak	Enpresei finantziarioa eskuratzeko laguntza, askotariko tresnen bitartez: arrisku-kapitala, elkarrekiko bermeak, nagusiak ez diren akzio-partaidetzak hartzea, mailegu partizipatiboak...
	Innobideak-Lehiabide programa	Diru-laguntza itzulezina, berritzaileak diren eta erakurpen-indar handia duten enpresen proiektu estrategikoak garatzen laguntzeko, enpresa horien lehia-maila orokorra hobetze aldera.
	+Digital @ Hobeki programa	Euskal ETEek barne- eta kanpo-prozesuetan teknologia digitalak erabili ditzaten sustatzeko ezarpen-planak diagnostikatzeko, antolatze eta egikartzeko diru-laguntzak.
	+Digital @ Lankidetzeta programa	Euskal enpresa-sarean teknologia digitalak sartzea errazteko proiektuak gauzatzeko diru-laguntzak. Babesten dituzte enpresa-multzoek antolatu eta sektoreko elkarteek sustatutako proiektuak.
	INNOBIDEAK-Kudeabide programa	Aholkularitza- eta prestakuntza-programak, euskal enpresen dinamikan kudeaketa aurreratu metodoa, tresna eta printzipioak aplikatzen eta ezartzen laguntzeko.
	GAITEK programa	Diru-laguntza itzulezina, produktu berriak garatzeko enpresa-proiektuak gauzatzeko laguntzeko; proiektu horiek, betiere, I+G+B jarduerak eduki behar dituzte.
	ETORGAI programa	EAEko ikerketa industrialeko eta garapen esperimentaleko proiektu integral estrategikoak gauzatzeko laguntzeko diru-laguntzak; proiektu horiek, betiere, euskal ekoizpen-sareko teknologia-maila hobetu behar dute.
	EMAITEK programa	Zentro teknologikoen eta haien korporazio eta aliantza teknologikoen finantza-laguntza; zehazki, jarduerak orokorraren emaitzak ebaluatzen eta aztertzen dituzte.
	ETORTEK programa	EAEko ikerketa estrategikoko laguntzak, ekonomia sustatzeko eta zientzia, teknologia eta berrikuntza bultzatzeko.
	Enpresen internazionalizazioa	SPRIren Internazionalizazio Zerbitzuak
Global Lehiari programa (PROINTER programaren ordezkoa)		Itzuli beharrik gabeko diru-laguntzak, EAEko ETEei nazioartean jarduerak martxan jartzen laguntzeko; jarduerak izan daitezke bakarka zein elkarlanean gauzatzekoak.
Kanpo-erazpenetarako Gauzatu programa		Aurrerakin itzulgarriak, EAEko enpresek kanpoko merkatuetan inbertsio produktiboak egiten laguntzeko.
ETEentzako esportazioarako finantza-laguntza programa		Enpresa esportatzaileei esportazio-jardueretatik eratorritako eragiketetan finantza-laguntza eskaintzea, esportazioarako kreditu-poliza baten bitartez.
Atzerriko inbertsioa erakartzea	SPRIren jarduerak	Banan-banako informazio-, aholkularitza- eta laguntza-jarduerak, SPRIren kanpo-sarearekin elkarlanean. Web-orri berezia: Invest in the Basque Country.
Enpresak sortzea, oro har	Ekintzailea programa	Enpresa- eta berrikuntza-zentro batean enpresa-idea bat heltzen laguntzea, itzuli beharrik gabeko diru-laguntzen bitartez. Ideia enpresa bihurtzen bada, programaren bidez aktibo finkoak eskuratzeko maileguak jaso daitezke, merkatukoak baino kondizio hobekin.
	Ekintzaileen proiektu berriak	Lanbideren laguntzarekin enpresa txiki edo mikroenpresak sortzeko eta martxan jartzeko finantza-

¹³⁷ Foru Aldundiek ere badituzte laguntza eta programak, baina neurri nagusiak Eusko Jaurlaritzarenak dira.

		laguntza.
	Gizarte-ekonomiako enpresak sortzeko laguntzak	<ul style="list-style-type: none"> Gizarte-ekonomiako enpresak eraten laguntzako diru-laguntzak, baita enpresa-jarduerak dituzten erakundeak gizarte-ekonomiako enpresa bihurtzeko ere.
Enpresa teknologiko eta berritzaileak sortzea	NETS, oinarri zientifiko eta teknologikoko enpresa berrien programa	<ul style="list-style-type: none"> Diru-laguntza itzulezinak, oinarri zientifiko eta teknologikoko enpresa berriak martxan jartzeko I+G+B jarduerak gauzatzen laguntzeko.
	Gauzatu Industria programa	<ul style="list-style-type: none"> Aurrerakin itzulgarriak, ETE berritzaile eta/edo oinarri teknologikodunak sortzea eta garatzea sustatzeko.
	Miniconnect programa	<ul style="list-style-type: none"> Itzuli beharrik gabeko diru-laguntzak, sei urte baino gutxiagoko enpresa txiki berritzaile eta/edo oinarri teknologikodunei bizkor garatzen laguntzeko (enpresa horiei "gazela enpresa" esaten zaie).
Enpresak eskualdatzea	Enpresa txiki eta ertainak eskualdatzen laguntzeko programa	<ul style="list-style-type: none"> EAEko edozein jarduera-sektoreko mikroenpresa eta ETEei aholkularitza-jardueretan laguntzea, eskualdatze-plangintza eta -prozesua errazteko.
	Berriz-Enpresa programa	<ul style="list-style-type: none"> Programa pilotu bat da eta EAEko hiru eskualde hauetako 24 enpresak parte hartzen dute: Tolosaldea, Bilboko Eskuinaldea eta Gasteiz. Helburua da enpresak eskualdatzeko prozesu osoa zainzea.
Prestakuntza laguntzea	HOBETUZ fundazioaren jarduerak	<ul style="list-style-type: none"> Langile, enpresa eta ikastetxeen etengabeko prestakuntzarako jarduerak errazteko askotariko programak.
	Barnetegi teknologikoen programa	<ul style="list-style-type: none"> 24 orduko egonaldiak egiten dituzte, partaideek dagoen teknologiak zer aukera eskaintzen dituen ezagutu eta haien erakundeetan zer teknologia erabil dezaketen erabaki dezaten.
	Prestakuntza Directiv@21 programa	<ul style="list-style-type: none"> Industria- eta zerbitzu-enpresetako gerente eta zuzendarientzako doako ikastaroak, kudeaketa aurreratutako zuzendaritza-gaitasunak hobetzeak duen garrantziaz jabetu daitezten.

Iturria: Guk geuk egin dugu, hainbat iturri oinarri hartuta.

Nazioarteko hainbat erakunde (ELGAK¹³⁸, adibidez) EAEko industria- eta berrikuntza-politikan arreta handia jarri dute, lurraldeko ekoizpen-sareen babesaren inguruko kasu-azterketa garrantzitsua dela baiteritzote.

4.7.2 AZTERTUTAKO EUROPAKO HIRU ESQUALDEEK EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOAREKIN DITUZTEN ANTZEKOTASUN ETA DESBERDINTASUNAK

Kapitulu honetan Europan aukeratu ditugun hiru eskualdeetan (Alemaniako Baden-Württemberg, Belgikako Flandrian eta Italiako Emilia-Romagnan) errealitate ekonomiko eta produktiboa zertan den eta eskualde horietan enpresa-sarea garatzeko zer politika eta jarduera antolatzen dituzten azaldu dugu.

Oro har, Europako hiru lurralde horiek eta Euskal Autonomia Erkidegoa gai batzuetan antzekoak dira:

- Batetik, lau lurraldeak, dagozkien batezbestekoei begiratzen badiegu behintzat, aberatsak dira, industria-jarduera bizia dute, berrikuntza eta I+G arloei garrantzi handia ematen diete eta kanporako ateak zabal-zabalik dituzte. Gainera, lau lurraldeetako batek ere ez du bertako ekonomia goitik behera baldintzatzen duen hirigunerik (Paris eta Madrilen moduko hiribururik) eta, beraz, hiri-kokalekuen egitura nahiko orekatua da.
- Bestetik, lau lurraldeek autonomia politiko handia dute eta, ondorioz, ekonomiaren, ekoizpenaren eta enpresen sustapenarekin zerikusia duten arloetan eskumen nahikoa dute.

Lau kasuetan, eskumen horiek ekoizpen-sarea garatzeko erabiltzen dituzte. Gauzak horrela, enpresei laguntzeko erakunde, ekintza eta programa ugari dituzte, hainbat gairen ingurukoak: enpresen inbertsioa sustatzea, I+G eta berrikuntza arloak eta arlo horien enpresa-aplikazioa bultzatzea, internazionalizazioa, atzerriko inbertsioa erakartzea, enpresa berriak babestea, prestakuntza eta abar.

- Azkenik, lau lurraldeek "espezializazio adimentsuko" (*smart specialisation*) estrategiak garatu dituzte, hau da, bertako indarguneak eta lehiazeko abantailak aprobetxatzearen aldeko apustua egin dute. Gauzak horrela, dauzkaten ekoizpen-sareetan (Baden-Württemberg, Emilia-Romagnan eta EAEn, batez ere ekoizpen-klusterretan) berrikuntza eta iraunkortasuna areagotzeko politika zehatzak antolatu dituzte.

Hala eta guztiz ere, aztertu ditugun hiru eskualde europarren eta Euskal Autonomia Erkidegoaren artean aldeak ere badaude. Hona hemen aurkitu ditugun desberdintasun nagusiak:

- Lehenik, Euskal Autonomia Erkidegoko ekonomia aztertu ditugun lau lurraldeetan txikiena da. Izan ere, lurraldeko BPG aintzat hartuta, euskal ekonomia Baden-Württembergeko ekonomia baino sei

¹³⁸ OECD, Reviews of Regional Innovation: the case of the Basque Country, Paris, 2011.

aldiz txikiagoa da, eta Flandriakoa eta Emilia-Romagnakoa baino hiru eta bi aldiz txikiagoa, hurrenez hurren.

Beste adierazle batzuei begiratzen badiegu, biztanleria osoari, biztanle landunei edo I+G arloan egiten den gastuari, adibidez, alde horiek berberak dira, eta baita handiagoak ere kasu batzuetan. Horrek esan nahi du Euskal Autonomia Erkidegoan inbertsio-proiektu hobeezinak egiteko giza baliabide eta baliabide ekonomiko gutxiago daudela.

- Bigarrenik, aurreko puntuaren harian, Euskal Autonomia Erkidegoko enplegu-maila beste hiru lurraldeetakoa baino txikiagoa da: EAeko portzentajea % 65,3 da, eta Baden-Württembergekoa eta Emilia-Romagnakoa, adibidez, % 80,5 eta % 70,6, hurrenez hurren.

Gainera, EAeko langabezia-tasa handiena da, % 16,6koa hain zuzen; izan ere, Baden-Württembergekoa % 3,4 da, Flandriakoa % 5 eta Emilia-Romagnakoa % 8,5 (EAekoaren erdia). Horrez gain, luzaroko langabeziari eta gazteen langabeziari dagokionez, datu txarrenak EAekoak dira.

- Hirugarrenik, EAek 2008an hasitako krisi ekonomikoari aurre egiteko gainerako hiru lurraldeek baino ahalmen gutxiago izan du eta, ondorioz, lan-merkatua gehiago okertu da. Beste hiru lurraldeak hobeto moldatu dira krisian, batik bat iparraldeko biak.
- Azkenik, azpimarratu beharra daukagu EAek, Foru Aldundien bidez, zerga-autonomia osoa duela, Europako gainerako eskualdeek ez bezala (Nafarroak bakarrik du autonomia bera), eta horrek erkidegoko gobernuaren eskumenak indartzen dituela.

Aurreko atal batean esan bezala, EAE eredu da enpresen eta ekoizpen-sarearen garapenean, garapen horren aldeko apustu sendoa egin duelako. Egiaz, EAE aztertu ditugun Europako beste hiru lurraldeekin alderatuz gero (ikus ¹³⁹ koadroa), ikusten da haien antzeko programa-egitura zabal eta osoa duela.

¹³⁹ Koadroan lurralde-gobernuen laguntza-programak bildu ditugu; dena den, beste gobernu-maila batzuetako (estatuko eta/edo maila txikiagotako) programak ere egon daitezke, Foru Aldundietakoak kasu.

4.48 koadroa: Aztertu ditugun lurraldeetako (Baden-Württemberg, Flandria, Emilia-Romagna) gobernuek eta EAEko gobernuek enpresei laguntzeko dauzkaten programa eta jarduera publiko nagusiak.

Gaiak	Aztertutako lurraldeak			
	Baden-Württemberg	Flandria	Emilia-Romagna	EAE
Enpresen inbertsioak	<ul style="list-style-type: none"> Jarduerak zabaltzea, ekoizpen-instalazioak modernizatzea, produktuen katalogoa, energia-eraginkortasuna. Aldi baterako partaidetzak, enpresa finkatzeko eta/edo hedatzeko. Aldi baterako partaidetzak, enpresa ertainen ekoizteko gaitasuna handitzeko, modernizatzeo eta produktu-zorroa handitzeko inbertsioak finantzatzeko. Enpresa ertainek giza baliabideetan eta ekologian egiten dituzten inbertsioak. 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresa hazteko proiektuak. Kultura-sektoreko enpresen inbertsioak. Hautzaindegiekin zerikusia duten enpresa-proiektuak. ETEEi dirua maileguan uzten dieten pertsona pribatuentzako zerga-laguntza. Gizarte-ekonomiako enpresen inbertsio produktiboak. Teknologia garbietako inbertsioak, sektore zehatz batzuetan. Enpresen ingurumen-arloko inbertsioak. 	<ul style="list-style-type: none"> ETEak (daudenak eta berriak) hedatzeko eta hazteko prozesuetarako inbertsioak. Inbertitzaileak eta finantziario-premiak dituzten enpresaburuak harremanetan jartzeko online aplikazioa. 	<ul style="list-style-type: none"> Ibilgetu ukiezinak eta zirkulatuzailearen finantziarioa. Industria-makina berrietarako inbertsioak. ETEEi eta langile autonomoei banku-finantziarioa eskuratzen laguntzea. Kapital zirkulatuzailearako banku-finantziarioa eskuratzen laguntzea. Finantziarioa errazago eskuratzeko abal publikoak. Finantzatzeko beste modu batzuk: arrisku-kapitala, elkarrekiko bermeak, partaidetzak hartzea, mailegu partizipatiboa.
I+G eta berrikuntza-jarduerak	<ul style="list-style-type: none"> Kanpoko coaching-jarduerak berrikuntzaren inguruan. Berrikuntzako eta I+G arloko jarduerak aldi baterako partaidetzen bitartez. ETEEk teknologia eta ekipamendu berritzaileak eskuratzea. I+G arloko askotariko kanpo-zerbitzuak eskuratzea. Ingurumen-arazoak konpontzeko I+G+B jarduerak. 	<ul style="list-style-type: none"> I+G arloko inbertsioen bideragarritasun-azterlanak, hasierako faseetan. Berrikuntza-estrategien inguruko azterlanak, enpresa multzo edo erakunde sektorialen eskutik. Askotariko gaien inguruko aholkularitza eta/edo zerbitzu-jarduerak. ETEEtan berrikuntzak egitea, produktu edo prozesu berriak sartzea. Zentro teknologiko eta unibertsitateetan I+G proiektuak egitea, gero enpresa-taldeetan aplikatzeko. 	<ul style="list-style-type: none"> Lurraldean giltzarri diren enpresa-taldeetan proiektu teknologikoak garatzea. 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresa berritzaileen proiektu estrategikoak gauzatzea. Teknologia digitalen diagnostikoak eta ezarpen-planak egitea. Teknologia digitalak sartzea. Kudeaketa aurreratuari buruzko aholkularitza- eta prestakuntza-jarduerak. Produktu berriak garatzeko I+G+B jarduerak. I+G+B proiektu estrategikoak.
Enpresen internazionalizazioa	<ul style="list-style-type: none"> Baden-Württemberg International (bwi) sozietatearen jarduerak. Internazionalizazioaren inguruko aholkularitza. Enpresa-klusterrak nazioarteko bihurtzeko jarduerak. ETEEk nazioarteko bihurtzeko askotariko jarduerak. Esportazio-kontratuaren kanpoko aurre-finantziarioa. 	<ul style="list-style-type: none"> Flandriako Inbertsio eta Merkataritza Agentziako internazionalizazioari buruzko zerbitzu eta programak (bidaia egitea, azoketan parte hartzea, bulego iraunkorrak irekitzea eta abar). Atzerriko inbertsio produktiboak. 	<ul style="list-style-type: none"> ETEEen baterako jarduerak, nazioarteko bihurtzeko. Esportazio-partzuergoen jarduerak. Nazioarteko azoka eta ekitaldiaren parte hartzea (bakarka edo taldeka). Enpresek garatze bidean daude herrialdeetara lan-bisitak egitea eta hango mintegietan parte hartzea. 	<ul style="list-style-type: none"> SPRIren internazionalizazio-zerbitzuak: atzerrian (70 herrialdeetan) bulegoak (16) eta aholkulari espezializatuak dauzka. Nazioarteko jarduerari ekitea. Kanpo-merkatuetako inbertsio produktiboak. Esportazio-eragiketarako finantza-laguntza.
Atzerriko inbertsioa erakartzea	<ul style="list-style-type: none"> Baden-Württemberg International (bwi) sozietateak eskualdean inbertitu nahi duten enpresentzat antolatzen dituen jarduerak. 	<ul style="list-style-type: none"> Flandriako Inbertsio eta Merkataritza Agentziak antolatzen dituen askotariko jarduerak. 	<ul style="list-style-type: none"> ERVETek antolatzen dituen jarduerak: informazioa, aholkularitza eta laguntza (banan-banako). 	<ul style="list-style-type: none"> SPRIren banan-banako informazio-, aholkularitza- eta laguntza-jarduerak, kanpo-sarearekin elkarlanean. Web-orri berezia: Invest in the Basque Country.
Enpresak sortzea, oro har	<ul style="list-style-type: none"> Enpresa-jardueraren bat martxan jarri nahi duten pertsonentzako aholkularitza. Enpresa berrietan aldi baterako partaidetzak hartzea. Enpresa oso txiki sortu berrientzako laguntza. Enpresa sortu berrientzako eta eskualdatutako enpresentzako mailegu abantailatsuak. Enpresa berrietarako maileguen abalak. 	<ul style="list-style-type: none"> Aholkularitza espezializatuko zerbitzuak. Kapital sozialean aldi baterako parte hartzea. Finantziarioa eskuratzeko zailtasunak dituzten pertsonentzako mikromailegu abantailatsuak. Enpresa sortu berrien inbertsioak finantzatzeko. Gazteek, 50 urtetik gorakoek eta desgaituek enpresak sortzea. 	<ul style="list-style-type: none"> EmiliaRomagnaStartUp delakoaren jarduerak. Sorkuntza-industrietan enpresak sortzeko laguntza integrala. 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresa-ideietarako finantza-laguntza. Enpresa txiki edo mikroenpresak sortzeko eta martxan jartzeko laguntza.
Enpresa teknologiko eta berritzaileak sortzea	<ul style="list-style-type: none"> Oinarri teknologikoa eta hazteko ahalmen handia duten enpresa berriak. Ikertzaile gazteen enpresa-ekimenetarako finantza-laguntza eta aholkularitza. 	<ul style="list-style-type: none"> Hazteko ahalmen handia duten enpresa berrietan inbertitzen espezializatu dauden arrisku-kapitaleko erakundeentzako laguntza ekonomikoa. 	<ul style="list-style-type: none"> Negozio-idea oso berritzaileentzako laguntza. Oinarri teknologikoa duten enpresa eta spin-off berriei (orokorreki edo sektore zehatzetako) inbertitzen laguntzea. Negozio-idea berritzaileentzako sariak. 	<ul style="list-style-type: none"> Oinarri zientifiko eta teknologikoko enpresak (NET) sortzeko I+G+B jarduerak. Hazteko ahalmen handia duten ETE berritzaile eta/edo oinarri teknologikodunak sortzea eta garatzea.
Enpresak eskualdatzea	<ul style="list-style-type: none"> Eskualdatze-prozesuak martxan dituzten enpresetan aldi baterako partaidetzak hartzea. 	<ul style="list-style-type: none"> Negoziok eskualdatu nahi dituzten enpresaburuentzako online plataforma. Dauden negozioak eskuratzeko laguntza. 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresak eskualdatzeko prozesu osoa zaintzea. 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresak eskualdatzeko prozesu osoa zaintzea.
Prestakuntza laguntza	<ul style="list-style-type: none"> LH babesteko hainbat programa. Prestakuntza-txekoa (gobernu federala). 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresen prestakuntza-proiektu estrategikoetarako diru-laguntza. 	<ul style="list-style-type: none"> Lurraldeko enpresentzako eta enpresa horietako langileentzako diruz lagundutako ikastaroak. Dagoen prestakuntza-eskaintzari buruzko online datu-basea. Banakoentzako prestakuntza-txekak. 	<ul style="list-style-type: none"> HOBETUZ fundazioaren jarduerak. Dauden teknologien inguruko prestakuntza. Zuzendaritza-gaitasunak hobetzeko prestakuntza.

Iturria: Guk geuk egin dugu, hainbat iturri oinarri hartuta.

4.7.3 AZTERTUTAKO EUROPAKO HIRU ESKUALDEETAKO ENPRESEI LAGUNTZEKO ESPERIENTZIEK BEREIZGARRIAK, EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGORAKO INTERESGARRIAK IZAN DAITEZKEENAK

Euskal Autonomia Erkidegoko programa-egitura zabala eta osoa den arren, aztertutako Europako hiru lurraldeetako erakunde eta programak zehatz-mehatz aztertuz gero, EA Eren ikuspegitik interesgarriak izan daitezkeen bereizgarriak aurkituko ditugu. Hona hemen bereizgarri horiek, lurraldeka azalduta:

a) Baden-Württembergeko esperientzien bereizgarriak

- Baden-Württembergeko bereizgarri nagusietako bat **enpresa ertainek eta, bereziki, enpresa handiek** (ezkutuko txapeldun esaten zaienak barne) lurraldeko ekonomian duten **funtszko zeregina** da. Izan ere, enpresa ertain eta handi horiei esker lortu dituzte Baden-Württemberg, neurri handi batean, arlo hauetan halako emaitza bikainak: berrikuntza, enplegua, balio erantsi handiko produktuen espezializazioa eta nazioarteko presentzia. Enpresa horiek, gainera, lurraldeko gainerako industria-sarearen bultzatzaile dira.
- Bigarrenik, Baden-Württembergeko gobernuak eskualdeko neurri guztietako enpresei inbertitzen laguntzeko **bere finantza-tresna** dauka: Landeskreditbank Baden-Württemberg Förderbank (L-Bank). Tresna horren bidez, gobernuak negozioak modernizatzeko eta eskualdeko eta/edo nazioarteko merkatuetan hedatzeko baliabide ugari jartzen ditu enpresen eskura¹⁴⁰.
- Hirugarrenik, Baden-Württembergeko gobernuak, beste agente batzuekin elkarlanean, I+G eta berrikuntza babesteko politika garatu du azken urteetan, hiru elementu hauek oinarritzat hartu eta konbinatuta:
 - i. I+G azpiegitura zabala eta lehen mailakoa (unibertsitateak, zentro elkartuak eta teknologia sektorial eta/edo zeharkakoetan espezializatutako unibertsitatez kanpoko ikerketa-erakundeak).
 - ii. Azpiegitura hori enpresen eskura jartzeko programa-multzo handi bat, eskari-motaren arabera egituratua.
 - iii. Bitarteko azpiegitura sendoa (Steinbeis Fundazioa), mundu zientifiko eta teknologikoaren eta enpresen (bereziki txikiaren) arteko zubi-lana egiten duena, transferentzia teknologikoko jardueren bitartez.

4.49 koadroa: Baden-Württembergeko esperientzien bereizgarriak

- Enpresa ertain eta handiek zeregin garrantzitsua dute lurraldeko ekonomian.
- Gobernuak eskualdeko neurri guztietako enpresei inbertitzen laguntzeko bere finantza-tresna dauka.
- Teknologia lurraldeko enpresetara eramateko jardueretan espezializatutako bitarteko egiturak daude.
- Estatuko eta nazioarteko beste eremu geografiko batzuetako lehen mailako jakintza eta "trebetasuna" eskura dituzte.
- Prestakuntza-maila handiko kanpoko teknikari profesionalak erakartzeari garrantzia ematen diote.

¹⁴⁰ 2013an, enpresek 3,2 mila milioi euroko finantziarioa jaso zuten; lagundutako inbertsio batzuk 5 milioi euro ingurukoak ziren.

- Laugarrenik, Baden-Württembergeko gobernuak garrantzi handia ematen dio lurraldeko enpresek **dagoen jakintza onena eskura izateari**, bai **lurraldeko jakintza**, bai **estatuko zein nazioarteko jakintza** (ikusi Baden-Württembergeko berrikuntza-txekeen esperientzia).
- Azkenik, aurreko puntuaren harian, Baden-Württembergeko gobernuak garrantzia ematen dio, baita ere, nazioarteko **giza baliabiderik onenak erakarri** eta lurraldeko enpresen eskura jartzeari.

b) Flandriako esperientzien bereizgarriak

- Flandrian enpresak sortzeko jarrerarekin eta biztanleek, oro har, eta gazteek, bereziki, enpresaburuez duten iritziarekin zerikusia duten bereizgarri batzuk daude. Duela urte batzuk, esate batera, **gizarte-agenteekin adostutako jarduera-plan publiko** bat sortu zuten, Flandriako **hezkuntza-sistema** osoko ikasle eta irakasleen artean **ekintzaile-kultura eta jarrerak** bultzatzeko eta sustatzeko, lehen hezkuntzan hasi eta unibertsitate-hezkuntzaraino.
- Halaber, biztanleei enpresa-gaiak ezagutzera emateko eta sustatzeko ekimenak dituzte. **Flandriako telebista publikoan**, adibidez, arlo horrekin zerikusia duten **programa eta lehiaketa bereziak** ematen dituzte.
- Orobat, Flandriako gobernuak, Flandriako Enpresen Agentziaren bitartez, **talde espezifikoetan sortutako enpresa-ekimenak sustatzen** ditu. Hala, gobernu flandriarrak enpresa-ekimenak gauzatzeko oztopo bereziak dituzten kolektiboentzako (gazte, adindu, langabe eta desgaituentzako) laguntza-programak dauzka. Programa horien bidez, kolektibo horiei laguntza espezifikoa ematen die eta haien premia bereziei erantzuten die, hainbat arlotan: finantziazioa, aholkularitza, lan egiteko tokiak eta abar.
- Azkenik, Flandriako gobernuak **enpresen eskualdatzea babesteko** jarduerak antolatzen ditu. Besteak beste, negozioak eskualdatu nahi dituzten enpresaburuak eta negozio horiek hartu nahi dituzten interesdunak harremanetan jartzeko plataforma bat dute, eta baita ekintzaile berriek martxan dauden negozioak kondizio abantailatsuetan eskuratzeko finantziazio-programa bereziak ere.

4.50 koadroa: Flandriako esperientzien bereizgarriak

- Gizarte-agenteekin adostutako jarduera-plan publiko bat dute, hezkuntza-sistema osoko ikasle eta irakasleen artean ekintzaile-kultura bultzatzeko eta sustatzeko.
- Hedabide publikoak baliatzen dituzte enpresa-gaiak biztanleei ezagutzera emateko eta sustatzeko.
- Ekintzaile gazte, adindu, langabe eta desgaituen ekimenak arretaz hartzen dituzte.
- Enpresa-eskualdatzeekin zerikusia duten jarduerak babesten dituzte.

c) Emilia-Romagnako esperientzien bereizgarriak

- Italiako Emilia-Romagnako eskualdeari dagokionez, badaude, baita ere, Euskal Autonomia Erkidegoarentzat hausnartzeko modukoak eta interesgarriak izan daitezkeen bereizgarri batzuk.

Lehenik, Emilia-Romagnak eskarmentu handia du **lurraldeko enpresen lehiatzeko gaitasuna handitzeko** ekimen publikoetan (I+G jarduerak babesteko eta enpresak nazioarteko bihurtzeko jardueretan, adibidez); horretarako, **enpresen arteko elkarlana** sustatzen dute eta **klusterrak** babesten dituzte.

- Bigarrenik, Emilia-Romagnako gobernuak garrantzi handia ematen dio ekintzailatza sustatzeari, batik bat **oso teknologikoak eta berritzaileak diren enpresak** bultzatzeari. Hala, eskualdean enpresa oso berritzaile eta/edo oinarri teknologikodun handikoak sortzen laguntzeko programa eta erakunde ugari dituzte. Programa eta erakunde horien bidez hainbat tresna jartzen dituzte

ekintzaileen eskura: finantza-laguntza, lan egiteko tokiak, aholkularitza- eta informazio-jarduerak eta abar.

- Azkenik, Emilia-Romagnako gobernuak ahalegin handia egin du azken urteetan, leihatila bakarreko sarearen bitartez, enpresa-jarduerak hasteko edo garatzeko **izapide administratiboak errazteko eta murrizteko**.

4.51 koadroa: Emilia-Romagnako esperientzien bereizgarriak

- Eskualdeko enpresen lehiatzeko gaitasuna sustatzen dute, enpresen arteko elkarlana medio.
- Eduki teknologiko eta/edo berritzaile handiko ekimenak sustatzen dituzte.
- Enpresa-jarduerak gauzatzeko ezinbestekoak diren izapide administratiboak errazten eta murrizten dituzte.

5. Laburpena eta ondorioak

5.1 EUSKAL ENPRESA: ABERASTASUNA ETA ENPLEGUA SORTZEA

Euskal enpresa-sarean 154.001 enpresa eta 841.500 langile daude. Enpresa txikiak dira nagusi, baina zenbat eta handiagoak izan, orduan eta ekarpen handiagoa egiten diote enpleguari. Izan ere, Euskal Autonomia Erkidegoko langileen % 47k 50 lanpostu baino gehiagoko enpresetan lan egiten du.

Enpresen % 58 pertsona fisikoak dira, eta tamaina aldetik txikiak. Sozietate mugatuei (% 27) eta sozietate anonimoei (% 4,4) enpleguaren % 57 dagokie; enpresa horien batez besteko tamainak, gainera, gora egin du. Enpresen % 79 industria- eta eraikuntza-sektoreetakoak eta merkatuko zerbitzuen arlokoak dira eta, enpleguari dagokionez, lanpostuen % 69 dagokie. Gainerako enpresek merkatukoak ez diren zerbitzuak eskaintzen dituzte; multzo horietan sartzen dira, funtsean, herri-administrazioak, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak.¹⁴¹

Enpresa-kopuruak gora egin zuen 1995. urtetik aurrera, eta 2008. urtean izan zen enpresa gehien, 184.290, hain zuzen ere. Ordea, 2013an 2009an baino 28.283 enpresa gutxiago zeuden; urte batetik bestera, beraz, 7.000 enpresa galdu dira batez beste (-% 3,5). Enpresa txikien eta eraikuntza-sektoreko enpresen kopuruak egin du behera gehien (-% 6,2); merkatuko zerbitzuetan, industrian eta merkatukoak ez diren zerbitzuetan, aldiz, gutxiago (-3,5%, -% 3,3 eta -% 3, hurrenez hurren).

Atzeraldi horretan, enpresen batez besteko sorkuntza-tasa gordina % 8,6 da, enpresen erroldan 74.000 alta berri daude, gutxi gorabehera. Hala eta guztiz ere, galera-tasa % 12,1 denez (104.000 enpresek egin dute baja), galera garbia 30.308 enpresakoa da. Atzeraldiak enpresen biziraupenean ere badu eragina: 2008an sortutako enpresen % 42k baino ez dirau martxan.

Enplegu-estratu dinamikoena enpresa txikiena da. Egiaz, altak eta bajak egin dituzten ia enpresa guztiek 10 lanpostu baino gutxiago dituzte; zehazki, % 87 bi lanpostutik beherakoak dira.

Tamaina eta enpleguari egiten dioten ekarpena

	Enpresak	Enplegua
10 lanp. baino gutxiago	% 93,1	% 33
10-49 lanpostu	% 5,7	% 20
50 lanp. edo gehiago	% 1,2	% 47
Enpresak, guztira	% 100,0	% 100

Iturria: JEGID, Eustat. Lehen sektorea kontuan hartu gabe. 2013

Sozietate-motak, enpleguari egiten dioten ekarpena eta batez besteko tamaina

	Enplegua	Batez besteko tamaina
Pertsona fisikoak	% 15	1,4 pertsona
Soz. mugatuak	% 31	6,1 pertsona
Soz. anonimok	% 26	32,8 pertsona
Beste soz. batzuk	% 13	7,9 pertsona
Beste erak. batzuk	% 15	120 pertsona

Iturria: JEGID, Eustat. Lehen sektorea kontuan hartu gabe.

¹⁴¹ Beste erakunde batzuen moduan; horregatik da, hain zuzen ere, batez besteko tamaina handiagoa.

Urte arteko aldakuntza-tasa (%). BPG eta BEG (batezbestekoa).				
	1995-99	2000-03	2004-08	2009-13
BPG	7,8	6,3	6,7	-0,3
BEG	7,6	6,2	6,9	-0,8
Lehen sektorea	8,2	-5,2	-2,5	4,0
Industria	7,8	4,3	5,9	-3,7
Eraikuntza	5,8	14,1	8,7	-8,7
Zerbitzuak*	7,6	6,4	7,2	1,4
Merkatuko zerb.	8,4	6,9	7,3	1,3
Merkatukoak ez diren zerbitzuak	6,0	5,2	7,1	2,1

Iturria: Kontu Ekonomikoak eta Hiruhilekoko Kontuak, Eustat.

Euskal Autonomia Erkidegoan, 2013an 64.703 milioi euroko BPG sortu zen, 2012an bezalatsu. Koadroan ikusten da industria, eraikuntza eta merkatuko zerbitzuak direla sektore dinamikoak; hiru sektore horietan sortzen da, hain zuzen ere, EA Eko aberastasunaren % 80. 2009tik 2013ra, BEGk atzera egin zuen asko, salbu zerbitzu-jardueretan.

Jarduera ekonomikoa, oro har, eta industria-jarduera, bereziki, gero eta konplexuagoak direnez, jarduerak kanpora eramateko joerak gora egin du, balio-ardatzaren parte ez direlako (azpikontratazioa), osagarriak direlako edo aldian-aldian erabiltzen direlako (zerbitzu espezializatuak). Faktore horiek guztiek batera eragin dute aberastasunaren parte bat beste leku batzuetan sortzea; industrian, adibidez, hornitzaileak dauden lekuetan (askotan zerbitzu-jarduerak dira).

Aberastasun-sorkuntza (BEG %)*		
	2004	2013
Lehen sektorea	1,0	0,9
Industria	28,7	22,8
Eraikuntza	9,6	6,7
Merkatuko zerbitzuak	43,9	
Merkatukoak ez diren zerbitzuak	16,7	69,6
BEG guztira	100,0	100,0

* 2013ko datuetan merkatuko zerbitzuak eta merkatukoak ez diren zerbitzuak ez daude bereizita.
Iturria: Kontu Ekonomikoak, Eustat.

Dena den, behin aldaketa hori¹⁴² eta krisiaren eragin nabarmena onartu ondoren, industria-jarduerari lotutako galera erlatiboa eta merkatuko eta merkatutik kanpoko zerbitzu-jardueren gero eta pisu handiagoa deigarriak dira. Hala eta guztiz ere, oro har, Euskal Autonomia Erkidegoak eutsi egin dio industria-espezializazio erlatibo horri.

Balioa sortzeko ahalmen sektoriala islatzen duen adierazle nagusia produktibitatea da¹⁴³. Emaitzen arabera, 34 jarduera-adarretatik 20ren produktibitatea batezbestekoa baino handiagoa da; 20 jarduera-adar horietatik 10 industrialak dira eta 7 merkatuko zerbitzuak, besteak beste. Bestalde, 14 ekonomia-jarduera batezbestekoaren azpitik daude: lau industrian eta sei zerbitzuen sektorean, batik bat merkatukoetan. Oro har, 2004tik 2012ra, industria-jarduerak, merkatuko zerbitzuek eta enpresa-jarduerekin lotura estua duten jarduerak eutsi egin diote zerrendako postuari, eta askoren produktibitateak gora egin du.

¹⁴² Ez dago aldaketaren neurri zehatzik, are gutxiago Euskal Autonomia Erkidegoaren gainekorik.

¹⁴³ BEG/enplegua, Euskal Autonomia Erkidegoko batez besteko balioa (oinarria= 100). Iturria: 2011ko Kontu Ekonomikoak; jarduera-adarren arabera enpleguaren gainean eskura dauden azken datuak dira. Ez dira sartzen ez BEG, ez higiezinaren inguruko jardueretako enplegua.

Jarduera-multzoak, produktibitatearen arabera (EAEko batezbestekoa=100).

1. multzoa (>200) Energia elektrikoa, gasa eta ura, telekomunikazioak, finantza- eta aseguru-jarduerak, erauzketa-industriak eta petrolio-finketa.
2. multzoa (110-200) Industria kimikoa eta farmazia-produktuak, garraio-materiala, kautxua eta plastikoak, garraioa eta biltegiatzea, osasun-jarduerak, eraikuntza, makinak eta ekipoak.
3. multzoa (100-110) Edizioa, irudia, irratia eta telebista, egurra, papera eta arte grafikoak, I+G, material eta ekipo elektrikoak, ur-horniketa eta saneamendua, elikadura-industria, aholkularitza eta jarduera teknikoak, aisia- eta kultura-jarduerak.
4. multzoa (75-99) Metalurgia eta metalezko produktuak; herri-administrazioa eta defentsa; informatika-zerbitzuak; ostalaritza; ibilgailuen merkaturatzea, salmenta eta konponketa; ehungintza; hezkuntza; produktu informatiko eta elektroniko fabrikazioa.
5. multzoa (<75) Altzariak eta beste manufaktura batzuk, beste jarduera profesional batzuk, zerbitzu osagarriak, gizarte-zerbitzuak, beste zerbitzu batzuk, lehen sektorea.

Iturria: Kontu Ekonomikoak, Eustat. 2012.

Zehazki, industria-jardueraren bilakaerari dagokionez¹⁴⁴, emaitzen arabera errentagarritasun-ratioak behera egin zuen 2004-2008 alditik 2008-2011 aldira, eta enpresek eutsi egin zioten inbertitzeko ahaleginari, nahiz eta estatusunean egon. Bi adierazle horien bilakaera desberdina da, eta horrek agerian uzten du, batetik, lehiatzeko gaitasunari eusteko ahalegina egin dutela; eta bestetik, metalaren sektoreak (metalurgia eta metalezko produktuen fabrikazioa), fabrikazio mekanikoak (makinak, ekipoak eta garraio-materiala) eta automobilgintzak eta automobilen osagaien sektoreak garrantzi handia dutela.

Esan bezala, enpresen % 1,2 handiak dira (50 lanpostu baino gehiago), eta enpresa handi horietan dago enpleguaren % 47. Enpresa zenbat eta handiagoa izan, ekoizpena, produktibitatea, errentagarritasuna eta langileen ordainsariak ere, oro har, orduan eta handiagoak dira.

Euskal enpresa-sareko jarduera ekonomikoari buruzko informazio hori osatzeko, enpresen lehiatzeko gaitasuna aztertu dugu, eta gai horretan erabakigarria da kanpo-jarduera.

Euskal ekonomiako ekoizpenaren xedeari dagokionez, % 42,7 beste enpresa batzuetara bideratzen da (bitarteko eskaria); jarduerak, beraz, erlazionatuta daude, batik bat industria eta merkatuko zerbitzuak.

Jardueren xedea eta sektoreen arteko erlazioa (%)

	Bitarteko eskaria	Kontsumoa	Esportazioa	Inbertsioa
Industria	44,1	9,1	41,0	5,8
Energia	68,5	12,3	19,0	0,2
Eraikuntza	45,4	2,0	--	52,6
Merkatuko zerb.	43,9	39,0	13,5	3,5
Merkatukoak ez diren zerbitzuak	4,9	95,1	--	--

Iturria: IO taulak, Eustat (2011).

Kanpo-jardueraren bilakaerak agerian uzten du nazioarteko merkatuen garrantzia, batik bat gertuko merkatuen (EAEko eta estatuko merkatuen) moteltze-fasean. Esportatutako produktuei dagokienez, metala da nagusi: metalezko produktuen fabrikazioa, makineria, garraio-materiala eta kautxua eta plastikoa, besteak beste. Gainera, maila teknologiko ertaineko produktu eta zerbitzuak esportatzen dira gehien. Azkenik, krisi aurreko aldian (2004-2008) eta krisi ondoko garaian (2009-2013) izandako hazkunderan ikusten da kanpo-merkatuek dinamiko izaten jarraitu dutela; krisialdian, noski, ez hainbeste, nazioarteko ekonomiak ere behera egin baitu.

¹⁴⁴ Iturria: Industria Galdeketa, Eustat.

Euskal Autonomia Erkidegoan I+G arloan egindako gastua BPGren % 1,99 da, 1.316,8 milioi euro, hain zuzen ere (2013). Enpresek I+G arloko gastu horren % 75 jartzen dute. Enpresen gastuaren bilakaerari dagokionez, 2004-2008 aldiko urte batetik besterako batez besteko hazkundera % 12,9 izan zen. Gero, 2009an, behera egin zuen (-% 3,6), eta ondoren, 2010ean, berriz ere gora (% 7,3). 2010etik aurrera enpresen barne-gastu hori egonkortu egin zen, eta 2012an gastatu zuten gehien: 1.041, milioi euro. Azkenik, 2013an, gastu orokorrak behera egin zuen (-% 4,1), eta baita enpresen gastuak ere (992,6 milioi euro, -% 4,7). Enpresak zenbat eta handiagoak izan, I+G arloko gastua ere orduan eta handiagoa da: I+G arloko jarduerak gauzatzen dituzten enpresen % 17 100 lanpostu edo gehiagokoak dira; enpresa horiek egiten dute, ordea, gastuaren % 59.

	Enpresak	Gastua
Gehienez 20 lanp.	% 45	% 13
20-49 lanpostu	% 24	% 16
50-99 lanpostu	% 14	% 12
100 lanp. edo gehiago	% 17	% 59
Guztira	% 100	% 100
Guztira (kop. eta M €)	1.543	1.016

Iturria: I+G arloaren inguruko estatistika, Eustat. 2013

I+G arloko gastua berrikuntza-jarduerari dagokie, eta berrikuntza izan daiteke teknologikoa (produktua, prozesua...) eta teknologiaz apartekoa (antolamendua, merkaturatzea...). Enpresa berritzaileen kopuruak behera egin du, zalantzarik gabe (2008an % 15 eta 2013an % 12,7), eta gaur egun 20,7 mila enpresa berritzaile daude. Enpresak zenbat eta handiagoak izan, enpresa berritzaileen portzentajea orduan eta handiagoa da: 10 lanpostu baino gutxiagoko enpresen % 11,8 eta 100 lanpostu baino gehiagoko enpresen % 51,4 dira berritzaileak (2009-2013 aldiko batezbestekoak dira horiek).

Enpresei eta diru-sarrerera publikoei dagokienez, estatuan, 2013an, Gizarte Segurantzako sistemako diru-sarreraren % 75,1 gizarte-kotizazioei zegokien, erakunde enplegu-emaleen eta enplegatuen kotizazioei, alegia; 2014an, ordea, diru-sarreraren % 89,6 eskuratu zuten gizarte-kotizazioen bitartez.

EAEEn, kotizazio guztiek gora egin dute 2001etik, eta 2009an kotizatu zen gehien, 7.772 milioi euro, zehazki. Alde horretatik, 2009tik 2013ra arteko urteko batezbestekoa 6.857 milioi eurokoa izan zen. Azken hiru urteetan, kotizazioak BPGren % 10 inguru izan dira.

Datuen arabera, 2000. urtean Gizarte Babeseko sistemako bitartekoen % 72,6 gizarte-kotizazioen bidez lortu zen; 2012an, ordea, % 59,4 baino ez zen eskuratu gizarte-kotizazioekin.

Zerga-bilketari dagokionez, sozietateen gaineko zergaren bilketa eta jarduera ekonomikoaren etekinaren PFEZko bilketa dira garrantzitsuenak. Bi zenbateko horien batura, alegia enpresa-jarduerak sortutako bilketa zuzena, 1.879,8 milioi eurokoa izan zen 2011n; zenbateko hori urte hartako EAEko bilketaren % 16,4 eta BPGren % 2,9 izan zen.

BEZ bereiz aztertu behar da; egia da kontsumoaren gaineko zerga dela, eta ez ekoizpenaren gainekoa, baina enpresak dira bilketan bitartekari. Enpresek berek kudeatutako BEZen bidez 2.962 milioi euro bildu ziren 2012an, eta 2013an 3.139,4 milioi euro; zenbateko horiek EAEko urte horietako BPGren % 4,4 eta % 4,8 dira, hurrenez hurren.

Azkenik, jarduera ekonomikoak eta enpleguak behera egin dutenez, enpresek gizarte-kotizazioen eta zerga-bilketaren bidez gizartean egin duten ekarpena ere gutxitu egin da. Gainera, gero eta enpresa gehiago daude kinka larrian. Hala, 2008an EEEEn kopuruak gora egin zuen, baita hartzekodunen konkurtsoak aurkeztu zituzten enpresen kopuruak ere.

2008an EEEEn kopurua 496ra igo zen eta urte batetik besterako igoera, 2007. urtearekin alderatuta, % 75ekoa izan zen. Hurrengo urtean, 2009an, are gehiago igo zen, 2.565 espediente bideratu baitziren.

Aitzitik, 2010etik 2011ra bitartean behera egin zuen (1.993 eta 1.560 espediente, hurrenez hurren). Ondoren, 2012an espediente-kopurua igo egin zen (2.636) eta 2013an jaitsi (2.426), berriz ere. Baimendutako espediente gehienak (2009-2013 aldiko batezbestekoaren % 88,6) adostuak dira eta, krisialdian, bereziki, enpresek irauteko tresna gisa erabili dituzte, langile gehienei eutsita. Zehazki, adostutako EEEn portzentajea % 90,1 izan zen 2011-2012 aldian, eta % 91,7 2013an.

5.2 EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO ENPRESA-GIROA: GIZARTEAREN BALORAZIOA. EUROPAR BATASUNEKO TESTUINGURUA

Enpresen gizarte-balorazioa

- Gizarteak enpresan duen eraginari dagokionez, Espainiako biztanleen % 50ek eta EB-27ko biztanleen % 52k irizten dio enpresek eragin positiboa dutela. Danimarkan eta Suedian proportzio hori handiagoa da: % 85 eta % 72, hurrenez hurren. Zehazki, biztanleek alderdi positibo hauek nabarmentzen dituzte: enplegua, ekonomiaren hazkundea, berrikuntza eta prestakuntza.
- Eragin negatiboek dagokienez, Espainiako biztanleen ia erdiak nabarmendu ditu ustelkeria (% 49), enpleguaren murrizketa (% 41) eta lan-baldintzen desagokitasuna (% 42); EB-27n portzentaje horiek txikiagoak dira (% 41, % 39 eta % 32, hurrenez hurren). Espainian garrantzi gutxiago ematen diete kutsadurari (% 27, EB-27n % 39) eta kontsumismoa sustatzeari (% 16, EB-27n % 25). Aitzitik, Alemanian eta, batik bat, Danimarkan eta Suedian, enpresek kutsaduran eragina dutela uste duten biztanleen portzentajea handiagoa da, eta ustelkeria, lan-baldintza desagokiak eta enpresek gobernuan duten eragina nabarmendu dituzten biztanleena, berriz, txikiagoa.

Enpresek gizartearen alde egiten duten lanaren aintzatespena

- Espainian eta EB-27n, lau lagunetik hiruk (% 79 eta % 71, hurrenez hurren) uste du enpresa txiki eta ertainek arduraz jokatzeko ahalegina egiten dutela. Enpresa handiei dagokionez, ordea, biztanleen erdiak baino gutxiagok (% 43 eta % 48, hurrenez hurren) uste du arduratsuak direla. Alemania, Suedia eta Danimarkan, bi enpresa-multzo horien ahaleginari buruzko iritzia antzekoagoa da.
- Gainera, eremu geografiko guztietan, lau lagunetik hiruri enpresek arduraz jokatzeko zer egiten duten interesatzen zaie. Ordea, Espainian bost lagunetik batek baino (% 19) ez du uste informazio nahikoa duenik; Danimarkan, berriz, hiru lagunetik bik informazio nahikoa duela irizten dio (herrialde horretakoa da portzentaje handiena: % 59).

Aukeran, enplegatu edo enpresaburu izan nahi duzu?

- Hiru biztanletik bik nahiago du enplegatu izan; aldiz, biztanleen herenak, aukeran, norbere kontura lan egingo luke. Espainiako (% 62 eta % 35), EB-27ko (% 58 eta % 37) eta aintzat hartutako herrialdeetako biztanleak iritzi berekoak dira.

Enpresa bat martxan jartzeko eta aukera bat edo beste egiteko arrazoiak antzekoak dira Espainian eta EB-27n. Ekintzaile izatearen aldeko argudio nagusiak dira autoerrealizazioa, batetik; eta lanbidea eta familia uztartzeko aukera, bestetik. Besteren kontura lan egiteko arrazoiak dira, berriz, lana segurua eta diru-sarrerak erregularrak direla.

Horren harian, Espainian besteren kontura lan egitea nahiago dutenen kasuan, lana segurua eta diru-sarrerak erregularrak izateak beste herrialde batzuetan baino balio askoz txikiagoak dituzte. Izan ere, Espainian biztanleen % 16k baino ez du nabarmentzen segurtasuna; EB-27n, aldiz, % 27k, Italian % 41ek, Suedian % 39k, Danimarkan % 28k eta Alemanian % 27k.

- Espainian, biztanleen % 21i bideragarria iruditzen zaio hurrengo bost urteetan enpresaburu izatea; portzentaje hori EB-27koa (% 30) eta aintzat hartutako gainerako herrialdeetakoa baino txikiagoa da. Espainian, kontsulta egindako biztanleen laurdenak dio inoiz parte hartu duela (eskolan edo unibertsitatean) ekintzaitzarekin zerikusia duen ikastaro edo jardueraren batean; aintzat hartutako gainerako herrialdeetan proportzioa antzekoa da.
- Espainian, biztanleen % 57k uste dute prestakuntzak ekintzaileen zeregina zein den ulertzen lagundu diola. Eta, bi lagunetik batek (% 55) irizten dion arren prestakuntzak enpresa-proiektu bat martxan jartzeko gaitasuna garatzen laguntzen diola, lautik batek baino (% 34) ez du uste prestakuntzak horretarako interesa piztu dionik.

Ekintzaile izateko oztopoak eta pizgarriak

- Estatuko bi oztopo nagusiak, alegia porrot egitea eta ondarea galtzea (% 50 eta % 55), garrantzitsuagoak dira EB-27n (% 43 eta % 37) eta Alemanian (% 38 eta % 32) baino. Horrek esan nahi du Espainiako biztanleek porrot egiteko eta ondarea galtzeko beldur handiagoa dutela.
Halaber, kanpoko faktoreei dagokienez, biztanle gehienek finantza-babesik eza eta eskakizun eta betekizun administratiboak azpimarratu dituzte.
- Ekintzaile izatearen aldeko argudioei dagokienez, Espainian, Europan ez bezala, proiektu bat gauzatzeko arrazoiak dira premia eta aukera, erdi eta erdi. Estatuan, biztanleen % 38 premia duelako hasten da norbere kontura lan egiten, eta % 40 aukera sortzen zaiolako. Europan, berriz, biztanleen % 29 premia duelako hasten da norbere kontura lan egiten, eta % 40 aukera sortzen zaiolako. Aukera sortzen zaien biztanleen portzentajeak Danimarkan (% 76), Suedian (% 56) eta Belgikan (% 54) oso handiak dira.

Ekintzailtza EAEn

- Krisia hasi zenetik, EAEko ekintzailtzaren adierazlea (norbere kontura lan egiten hasten den biztanle helduen %) estatuko batezbestekoaren eta % 5en azpitik egon da. 2012an, EAEko batezbestekoa % 4,4 zen, eta Espainiakoa % 5,2. EAEko adierazlea, beraz, erreferentziatzat hartutako herrialdeetakoa baino txikiagoa da; Italia baino ez dago EAEren azpitik (% 4,3). Batezbesteko handiena Suediakoa da (2012an % 6,4).
- Ekintzaile izatea errazten duten faktore positibo nagusiak dira azpiegiturak, laguntza-programak (hazkundera sustatzeko programak eta ekintzaileei edo enpresa bat sortu nahi duten emakumeei laguntzeko programak, besteak beste) eta jabetza intelektualaren segurtasuna.
- Inguruneko kondizio informalei dagokienez, biztanleek berrikuntza nahikoa baloratzen dute, bai enpresaren ikuspegitik, bai bezeroaren (kontsumoaren) ikuspegitik. Aitzitik, faktore hauen balorazioa eskasa da: pertsonen ezaupideak eta abileziak, arau eta/edo gizarte- eta kultura-sare mesedegarriak edukitzea, negozio-aukerak izatea eta, oro har, ekintzailtza. Oztopo nagusitzat hartzen dituzte finantza-babesik eza, arau sozial eta kulturalak eta gobernuaren politikak.

5.3 EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO ENPRESA-GIROA: EUSKAL ENPRESEN IRITZIA

Enpresa-jarduerarako euskal ekosistema baloratzeko 300 euskal enpresen iritzia bildu dugu. Lortu ditugun emaitzak¹⁴⁵ EAEko enpleguaren erdia duen enpresa-kolektibo baten adierazgarri dira. Tamainaz enpresa ertainak dira, gehienak industria-sektorekoak, enpresentzako zerbitzuen alorrekoak eta beste zerbitzu-jarduera batzuetakoak.

Gizarteko enpresa-giroa

- Kontsulta egindako enpresek euskal gizartean ekintzaileak sortzeko eta enpresak finkatzeko dagoen enpresa-kulturari 10 puntutik 6,5 eman dizkiote, batez beste.
- Euskal gizarteak enpresek aberastasuna eta enplegua sortzeko egiten duten ahaleginari buruz duen iritziaren gainean enpresek egindako balorazioari dagokionez, batez besteko puntuazioa 10etik 5,5 da. Euskal gizarteak enpresek gizarte-garapeneko agente gisa duten zereginaren gainean duten usteari buruzko balorazioa, batez beste, 4,6 puntukoa da, enplegu- eta aberastasun-sortzaile gisa duten zereginari buruzkoa baino (4,9) txikixeagoa.
- Euskal gizarteak enpresaburuez duten iritziaren gainean egindako balorazioa 10etik 4,7 puntukoa da. Hori, kontsulta egindako enpresen % 50ek irizten diolako euskal gizarteak enpresaburuen gaineko iritzi neutroa duela. Horren harian, enpresen % 22k uste du euskal gizarteak iritzi positiboa duela, eta % 28k negatiboa.

Giza kapitala: enpresako pertsonak

- Langileek enpresan duten inplikazioari enpresek 10etik 6,3 puntu eman dizkiote, batez beste; langileek enpresako balio estrategikoeekin bat egiten ote dutenaren gaineko puntuazioa ere antzekoa da: 6,1 puntu, hain zuzen ere.
- Langileek enpresaren benetako egoera zertan den jakin nahiaren gaineko balorazioa 5,8 puntu da, batez beste. Jakin-nahi hori handiagoa da enpresa esportatzaile eta berritzaileetan. Langileek enpresan duten egoera (lanpostua, atazak, lantokia, txandak eta abar) aldatzeko duten gogoaren gainean enpresek egindako balorazioaren batez besteko puntuazioa 10etik 5,1 da.
- Azkenik, enpresen % 56k dio langile guztientzat dituela informazio- eta komunikazio-bideak; % 30ek, berriz, langile batzuentzat bakarrik; eta % 9k gerentziarekin eta zuzendaritzarekin komunikatzeko kanalak baino ez dituela.

Gaur egungo egoera: enplegua eta pertsonen prestakuntza

- Enpleguaren azkenaldiko bilakaerari dagokionez, kontsulta egindako enpresen % 44k dio azken bi urteetan enpleguari eutsi egin diola, % 35ek galdu egin duela eta % 21ek langile gehiago dituela. Enpresentzako zerbitzuen sektorean eta beste jarduera batzuetan aritzen diren enpresek galdu dute batik bat enplegua (% 40,7 eta % 47,1 hurrenez hurren)¹⁴⁶; enpleguari eutsi, berriz, industria-sektorean eutsi diote gehien (% 50,7). Alde horretatik, enpresa esportatzaile eta berritzaileek eutsi diote batik bat enpleguari.
- 100 lanpostu edo gehiagoko enpresen multzoan bakarrik dira ugariagoak enpleguak gora egin duela esan duten enpresak behera egin duela esan dutenak baino.

¹⁴⁵ Erantzunak dagozkien ataletan daude zehaztuta. Laburpen honetan, ahal den neurrian irakurketa errazteko eta giltzarriak zehazteko, emaitzak kasu bakoitzeko batez besteko puntuazio gisa azaldu ditugu (puntuazio handiena: 10 puntu). Enpresen erantzunak bost mailatan bildu ditugu: batere ez, gutxi, ertaina, nahikoa eta asko.

¹⁴⁶ Beste jarduera horietan sartzen dira eraikuntza, merkataritza, ostalaritza, garraioa eta finantza- eta aseguru-zerbitzuak, besteak beste.

- Enpresen % 68k dio langile-kopuru nahikoa eta egokia duela, eta % 17k langile-taldean kualifikazio-desorekak dituela. Enpresen % 10 inguruk dio lanpostu, atal edo lantokien izendapenean ez duela orekarik, eta beste hainbestek langile gutxi dituela, langileek ez dutela prestakuntza edo abilezia nahikoa edo langile gehiegi dauzkala.
- Enpresen % 54k dio langile berriek prestakuntza nahikoa dutela, eta % 37k langile batzuk bakarrik dutela prestakuntza nahikoa. Dena den, kontsulta egindako enpresen % 82k aldi-aldian prestakuntza-jarduerak antolatzen ditu.
- Enpresek diote langileek prestakuntza-jardueretan parte hartzeko gogo nahikoa dutela. Alde horretatik, enpresen % 60k parte hartzea sustatzen dute (erdiak baino gehiagok beti) eta gainerakoek ez dute pizgarririk eskaintzen. Prestakuntza-jarduerak nahiko zabaldua daude, eta enpresak gustura daude langileen partaidetzarekin. Gauzak horrela, enpresen % 48k prestakuntza-planak dauzka.

Enpresa-proiektua garatzeko oztopoak

- Enpresa-proiektua garatzeko edo sendotzeko oztopoak egoeraren arabekoak izaten dira eta, oro har, enpresaz kanpokoak. Enpresen % 73k dio oztopo nagusia merkatuen gaur egungo egoera dela (eskaria eskasa da eta eskabide gutxi jasotzen dituzte).
- Bigarrenik, enpresen % 35,4k aipatu dituzte, batetik, beste ekoizle batzuen lehiazeko gero eta gaitasun handiagoa; eta bestetik, zergak eta Gizarte Segurantzako kotizazioak.
- Hirugarrenik, enpresek nabarmendu dituzte (% 25-27) lan-testuingurua (soldaten kostua, negozio-esparruak...), kobratzeko zailtasunak, zorrak, ez ordaintzea, ordainketa-epeak eta finantziarioa (kreditua...); eta laugarrenik, azpimarratu dituzte energiaren eta lehengaien kostua (% 16) eta esparru normatibo eta administratiboa (% 14).
- Oztopoen garrantziaren arabeko zerrenda hori oso antzekoa da enplegu-segmentu eta jarduerar-erlo guztietan, baita enpresa esportatzaile eta berritzaileen multzoan ere.

Enpresa-proiektuak sendotzeko eta garatzeko pizgarriak

- Pizgarriak dira, batik bat, barne-jarduerak edo enpresak proiektua garatzeko edo sendotzeko ardatz gisa martxan jar ditzakeen jarduerak.
- Enpresen erdiak baino gehiagok dio bi pizgarri nagusiak direla, batetik, eraginkortasun ekonomikoa (% 60); eta bestetik, antolamenduaren eraginkortasuna (% 55). Gero, enpresen % 26-27k azpimarratu ditu negozio-ildo berriak, internazionalizazioa eta langileen prestakuntza eta inplikazioa.
- Ondoren, hirugarren multzo baten modukoan, honako hauek aipatu dituzte (% 13-17): ikuspegi estrategikoa, finantziarioa eskuratzea, I+G+B jarduerak eta aktibo finkoetako inbertsioak. Eta, azkenik, nabarmendu dituzte enpresaren tamaina, elkarlana eta energiaren prezioa.
- Pizgarrien garrantziaren arabeko zerrenda berbera da tamaina guztietako enpresetan. Alde horretatik, eraginkortasun ekonomikoak eta antolamenduaren eraginkortasunak (faktore nagusiak dira, aktibo finkoetako inbertsioekin eta elkarlanarekin batera) orduan eta garrantzi gutxiago dute. Aitzitik, enpresak zenbat eta handiagoak izan, negozio-ildo berrien, internazionalizazioaren eta I+G+B jardueren garrantzia orduan eta handiagoa da. Gainerako argudioak oso antzekoak dira.
- Pizgarri horiei antzeko garrantzia eman diete jarduera-sektore guztietan; dena den, eraginkortasun ekonomikoak eta antolamenduaren eraginkortasunak pisu gutxiago dute industria-enpresetan. Aitzitik, internazionalizazioak pisu gehiago du industria-enpresetan, baita langileen prestakuntzak eta inplikazioak ere enpresa-zerbitzuetan.

- Enpresa esportatzaile eta berritzaileei dagokienez, etorkizunarekin zerikusia duten gaiak aipatzen dituzte batik bat, negozio-ildo berriak, internazionalizazioa eta I+G+B jarduerak, hain zuzen ere, kudeaketarekin zerikusia dutenak baino gehiago (eraginkortasun ekonomikoa eta antolamenduaren eraginkortasuna).

Enpresa-proiektuak garatzeko laguntza

- Hauek dira enpresa-proiektuak garatzeko laguntza garrantzitsuenak (6 puntutik gora jaso dituztenak): prestakuntza espezializatua eta enpresen lehentasunak kontuan hartzen dituenak, langileen kontratazioa eta malgutzea, etengabeko prestakuntza eta ikaskuntza, finantziarioa, negozio-ildo berrien garapena, plangintza estrategikoa eta kudeaketa integralko tresnak.
- Laguntza-arlo hauek dute lehentasuna: langileen kontratazioa eta malgutzea, finantziario eta plangintza estrategikoa, negozio-ildo berrien garapena eta prestakuntza espezializatua.
- Babesen garrantzia eta lehentasuna ez datoz bat. Dena den, enpresa guztiak daude kezkatuta eguneroko gaiekin (kontratazioa eta malgutzea), zeharkako gaiekin (finantziarioa eta plangintza estrategikoa) eta etorkizuneko gaiekin (negozio-ildo berriak eta prestakuntza espezializatua).

Gainerako gaiak beherago daude lehentasunen zerrendan, kontsulta egin dugun moduagatik (enpresek gehienez hiru aukeratu zitzaizketen) eta batik bat kolektibo zehatz batzuk aukeratu dituztelako (egoeraren arabera premiak).

- Itxuraz, galdeketa egindako enpresek enpresa-proiektuak egonkortzeko planteatutako laguntzen garrantziaren balorazioa kasu batzuetan ez dator bat proiektuak garatzeko azaldu dituzten eragozpen eta pizgarrien inguruko iritziarekin, baina laguntza horiek ez izateak iritzi hori aldatuko luke.

5.4 ESKUALDEKO BENCHMARKINGA: BADEN-WÜRTTEMBERG, FLANDRIA ETA EMILIA-ROMAGNA

Eskualdeak alderatzeko adierazleak

Lurraldeak alderatzeko adierazleei esker, Euskal Autonomia Erkidegoa eta haien enpresa-dinamismoagatik eta enplegua sortzeko ahalmenagatik eredu diren Europako hiru eskualde hauek alderatu ditzakegu: Baden-Württemberg (Alemania), Flandria (Belgika) eta Emilia-Romagna (Italia).

Biztanleria eta ekonomia aldetik, Baden-Württemberg da nagusi, ia 11 milioi biztanle eta 385 mila milioi euro baino gehiagoko BPG baititu. Flandria zerrendan bigarren dago (6,4 milioi biztanle eta 212 mila milioi euroko BPG), Emilia-Romagna hirugarren (4,4 milioi biztanle eta 142,6 mila milioi euroko BPG) eta Euskal Autonomia Erkidegoa hirugarren, alde handiarekin (2,2 milioi biztanle eta 64,8 mila milioi euroko BPG).

Benchmarking-adierazleek honako hau ematen dute aditzera:

- Biztanleko BPGri dagokionez, Baden-Württemberg da berriz ere nagusi (34.600 euro 2011n), baina Euskal Autonomia Erkidegoa zerrendan bigarren dago (32.500), Emilia-Romagnaren (31.400 euro) eta Flandriaren (30.100 euro) aurretik.
- Baden-Württemberg, 2013an, 5,5 milioi biztanle landun zeuden, Flandrian 2,8 milioi, Emilia-Romagnan ia 2 milioi eta EAEn 900.000 baino gehixeago.

Enplegu-tasa txikiena EAEn da: % 65,3. Baden-Württembergeko enplegu-tasa % 80,5 da, Flandriakoa % 71,9 eta Emilia-Romagnakoa % 70,6.

- Alderatutako ekonomiak neurri aldetik oso desberdinak diren arren, langabe-kopurua antzekoa da lau eremuetan, eta hori emaitza txarra da EAEn kasuan.

Izan ere, langabezia-tasa handiena EAEn da, 15 urte edo gehiagoko biztanleen % 16,6 2013an; gainerako lurraldeetako baino askoz handiagoa: Emilia-Romagna % 8,5, Flandria % 5 eta Baden-Württemberg % 3,4. Horrez gain, luzaroko langabeziari eta gazteen langabeziari dagokionez, datu txarrenak EAEn dira.

- EAEn industria-espezializazioa nabarmena da: industriak % 27,5eko partaidetza erlatiboa dauka BEGn. Portzentaje hori Baden-Württembergeko baino txikiagoa (% 34,7) da, eta Emilia-Romagnakoa (% 25,4) eta Flandriako (% 19,3) baino handiagoa. Zerbitzuek BEGren % 60 sortzen dute gutxienez lau lurraldeetan; Flandrian % 73,1.
- Baden-Württemberg eta Emilia-Romagnan, biztanle landunen laurdenak baino gehiagok industrian lan egiten du (% 28,9 eta % 26,2, hurrenez hurren); Flandrian biztanleen % 20,5ek egiten du lan sektore horretan, eta EAEn % 16,5ek.
- Goi-mailako teknologiaren inguruko sektoreei dagokionez, EAEn enpleguaren % 3,3 dagokie; portzentaje hori Emilia-Romagnakoaren antzekoa da (% 3,5), baina Flandriakoa (% 4,6) eta Baden-Württembergeko (% 6,1) baino txikiagoa. Goi-mailako teknologiako manufaktura-sektoreetako eta goi-mailako teknologiako jakintzaren arloko zerbitzu intentsiboetako enplegua orekatuta dago Baden-Württemberg (% 49 eta % 51, hurrenez hurren), baina gainerako lurraldeetan zerbitzuak dira nagusi, batik bat Euskal Autonomia Erkidegoan (% 81).
- I+G arloan Baden-Württembergek gastatzen du gehien (19,5 mila milioi euro inguru 2011n), aztertutako gainerako lurraldeek baino askoz gehiago; eta gastuaren % 81 enpresek egiten dute. Gastuaren intentsitateari dagokionez, Baden-Württemberg da nagusi (BPGren % 5,05 2011n), eta haren atzetik datoz, ordena honetan, Flandria (% 2,37), Euskal Autonomia Erkidegoa (% 2,15) eta Emilia-Romagna (% 1,44).

- PCT patenteen eskarien ratio handiena Baden-Württembergekoa da (415,8 patente milioi bat biztanleko 2010ean), Flandriakoa (122,8) eta EAeko (63) baino askoz handiagoa. Alde horretatik, 2014ko *Regional Innovation Scoreboard* markagailuaren arabera, Baden-Württemberg soilik da berrikuntzan aitzindari; Euskal Autonomia Erkidegoa, Emilia-Romagna eta Flandria jarraitzaileak dira.
- Hezkuntzari dagokionez, EAEn 30 eta 34 urte arteko biztanleen % 61,3k hirugarren mailako ikasketak ditu¹⁴⁷; portzentaje hori askoz txikiagoa da Flandrian (% 44,1), Baden-Württemberg (% 38,7) eta Emilia-Romagnan (% 27,9).
- Helduen etengabeko prestakuntzari buruzko adierazlean Euskal Autonomia Erkidegoa nagusitu da (% 13,4), eta aztertu ditugun lurraldeetan EB-28ko batezbestekoaren (% 10,5) gainetik dagoen bakarra da. EAEn atzetik datoz Baden-Württemberg (% 8,7), Flandria (% 7,1) eta Emilia-Romagna (% 6,6).
- Espainiako zerga-presioa¹⁴⁸ (derrigorrezko zerga eta gizarte-kotizazioen baturaren eta ekonomiaren tamainaren arteko zatidura) alderatutako estatuetan txikiena da: BPGren % 32,5 2012an. Alemanian % 39,4 da, Belgikan % 45,4 eta Italian % 44.

¹⁴⁷ Hirugarren mailako ikasketak edo maila horren baliokide diren ikasketak dituzten pertsonen inguruko adierazlean honako hauek sartzen dira:

- Hirugarren mailako lanbide-moduluak eta Lanbide Heziketako goi-mailako heziketa-zikloak.
- Unibertsitateko ikasketak: goi-mailako erdi-mailako ikasketak, goi-mailako ikasketak, masterrak, graduondoak eta doktoregoak.

¹⁴⁸ Ez dago eskualdeen araberako daturik.

Eskualdeetako benchmarking-adierazleak

	Urtea	EB-28	Baden-Württemberg	Flandria	Emilia-Romagna	EAE
Biztanleria	2013	507.162.571	10.840.832	6.404.726	4.377.487	2.177.006
Biztanle-dentsitatea (biztanleak / km ²)	2012	116,3	302,5	478,2	194,2	302,9
BPG (milioi eurotan)	2011	12.711.918	385.391	212.354	142.609	64.857
Biztanleko BPG (eurotan, EAP)	2011	25.100	34.600	30.100	31.400	32.500
Lanaren produktibitatea (lanpostu bakoitzeko, eurotan, EAP)	2011	58.122	67.916	68.988	70.700	72.316
BEGren banaketa sektoriala (%)	2011	-	-	-	-	-
Industria	"	-	35	19	25	28
Eraikuntza	"	-	4	7	6	9
Merkatuko zerbitzuak	"	-	41	52	50	42
Merkatuko ez diren zerbitzuak	"	-	19	21	17	21
Lanpostuak (milaka)	2013	218.356	5.549	2.756	1.969	903
Enplegu-tasa 20-64 (%)	2013	68,3	80,5	71,9	70,6	65,3
Enplegu-tasa 55-64 (%)	2013	50,2	69,1	42,9	48,6	46,4
Enpleguaren banaketa sektoriala (%)	2013	-	-	-	-	-
Industria	"	-	28,9	16,5	26,2	20,5
Eraikuntza	"	-	6,0	7,3	6,5	6,5
Merkatuko zerbitzuak	"	-	35,8	41,1	39,0	40,3
Merkatuko ez diren zerbitzuak	"	-	28,2	33,8	24,9	31,1
Langabeak (milaka)	2013	26.485,9	198,7	147,3	179,0	173,6
Langabezia-tasa 15 urte eta gehiago (%)	2013	10,8	3,4	5,0	8,5	16,6
Luzaroko langabezia (langabezia osoaren %)	2013	47,5	33,6	32,5	44,9	49,1
Luzaroko langabezia-tasa (%)	2013	5,1	1,1	1,6	3,8	8,1
Gazteen langabezia-tasa (%)	2013	23,5	5,4	16,6	33,3	46,5
I+G gastua (milioi eurotan)	2011	259.439	19.448	5.038	2.050	1.397
I+G gastua / BPG (%)	2011	2,04	5,05	2,37	1,44	2,15
Enpresek egindako I+G gastua / BPG (%)	2011	1,29	4,07	1,61	0,94	1,64
Herri-administrazioak egindako I+G gastua / BPG (%)	2011	0,25	0,42	0,25	0,11	0,13
I+G arloko langileak / enplegu osoa (%)*	2011	1,2	2,4	1,4	1,2	1,9
Ikertzaileak / enplegu osoa (%)*	2011	0,8	1,4	1,0	0,5	1,2
Goi-mailako teknologiko sektoreetako enplegua / enplegu osoa (%)	2012	-	6,1	4,6	3,5	3,3
Goi-mailako teknologiko enpleguko enplegua / enplegu osoa (%)	2012	-	3,0	1,2	1,1	0,6
Eskola-uzte tasa (18 eta 24 urte arteko biztanleen %)	2013	12,0	7,6	7,5	15,3	9,9
Hirugarren mailako ikasketak dituzten 30 eta 34 urte arteko biztanleak (%)	2013	36,9	38,7	44,1	27,9	61,3

*Lanaldi osoko lanpostuak.

Iturria: Guk geuk egina, Eurostaten datuak (Regional Statistics) oinarri hartuta.

Krisiaren eragina aberastasun-sorkuntzan eta enpleguan: eskualdeko benchmarkinga.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
BPGren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
EB-28	100,0	94,2	98,3	101,3	--	--
Baden-Württemberg	100,0	92,9	100,0	105,9	--	--
Flandria	100,0	97,8	101,8	106,2	--	--
Emilia-Romagna	100,0	95,2	97,5	101,2	--	--
EAE	100,0	95,6	97,2	98,0	--	--
BEG industrialaren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
EB-28	--	--	--	--	--	--
Baden-Württemberg	100,0	79,7	97,5	107,0	--	--
Flandria	100,0	92,5	97,0	100,5	--	--
Emilia-Romagna	100,0	86,1	94,3	98,4	--	--
EAE	100,0	87,3	94,1	99,9	--	--
Enpleguaren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
EB-28	100,0	98,3	97,6	97,8	97,7	97,5
Baden-Württemberg	100,0	99,2	99,6	102,6	103,8	105,9
Flandria	100,0	99,5	101,0	101,2	101,0	101,7
Emilia-Romagna	100,0	98,8	98,1	99,7	99,5	97,9
EAE	100,0	94,2	95,2	94,7	89,4	86,5
Industria-enpleguaren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
EB-28	100,0	93,3	90,6	91,3	90,5	89,2
Baden-Württemberg	100,0	96,9	94,5	97,3	98,9	99,8
Flandria	100,0	93,3	94,8	91,1	85,2	84,9
Emilia-Romagna	100,0	99,3	99,2	103,0	99,0	96,6
EAE	100,0	90,3	89,3	87,3	77,5	74,6
Langabeziaren urte batetik besterako bilakaera (2008=100)						
EB-28	100,0	127,7	137,4	138,3	151,1	156,6
Baden-Württemberg	100,0	121,4	113,3	86,7	81,8	83,9
Flandria	100,0	126,1	134,0	110,1	117,0	132,1
Emilia-Romagna	100,0	150,3	180,2	169,3	230,1	274,5
EAE	100,0	169,7	160,5	187,9	232,6	242,1
Langabezia-tasa (%)						
EB-28	7,0	8,9	9,6	9,7	10,5	10,8
Baden-Württemberg	4,2	5,1	4,8	3,6	3,4	3,4
Flandria	3,9	4,9	5,1	4,3	4,5	5,0
Emilia-Romagna	3,2	4,8	5,7	5,3	7,1	8,5
EAE	6,6	11,3	10,7	12,4	15,6	16,6

Iturria: Guk geuk egina, Eurostaten datuak (Regional Statistics) oinarri hartuta.

Krisi ekonomikoaren eraginari buruzko analisi konparatuari dagokionez, 2008. urtea hartu dugu oinarritzat, krisia hasi zen urtetzat, alegia. Eta lortu ditugun datuekin ondorio hauek atera ditugu:

- Krisiak euskal ekonomian du eragin gehien: 2011ko BPG (balio-indizea: 98) 2008koa baino txikiagoa da, eta gainerako lurraldeetan alderantziz gertatu da, batez ere Flandrian eta Baden-

Württemberg. Eraikuntza-sektorearen ekarpen negatiboa erabakigarria da Euskal Autonomia Erkidegoan eta Emilia-Romagnan.

- Baden-Württemberg, krisiak 2009. urtean izan du BEGn eragin gehien (balio-indizea: 80); dena den, hurrengo urteetan Baden-Württemberg gainerako lurraldeak baino dinamikoagoa izan da.
- EAEn, krisiaren ondorioz enpleguak behera egin du asko, eta bilakaera-profila (2013ko indizea: 87) Flandria, Baden-Württemberg eta Emilia-Romagnakoa baino (102, 106 eta 98, hurrenez hurren) askoz okerragoa da. Flandrian industria-sektoreko enpleguak egin du behera gehien (2013ko balio-indizea: 85), Emilia-Romagnan eraikuntza-sektorearekin zerikusia duen enpleguak (82) eta Euskal Autonomia Erkidegoan industriakoak (75) eta, batez ere, eraikuntzakoak (61).
- Langabezia-mailak Euskal Autonomia Erkidegoan (2013ko balioa: 242) eta Emilia-Romagnan (275) izan du bilakaera txarrena, 2013ko indizeak 2008koen bi halako baino handiagoak baitira. Aldiz, Flandriako bilakaera neurritsuagoa izan da (132) eta Baden-Württemberg langabeziak atzera egin du (84).

Enpresei laguntzeko politikak: analisi konparatua

Azken hogeita hamar urteetan, Euskal Autonomia Erkidegoan lurraldeko ekoizpen-sarea garatzen laguntzeko plan eta ekintza ugari gauzatu dira eta, ondorioz, gaur egun euskal enpresen ekoizpen-jarduerak sustatzeko programa eta erakunde asko daude, askotariko gaien ingurukoak (inbertsioa, I+G+B, internazionalizazioa, enpresa berrien sorkuntza, prestakuntza...); horietako batzuk, gainera, nazioartean eredu dira¹⁴⁹.

Zertan da berdin eta zertan desberdin EAE aztertutako hiru eskualdeen aldean? Oro har, Baden-Württembergek, Flandriak, Emilia-Romagnak eta Euskal Autonomia Erkidegoak elementu komun batzuk dituzte:

- Lau lurraldeak aberatsak dira, industria-jarduerak pisu handia du, berrikuntza eta I+G arloei garrantzi handia ematen diete eta kanpoko ateak zabal-zabalik dituzte. Gainera, lau lurraldeetako batean ere ez dago ekonomia erabat baldintzatzen duen hirigunerik.
- Lau lurraldeek autonomia politiko handia dute eta, ondorioz, ekonomia, ekoizpena eta enpresak sustatzeko eskumenak dituzte. Lau gobernuen eskumen horiek ekoizpen-sarea garatzeko erabiltzen dituzte. Gauzak horrela, enpresei laguntzeko erakunde, ekintza eta programa ugari dituzte, hainbat gairen ingurukoak: enpresen inbertsioa sustatzea, I+G arloa bultzatzea, internazionalizazioa, atzerriko inbertsioa erakartzea, enpresa berriak babestea, prestakuntza eta abar.
- Lau lurraldeek “espezializazio adimentsuko” estrategiak garatu dituzte, hau da, bertako indarguneak eta lehiatzeko abantailak aprobetxatzearen aldeko apustua egin dute. Gauzak horrela, dauzkaten ekoizpen-sareetan (Baden-Württemberg, Emilia-Romagnan eta EAEn, batez ere ekoizpen-klusterretan) berrikuntza eta iraunkortasuna areagotzeko politika zehatzak antolatu dituzte.
- Beheko koadroan ikusten da Euskal Autonomia Erkidegoak programa-egitura zabal eta osoa duela, aztertutako beste hiru eskualde europarretakoaren parekoa¹⁵⁰:

¹⁴⁹ OECD, *Reviews of Regional Innovation: the case of the Basque Country*, Paris, 2011 (ikusi http://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/oecd-reviews-of-regional-innovation-basque-country-spain-2011_9789264097377-en).

¹⁵⁰ Koadroan lurralde-gobernuen laguntza-programak bildu ditugu; dena den, beste gobernu-maila batzuetako (estatuko eta/edo maila txikiagotako) programak ere egon daitezke, Foru Aldundietakoak kasu.

Eskualde-gobernuek enpresei laguntzeko dauzkaten programa eta jardura publiko nagusiak.

	Baden-Württemberg	Flandria	Emilia-Romagna	EAE
Enpresen inbertsioak	<ul style="list-style-type: none"> Jarduerak zabaltzea, ekoizpen-instalazioak modernizatzea, produktuen katalogoa, energia-eraginkortasuna. Aldi baterako partaidetzak, enpresa finkatzeko eta/edo hedatzeko. Aldi baterako partaidetzak, enpresa ertainen ekoizteko gaitasuna handitzeko, modernizatzeo eta produktu-zorroa handitzeko inbertsioak finantzatzeko. Enpresa ertainek giza baliabideetan eta ekologian egiten dituzten inbertsioak. 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresa hazteko proiektuak. Kultura-sektoreko enpresen inbertsioak. Hautzaindegiekin zerikusia duten enpresa-proiektuak. ETEei dirua maileguan uzten dieten pertsona pribatuentzako zerga-laguntza. Gizarte-ekonomiako enpresen inbertsio produktiboak. Teknologia garbietako inbertsioak, sektore zehatz batzuetan. Enpresen ingurumen-erloto inbertsioak. 	<ul style="list-style-type: none"> ETEak (daudenak eta berriak) hedatzeko eta hazteko prozesuetarako inbertsioak. Inbertsioak eta finantziario-premiak dituzten enpresaburuak harremanetan jartzeko online aplikazioak. 	<ul style="list-style-type: none"> Ibilgetu ukiezinak eta zirkulatuzailearen finantziarioa. Industria-makina berrietarako inbertsioak. ETEei eta langile autonomoei banku-finantziarioa eskuratzen laguntzea. Kapital zirkulatuzaileko banku-finantziarioa eskuratzen laguntzea. Finantziarioa erazazko eskuratzeo abal publikoak. Finantzatzeko beste modu batzuk: arrisku-kapitala, elkarrekiko berriak, partaidetzak hartzea, mailegu partizipatiboak.
I+G eta berrikuntza-jarduerak	<ul style="list-style-type: none"> Kanpoko coaching-jarduerak berrikuntzaren inguruan. Berrikuntzako eta I+G arloko jarduerak aldi baterako partaidetzan bitartez. ETEek teknologia eta ekipamendu berritzaileak eskuratzea. I+G arloko askotariko kanpo-zerbitzuak eskuratzea. Ingurumen-arazoak konpontzeko I+G+B jarduerak. 	<ul style="list-style-type: none"> I+G arloko inbertsioen bideragarritasun-azterlanak, hasierako faseetan. Berrikuntza-estrategien inguruko azterlanak, enpresa multzo edo erakunde sektorialen eskutik. Askotariko gaien inguruko aholkularitza eta/edo zerbitzu-jarduerak. ETEetan berrikuntzak egitea, produktu edo prozesu berriak sartzea. Zentro teknologiko eta unibertsitateetan I+G proiektuak egitea, gero enpresa-taldeetan aplikatzeko. 	<ul style="list-style-type: none"> Lurraldean giltzari diren enpresa-taldeetan proiektu teknologikoak garatzea. 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresa berritzaileen proiektu estrategikoak gauzatzea. Teknologia digitalen diagnostikoak eta ezarpen-planak egitea. Teknologia digitalak sartzea. Kudeaketa aurreratuari buruzko aholkularitza- eta prestakuntza-jarduerak. Produktu berriak garatzeko I+G+B jarduerak. I+G+B proiektu estrategikoak.
Enpresen internazionalizazioa	<ul style="list-style-type: none"> Baden-Württemberg International (bw-i) sozietatearen jarduerak. Internazionalizazioaren inguruko aholkularitza. Enpresa-klusterrak nazioarteko bihurtzeko jarduerak. ETEak nazioarteko bihurtzeko askotariko jarduerak. Esportazio-kontratuen kanpoko aurre-finantziarioa. 	<ul style="list-style-type: none"> Flandriako Inbertsio eta Merkataritza Agentziako internazionalizazioari buruzko zerbitzu eta programak (bidaia egitea, azoketan parte hartzea, bulego iraunkorrak irekitzea eta abar). Azterriko inbertsio produktiboak. 	<ul style="list-style-type: none"> ETEen baterako jarduerak, nazioarteko bihurtzeko. Esportazio-partzuergoen jarduerak. Nazioarteko azoka eta ekitaldietan parte hartzea (bakarka edo taldeka). Enpresek garatze bidean daude herrialdeetara lan-bisitak egitea eta hangon mintegietan parte hartzea. 	<ul style="list-style-type: none"> SPRIren Internazionalizazio Zerbitzuak Nazioarteko jarduerari ekitea. Kanpo-merkatuetako inbertsio produktiboak. Esportazio-eragiketarako finantza-laguntza.
Azterriko inbertsio erakartzea	<ul style="list-style-type: none"> Baden-Württemberg International (bw-i) sozietateak eskualdean inbertitu nahi duten enpresentzat antolatzen dituen jarduerak. 	<ul style="list-style-type: none"> Flandriako Inbertsio eta Merkataritza Agentziak antolatzen dituen askotariko jarduerak. 	<ul style="list-style-type: none"> ERVETek antolatzen dituen jarduerak: informazioa, aholkularitza eta laguntza (banan-banan). 	<ul style="list-style-type: none"> SPRIren banan-banako informazio-, aholkularitza- eta laguntza-jarduerak, kanpo-sarearekin elkarlanean.
Enpresak sortzea, oro har	<ul style="list-style-type: none"> Enpresa-jardueraren bat martxan jarri nahi duten pertsonentzako aholkularitza. Enpresa berrietan aldi baterako partaidetzak hartzea. Enpresa oso txiki sortu berrientzako laguntza. Enpresa sortu berrientzako eta eskualdatutako enpresentzako mailegu abantailatsuak. Enpresa berrietarako maileguen abalak. 	<ul style="list-style-type: none"> Aholkularitza espezializatu zerbitzuak. Kapital sozialean aldi baterako parte hartzea. Finantziarioa eskuratzeo zailtasunak dituzten pertsonentzako mikromailegu abantailatsuak. Enpresa sortu berrietako inbertsioak finantzatzeko. Gazteek, 50 urtetik gorakoek eta desgaituek enpresak sortzea. 	<ul style="list-style-type: none"> EmiliaRomagnaStartUp delakoaren jarduerak. Sorkuntza-industrietan enpresak sortzeko laguntza integrala. 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresa-ideietarako finantza-laguntza. Gizarte-ekonomiako enpresak eratzeko laguntza.
Enpresa teknologiko eta berritzaileak sortzea	<ul style="list-style-type: none"> Oinarri teknologikoa eta hazteko ahalmen handia duten enpresa berriak. Ikertzaile gazteen enpresa-ekimenetarako finantza-laguntza eta aholkularitza. 	<ul style="list-style-type: none"> Hazteko ahalmen handia duten enpresa berrietan inbertitzen espezializatuta dauden arrisku-kapitaleko erakundeentzako laguntza ekonomikoa. 	<ul style="list-style-type: none"> Negozio-idea oso berritzaileentzako laguntza. Oinarri teknologikoa duten enpresa eta spin-off berriei (orokorre edo sektore zehatzetako) inbertitzen laguntzea. Negozio-idea berritzaileentzako sariak. 	<ul style="list-style-type: none"> Oinarri zientifiko eta teknologikoko enpresak (NET) sortzeko I+G+B jarduerak. Hazteko ahalmen handia duten ETE berritzaile eta/edo oinarri teknologikodunak sortzea eta garatzea.
Enpresak eskualdatzea	<ul style="list-style-type: none"> Eskualdatze-prozesuak martxan dituzten enpresetan aldi baterako partaidetzak hartzea. 	<ul style="list-style-type: none"> Negoziarioak eskualdatu nahi dituzten enpresaburuentzako online plataforma. Dauden negozioak eskuratzeo laguntza. 		<ul style="list-style-type: none"> Enpresak eskualdatzeari buruzko aholkularitza espezializatuak. Enpresak eskualdatzeo prozesu osoa zaintzea.
Prestakuntza laguntzea	<ul style="list-style-type: none"> LH babesteko hainbat programa. Prestakuntza-txekua (gobernu federala). 	<ul style="list-style-type: none"> Enpresen prestakuntza-proiektu estrategikoetarako diru-laguntza. 	<ul style="list-style-type: none"> Lurraldeko enpresentzako eta enpresa horietako langileentzako diruz lagundutako ikastaroak. Dagoen prestakuntza-eskaintzari buruzko online datu-basea. Banakoentzako prestakuntza-txekueak. 	<ul style="list-style-type: none"> HOBETUZ fundazioaren jarduerak. Dauden teknologien inguruko prestakuntza. Zuzendaritza-gaitasunak hobetzeko prestakuntza.

Iturria: Guk geuk egin dugu, hainbat iturri oinarri hartuta.

Hala eta guzti ere, aztertu ditugun hiru eskualde europarren eta Euskal Autonomia Erkidegoaren artean aldeak ere badaude:

- Euskal Autonomia Erkidegoko ekonomia aztertu ditugun lau lurraldeetan txikiena da. Izan ere, lurraldeko BPG aintzat hartuta, euskal ekonomia Baden-Württembergeko ekonomia baino sei aldiz txikiagoa da, eta Flandriakoa eta Emilia-Romagnakoa baino hiru eta bi aldiz txikiagoa, hurrenez hurren. Beste adierazle batzuei begiratzen badiegu, biztanleria osoari, biztanle landunei edo I+G arloan egiten den gastuari, adibidez, alde horiek berberak dira, eta baita handiagoak ere kasu batzuetan. Horrek esan nahi du Euskal Autonomia Erkidegoan inbertsio-proiektu hobeezinak egiteko giza baliabide eta baliabide ekonomiko gutxiago daudela.
- Horren harran, EAEk ditu enplegu-indize txikiak eta, gainera, langabezia-tasa oso handia da, gainerako hiru lurraldeetako baino askoz handiagoa. Horrez gain, luzaroko langabeziari eta gazteen langabeziari dagokionez, datu txarrenak EAEkoak dira.
- Halaber, EAEk 2008an hasitako krisi ekonomikoari aurre egiteko gainerako hiru lurraldeek baino ahalmen gutxiago izan du eta, ondorioz, lan-merkatua gehiago okertu da. Beste hiru lurraldeak hobeto moldatu dira krisian, batik bat iparraldeko biak.
- Azkenik, azpimarratu beharra daukagu EAEk, Foru Aldundien bidez, zerga-autonomia osoa duela, Europako gainerako eskualdeek ez bezala (Nafarroak bakarrik du autonomia bera), eta horrek erkidegoko gobernuaren eskumenak indartzen dituela.

Horri guztiari gehitu behar zaizkio, gainera, aztertutako Europako hiru eskualdeetako enpresei laguntzeko esperientzien bereizgarriak, EA Erentzat, gainera, interesgarriak izan daitezkeenak:

- Baden-Württembergek bost bereizgarri nagusi ditu: i) enpresa ertain eta handiek zeregin garrantzitsua dute lurraldeko ekonomian; ii) neurri guztietako enpresei inbertitzen laguntzeko beren finantza-tresna dute; iii) teknologia lurraldeko enpresetara eramateko jardueretan espezializatutako bitarteko egiturak daude; iv) estatuko eta nazioarteko beste eremu geografiko batzuetako lehen mailako jakintza eskura dute; eta v) garrantzi handia ematen diote enpresetan giza baliabide onenak edukitzeari eta, horretarako, prestakuntza-maila handiko kanpoko teknikari profesionalak erakartzea sustatzen dute.
- Flandrian lau bereizgarri nagusi antzeman ditugu: i) jarduera-plan publiko bat dute, hezkuntza-sistema osoko ikasle eta irakasleen artean ekintzaile-kultura bultzatzeko eta sustatzeko; ii) hedabide publikoak baliatzen dituzte enpresa-gaiak biztanleei ezagutzera emateko eta sustatzeko; iii) Ekintzaile gazte, adindu, langabe eta desgaituen ekimenak arretaz hartzen dituzte; eta iv) enpresa-eskualdatzeekin zerikusia duten jarduerak babesten dituzte.
- Eta Emilia-Romagnako eskualdeari dagokionez, hiru bereizgarri nabarmenduko ditugu: i) eskualdeko enpresen lehiazteko gaitasuna sustatzen dute, enpresen arteko elkarlana medio; ii) eduki teknologiko eta/edo berritzaile handiko ekimenak sustatzen dituzte; eta iii) enpresa-jarduerak gauzatzeko ezinbestekoak diren izapide administratiboak errazten eta murrizten dituzte.

5.5 ONDORIOAK

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen iritziz, gaur egungo testuinguru ekonomikoa eta euskal ekonomia-sareko enpresak sortu ziren garaikoa oso desberdinak dira. Ekonomiaren globalizazioak, birposizionamendu geopolitikoak, gobernantza publiko berriak, aldaketa teknologikoen bizkortzeak eta sektore eta gizarte- eta kontsumo-eredu berriek, besteak beste, ingurunea eraldatzen ari dira eta, ondorioz, agente sozial, ekonomiko eta politikoen ere aldatu besterik ez dute.

Testuinguru konplexu horretan, ekintzaile-ekosistema bat sortzea izan daiteke giltzarria gizartearen eta ekonomiaren dinamikotasuna eta lehiatzeko gaitasuna hobetzeko eta, era horretan, gaur egungo erronkei aurre egiteko ezinbestekoa den eraldaketa produktibo eta soziala pizteko.

Gizarte demokratikoetan enpresek duten zeregin sozial eta ekonomiko horretan garrantzizkoa eta erabakigarria da, halaber, enpresen barne-kohesioa proiektatzea eta, hala, gizartearen koehesioa indartzea.

Ikuspegi hori eta aurreko kapituluetan egindako azterlana oinarri hartuta, aholkularitza-organo honek irizten dio ondoren azalduko ditugun gogoetak kontuan hartu behar direla etorkizunari aurre egiteko.

Enpresen zeregina eta gizarteak zeregin horren gainean duen iritzia

Ondorioetako bat da enpresek ekonomia- eta gizarte-garapenaren arlo guztietan duten garrantzia eta gizarteak enpresen gainean duen iritzia, alegia aintzatespen soziala, ez datozela bat.

Analisi konparatuan ikusi dugu enpresa-jarduerak ekonomian eta gizartean garrantzi handia dutela aditzera emateko eta biztanleak enpresa-arloaren inguruan sentsibilizatzeko hainbat ekimen daudela.

Hori dela eta, irizten diogu biztanleak enpresa-egitura sendo, onbideratu, arduratsu eta etorkizun handikoa izatea ezinbestekoa denaz jabetzea lortu behar dela; izan ere, bereizgarri horiek dituzten enpresa-egiturak dira balio erantsia eta kalitatezko enplegua sortzeko eta mantentzeko eta, era horretan, enpresa-sarea gizartea hazteko eta garatzeko moduan egoki bultzatzeko gai.

Gizarte-ongizatea eta ekoizpen-sistema. Enpresa da hazkundearen eragilea eta aberastasuna banatzeko oinarria

Enpresak dira jarduera ekonomikoaren eragileak eta aberastasunaren banaketa funtzional eta oinarritzkoaren giltzarriak.

Gizartea inklusiboa eta bateratua izan dadin errazteko eta sustatzeko gizarte-politikak hobetzeko eta politika horiei eusteko ezinbestekoa da lehen deskribatutakoaren moduko enpresa-sare bat edukitzea.

Analisi konparatuan ikusi dugu jardueraren eta langile gaituentzako enpleguaren mailak zenbat eta handiagoak izan eta agente sozioekonomikoen arteko elkarrizketa-foroak zenbat eta gehiago garatu, BPG orduan eta handiagoa dela. Horrek gizarte-babeseko sistema ziurtatzea errazten du eta, ondorioz, gizarte-koehesioa indartzen da, desparekotasunak gutxitzen dira, ekonomia errazago hazten da eta biztanle guztientzako garapen-aukerak ugartzen dira.

Gauzak horrela, *kalitatezko enplegua sortzen duten enpresa lehiatsu, errentagarri eta arduratsuak izatea ezinbestekoa da, batetik, aberastasuna zuzen banatzeko, eta bestetik, gizarte-babeseko eta -estaldurako sistema ziurtatze aldera, diru-sarrera nahikoa izateko. Izan ere, horrela bermatu daitezke gizarte-koehesioa eta herritarren gizarte-eskubideak.*

Enpresaburu jarrera eta ekintzailtza

Kontuan hartuta, batetik, enpresen dinamikotasunaren giltzarri gisa ekintzailtzak garrantzi handia duela; eta bestetik, galdeketa erantzun duten enpresa gehienek irizten diotela enpresa-kultura handia edo oso handia dela, atentzioa ematen dute, lehenik, EA Eko ekintzailtza-maila hain txikia izateak (orain arteko historia, gainera, bestelakoa izan da, zalantzarik gabe), eta bigarrenik, egoera hori zerk eragiten duen: porrot egiteko eta ondarea galtzeko beldurrak, hain zuzen ere.

Alde horretatik, azpimarratu beharra daukagu ekintzaile askok premiagatik sortu dituztela haien negozioak, eta ez, aztertutako beste lurralde batzuetan gertatzen den moduan, aukera ikusi dutelako; horregatik egiten dute porrot, beharbada, ekintzaileen proiektu askok.

Gauzak horrela, agintari publikoek, ekintzailtza sustatzeko politikak diseinatzerakoan, aintzat hartu beharko lituzkete egoera berezi eta espezifiko horiek. Ekintzaileak babesten jarraitzea nahitaezkoa da, baina babes hori eraginkorki bideratzea ere funtsezkoa da.

Orobat, analisi konparatuan ekintzaileen kultura eta jarrerak bultzatzeko eta sustatzeko hainbat ekimen agertu dira (biztanle, irakasle, ikasle eta abarrei zuzenduak), eta baita ekintzailtzak eta enpresa-jarduerak ekonomian eta gizartean duten garrantziaren berri emateko ekimenak ere.

Ondorioz, hezkuntza-arloan eta gizartean, oro har, ekintzaileen kultura eta prestakuntza sustatu beharko liriteke. Hortaz, hasiera-hasierako hezkuntza-mailatan hasi behar da enpresaburu jarrera sustatzen, eta hirugarren mailako ikasketetaraino eutsi behar zaio lan horri. Eta, horretarako, ekintzailtza-jarduerak sartu behar dira euskal hezkuntza-prozesuan, eta enpresa-sorkuntza zabaltzeko ekintzak gauzatu behar dira.

Krisia eta krisiak Euskal Autonomia Erkidegoan izan duen eragin desberdina. Lurraldeen arteko alderaketan ikusten da gure errealitatea ez dela hain pozgarria

Azterlanean alderatutako lau lurraldeak Europan daude, egitura ekonomiko nahiko antzekoa dute eta enpresei garatzen laguntzeko antzeko programak antolatu dituzte. Ordea, alderaketak agerian utzi du lurralde horietan azken hamarkadan lortu dituzten emaitzak desberdinak direla.

Izan ere, azterlanaren ondorio nagusietako bat da azken urteetako krisi ekonomikoak gure ekonomian eragin handiagoa izan duela eta ekonomia motelago ari dela leheneratzen. Gauzak horrela, Euskal Autonomia Erkidegoko datuak beste herrialde eta autonomia-erkidego batzuetakoekin eta Europako batezbestekoekin alderatzen baditugu (alderaketak normalean horrela egiten dira), gure egoera ez da hain pozgarria.

Txostenak gure erkidegoko errealitatea antzeko ezaugarriak dituzten beste lurralde batzuetakoarekin alderatzeko aukera ematen du, eta ondorioa da *antzemandako eraginkortasunik ezaren arrazoien eta eraginkortasunik eza gainditzeko gauzatu beharreko ekintzen ganean hausnartu behar dugula.*

Ekintza horiek eragin behar dute, aurreko iritziekin eta EBko ildoekin bat, "hazkundera adimentsua, iraunkorra eta integratzailea" izatea, eta horretarako, gure aburuz, *ezinbestekoa da enpresak sortzeko eta sendotzeko antolatzen diren esku-hartzeetan era horretako hazkundera bideratzen duten faktoreak aintzat hartzea, besteak beste berritzeko eta/edo enplegua sortzeko gaitasuna.*

Enpresen zein herrialdearen tamainak duen garrantzia: espezializazioa eta elkarlana

Azterlanaren bidez egiaztatu da gure enpresa-sarea atomizatuegia dela eta hori lehia egiteko kaltegarria dela; izan ere, enpresak zenbat eta handiagoak izan, orduan eta hobeak dira produktibitatea, errentagarritasuna, ordainsariak, esportazioak, I+G eta krisiei aurre egiteko gaitasuna. Egiaz, enpresa-

demografia asko aldatu du krisi ekonomikoak, nahiz eta eragina desberdina izan den enpresen tamainaren, internazionalizazio-mailaren eta berrikuntzaren arabera.

Alderaketan ikusten da enpresen tamaina hobeezina, batik bat trakzio-enpresena (enpresa-multzo industrialena, multinazional handiena edo "hidden champions" direlakoena) sendotzeko eta eskualde-klusterrak edo kluster espezializatuak garatzeko politikek berrikuntza, internazionalizazioa eta, beraz, nazioartean lehiatzeko gaitasuna eta lurraldeko enpresa-sarearen iraunkortasuna sustatzen dutela.

Badirudi, beraz, *gure enpresen tamaina handitzeko babes- eta sustapen-politika espezifiko eta integralak antolatu behar direla, berehala.*

Horren harian, gure herrialdea txikia izateak ere badu eragina. Parametro batzuk dimentsio zehatz bat behar dute eta, horregatik, batetik, indartsu egiten gaituen edo indartsu bihur gaitzakeen horretan jarri behar dugu arreta; eta bestetik, espezializatu beharra daukagu, arlo zehatz batzuk indartzeko. Beraz, *espezializazioak oinarritzko irizpide izan behar du planak eta estrategiak diseinatzerakoan.*

Ez dugu ahaztu behar gure herria industria-sektoreari esker garatu dela, neurri handi batean, eta sektore horrek beste jarduera-adar batzuk berekin eramateko ahalmen handia duela, berrikuntza sortzen duela, nazioartean begiratzen diola, ekoizteko ahalmen handia duela eta kalitate eta prestakuntza handiagoko enplegua sortzen duela. Hori dela eta, gaur egungo egoera eta etorkizuneko krisiei aurre egiteko gaitasuna hobetzea ziurtatzeko, balio erantsi, berrikuntza eta langile gaituentzako enplegu gehien sortzen duten industria-jarduerak eta jarduera horiei lotutako zerbitzu zehatz batzuk sustatu behar dira, batik bat.

Alde horretatik, aztertutako Europako lurraldeen bereizgarri nagusietako bat da zientzia eta teknologia arloetan elkarlan-egitura sendoak dituztela, egitura horietan enpresek, unibertsitateek eta teknologia-zentroek elkarrekin lan egiten dutela eta, era horretan, teknologia enpresetara heltzea errazten duten erakunde publiko eta pribatuen arteko lankidetzak-esparruak sortzen dituztela.

Hortaz, I+G+B arloko jarduerak sustatzeko bitartekoak jartzen jarraitu behar den ala ez alde batera utzita, *bistakoa da Euskal Autonomia Erkidegoan jarduera horietarako gastuen eraginkortasuna hobetu beharra dagoela, eskaintza eta eskari zientifiko eta teknologikoaren arteko lankidetzak-esparru egonkorrak antolatuz, bitarteko berekin emaitza gehiago eta hobekak lortu ahal izate aldera.*

Giza kapitala: etengabe moldatu beharrak eskatzen du enpresetan elkarlan- eta partaidetzak-inguruneak sortzea eta enpresen eta akademia-munduen arteko komunikazio-kanalak instituzionalizatzea

Pertsonak eta enpresa

Eraldaketa halabeharrezkoa denez, dagoeneko globala den merkatuan bizirauteko funtsezkoa da etengabe moldatzeko dinamikak antolatzea. Moldaketa derrigorrezkoa bada, ordea, ez da hain eraginkorra izaten. Aitzitik, moldaketa, adostuz gero, errazago bideratzen da eta, gerora, emaitza gehiago eta hobekak izan ohi ditu.

Beraz, adosteko ahalmena lehiatzeko gaitasuna areagotzen duen bereizgarri bat da; izan ere, moldaketa elkarlanean eta adostasuna oinarri hartuta gauzatzen bada, bidea errazago egiten da eta emaitzak hobekak izaten dira, etsaitasuna eta norgehiagoka nagusi direnean baino.

Gauzak horrela, gure iritziz erabakigarria da enpresa-ingurunean esku hartzen duten guztiek nor bere eragozpenei aurre egiteko gai izatea eta aipatu moldaketa adostu horren aldeko jokalekua sortzea.

Eragozpen horiek gainditzeko eta ados jartzeko, ordea, konfiantza nahitaezkoa da, eta konfiantza izateko ezinbestekoa da informatzea, gardenki jardutea, egiatia izatea eta komunikatzea, beti. Horiek behar dute izan moldaketa bideratzeko konfiantza eta konpromisoa sortuko dituen partaidetzaren oinarriak.

Hala eta guztiz ere, gerta daiteke adostasuna (hori bera balio bat da) nahikoa ez izatea. Izan ere, erronkei arrakastaz aurre egiteko konponbideekin ere asmatu beharra dago. Horregatik, adostasun-prozesuetan ikuspegi berritzaile eta eraginkorra izatea funtsezkoa da, enpresen eta enpleguaren iraunkortasuna bermatu nahi bada.

Funtsean, uste dugu lan-harremanen eta negoziazio kolektiboaren eredia, batetik, eta laneko giroa (den zabalean), bestetik, funtsezko oinarriak direla enpresak lehiatsuak eta dinamikoak izan daitezen eta lanpostu iraunkor eta kalitatezkoak sor ditzaten. Hori, baldin eta gaur egungo eta, batez ere, etorkizuneko erronkei aurre egiteko konponbide eraginkorrak aurkitzeko gai diren neurrian.

Enplegua eta pertsonen prestakuntza

Aztertutako lurralde guztietako faktore nabarmen bat da enpresa-proiektuek arrakasta izan dezaten oso garrantzitsuak direla giza kapitalaren hezkuntza eta prestakuntza.

Uste dugu gaur egungo gizartean ezaupideak jendearenak direla, eta enplegu-politikek eta hari lotutako beste politika batzuk (zehazki hezkuntza eta prestakuntza arloetakoek) jendeari Jakintzaren Ekonomian kokatzeko aukera eman behar diotela, kalitatezko lanpostu bat izan dezaten lortzeko. Orobat, jende hori ekoizpen-sarean sartzeak eraldaketa eragiten du, eraldaketak hazkunde ekonomikoa, eta hazkunde ekonomikoa enplegu-aukera berriak sortzen ditu.

Lurraldeen arteko alderaketak agerian utzi du Euskal Autonomia Erkidegoko biztanleen prestakuntza-maila Flandria, Baden-Württemberg eta Emilia-Romagnakoena baino handiagoa dela.

Prestakuntza-ratio handi hori, ordea, ez dator bat enpresa-sarearen bilakaerarekin, ezta enplegu-tasarekin (Euskal Autonomia Erkidegoan enplegu-tasak joera negatiboagoa izan du aztertutako gainerako lurraldeetan baino, krisiak haiei ere eragin dien arren), eta ezta gure erkidegoak eta berrikuntza-sistemak jende adimentsuari eusteko duen gaitasunarekin ere. Horrek esan nahi du hezkuntza, ekoizpen-sistema eta ekoizpen-sistema horren etorkizuneko lehiatzeko gaitasuna ez datozela bat.

Belaunaldi berriek prestakuntza-maila handiagoa dute, baina prestakuntza hori ez da beti izaten enpresek sortzen dituzten lanpostuetarako egokia. Badirudi eskaria eta eskaintza desorekatuta daudela, gure erkidegoan mundu akademikoak eta enpresa-munduak ez baitute elkar komunikatzeko bide nahikoa, balio handia duten kasu batzuetan izan ezik (batez ere lanbide-heziketan). Oso zaila da, beraz, ezinezkoa dela ez esateagatik, ikastetxe publiko eta pribatuetako ikasle ohien prestakuntza enpresek bete behar dituzten lanpostuetarako egokia izatea, baldin eta hezkuntza- eta enpresa-erakundeek elkarrekin lan egiten ez badute eta langileen prestakuntza egokiaren eta prestakuntza hori eskuratzeko moduaren gainean elkarrekin hausnar egiten ez badute.

Gauzak horrela, komunikazio-kanal egituratu eta egonkorrak (enpresa-munduaren eta mundu akademikoaren arteko eztabaidarako foro sistematikoak) instituzionalizatu beharra daude, bi arloak ahal bezainbeste orekatzeko.

Partaidetza-foroak: Agente guztien arteko komunikazioa eta elkarlana, zeharkako akordioak adosteko

Esan bezala, aztertutako lau lurraldeak Europan daude, egitura ekonomiko nahiko antzekoa dute eta enpresei garatzen laguntzeko antzeko programak antolatu dituzte. Hala eta guztiz ere, lurralde horietan azken hamarkadan lortu dituzten emaitzak ez dira berdinak.

Noski, desberdintasun horiek argitzen dituzten hainbat faktore daude (hori ere azaldu dugu), baina azterlanetik ondorio garrantzitsu bat atera dugu: gizartearen eta ekonomiaren garapenean esku hartzen

duten agenteek informazioa eman behar diote elkarri, komunikatu egin behar dute eta analisi bateratuak egin behar dituzte, elkarlana sustatzeko eta etorkizunerako helburu komunak zehazteko.

Premiak eta/edo arazoak aztertzeke modu eta ikuspegiak bateratuz gero (enpresa barruan, enpresen artean, enpresen eta hezkuntza-sistemaren artean, sektore publiko eta pribatuaren artean...), arazo horietarako hainbat konponbide aurkitzen dira.

Ordea, enpresen, enpresa eta hezkuntza-munduaren eta gizarte-agenteen arteko elkarlana egituratzea zaila da eta, egituratuz gero, ez da lankidetzako foro egonkor eta sistematikoaren inguruan egituratzen; eta horrek, gure iritziz, eragina du sustatu nahi dugun eredu ekonomikoan.

Azterlanean analizatutako lurralde batzuetan, sektore publikoak aldian-aldian *garapen ekonomikoan inplikaturik dauden erakunde eta instituzio publiko eta pribatuentzako partaidetza-foro egonkorak sustatzen dituzten ekimenak antolatzen ditu, eta horrek partaide guztiak elkarrekin aritzea eta garatu beharreko ildo nagusien inguruan akordioak adostea errazten du. Euskal Autonomia Erkidegoan era horretako ekimenen bat gauzatzea interesgarria litzateke, gaur egungo egoera ekonomikoaren inguruko analisi eta diagnostiko bateratua egiteko aukera emango lukeelako eta, era horretan, gure ekonomia modu orekatu eta iraunkorrean garatzeko lehentasun eta zeharkako jarduerak zehaztu eta adostuko liratekeelako.*

ERANSKINAK

I. eranskina: 2. kapituluaren baliatu ditugun iturri estatistikoak

Beheko koadroan azaldu dugu 2. kapituluaren zer iturri estatistiko erabili ditugun, zer iturri-mota diren, zer aldi hartu dugun kontuan eta estatistika horiek zein erakundek argitaratzen dituen.

Aldagaia/arloa	Iturria	Erakundea	Mota	Aldia
Enpresa-sarea	Jarduera Ekonomikoen Gidazerrenda (JEGID)	Eustat	Direktoria	1995-2013
Enpresen demografia	Enpresen sorkuntza eta galerari buruzko galdeketa	Eustat	Galdeketa	2008-2013
	Gizarte Segurantzaren izena emandakoak	Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa	Administrazio-erregistroa	2008-2013
Enplegua	Afiliazioa	Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioa	Administrazio-erregistroa	1995-2013
Aberastasun-sorkuntza	Kontu Ekonomikoak	Eustat	Galdeketa	2004-2012
	Kontu Industrialak	Eustat	Galdeketa	2008-2012 ¹
Aberastasuna eta enpresen tamaina	SABI (Balantzeak Aztertzeko Sistema Iberiarra)	Bureau Van Dijk	Administrazio-erregistroa oinarri hartuta egindako datu- basea	2009-2013 ²
Kanpoko jarduera	Input-Output taulak	Eustat	Sintesi-eragiketa estatistikoa	2010
	Kanpo Merkataritzako Estatistikak	Eustat	Administrazio-erregistroa	1995-2013
I+G+B	I+G arloari buruzko estatistika	Eustat	Galdeketa	2001-2013
	Berrikuntzari buruzko galdeketa	Eustat	Galdeketa	2001-2013
Diru-sarrera publikoetarako ekarpena	Gizarte Segurantzako kotizazioak	GSDO	Administrazio-erregistroa	2000-2012
	Gizarte Babeseko Kontua	Eustat	Askotarikoa (galdeketa, datu administratiboak...)	2000-2010
	Zerga-bilketa	Ogasuna eta Finantzak (Eusko Jaurlaritza)	Administrazio-erregistroa	1991-2012 ³
Zailtasunak dituzten enpresak	Enplegua erregulatzeko espedienteak	Enplegu eta Gizarte Politiketakoa Saila (Eusko Jaurlaritza)	Administrazio-erregistroa	1991-2013 ⁴
	Konkurso-prozedurari buruzko estatistika	EIN	Administrazio-erregistroa	2005-2013

1. 2012. urtera arteko enplegu-datuak daude eskura.

2. Aurreko urteetako datuak ere badaude, baina krisialdian jarri dugu arreta.

3. Kasu batzuetan (jarduera ekonomikoen etekin garbiak) 2006. urtetik aurrera.

4. Aztertu dugu, batik bat, 2009-2013 aldia.

II. eranskina: EBko industria-politika: azalpen historiko laburra

Europar Batasunaren historian, industria- eta enpresa-politika europarra errealitateari moldatzen joateko hainbat estrategia antolatu dituzte. Alde horretatik, Europako enpresa-politikaren aretiko historiako giltzarrietako bat 2005eko uztailean aurkeztu zuten Batzordearen Komunikazio hau da: "Lisboako erkidego-programa ezartzea: EBko manufaktura-industria indartzeko politika-esparrua. Industria-politikaren ikuspegi integratuagorantz" (COM(2005)474). Komunikazio horretan jaso zuten lehendabizi Europako industria- eta enpresa-politikaren ikuspegi integratu bat, sektoreko eta sektorearteko ekimen zehatzak dituen lan-programa bat oinarri hartuta. Zehazki, dokumentuan sektorearteko zazpi ekimen politiko aurkeztu zituzten, besteak beste: jabetza intelektualaren inguruko eskubideen eta faltsutzearen inguruko ekimen bat, legeak sinpletzeko eta arau-esparrua hobetzeko programa berri bat eta ikerketa eta berrikuntza industrialaren inguruko ikuspegi europar integratu bat. Gainera, komunikazio hartan ekimen sektorial batzuk ere jaso zituzten, hainbat arloren ingurukoak: farmazia, alor aeroespaziala eta industria kimikoa.

Ondoren, 2007an, "Industria-politikaren bitarteko berrikuspena" egin zuten (COM(2007)374), eta berrikuspen horretan azpimarratu zuten ikuspegi integratu horrek arrakasta izan zuela, alegia enpresa txiki, ertain eta handiei mesede egin ziela, eta esparru horri eustea erabaki zuten.

Ingurumenarekin kezkatuta, Batzordeak kontsumo eta ekoizpen iraunkorra sustatzeko neurri-multzo integratu bat sortzea proposatu zuen 2008an; asmoetako bat zen, gainera, neurri horien bidez Europako ekonomiaren lehiatzeko gaitasuna ere indartzea. "Bertutezko gurpil" hori osatzea lortze aldera, Batzordeak beste komunikazio bat aurkeztu zuen, "Kontsumo eta Ekoizpen Iraunkorraren eta Industria Politika Iraunkorraren aldeko Jarduera Plana" (COM(2008)397), non jarduera-plan bat eta tresna politiko zehatz batzuk¹⁵¹ jaso zituzten.

Gero, 2010eko martxoan, aldaketa handi bat egin zuten, Lisboako Estrategia alde batera utzi eta Europa 2020 Estrategia jarri zuten martxan: "Europa 2020. Hazkuntza adimentsu, iraunkor eta integratzaile baten aldeko estrategia" (COM(2010)2020). Estrategia horren barruan, Batzordeak zazpi ekimen entzutetsu aurkeztu zituen, eta horietako lau oso garrantzitsuak dira Europako enpresentzat eta enpresa horien lehiatzeko ahalmenarentzat:

- Berritzeko batzea (COM(2010)546).
- Europako Agenda Digitala (COM(2010)245).
- Lanpostu berrietarako gaitasun berriak (COM(2008)868).
- Globalizazioaren garairako industria-politika integratua (COM(2010)614), non EBko industriaren eta enpresen lehiatzeko ahalmena sustatzeko jarduera-multzo bat dagoen zehaztua.

Batzordearen beste komunikazio honek, "Industria-politika: lehiatzeko ahalmena sendotzea" (COM(2011)642), azpimarratzen du ezinbestekoa dela estatu kide guztien politiken koherentzia eta koordinazioa aregotzea, baldin eta EBko ekonomiaren eta industriaren lehiatzeko ahalmena handitu eta epe luzerako hazkunde iraunkorra sustatu nahi bada. Komunikazio horretan EBren lehiatzeko ahalmena sendotzeko hainbat neurri proposatu zituzten, besteak beste: eskala handiko demostrazio-proiektuetarako berrikuntza-arloko elkarlana indartzea, eraginkortasun energetikoa eta teknologia garbien erabilera sustatzea, zerbitzu berritzaileentzako laguntzak areagotzea, Merkatu Bakarraren legeria eta Zerbitzuen Zuzentaraua aplikatzea eta, azkenik, enpresa txiki eta ertainei hazten laguntzea (araudi egoki bat ezarri, funtsak eskura jarri eta merkatu berrietan sartzeko laguntza-zerbitzuak eskainiz).

¹⁵¹ Adibidez, etiketatze sinplifikatuari buruzko esparru berri bat.

Ondoren, 2012ko urrian, Batzordeak beste komunikazio bat egin zuen: "Industria europar sendoagoa, ekonomia hazteko eta leheneratzeko. Industria-politikari buruzko komunikazioaren eguneratzea" (COM(2012)582). Komunikazio horretan nabarmendu zuten esparru-baldintza egokiak ezarri behar zirela inbertsio berriak sustatzeko, teknologia berrien ezarpena bizkortzeko, baliabideak modu eraginkorrean erabiltzea bultzatzeko, barne-merkatuaren funtzionamendua hobetzeko, kapital-merkatuetarako sarbidea errazteko, giza baliabide eta gaitasunetan gehiago inbertitzeko eta enplegua sortzeko. Horrez gain, Europar potentzial handia duten lehentasunezko sei arlo zehaztu zituzten: fabrikazio-teknologia aurreratuak, funtsezko bideratze-teknologiak (adibidez, material adimentsuak), bioproduktu eta bioeratoriak, eraikuntza-teknologiak eta lehengai iraunkorrak, ibilgailu eta ontzi garbiak eta, azkenik, sare eta azpiegitura adimentsuak.

Batzordeak azkena aurkeztutako komunikazioa (COM(2014)0014) 2014ko urtarrilekoa da: "Europako industria-pizkundearen alde". Komunikazio horrek dio, batetik, barne-merkatuan politika koherenteagoak antolatu beharra daudela, energia-, garraio- eta informazio-azpiegitura europarraren garapena barne; eta bestetik, oso garrantzitsua dela arlo hauetako elkarlana hobetzea: kalitatezko herri-administrazioa, merkataritza, ikerketa eta lehengaiak. Gainera, komunikazio horretan proposatu dute, lehenbizikoz, industriak Europako ekonomian duen pisuaren jaisteko joerari buelta ematea eta 2020. urtean manufaktura-jarduera BPGren % 20 izan dadin lortzea. Hona hemen Europako enpresen lehiazeko ahalmena sendotze aldera komunikazio horretan jaso dituzten lehentasunezko jarduerak batzuk:

- Barne-merkatuaren ahalmena ahal bezainbeste aprobetxatzea eta, horretarako, behar diren azpiegiturak garatzea; enpresa-ekimenetarako eta berrikuntzarako arau-esparru egonkor, simple, mesedegarri eta aurreikusteko modukoa eskaintzea; kapital-merkatuak integratzea; herritarren prestakuntza- eta mugikortasun-aukerak hobetzea; eta zerbitzuen barne-merkatua osatzea.
- Eskualdeek, estatuak eta EBk berrikuntza eta enpresaburu-izaera babesteko dauzkaten garapen-tresnak aplikatzea.
- Funtsezko sorgaiak, bereziki energia eta lehengaiak, arrazoizko prezioetan eskura jartzea sustatzea, sargai horiek egoki hornitzea ziurtatzea eta baliabideen erabileran eta hondakinen murrizketan eraginkortasuna areagotzea.
- EBko enpresak munduko balio-kateetan sartzea sustatzea, munduko merkatuetan lehiazeko kondizio mesedegarrietan sar daitezten ziurtatzeko.

Azkenik, enpresa txiki eta ertainei dagokienez, azpimarratu beharra daukagu Europar Batasuna aspaldi hasi zela ETEen alde lan egiten, alegia arlo horretan tradizio handia duela, baina 2000. urteko Enpresa Txikien Europako Gutuna inflexio-puntu moduko bat izan zela.

Gutun hori estatu kideek ETEen aldeko jarduerak gauzatzeko konpromisoa hartzeko tresna bat zen, nahiz eta loteslea ez izan. Hala, gai askoren inguruko ekintzak antola zitzaizkiren: hezkuntza- eta prestakuntza-sisteman ekintzaile-jarrera sustatzea; enpresak sortzeko izapideak arintzea eta kostuak gutxitzea; legeria hobetzea; enpresa txikien premien araberako prestakuntza eskaintzea; enpresen eta administrazioen arteko harremana hobetzea, teknologia berrien bitartez; Merkatu Bakarreko aukerak optimizatzea; zerga-sistema eta finantziarioa hobetzea; enpresa txikien ahalmen teknologikoa bultzatzea; ekonomia berrian enpresa txikiei globalizatzen laguntzea; eta enpresa txikien interesek estatuaren eta Europar Batasunean ordezkaritza izan dezaten sustatzea.

Ondoren, 2008an, Europako Batzordeak beste komunikazio bat onartu zuen, "Europarako Small Business Act: enpresa txikien aldeko ekimena" (COM(2008)394), funtsean, Europako enpresa txiki eta ertainek daukaten potentzial guztia garatze aldera, kondizioak hobetzeko asmoarekin. Horretarako, komunikazioan Europar Batasunerako eta estatu kideetarako esparru integral bat ezarri zuten, hamar printzipiotan oinarritua. Printzipio horiek politika europar eta nazionalak antolatzeko eta aplikatzeko gidari

izan behar zuten eta, betiere, "lehendabizi maila txikian pentsatzeko" printzipioari men egin behar zitzaion (ikusi koadroa).

ETEen aldeko Europako ekimenaren hamar printzipioak

1. Enpresaburuei eta familia-enpresei aurrera egiten laguntzen dien eta enpresaburu-jarrera saritzen duen esparru bat ezartzea.
2. Porrotari aurre egin dioten enpresaburu zintzok laster beste aukera bat izan dezaten ziurtatzea.
3. «Lehendabizi maila txikian pentsatzeko» printzipioaren araberako arauak ezartzea.
4. Herri-administrazioen ateak ETEen premientzako irekitzea.
5. Botere publikoen tresnak ETEen premietara moldatzea: ETEei kontratazio publikoan parte hartzea erraztea eta estatuek ETEei laguntzeko dauzkaten aukerak hobeto erabiltzea.
6. ETEei finantziazioa lortzen laguntzea eta merkataritza-transakzioetako ordainketak garaiz egitea errazten duen zuzenbide-eta enpresa-esparru bat sortzea.
7. ETEei merkatu bakarrak eskaintzen dituen aukerak hobeto aprobetxatzen laguntzea.
8. ETEetan kualifikazioen eguneratzea eta era guztietako berrikuntzak sustatzea.
9. ETEei ingurumen-erronkak aukera bilakatzen laguntzea.
10. ETEei merkatuen hazkundeari etekina ateratzeko adore ematea eta laguntzea.

Iturria: COM(2008)394 Komunikazioa.

Gauzak horrela, 2011ko otsailean, Europako Batzordeak Small Business Act horren berrikuspenera aurkeztu zuen, EBko erreforma-agenda berrian, alegia Europa 2020 Estrategian, zehaztutako helburuak lortzen laguntzeko asmoarekin. Berrikuspen-dokumentu horretan, 2008an ekimena martxan jarri zutenetik emandako aurrerapausoak biltzeaz gain, adierazi zuten estatu kideek enpresa-ekimenak eta ETEak babesteko egindako ahaleginei eutsi behar zietela. Horren harian, lehentasunezko jarduera batzuk proposatu zituzten, zehazki, finantziazioa eskurago jartzeko, legeria hobetzeko, merkatu bakarra aprobetxatzeko eta ETEei globalizazioaren eta klima-aldaketaren erronkei aurre egiten laguntzeko (ikusi COM(2011)78, amaiera).